

Constantinescu Ilie clasa IV liceal.

CURS DE GEOGRAFIE

PENTRU

UZUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI SECUNDAR

Intocmit dupe programele în vigoare.

ROMÂNIA

ȘI

ȚĂRILE VECINE

DE

G. T. BUZOIANU,

Profesor de Geografie.

CRAIOVA

TIPO-LITOGRAFIA NAȚIONALE RALIAN ȘI IGNAT SAMITCA

1886.

Biblioteca Centrală Universitară

Cota

T 139769

Inventar

721.900

RC 434/11

*Nie Constantinescu
clas'a VIII liceul din Craiova.
Dioști, 26 Martie 1895.*

B.C.U. "Carol I" Bucuresti

C721900

BS 4229

doresc un op complet de geografie a țării, cartea mea va prezinta multe lacune. Eu însumi recunosc două mai importante. Mai întâi este partea geologică, în care privință specialiștii noștri n'au dat multe la lumină. A doua lacună, cu mult mai importantă, este situația bogățiilor noastre. Nu se cunosc încă într'un mod destul de precis toate producțiunile țării. Ne am mulțumit până astăzi a înregistra cantitatea anuală a cerealelor noastre, plus câte-va alte producțiuni vegetale sau minerale, fără a ne ocupa de bogățiile ce conține solul nostru, bogății de o importanță considerabilă și cari până astăzi au ramas ascunse activității noastre.

În privința relațiilor noastre comerciale cu țările cu care suntem legați prin interese reciproce, ele au variat dupe regimul economic ce am urmat. Acest regim însă s'a înlocuit tocmai în timpurile din urmă, cu un alt regim ale cărui principii sunt diametralmente opuse regimului trecut, și dupe cum nu cunoaștem încă rezultatele sau mai bine zis efectele acestui regim asupra relațiilor noastre economice, nevoit am fost să consult datele și țifrele rezultate din regimul trecut. Așa de exemplu, până în anul trecut schimburile dintre România și Austro-Ungaria se urcau la vr'o 200 milioane lei pe fie care an. În urma tarifului autonom ce s'a stabilit față cu această țară, se înțelege că schimburile au scăzut la o țifră cu mult inferioară. Această țifră nu o cunoaștem încă și nu o vom putea cunoaște de cât cel mai puțin peste un an.

De altă parte regimul protecționist, inaugurat în cele din urmă, va avea de efect înființarea unei industrii des-

pre care până acuma eram aproape cu desăvârșire lipsiți. Deja pe ici pe colo s'au înființat câte-va fabrici; dar ele se formează, încetul cu încetul și, în momentul când această carte va eși la lumină, multe din aceste fabrici nu vor fi notate.

Acestea sunt lacunele ce mă grăbesc eu însumi a nota încă de la început, și în privința lor, nu'mi rămâne altceva de făcut de cât a le umple într'o viitoare ediție, dacă nevoia unei noi edițiuni se va simți. Se vor mai găsi poate și alte goluri; în acest caz repet către colegii mei rugăciunea, ce am făcut și cu altă ocaziune, ca să mi le facă cunoscute, ajutându-mă ast-tel a complecta neajunsurile sau a corige erorile. Numai cu acest chip am dreptul să nădăjduesc că opul de față va deveni în adevăr trebuincios.

D A C I A .

CAP. I.

SITUAȚIUNE.

Intreaga regiune a masivului Carpaților orientali, reprezintă în vechime provincia romană numită «Dacia», despărțită astăzi în mai multe țări, cari sunt locuite în mare parte de români.

Această regiune se coprinde între $43^{\circ} 14'$ și $48^{\circ} 40'$ latitudine boreală; și între $19^{\circ} 30'$ și $30^{\circ} 10'$ longitudine orientală ¹⁾.

Este mărginită la Nord de partea Carpaților numiți munții Negrii, de râul Ceremuș și o parte din cursul superior al Nistrului;—la Est de Nistru;—la Sud-Est de Marea Neagră;—la Sud de Dunăre și la West de Tisa.

Observată din înălțimea aerului, această regiune se vede a fi dominată de un lanț de munți, care o străbate cam prin mijloc, sub forma unui

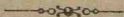
¹⁾. Socotită dupe meridianul din Greenwich.

arc de cerc, începând de la porțile de fier și până la origina Ceremușului. Acești munți poartă numirea de **Carpații orientali**, și nu sunt altceva de cât o continuare a întregului lanț; cea-laltă parte, se întinde pe teritoriul austriac și se numesc **Carpații occidentali**.

Direcțiunea generală a Carpaților orientali se prezintă sub forma unui ânghiu drept, al cărui vîrf se află la intrarea Buzeului în țară; iar cele două laturi sunt îndreptate: una spre Nord-Nord-West, până în munții Negrii, cea-laltă spre West și apoi Sud-West, până la porțile de fier.

Intre cele două laturi ale ânghiului, Dunăre, Prut și marea Neagră se află regatul României, împărțit în: Muntenia la Sud, Moldova la Nord și Dobrogea la Sud-Est.

În interiorul ânghiului se află provincia numită Transilvania: iar împrejurul seu, Bucovina la Nord-Est; Maramureșul la Nord; Crișiana la Nord-West și Temișana sau Banatul la West. Aceste provincii țin de imperiul Austro-Ungar. În sfîrșit, spre Est de Moldova, între Prut, Nistru, Dunăre și marea Neagră, se află provincia Basarabia, care ține de Rusia.

GEOGRAFIE FISICĂ.

CAP. II.

PRIVIRI GENERALE.

MUNTENIA.

Spre a cunoaște direcțiunea înclinărei terenului unei regiuni oare-care, se cere să cunoaștem înălțimea punctelor extreme. Intru cât privește relieful solului Munteniei, e destul să știm că la Turnu-Severin, se observă o altitudine de 48 m. 28 c. m.; la Giurgiu 19 m. 45 c. m.; iar la Galați 7 m. 42 c. m.; ceea ce însemnează că solul acestei regiuni se înclină ușor în direcțiunea de la West spre Est.

Dacă vom căuta, prin acelaș mijloc, a cunoaște înclinarea solului în sensul opus, adică de la Nord spre Sud, observăm că linia despre Nord, fiind mărginită pe toată întinderea sa de culmea Carpaților, iar cea despre Sud de Dunăre, urmează neapărat ca înclinațiunea acestei

pante să se îndrepteze de la Nord spre Sud. Stabilind acum raportul între înălțimile celor două limite, găsim că inclinațiunea solului de la Nord spre Sud este cu mult mai repede de cât cea de la West spre Est, pentru că pe linia Nordului găsim înălțimi care variază între 2000 și 2500 metrii, pe când, nu se găsește, pe linia Dunărei, nici o înălțime care să treacă de 50 metrii.

Rezumând așa dar cele spuse, conchidem că: Solul Munteniei se ridică foarte ușor de la Est spre West, adică în susul cursului Dunărei, și mult mai repede de la Sud spre Nord, în sensul afluenților acestui fluviu.

Inclinațiunea de la Nord spre Sud, nefiind uniformă, vom împărți întreaga regiune în următoarele patru zone, a căror întindere, înălțime și caractere fizice variază de la una la alta :

1). Zona munților. Se coprinde între linia Carpaților, de la porțile de fier și până la pasul Buzeului, și o linie imaginară, care pleacă din dealul Movila Brânzei (ceva mai la Sud de Baia de Aramă), și care se continuă spre Est, pe la confluența Tismanei cu Jiul, aceea a Cernei cu Cernișoara, a Oltului cu Topologul, pe la Curtea de Argeș, comuna Isoarele (pe riul Dimbovița) Șerbăneștii (pe Ialomița), Câmpina, Slănic și confluența Buzeului cu Bisca.

În această zonă înălțimile cresc de la 700

metrii în sus. Inclinațiunea solului variază între 4 și 15 metrii pe kilometru, afară de șesul Ol-
tului, care prezintă o înclinațiune numai de 2 m.
42 c. m. Mai toate apele din această zonă, afară
de riurile ce străbat munții, curg sub formă de
torente și prin urmare sunt mai numeroase de
cât în cele alte zone.

2). Zona dealurilor. Această zonă se co-
prinde între linia ce mărginește spre Sud zona
munților, și o altă linie imaginară ce mărginește
spre Nord zona șesului.

Această din urmă linie pleacă din țărmul Du-
nărei, de la Gruia, trece prin: Ciutura, Craiova,
Balș, Piatra, Slatina, Potcoava, Stolnici, Costești,
Găești, Titu, Frasin, Ploești, Albești, Ulmeni și
Buzău. Înălțimile din această zonă variază între
700 și 500 metrii. Văile sunt mai largi de cât
cele din zona precedentă. Cursurile de apă sunt
mai rari, dar mai voluminoase.

Inclinațiunea solului variază de la 5 metrii în
jos, afară de șesul Ialomiței, între Câmpina și
podul drumului de fier dupe Ialomița (între sta-
țiunile Crivina și Periș ¹⁾), unde se observă o
înclinațiune de 8 m. pe kilometru.

3). Zona șesului. Această zonă se află co-
prinsă între linia care formează marginea meridio-
nală a zonei precedente, și terasa danubiană. Partea

¹⁾. Linia ferată București—Ploești.

caracteristică a acestei zone este că panta sa este aproape nesimțită în direcțiunea de la Nord la Sud, ba încă, pe unele locuri, ea este chiar negativă, cum este între Făurei și Pribegi, unde se observă o înclinațiune de — 0 m. 40 c. m. pe kilometru; pe când începând de la țărmul Argeșului spre Răsărit, înclinațiunea solului este mai pronunțată, 1 m. 40 c. m. pe kilometru. Din această cauză cursul inferior al Argeșului și mai cu seamă acela al Ialomitei se îndreptează spre Est. Pe această zonă cursurile de apă sunt încă și mai rari de cât în zona dealurilor, prin urmare și mai voluminoase. Tot în această zonă se fac ultimile confluențe din întreaga regiune.

4). Terasa danubiană. Această zonă ocupă o mare parte plană din regiunea Munteniei. Ea se coprinde între marginea meridională a zonei precedente și țărmul actual al Dunărei. Marginea septentrională a acestei zone se arată mai pretutindeni sub forma unui mal, care nu e alt-ceva de cât țărmul de altă dată al Dunărei.—Plecând de la Ciuperceni, acest mal începe a se depărta de țărmul Dunărei, și, îndreptându-se spre Est, trece pe la Nord de lacul Nedeia, apoi peste Jiu, pe la satul Zaval, înaintează pe la Nord de lacul Poteiū, trece Oltul pe la Nord de Izlaz, apoi pe la Nord de delta riului Vedea. De aci malul se sub-divide spre a forma o terasă secundară,

a cărui margine septentrională se îndreptează spre Giurgiu, trece pe la Frătești, pe la Nord de lacul Grecilor și ajunge la gura Argeșului. De aci se îndreptează pe la Nord de Oltenița, trece pe la Nord de lacurile Boian și Călărași, unde se atinge de brațul Borcea, pe care îl urmează până la gura Ialomiței; apoi se depărtează de Dunăre până aproape de Braila, unde se atinge iar de țermul fluviului, până la lacul Brateș.— Ridicăturile solului în această regiune variază foarte puțin. În genere ea este acoperită de nisipiști. Cursurile de apă sunt rari, și chiar în interiorul solului, apa nu se găsește de cât la adâncimi considerabile, din care cauză această zonă este mai puțin locuită, cum este de ex. în câmpia **Bărăganului**, coprins între Ialomița, Dunăre și dealul Mostiștei, și în câmpia **Burnas**, coprins în județul Teleorman.

MOLDOVA.

Incepând din munții Buzeului linia culminantă a Carpaților se îndreptează spre Nord-West, până în Bucovina, în special până în munții Negrii, cari separă această provincie de Maramureș. Într-o parte această linie și cursul Prutului se află regiunea Moldovei și a Bucovinei, al cărui relief se aseamănă în toate privințele.

Privită în general această regiune face parte

dintr'unul și același plan, pentru că, cu toate neregularitățile ce prezintă, înclinarea solului ce se observă de la Nord-West spre Sud-Est—în direcțiunea Prutului — este foarte ușoară; iar cea de la West spre Est—în direcțiunea afluenților Siretului — este cu mult mai repede.

Spre a constata acest fapt n'avem de cât să stabilim raportul înălțimei câtor-va puncte. Ast-fel, spre a constata înclinarea de la Nord-West spre Sud-Est, găsim la Pașcani pe Siret o altitudine de 57 m. 40 c. m.; iar la Barboși, în apropiere de confluența acestui riu cu Dunărea, 7 m. 70 c. m.; cu alte vorbe, pe o întindere de 250 k. m. o pantă de 49 m. 70 c. m., ceea ce revine la vre-o 53 centi-metrii pe kilometru. Spre a constata acum înclinarea de la West spre Est, adică în sens perpendicular pe linia munților, găsim că această clină este cu mult mai repede, de oare-ce pe linia munților, sunt înălțimi cari trec peste 2000 metrii; iar pe linia Prutului altitudinea locului nu trece peste 50 metrii. Plecând așa dar din linia culminantă a Carpaților spre Est, terenul acestei regiuni se lasă treptat până în șesul Prutului, determinând trei zone:

Zona munților. Această zonă se află între linia culminantă a Carpaților, care începe de la munții Buzeului și ține până la extremitatea munților Negrii, și între o linie imaginară, care pleacă de la Vișnița pe Ceremuș, trece prin Vâlcovul

de sus (pe Suceava), Slatina, Rișca, Piatra, înconjură masivul dintre Bistrița și Taslău, trece apoi prin Căliman și se termină în Milcov, ceva mai spre West de Odobești. Această zonă corespunde mai în toate privințele cu zona munților din Muntenia, cu deosebire numai că este mai îngustă.

Ondulațiunile ce se observă în această zonă, determină formarea văilor, prin care se scurg diferiții afluenți ai Siretului. Inclinarea terenului variază între 9 m. și 14 m. pe kilometru.

Zona dealurilor. Această zonă începe din Bucovina (riul Ceremuș) și se întinde de la Nord la Sud, paralel cu zona munților, între șesul Prutului și linia care mărginește spre Est zona munților. Riul Siret împarte această zonă, de-a lungul său, în două părți neegale. Cea despre West, adică cea de lângă munți este mai înaltă, și văile mai înguste, de cât cea despre Est, pentru că urmează negreșit legile inclinațiunei ori cărui teren. Înălțimea dealurilor din această zonă, variază între 530 m. și 330 m. Cele dupe dreapta Siretului se prelungesc de-a lungul afluenților săi, prezintă din ce în ce o înălțime mai mare, până ce se întrupează cu munții din care fac parte. Cele situate pe stânga Siretului se pot grupa în două masivuri, spre a zice ast-fel: acela al **Bahluiului**, care se prelungeste, până în apropiere de țermul Prutului, și acela al **Bêr-**

ladului, care se continuă spre Sud, îngustându-se până aproape de Adjud. E de observat totuși că acesta din urmă prezintă câte-va înălțimi mai mari de cât acela al Bahluiului, din care cauză Valea Bêrladului este ceva mai sus de cât aceea a Bahluiului. Zona dealurilor din Moldova corespunde întru-cât-va cu aceeași zonă din Muntenia, iar în mare parte cu aceea a șesului din această regiune.

Șesul Prutului. Cât strebate Bucovina și până în apropiere de Hertza, șesul Prutului este foarte îngust; de aci însă începe a se lărgi, urmând o linie imaginară care trece pe lângă Dorohoi, Botoșani, Frumușica, de unde se apropie iarăși, treptat, de țărmul Prutului, până la Iași. De aci, îndreptându-se spre Sud, șesul Prutului se lărgeste, urmând linia pe la Negoești, Plopana, și până ceva mai la Sud de podu Turcului. Această zonă prezintă mai aceleași caractere fizice ca și zona șesului din Muntenia. Deosebirea constă numai în aceea că înclinarea terenului—îndreptându-se tot către același punct, Galații — vine despre Nord-West; apoi, în zona șesului din Moldova cursurile de apă sunt mai numeroase — afluenții Prutului — și prin urmare și mai puțin voluminoase.

TRANSILVANIA.

Această regiune, dimpreună cu Banatul, Crișiana și Maramureșul, coprinde întregul ținut situat între linia Carpaților și șesul Tisei. În interiorul ânghiului format de șirul Carpaților, solul se ridică d'asupra sfericității pământului, sub forma unui trapez, pe o mare întindere. Cele trei laturi: Nord, Est și Sud, sunt formate de însuși linia Carpaților; iar a patra este formată dintr'o serie de înălțimi, cari încep de la porțile de fier și se continuă spre Nord până în țărmul Sameșului.

Această regiune, coprinsă între patru ziduri, formate de lanțuri de munți, aproape neîntrerupte, constituie aceea ce vom numi de aci înainte, **trapezul transilvan**; cât despre cele alte trei regiuni, despre cari vom vorbi mai la vale, ele se află situate la Nord și West de acest trapez.

Suprafața acestui trapez este brăzdată de lanțuri de munți și văi adânci, așezate într'un mod foarte neregulat; cu toate astea putem determina împărțirea sa naturală în patru planuri ce se ating înclinându-se pe două linii—aproape perpendiculare—care se întretaie la confluența Arieșului cu Mureșul. Prima din aceste linii este formată de însuși cursul Mureșului, începând de la Deva și până la eșirea sa din Transilvania.

Altitudinea terenului pe această linie merge

descrescând în direcțiunea de la Est spre West, pentru că la izvorul Mureșului terenul se află cu 700 metrii d'asupra nivelului mării; la Deva cu 444 m, iar la eșirea sa din Transilvania cu 132 m.; această linie totuși nu determină înclinarea generală a terenului.

A doa linie este cu mult mai importantă de cât linia Mureșului. Ea pleacă de la Turnu Roșu și se continuă spre Nord pe la confluența Arieșului cu Mureșul, până la confluența Sameșului mic cu Sameșul mare, de unde urmează apoi cursul Sameșului mare până iarăși la eșirea sa din Transilvania.

Această linie determină întreaga hidrografie a Transilvaniei, din cauză că, plecând din această linie, fie spre Est, fie spre West, solul se ridică treptat — de și foarte neregulat — până la periferia trapezului, care constituie chiar limitele naturale ale Transilvaniei. Din această cauză iarăși, râurile principale ale acestei regiuni, afară de câteva excepțiuni, vin păreche de la Est sau de la West și confluează pe această linie, înainte ca apele lor întrunite să iasă afară din teritoriul Transilvaniei.

Ast-fel. ca exemplu, vom arăta conflențele: Sibiului cu Oltul, Arieșului cu Mureșul și Sameșului mic cu Sameșul mare. Înălțimea terenului pe această linie merge descrescând de la Sud spre Nord. La confluența Sibiului cu Oltul se ob-

servă o înălțime de 365 m.; la confluența Arieșului cu Mureșul 259^{m.}; iar la aceea a Sameșului mic cu Sameșul mare 219^{m.}

Dupe ce am cunoscut direcțiunea acestor două linii, lesne putem afla care sunt cele patru planuri sau segmente ce compun întreaga regiune, și tot atât de lesne vom afla și importanța fie cărui segment din punctul de vedere al ridicărei solului.

Primul segment constituie regiunea coprinsă între linia de la Turnu Roșu la confluența Arieșului cu Mureșul, apoi cursul Mureșului până la origina sa, și prelungirea acestei linii până în Carpați, în fine între linia Carpaților până iar la Turnu Roșu.

Al doilea segment, situat la Nord de precedentul, constituie regiunea coprinsă între linia confluențelor, de la întâlnirea Arieșului cu Mureșul până la eșirea Sameșului din Transilvania; apoi între culmea munților care formează latura de Nord a trapezului; apoi între șira Carpaților până la origina Mureșului și între cursul Mureșului până iar la gura Arieșului.

Al treilea segment este înconjurat de linia confluențelor, de la Turnu Roșu până la gura Arieșului; apoi de șira Carpaților până la munții Retezatului; apoi de latura occidentală a trapezului până în țermul Mureșului, și în fine de cursul Mureșului până la confluența sa cu Arieșul.

Al patrulea segment, și cel din urmă, se află coprins între laturea Nord-Westică a trapezului, din țărmul Mureșului și până în acela al Sameșului; apoi între cursul Sameșului până la confluența acestuia cu Sameșul mic; apoi între linia confluențelor, din acest punct până la confluența Arieșului cu Mureșul, și în fine între cursul Mureșului, din acest punct și până la eșirea sa din Transilvania.

Cele două segmente, situate la Nord de linia Mureșului alcătuiesc regiunea numită **Câmpia**, pentru că în interior mai cu seamă, prezintă șesuri relativ întinse; pe când cele alte două segmente, situate la Sudul acestui riū, formează regiunea zisă **Pădurea**, numită ast-fel pentru că e foarte bogată în păduri.

MARAMUREȘUL.

Această regiune este situată la Nord de trapezul transilvan. Se află coprinsă între Agul mare și Tisa, la Nord;— cursul Sameșului la West;— munții Rodnei la Sud, și munții Negrii la Est. Se împarte în două părți deosebite: una plană — cea despre West — care se înclină foarte ușor în direcțiunea către Tisa; iar cea altă — foarte accidentată — cunoscută sub numele de Valea Maramureșului.

Cea d'ântâi prezintă o câmpie întinsă și, în apropiere de Tisa, chiar orizontală. Din această

cauză ea este acoperită de mlaștini și ape stătătoare, adesea foarte întinse și pe unele locuri perpetue. Riurile ce o străbat au un curs încet, albia lor se umple repede și foarte adese-ori se revarsă; de multe ori chiar își schimbă cursul și înaintează atât de greu către Tisa, în cât adeseori nu parvin a o atinge.

Cea-l-altă parte prezintă un relief cu totul deosebit. Are forma unui trapez mai mic, susținut la Sud de munții Rodnei, la Est de munții Negrii și la Sud-Est de munții Vihorlatului. Laturea despre Est a trapezului, formată de munții Negrii, este aproape de două ori mai naltă de cât cea de West; iar minimum de înălțime se află la Sighet pe Tisa (63 m. d'asupra nivelului mării).

REGIUNEA CRIȘULUI, MUREȘULUI INFERIOR ȘI A TIMEȘULUI.

Regiunea coprinsă între Sameș, Tissa, Dunăre și laturea trapezului transilvan este situată în partea vestică a Transilvaniei. Incepând de la țermul Tisei, solul se ridică foarte încet și păstrează o complectă orizontalitate până la o mare distanță spre Est.

Spre a ne face o idee despre dispozițiunea terenului din toată această regiune, este destul să cunoaștem că la confluența Crișului cu Tisa (Ciongrad), terenul prezintă o altitudine de 74 m. d'a-

supra nivelului mării, la Szalonta mare o altitudine de $92^m. 28^{cm.}$, iar distanța între Ciongrad și acest din urmă oraș nu este mai puțin de 120 km., cu alte cuvinte pe o distanță de 120 km., panta nu se ridică mai mult de $18^m. 28^{cm.}$, ceea ce vine $0^m. 11^{cm.}$ pe kilometru.

Cu cât ne apropiăm însă de limita trapezului, cu atât panta devine mai repede, pentru că plecând de la Szalonta mare, de exemplu, și până la Ciaca, solul se ridică la $414^m.$ altitudine, și distanța între aceste două puncte este numai de 85 km.; cu alte cuvinte pe această distanță, panta este de $3^m. 80^{cm.}$ pe kilometru.

Această proporție există aproape neschimbată pe întreaga regiune, începând de la țărmul Sameșului și până la Dunăre. Din cele spuse mai sus rezultă că această regiune se prezintă sub forma unui șes întins și uniform, aproape orizontal, peste care vederea, ori încotro s'ar întoarce, nu întâlnește nici un accident, nici cea mai mică ondulațiune, care să întrerupă un șes ce pare fără margini.

Orizantalitatea acestei regiuni, până la o mare distanță de Tisa, este cauza care face că chiar cursurile de apă cele mai voluminoase, ce curg către acest mare riu (Tisa), nu isbutesc în tot d'auna să ajungă până la dânsul. Țermii acestor riuri, fiind de ordinar mici și neînsemnați, pe dată ce es din Transilvania, de altă parte repe-

ziciunea ce prezintă în cursul lor superior, face că, odată ajunse în câmpie, apele lor să se grămădească de o dată, apoi să se reverse peste maluri, formând bălți și mlaștine foarte întinse, pe care trebuie să le străbată cu multă greutate, pentru ca să poată ajunge să se întrunească cu Tisa.

Ast-fel sunt râurile care isvorăsc din munții Vihorlatului și din cei-lalți munți din Nord-Westul Transilvaniei, care n'ajung de cât foarte anevoe până la Tisa, cum sunt Bereteul și Crișul repede; iar râurile Sameșul, Crișul mare și Mureșul etc. ajung la destinație, străbătând în calea lor ținuturi întinse acoperite cu mlăștini și bălți. Tot acestei orizontalități a solului se datorează pe de o parte mlaștinele neîntrerupte, ce se întind d'a lungul Tisei, începând de la esirea ei din Maramureș și până la gura sa în Dunăre; iar pe de alta dese schimbări de albie a diferitelor cursuri de apă, care se ramifică și se subdivide spre a forma rețele întinse și complicate, care, neprezintănd de cât o scurtă durată, nu se pot fixa definitiv pe cartele geografice. În sfârșit tot acestei orizontalități a solului se datorează și imensele inundațiuni, la care este expusă întreaga regiune, pentru că, când Tisa, dimpreună cu numeroșii săi afluenți, se umflă prin topirea zăpezilor din munți, sau prin căderea unor ploi numeroase, toate aceste râuri, lacuri și mlaștine se

unesc prin plusul de apă ce ese ușor din albia lor, transformând ast-fel întregul șes al Tisei într'o adevărată mare, pe toată întinderea râului, începând de lângă confluența lui cu Agul mare și până la Dunăre. Această regiune se întinde ast-fel spre Sud, de-a lungul Tisei, până în Dunăre. Ea coprinde într'ênsa ținutul udat de cursul inferior al Timeșului.

Spre Sud în regiunea Timeșului se află un masiv compact, care se leagă cu extremitatea occidentală a Carpaților, în special cu munții Mehedintului printr'un pas, numit pasul *Domașna* și de care se desparte prin râul Cerna. Acest masiv, numit masivul **Banatic**, se află coprins între cursul superior al Timeșului, Cerna și Carașul, și se compune din mai multe segmente despărțite prin văile Carașului, Nerei, Berșascăi, Iaselnicăi și a Pogonișului. Fie-care din aceste segmente constitue un lanț de munți aparte, prezentând vârfuri importante, și purtând diferite numiri, dupe cum se va vedea la nomenclatura orografică a masivului carpatic oriental.

CAP. III.

NOMENCLATURA OROGRAFICĂ

A MASIVULUI CARPATIC.

CARPAȚII ROMÂNI

Munții Negri. Am arătat la începutul cursului, care este forma generală a masivului Carpaților români, precum și oare-cari particularități generale; vom studia acum catenele sau grupurile mai importante din care se compune.

Carpații români — aceea ce până acum am numit masivul oriental al Carpaților — încep din Galiția sub numele generic de munții Negri, și se continuă spre Sud-Est, printre Maramureș și Bucovina, până în apropiere de izvorul Bistriței moldovene. Lanțul întreg poartă diferite numiri: Spre Nord **Duha**; în centru **Cernahora**; spre Sud **Suligul**. Cea mai mare înălțime din acest lanț se observă în muntele *Căputa* (2450^{m.}); apoi vine **Hovîrla** (2055^{m.}); apoi **Ceamcanul**, **Cernahora** etc. De cele două părți lanțul trimite mai multe catene, cari se pierd fie în valea Tisei pe teritoriul Maramureșului, fie în valea Prutului, sau a Siretului, pe teritoriul Bucovinei. Catenele care se

îndreptează spre Tisa și care constituie partea muntoasă a Maramureșului, sunt cele următoare:

Culmea Cidăului, care se întinde printre râurile Berșava și Agul mare, și care prezintă cea mai mare înălțime în vârful *Kika*.

Culmea Cămioanca, care se întinde printre râurile Agul mare și Talabor, prezentând cea mai mare înălțime în piscul *Cămioanca*.

Culmea Crasnei, coprinsă între Talabor și Taratzkău. Pleacă din muntele *Păpădia* și prezintă cea mai mare înălțime în vârful *Meneș*.

Culmea Swidowei, coprinsă între Tisa și Taratzkău. Spre West de aceasta se află culmea *Stoha*. Ambele sunt despărțite prin pâraele Șopârca mare și Șopârca mică, și se unesc spre Nord în muntele *Turbata*.

Culmea Răhăului, ocupă, atât prin culmea lor centrală cât și prin numeroasele ramificațiuni, mai tot spațiul coprins între Tisa și afluențele saū Rica. Această culme prezintă o înălțime mai mare de cât cele precedente. Piscul cel mai înalt este muntele *Pietros* (2019^{m.}), care ține de muntele *Hovirla* și din care izvorăște una din ramurile Tisei. Toate culmile notate până aci sunt paralele și se întind în direcțiunea de la Nord-Nord-Est spre Sud-Sud-West.

Culmea Scărișoarei, se întinde între Rica și Apa, în direcțiunea de la Est spre West, până în termul Tisei.

Culmea Torojasca, coprinsă la Sud de precedentă și paralel cu dânsa între Apa și Vizău.

În partea opusă, pe teritoriul Bucovinei, munții Negri trimit următoarele ramuri:

Culmea Costrîței, care pleacă din Cernahora, se îndreptează într'un mod neregulat de la

Sud-West spre Nord-Est; desparte mai întâi isvorul Prutului de acela al Ceremuşului, se continuă apoi printre Ceremuş şi Ribnica şi se pierde în şesul Prutului. Se deosibeşte vârful *Costrîta*.

Culmea Lucovei. Această culme pleacă din munţii Negri, între isvorul Ceremuşului negru şi acela al Pârcalabului. Culmea principală se îndreptează spre Nord d'alungul acestui râu până în apropiere de confluenţa sa cu Ceremuşul alb. Piscul cel mai înalt este *Scupova* şi trimite spre Est ramurile *Costrova* şi *Costroviţa*.

Culmea Suceavei, se întinde, de la Sud-West către Nord-Est, d'alungul râului Suceava. Partea de lângă munţii Negrii se numesce *Stara Vipcina*, care trimite spre Est culmea *Lucinei*, apoi spre Sud-Est, culmea *Hreabănului* şi altele mai puţin importante. Mai la Nord trimite, printre Ceremuşul alb şi Putila, culmea *Luşioarei*, care se întinde până la ţermul Ceremuşului Negru: apoi, paralel cu aceasta se desface culmea *Racovei*, care se întinde printre Putila şi Siret, până ce se pierde în şesul Prutului.

Culmea Slatinei, care se îndreptează spre Est printre Moldova şi Moldoviţa şi din care se desface spre Nord culmea *Lersei* printre Suceava şi Moldoviţa. Vârful cel mai înalt din această culme este *Scoruşetul*. Se mai deosibesc piscurile *Poiana Mărului*, *Dealul Crucei*, *Măgura vacei* şi altele.

MUNŢII RODNEI.

Aceşti munţi numiţi şi Alpii Rodnei sau Bastarnici, formează un lanţ aproape perpendicular pe lanţul munţilor Negri. Ei încep la confluenţa

Bistriței (moldovene) cu Dorna și se întind spre West mai întâi printre Bistrița și Dorna, apoi printre Vizeu, Ilva, Sameșul mare și Salva până la vârful Țibliș, unde se împreună cu munții Țiblișului și aceia ai Lastagului.

Acest lanț trimite o ramură, numită culmea *Vurvoează* printre Ilva și Sameșul mare; apoi ramura *Ciorhania*, spre Nord printre izvoarele Bistriței (moldovene) și a Vizelui și prin care se leagă cu munți Negri: în fine culmea *Vizeului*, care pleacă din muntele *Bêtrâna* și se întinde printre Iza și Vizeu, până în țărmul Tisei. În munții Rodnei se deosebesc vârfurile: *Piatra In-găului*, *Vârful Omului* (2014^{m.}) și altele mai puțin importante.

Din partea occidentală a munților Rodnei se desfac următoarele culmi mai importante:

Culmea Țiblișului, care se continuă spre Nord până la muntele Rusalielor. Se distinge vârful Țiblișului (1813^{m.}).

Culmea Vihorlatului, care se întinde d'a-lungul Tisei, începând din vârful Rusalielor și până în dreptul confluenței Agului mare cu Tisa. Cea mai mare înălțime se observă în muntele *Feniorul* (1081^{m.}).

Culmea Lastagului, care pleacă din muntele Țiblis și se îndreptează spre Sud-West printre pârâul Bradului, Sameșul mare și Lăpuș. Această culme nu prezintă o înălțime mai mare de cât 700 metri.

MUNȚII DIN ESTUL TRANSILVANIEI.

Munții Bistriței transilvane. La Sud de munți Rodnei se află masivul Bistriței (tran-

silvane) coprins între Ilva, Sameș, Bistrița transilvană și Dorna. Culmea centrală a acestui masiv se îndreptează paralel cu munții Rodnei, de la West spre Est, până în pâriul Dornei; iar de aci spre Nord până în muntele Vurvoreaza, unde se unește cu munții Rodnei. Înălțimea cea mai mare o atinge în muntele *Gogoașa* (1611^{m.}).

Munții Călimanului. Spre Sud-Est de munții Bistriței, se află munții Căliman, în formă de semi-cerc, și coprinși între Dorna, Bistrița transilvană, Mureș, Toplița și Neagra, afluate al Bistriței moldovene. Spre Nord se leagă cu munții Dornei, prin culmea *Drăgoioasa*; iar spre Sud se leagă cu munții Gherghiului și ai Grețeșului prin dealul Negru. Spre West trimite culmea *Saiului* printre Bistrița, Mureș și pâriul Saiului. Vârfurile cele mai înalte ale acestui masiv sunt: *Pietrosul* (1108^{m.}), *Călimanul* (1071^{m.}), etc.

Munții Gherghiului. Acești munți sunt situați la Sud de munții Călimanului, cu care se leagă prin vârful *Negru*. Ei pleacă din acest punct și se întind spre Sud până în culmea *Lahovașului*, prin care se leagă cu munții Cicului. Se găsește muntele Tătarul (1459^{m.}) și alte vârfuri mai puțin importante. Peste acești munți trece o șosea care pune în comunicație basinul Mureșului cu acela al Bistriței mari. Din vârful Tătarului pleacă ramura *Heghieșului*, care servește de legătură între acești munți și munții *Hângului*.

Culmea Lahovașului, despre care am vorbit mai sus, trece printre sorgințile Oltului și Mureșului și servește ca legătură între munții Gurghiului și HârgHITEI. Această culme pleacă din piscul La-

hovașiului și prezintă alte două vîrfuri importante; *Sipesco* (1548^{m.}), și *Piscul Negru* (1575^{m.}).

Munții Cicului. Sunt situați la Sud de munții Gherghiului, începînd din culmea Lahovașiului și terminându-se, spre Sud, la sorgintea pârîului Uz. Ei se află ast-fel coprinși între Bicaz, Domuk, Trotuș și Uz de o parte, și între Olt de cea l-altă. Pe culmea principală, se află piscurile *Hăghimasul Mare* (943^{m.}), *Hăghimașul Negru* (929^{m.}), *Nesculatul* (825^{m.}) etc. Se leagă cu munții Tărcăului prin culmea *Hăușului*. Se deosibesc două culmi mai importante: una care se numește culmea *Bordei*, trecând printre Șuța și Ciobănaș, iar cea-l-altă culmea *Moșneanului*, care trece printre Ciobănaș și Uz.

Munții Cazonului. Acești munți nu sunt alt-ceva de cît o continuare a munților Cicului. Ei încep de la sorgintea pârîului Uz se îndreptează mai întîi spre Sud, apoi spre Est pînă ce se leagă cu munții Oituzului.

Se află coprinși ast-fel între cursul superior al Uzului și afluențele său *Bardocea* spre Est, și între pârîul Negru (afluente al Oltului) și Oltul despre West. Acești munți prezintă urme vulcanice în piscul numit muntele *Puturos* (1054^{m.}), unde se simte încă și astă-zi emanațiuni sulfuroase, și la picioarele căruia se află craterul S-ta Ana, plin cu apă sulfuroasă. Se mai observă încă muntele *Bodoc* (1195^{m.}), peste care trece soșeaua ce intrunește valea Cicului cu aceia a pârîului Negru, și care urmează pînă în Moldova prin Pasul Oituzului.

Munții Gurghiului. La origina Mureșului se află muntele *Ostros*. Din acest munte se desface o ramură de munți printre Mureș și afli-

entele său Gurghiul, care ia numirea de munții Gurghiului și care se întind până aproape de confluența acestor două râuri. Printre cele mai importante piscuri distingem: *Plaiul Șanțului* (644 m.), *Furcele* (888 m.), *Bêtrânul* (802 m.) *Tatarca* etc. Din culmea centrală pleacă culmea *Niarădului*, care se prelungește printre *Gurghiu* și *Niarăd* până în apropiere de țărmul Mureșului.

Muntele Ostoros este un nod orografic important. El servă de legătură între munții Gurghiului și aceia a Hârghitei; iar prin culmea Lahovașului se unește cu munții Gherghiului și lanțul Cicului.

Munții Hârghitei. Plecând din muntele Ostoros spre Sud și anume printre cursul Oltului și acela al pâriului Vêrghiaș — unul din afluenții sei, — se află catena munților Hârghitei, care se termină la confluența celor două râuri. Se distinge vârful *Hârghitei* (948 m.) vârful *Cucului* (812 m.), *Răcăul* (929 m.) etc. Se distinge de asemenea mai multe culmi puțin importante care despart diferitele torente, afluenți ai Vârghiașului sau Oltului.

Munții Barotului. Nu sunt alt-ceva decât o continuare a munților Hârghitei, care se întinde între Olt și pâriul Barot.

Munții Persiani. Imediat la West și paralel cu munții Hârghitei se află munții Persiani, care sunt tăiați în două părți de cursul Oltului, la punctul unde formează defileul Racoș și unde Oltul trece din ținutul Trei Scaune în acela al Făgărașului. Se disting piscurile *Mercheteul* (520 m.) și *Măgura Neagră*.

MUNȚII MOLDOVEI

Munții Bistriței moldovene. În apropiere de sorgința pâriului Cărlibaba, afluențe al Bistriței moldovene, se află vârful Lucinei. Din acest vârf pleacă un lanț important de munți, care se întinde, de-a lungul țermului stâng al Bistriței până lângă orașul Piatra. Vârful Lucinei, despre care vorbirăm mai sus, servă de legătură între acest lanț cu Carpații Negrii, în special cu Stara Vipcina, prin culmea Hreabănului. Pe acest lanț de munți se disting următoarele vîrfuri mai importante: *Capul* (1663^{m.}), *Tătarca* (1618^{m.}), *Mesteceănești* (1413^{m.}) *Alunul* (1415^{m.}), *Rarăul* (1632^{m.}) *Gemeleul* și *Haleuca*.

De oare-ce acest lanț se află mai în toată lungimea sa aproape de țermul Bistriței, toate ramurile ce le trimite spre acest riu sunt scurte, pe când cele trimise spre partea opusă, adică spre riul Moldova, prezintă o dezvoltare mult mai mare. Printre acestea distingem: *Culmea Ascuțită*, între Putna și Suha; *Muntele Lung*, între Brăteasa și Ostra; *Culmea Băjăcescului* între Ostra și Negrileasa; *Obcina Valea seacă*, care desparte întru cât-va Moldova de Bucovina, și care se află coprinsă între Suha mică și Moldova. Pe lângă acestea mai putem adăoga mai multe alte culmi, care despart diferiții afluenți dupe stînga Bistriței.

Munții Dornei. Se află situați la West de munții Bistriței moldovene, între pâraele Negru, Neagra și Bistrița. Acest masiv are forma unui arc de cerc cu deschizătura spre Est. Se distinge vîrfurile *Dornei*, cel mai înalt; muntele *Pietroasa*, vîrfurile *Sarului* etc., și trimite culmea

numită *Bernarul mare*, care se îndreptează spre Bistrița, printre Bernar și Bernărel și din care se desface culmea *Pietroasa* spre Nord; culmea *Găboia*, care pleacă din muntele *Vînăta* și se întinde printre Bernarul mare și Negrișoara, și culmea zisă *Dealul dintre Neagra*, printre Negrișoara și Neagra. O altă culme se desface din muntele *Lucaci*, și se termină spre Nord la Vatra Dornei. Aceasta se numește culmea *Vânătorului* și prezintă vîrfurile *Lucaci* (834^{m.}) și *Poiana Vânătorului*.

Munții Grențiesului. Acești munți se află coprinși între Neagra, Bistrița și Bistricioara. În *Dealul Negru* se leagă cu munții *Călimanului* și aceia ai *Gherghiului*, iar din acest punct înaintează până la confluența *Bistriței* cu *Bistricioara*, prezentând vîrfurile *Alunișul*, *Plopul*, *Grențieșul Mare* (987^{m.}) *Grențieșul Mic* și altele. Trimitte trei ramuri importante spre Nord-Est: *Grențieșul Mare*, *Grențieșul Mic* și *Piatra Roșie*.

Munții Hangului sau ai Ceahlăului. Acești munți constituie unul din masivurile cele mai importante din Carpații orientali. Ei se află între Bistricioara, Bistrița și Bicz și se prezintă supt o formă aproape circulară, în mijlocul căroră se află un munte care îi domină, din toate părțile cu o treime prin înălțimea sa. Acesta este muntele *Pionul* sau *Ceahlăul* (1906 m.) Din acest munte, care se află în centrul grupului, pleacă următoarele culmi în diferite direcțiuni: Spre West, culmea *Hăghieșului*, prin care se leagă cu munții *Gherghiului*, spre Nord-Est culmea *Panaghia*, spre Est culmea *Obcina verde*; spre Sud-Est, culmea *Piciorul Furceturilor*; spre Sud *Obcina Neagră*; spre Sud-West culmea *Poiana Lungă*, în fine spre Nord culmea *Răpciunelor*, cea mai înaltă din toate.

Masivul Ceahlăului, a rămas memorabil în tradițiunea Românilor.

Din cauza formei și construcțiunei sale Ceahlăul a fost în timpurile grele din trecut, locul de retragere—ascunzătoare ca să zicem mai bine— al tutilor acelora care din diferite cauze, au fost siliți a rupe ori-ce relațiuni cu societatea, sau a se pune la adăpost de persecuțiunile celor puternici.

Munții Tarkăului. Acești munți sunt cuprinși între Domuk, Bicaz, Bistrița Mare și Troțuș. Formează prin culmea lor principală, limita între Moldova și Transilvania, începând din țărmul Bicazului, până în acela al Troțușului. Prezintă următoarele înălțimi: *Tarcăul* (876 m.) *Ciudomirul mare* (869 m.) *Ciudomirul mic*, *Sălașiul lui Mihai* (784 m.) *Hăușul* (820 m.) *Simțiașul* (723 m.) etc. etc. Din piscul Tarkăului pleacă o ramură care se desparte numai de cât în alte două: Una se numește culmea *Pietroasei*, și se lungește printre Troțuș și Asău; cea l-altă se numește culmea *Gosmanului*, și se îndreptează mai întâi spre Nord, apoi spre Est până la confluența Bistriței cu Calul. Din această culme se desfac spre Est: Culmea *Doșelului*, printre Calu și Iapa, Culmea *Alunișului*, printre Iapa și Nichid; Culmea *Nichidului*, printre Nichid și Tăslău-Mare; Culmea *Tăslăului* cu *Dealul Nuca*, printre ambele Tăslae; și culmea *Geamănului*, care se prelungește, printre Tăslăul sărat și Asău, până la pasul Moineștilor.

Munții Oituzului. Perpendicular pe extremitatea meridională a munților Cazonului, se întinde de la Nord spre Sud, munții Oituzului care încep din țărmul Troțușului și se termină în muntele *Mușat* (783 m.), situat pe țărmul stâng al Oituzului.

Piscurile cele mai importante din acești munți

sunt: *Șandorul mare* (853 m.), *Dealul mare*, *Farca*, *Nemere*, *Tarnița și Mușat*. Ramurile sale despre Est merg până în *Trotuș*, și printre acestea cea mai remarcabilă este aceea a *Slănicului*, printre *Doftana* și *Slănic*, renumită prin sorgintele'i minerale. Se mai deosebesc de asemenea culmile: *Doftana*, printre *Uz* și *Doftana*; *Oituzul*, printre *Slănic* și *Oituz* și *Măghierușul*, care pleacă din vârful *Șandorul mare* și se întinde spre West, până în munții *Cazonului*.

Munții Zăbrăuților. Spre Sud-Est de munții *Oituzului*, între pâriul *Oituz*, și râurile *Trotuș*, și *Șușița*, se află munții *Zăbrăuților*. Acești munți sunt compuși din două culmi despărțite de riul *Casin* (afluentă al *Trotușului*). Cea care se află între *Oituz* și *Casin* se numește culmea *Grozeștilor*; iar cea dintre *Șușița* și *Casin* se numește culmea *Zăbrăuților*, care ocupă întreaga regiune dintre *Trotuș* și *Șușița*. Din aceasta din urmă se desfac spre Est mai multe culmi, printre care se deosebește culmea *Domneștilor*, culmea *Darnica* și dealul *Panciului*.

Munții Vrancei. La Sud de munții *Zăbrăuților* se întinde o întreagă regiune muntoasă sub numele de munții *Vrancei*. Diferitele catene care compun acești munți se află coprinse între râurile *Șușița*, *Putna*, *Neagra*, *Zăbala*, *Milcov* și *Bâsca mică*. Culmea centrală pleacă din țărmul *Oituzului*, spre Nord de muntele *Mușat*, și se îndreptează direct spre Sud până în muntele *Lacoci*. Se disting următoarele catene: *Culmea Lipșa*, care se îndreptează spre Nord, pe lângă *Oituz* până la pasul *Oituzului*; culmea *Ruskelului* și a *Gergeleului*, care se îndreptează spre Est, printre *Șușița* și *Putna*; culmea *Neagră*, între *Putna* și *Neruja*; culmea *Lăpișului*, cu vârfurile *Lăpișul Mare* și *Frumoasa*, între *Neruja* și *Zăbala*; și culmea *Giurgia*, cu vârful *Neharna*, care

pleacă din muntele Lacoci și se îndreptează mai întâi printre Bâsca mică și Zăbala, apoi se continuă spre Nord-Est, în forma de arc de cerc, pe țărmul drept al Zăbalei, unde ia numirea de culmea *Alunișului*, până ce ajunge pe țărmul Putnei, în dealul zis al *Odobeștilor*. Din această culme se desface spre Sud, pe lângă țărmul stâng al râului Bâsca mică, culmea *Resboiului*.

Culmea centrală a acestor munți, este așa dar o continuare a munților Oituzului. Ei constituie partea meridională a masivului carpatic din regiunea moldoveană.

MUNȚII MUNTENIEI.

Munții Buzului. Acești munți se prezintă sub forma unui masiv puternic, cuprins între Doftana și Bâsca mică. Ei constituie vârful ângghiului format de cele două laturi, aproape perpendiculare una pe alta, ale Carpaților români.

Culmea centrală, care se deosibește prea puțin de ramurile sale colaterale prin înălțime, începe din muntele Lacoci, punct unde se termină munții Vrancei, și se termină la pasul *Predeleuș*, format de pârul Doftana.

Se deosibesc următoarele piscuri mai importante: vârful *Grohotiș* (934 m.) din care se desface spre Sud culmea *St-Ilie*, prezentând vârful *St-Ilie*, și care se desparte în două ramuri: aceea *Ziufoiului* între Vêrbilău și Teleajen, și aceea *Negrușului*, între Vêrbilău și Doftana.—Vârful *Ciucaș* (1034 m.) din care pleacă spre Sud culmea *Clăbucetului*, printre cele două sorginți ale *Teleajănelui*.—Vârful *Tătarul Mare* (781 m.), care trimite spre Sud printre Teleajen și Bâsca Chiojdului, culmea *Tătarului* și a *Leordea-*

nului, despărțitoare între basinul Ialomiței și acela al Buzeului. Mai la Nord de Tătarul mare se află vârful *Tătarul mic*, care trimite spre Sud culmea *Sireului* printre Bisca Chiojdului și Buzeu și care prezintă vârful *Sireul* (878 m.). În partea de Nord se află și un lac adânc care poartă numele de lacul *Sireul*. Se mai disting apoi vărfurile *Boata mare* (805 m.) din care se desface spre Sud-Est printre Buzeu și Bâsca mare culmea *Asvibercului*, care prezintă vărfurile *Baba* (719 m.), *Tehereu* (720 m.) și *Podu Calului* (762 m.); apoi mai la Nord vârful *Cihan* (847 m.) din care se desface tot spre Sud-Est, culmea *Penteleului*, printre Bisca mică și Bisca mare, cu vărfurile *Penteleul* (937 m.) și *Piciorul Caprei* (804 m.).

Munții Bârsei. Spre West de munții Buzăului culmea centrală a Carpaților se continuă prin munții Bârsei, care se află coprinși între Doftana, Dâmbovița, și pârâul Bârsa. Culmea centrală a acestor munți prezintă piscurile cele mai înalte; ea începe la origina Doftanei și se termină la sorgintea Bârsei. Vârfurile importante sunt: *Piatra Craiului* (1182 m.), *Lacu* (1947 m.), *Strunga* (1090 m.), *Omul* (1328 m.), *Caraimanul* (1316 m.) etc. etc. Din culmea centrală pleacă mai întâi spre Nord culmea *Christianului*, cu vârful *Christianul mare* (943 m.), care se întinde pe lângă calea ferată până în apropiere de Brașov; iar spre Sud următoarele culmi cu deosebire importante; culmea *Baiului* cu vârful *Baiul* (1057 m.) care pleacă din muntele Steoaia (1095) și trece printre Doftana și Prahova; culmea *Caraimanului*, cu vărfurile *Omul*, *Caraimanul*, *Furnica* (1027) și *Gurghiata* (758 m.), care se întinde printre Prahova și Ialomița și din care se desface culmea *Furnica*; apoi culmea *Strunga*, printre cele două sorginți

ale Ialomiței; — culmea *Leotei* cu vârfurile *Merekesul* (1129 m.) și *Leota* (820 m.), între Ialomița, Dâmbovița, și afluențele său Brădica, și care dă naștere spre Est unei culmi secundare cu numele de culmea *Măgurei*; — culmea *Prisaca*, care pleacă din muntele Lacu, se află coprinsă între Brădica și Dâmbovița. Prezintă vârfurile *Prisaca* (832 m.) și *Muntele Roșu* (981 m.); în fine culmea *Pietricica*, care pleacă din muntele *Piatra Craiului* (Königstein) și se întinde spre Sud, printre Dâmbovicioara și Dâmbovița, până la confluența acestora.

Munții Făgărașului. Acești munți urmează spre West culmea centrală a Carpaților. Ei se află coprinși între Dâmbovița, Olt și afluențele acestuia Șinca. Culmea lor centrală începe din sorgintea Bârsei, și se termină la pasul Turnul Roșu format prin intrarea Oltului în România propriu zisă. Acești munți prezintă o înălțime tot așa de importantă ca și munții Bârsei. Se disting vârfurile: *Urla* (1307 m.) *Buteanul* (1316 m.) *Negoaia* (1341 m.), *Surul* (1209) precum și altele mai puțin importante. Ramurile ce pleacă din culmea centrală spre Nord sunt în general scurte, pentru că se termină repede în șesul Oltului; cele care pleacă însă spre Sud sunt cu mult mai importante.

Printre acestea se pot nota, culmea *Meșului*, cu muntele *Meșu*, ce pleacă din muntele *Berivoescu*, se îndreptează spre Sud printre riurile Doamna și Dâmbovița, până în muntele *Iezeru*. De aci începe culmea *Iezerului*, care se continuă spre Nord-Est până în muntele *Păpușa*. Ambele formează ast-fel un unghiu, din vârful căruia isvorăște Dâmbovița. Din această culme porcede direct spre Sud culmea *Rîioasa*, printre riurile Târgu și Sora și culmea *Popăului*, printre Sora și Doamna. Spre West și para-

lel cu cele precedente se lasă trei culmi, care despart între densesii pe afluenții Doamnei și ai Argeșului. Acestea sunt culmile: *Pretina*, *Malurianu* și *Clăbucetu*. Din colțul *Visti mare* pleacă spre Sud culmea *Joitei*, printre *Vișlan* și *Argeș*. Această culme se întâlnește în muntele *Ghizu* (889 m.) cu culmea *Buteanului*, care vine din muntele *Buteanul* (1326 m.) și care prezintă vârful *Ciocan* și *Lipitoarea* (1034). În fine cea mai importantă din toate este culmea *Comarnicului*, care pleacă din vârful *Negoaia* și se întinde spre Sud printre *Argeș* și *Topolog* (afluente al Oltului), despărțind ast-fel, pe o distanță destul de mare, basinal Argeșului de al Oltului; apoi culmea *Coziei*, între *Topolog* și *Olt*, cu vârful *Mazgava* (1135 m.) și *Fața St-Ilie* (1069 m.). Din muntele *Surul*, printre *Boia* și *Olt* se întinde culmea *Pleasa* care se sfârșește în vârful *Pleasa* (659 m.) la confluența acestor două riuri.

Munții Parîngului. Acești munți continuă linia Carpaților de la pasul *Turnu-Roșu* și până la pasul *Vulcan*. Plecând de la acest din urmă pas spre Est, culmea este unită și compactă până în muntele *Parîngului*, având forma unui masiv important ce prezintă mai multe piscuri: *Mândru* (1328 m.) *Cârjia* (1273 m.) *Parîng* (1098 m.) etc. Din acest munte pleacă spre Est, până în țermul Oltului, două culmi, despărțite între ele prin valea importantă a *Lotrului*. Cea despre Nord, se numește culmea *Plătăneștilor*, care pleacă mai întâi spre Nord, până în muntele *Tărtărău* (887 m.), apoi spre Est până la *Turnul Roșu*, prezentând piscurile: *Vîrful Caprei* (1011) *Timpa* (807 m.), *Muntele Baiului*, *Piatra albă* (1131) *Voinagu Cătănești* (980 m.), *Vîrful mare* (1095 m.)

Această culme trimite spre Sud mai multe culmi care se opresc toate în valea *Lotrului*, și printre care

putem distinge culmea *Câinenilor*, care se termină în muntele *Sulica* și prezintă vârful *Popovici* (608 m.) culmea *Brezoilor*, cu muntele *Pietros*, care se termină la țermul Lotrului și culmea *Mălaia*, care se termină în muntele cu același nume (996 m.).

A doua culme numită culmea *Paringului*, se îndreptează spre Est până la Cozia. Ea prezintă vîrfurile: *Păpușa*, *Mușetoaia*, *Balota* (1107 m.) *Cocorul* (999 m.) *Breota* (1034 m.) *Neteda* (964 m.) *Chindia*, etc. Din această culme se desfac spre Sud mai multe culmi, cari separă diferiții afluenți ai Jiului și Oltului, și printre care vom studia următoarele: Culmea *Sadului*, printre Sad și Jiu; — culmea *Molidvișului*, care pornește din vârful Mândru, se îndreptează printre riurile Sadul și Gilortul, și din care se desfac patru culmi mai puțin importante; — culmea *Corneșului*, care pleacă din muntele Păpușa, și se prelungește printre Gilort și Ciocadia; — culmea *Zănoaga*, cea mai lungă din toate, care pleacă din muntele *Mușetoaia*, desparte Gilortul de Olteț, și se prelungește apoi pe țermul stîng al Jiului până aproape de Bechet; — culmea *Polovraci*, printre Olteț și Cerna; — culmea *Gurguiata*, care pleacă din muntele Balota, și separă riurile Cerna și Luncavăț; — culmea *Urșanilor*, care pleacă tot din muntele Balota și separă riurile Bistrița și Luncavăț; — culmea *Arnota*, printre Bistrița și Otăsău; — culmea *Vînturarița*, pleacă din muntele Breota și se ramifică în alte trei, despărțind apele dintre Bistrița și riul Rîmnicul; — culmea *Cheia*, care pleacă tot din muntele Breota, desparte apele Rîmnicului de ale afluentului său Olăneștii; — culmea *Olăneștilor*, care pleacă din muntele Chindia și se prelungește până aproape de Rîmnicul Vâlcei, printre riul Rîmnicului și Gura văii.

Munții Vulcan. Spre West de munții Parîn-

gului, începând de la intrarea Jiului în țară (pe la Vulcan) și până în muntele Sturul, se întinde catena munților Vulcan. În partea de Nord, ramificațiunile acestor munți servă într-o cât-va de legătură între acest masiv și acela al munților Retezatului; spre Sud însă ramificațiunile lor se termină repede într-o câmpie, ce începe în apropierea orașului Baia de Aramă și ține până aproape de Têrgu Jiu, de unde se prelungeste apoi prin Câmpu mare până la Baia de fer. Se disting vârfulurile următoare: *Streaja* (1875). *Piatra Catanei* (1626 m.) *Sigleu* (1688 m.). *Arca-nul* și *Negoiul* (1688 m.), înșirate pe culmea centrală în ordine de la Est spre West.

Din muntele Arcanul pleacă spre Sud culmea *Piva* printre Bistrița și Sohodolul. Spre Est de Sigleu pleacă tot spre Sud o altă ramură, numită *Ștersura*, printre Sohodol și Sușița. În fine se mai deosebete culmea *Muncelului*, scurtă și repede, care pleacă din muntele Muncelul, situat ceva mai la Sud de Piatra Catanei, și se îndreptează printre riurile Sușița și Curpenișul. În fine din muntele *Straja* pleacă spre Sud culmea Runcului printre Jiu și Curpeniș, și care se întinde până aproape de Têrgu Jiu.

Munții Mehedințului. Culmea principală a acestor munți pleacă din muntele Sturul și se îndreptează spre Sud-West și Sud pe țărmul stâng al Cernei, până în Dunăre. Cu acești munți se termină lanțul Carpaților. Ei formează dinpreună cu munții Mirosch, situați pe țărmul drept al Dunărei, în Sêrbia stâncile ce constitue Porțile de fier. Distingem vârfulurile *Oslia*, *Cracu-Drăghiceanului*, *Ciolanu mare* etc. Din muntele Sturul purcede spre Sud culmea *Frumoasă*, printre Motru și Tismana, până la gura Motrului. Din această culme în special din dealul *Boului*, se desface culmea Tismana, cu vârful *Pia-*

tra Boroštini, pentru Tismana și Bistrița. Pe această culme se distinge vârful *Oslia*. A doua culme importantă pleacă din muntele *Vârful lui Stan*, și se îndreptează spre Sud-Est printre Motru și Coșușta. Ea se numește culmea *Baia de Aramă*. A treia culmea *Godeanului*, pleacă din Ciolanul mare, și se îndreptează către Sud și Sud-Est printre Topolnița și Coșușta până în Dunăre. În fine a patra, culmea *Matorățului*, se desparte de cea precedentă la muntele Baiul, și se îndreptează spre Sud, iarăși până în Dunăre, printre Topolnița și Bahna.

MUNȚII DIN SUDUL TRANSILVANIEI

Munții Sebeșului. Se coprinde între Olt, Mureș și afluențele acestuia Sebeșul (Mühlbach). Culmea centrală, numită culmea *Rășinarului*, pleacă din Carpați, de la Turnu Roșu, și se îndreptează spre West până la țărmul Sebeșului. Se disting vârfurile *Cindrel* (1185 m.), *Beșinău* (1039 m.), *Strâmbele* (967 m.), *Oasa* (913 m.) etc.

De la Turnu Roșu pleacă spre Sud-West culmea Pruncului, care prezintă vârful *Prejbea* (925 m.), și care se împreună cu culmea *Plătăneștilor*, (din munții *Parîngului*), în muntele *Voinagu Cătănești*.

Din muntele *Cindrel* pleacă de asemenea culmea *Șierbotelor* spre West până în muntele *Oasa*, și o altă culme spre Nord-Est, care se unește cu culmea centrală în vârful *Reșinarului* (464 m.). Din acest vârf se desface de asemenea spre West culmea *Strâmbele*, până în vârful *Valea Babelor*.

Munții Mureșului. Acest sistem ocupă spațiul coprins între Sebeș, Mureș și Streiul. Ei constituie un masiv puternic pe o mare întindere, trimițând ramurile lor în toate direcțiunile și prezintă nu-

meroase vârfuri. Printre cele mai importante găsim: *Vârful Pietrei* (1123 m.), *Surianu* (1087 m.), *Clăbucetul* (1006m.), *Bătrâna* (946m.), *Sălanele* (914m.) *Singurelul* (751 m.), *Poiana de Tei* (740 m.) și altele. Din vârful Pietrei pleacă culmea *Sălanele*, care se îndreptează spre Sud până ce se împreună cu muntele Paringul. Din muntele Bătrâna pleacă spre Sud-Est culmea *Rudei*, care se continuă până în ținutul Streiului; apoi culmea *Surianului*, care se prelungește până în vârful Pietrei și din care se desface culmea *Singurelului*, care se prelungește până în vârful Băi, la originea Streiului. Din muntele Surian pleacă spre Nord-Est culmea *Babelor*, care se termină în vârful cu acest nume. Tot ast-fel din vârful Pietri pleacă spre Est culmea *Oasa*, care se termină în vârful Oasa. Aceste două culmi servesc de legătură între munții Mureșului și aceea ai Sebeșului. În fine din muntele Bătrâna, care se află în centrul grupului, pleacă spre Nord mai multe culmi, cari se pierd în șesul Mureșului și printre care se poate nota culmea *Muncelului*, care se termină prin *Dealul mare*, și care se perde apoi în șesul Mureșului.

MUNȚII DIN VESTUL TRANSILVANIEI

Munții Retezatului. Se află situați la Nord de munții Vulcan, de cari se despart prin valea Jiului transilvan. Culmea principală a acestor munți se întinde în direcțiune generală de la Sud-West către Nord-Est, începând din muntele Sturul și până la pasul Merișor, unde se leagă cu munții Sebeșului. Afară de Sturul se mai deosebesc vârfurile *Zănoaga* (1159m.), *Lancitul* (1112m.) și *Retezatul* (1510 m.).

Munții Ruscăi. Se află situați la Nord de munții Retezatului, între Streiul, Mureș, Timeș și

Bistrița. Vârful cel mai înalt, numit *Poiana Ruscăi*, (717 m.) și vârful *Ciocilor* (625 m.). Trimite spre Nord-Est culmile *Cerna* și *Dobra*, printre riurile *Cerna* și *Dobra* și spre Nord culmea *Chicera*, până în Valea Satului.

Munții Mineriferi. Se continuă la Nord pe latura occidentală a trapezului transilvan, între Mureș, Ompeele și Crișul alb. Culmea centrală se întinde în direcție generală de la Est la West, de la Alba Julia și până aproape de Arad. Se deosebesc următoarele vârfuri puțin importante prin înălțimea lor: *Gorganul* (463 m.), *Vârful mare* (534 m.) *Piatra albă* (426 m.), *Aria* (250 m.) *Ivan* (379 m.) etc. Printre culmele ce se desfac și acești munți, putem deosebi culmea *Căpărețului*, care 'i leagă cu masivul *Biharului*.

Munții Biharului. Din vârful *Căpărețului* se îndreptează spre Nord importanta culme a *Biharului*, care prezintă cele mai mari înălțimi dupe latura occidentală a trapezului transilvan, și care servește ca linie de împărțire a apelor: Crișul spre West Sameșul mic și Arieșul spre Est.

Plecând de la Sud spre Nord întâlnim vârfurile: *Găina* (477 m.), *Piatra lui Arad* (795 m.), *Biharul* (798 m.), cel mai înalt, *Călineasa* (825 m.), *Măgura vânătă* (870 m.), *Cărligarul* (861 m.), *Garda* (895 m.) și *Muncelul mare* (791 m.). Din acest punct încep munți Vlădeasa. Din vârful *Rotunda* (733 m.) se desface spre Nord, printre Crișul Alb și Crișul Negru, culmea *Momei* cu vârfurile: *Moma săpata* și *Poiana*, prelungită prin culmea *Pleșului* și aceea a *Codrului*. Din vârful *Cărligarul* se desface în aceeași direcțiune culmea *Văraticului*, printre Crișul Negru și Crișul Repede. Această culme prezintă vârfurile *Tisa* și *Măgura*, de unde se desface spre Nord și pa-

ralele culmea *Chicera* cu vârful cel mai mare *Runcul* (437 m.). Spre Est lanțul Biharului trimite următoarele culmi mai deosebite: Culmea *Afinișului*, care pleacă din vârful Călineasa, se îndreptează spre Est printre sorgintele Arieșului și Sameșului mic până la vârful *Căpățina*. De aci se continuă sub numele de culmea *Muntelui mare*, care se întinde mai întâi spre Nord, apoi spre Est până la confluența Arieșului cu afluențele său *Iara*. Prezintă piscurile următoare: *Vârful Vârfului* (881 m.), *Vârful Malin* (961), *Ghergheleul mare*, *Scărișoara* și *Bopuc*. Din vârful *Vârfului* se îndreptează spre Nord culmea *Isarului* pentru Sameșul rece și Sameșul cald; iar din vârful *Căpățina*, culmea *Dobrinului* cu vârfurile: *Dobrinul* și *Uriașul* (709 m.) printre Sameșul rece și *Șomul*. Tot din vârful Călineasa, se desface spre Sud o culme scurtă printre sorgințile Arieșului, care prezintă vârful *Ocoalelor*; iar spre Nord-Est culmea *Beleş*, printre Sameșul cald și afluențele său *Beleş*.

Munții Abrudului. Acești munți se întind în interiorul Transilvaniei spre Est de munții Biharului, între pârâul Zeniciu (Abrud), Ompoele și Arieșul. Culmea centrală pleacă din vârful Căprărețului, formează o curbă, care se îndreaptă mai întâi spre Sud sub numele de culmea *Vulcanului* cu piscul *Vulcan*; apoi spre Est, sub numele de culmea *Negrileasa*, cu piscurile *Roșioara* (589 m.) *Corabia* (713 m.), și *Negrileasa* (722 m.); în fine spre Nord-Est până în Arieș, sub numele de culmea *Cioranului*, cu piscurile *Geamăna* (720 m.) și *Cioranul* (726 m.). Din piscul Geamăna pleacă spre Nord, pe dreapta Zeniciului culmea *Cărăgușului*, ce se întinde până la Lupșa. De acești munți ține și culmea importantă a *Trăscăului*, care se desface din vârful *Corabia* și se îndreptează mai întâi spre Sud, apoi spre

Est și în fine spre Nord-Est până în dreptul orașului Turda. Pe această ramură se disting vârfurile *Piatra Caprei* și *Piatra Ciaca* (615 m.).

Munții Vlădeasa. Diferitele catene, care compun acești munți, se coprind între afluenții cursului superior ai Crișului repede și aceia ai Sameșului mic. Din vârful *Piatra Tilharului*, punct unde se termină lanțul Biharului, se îndreptează spre Nord printre Drăgan și Sebeș (afluenți ai Crișului repede) o culme importantă, purtând numele de Vlădeasa, până la confluența acestor două râuri. Mai spre Nord de această culme se întinde, ca o continuare a Biharului, culmea *Jadei* printre Jada și Drăgan, până la confluența acestor două râuri. Totuși culmea centrală a acestor munți, de și puțin importantă prin înălțimea sa, este formată din culmea *Căciulatei*, care se întinde printre Căpuș și Sameșul cald și din care se detașează spre Nord și Nord-West, pe lângă latura dreaptă a Crișului repede, culmea *Chelecelului*, până în vârful *Plopișului*. Trebuie să menționăm de asemenea culmea *Văratecului*, care se desface din culmea *Jadei* și se continuă spre West prin culmea *Gurgoșatei* și culmea multilor *Rez* sau *de aramă*, cu vârful *Oslia* (450 m.) care se desface din vârful *Plopișului* și se întind printre Crișul repede și Bereteu.

Munții Plopișului. Constitue o singură catenă mai importantă, care se întinde între Agriș și Almaș (afluenți ai Sameșului). La punctul unde se leagă cu culmea *Chelecelului*, cu munții *Meseșului* și cu munții *Rez*, se află vârful *Plopișului*.

Munții Meseșului. Culmea principală a acestor munți pleacă din vârful *Plopișului* și se întinde de a stânga Agrișului până în Sameș, unde formează dimpreună cu munții *Lastagulului* defileul *Sameșului*. Se disting *Sigăul*, *St-George*, *Cărbunaru*, și mun-

tele *Isac*, a căror înălțimi nu trec de 600 m. — Din vârful *Sigăului* pleacă spre Nord-West culmea *Șimlăului* printre *Crasna* și *Giglău* (afluențele sevă); — din muntele *Isac* se detașează culmea *Șilagului*, care se întinde spre Nord, pe stânga râului ce poartă același nume, până aproape de confluența *Agrișului* cu *Sameșul*. Culmea *Șilagului* leagă munți *Meseșului* cu munții *Bicului*, cari prezintă vârful *Tarnița*, aflați între râurile *Gibău* și *Crasna*.

MUNȚII BANATULUI.

Partea muntoasă a *Temșișiane*i, se compune din mai multe masivuri, cari nu sunt alt-ceva de cât o continuare a *Carpaților*. Aceștia sunt:

Munții Negrii. Din munții *Retezatului* pleacă spre West și apoi spre Sud culmea munților *Negrii*. Ei se află coprinși între râurile *Timeș*, *Bistrița*, *Streiu mare*, *Lăpușnic*, *Cerna* și *Mehadia*. Se disting vârfurile: *Guga* (2293 m.), *Muraria*, *Piatra-Godeanului* (1945 m.) *Tutoaia mare* (1999 m.) *Dobrina* (1921) *Boldovanii* (1906 m.), *Vlașca* (1737 m.). Trimite culmea *Sărcăului*, printre *Bistrița* și *Caransebeș*. Prin culmea *Văei* se leagă cu masivul *Berșavei*.

Munții Berșavei. Coprinși între *Timeș*, *Nera*, *Miniș*, *Proniasca*, și *Berșava*. Culmea centrală pleacă din muntele *Semenic*, și se îndreptează spre West până la vârful *Stuparului*. Această culme trimite spre Sud ramura *Nerei* printre *Nera* și *Miniș*; — apoi culmea *Zănoagei* printre *Nera* și *Mehadia* până la muntele *Belcovet*; iar spre Nord culmea *Scamnei* printre *Timeș* și *Berșava*. Distingem vârfurile *Semenic* (1455) de unde isvorește *Timeșul*; *Gosna* (1447 m.), *Piatra Nedei* (1429 m.), *Cracul roșiu*, (1257 m.) etc. pe culmea principală.

Pe această culme se află pasul Craina, care pune în legătură basinul Nerei cu acela al Mehadii.

Munții Sretinei. Pleacă din muntele Belcovăț și se îndreptează spre Sud până în țărmul Dunărei, mai întâi printre Mehadia și Prigor apoi printre Jesalnica și Berșasca mică (afluent, ai Dunărei).

Din acest lanț pleacă Culmea *Moșului*, printre Jesalnica și Cerna, și culmea *Lokwei*, care se întinde printre Dunăre și Nera până la confluența lor—Cele mai înalte piscuri ale acestor munți sunt: *Svinia-cca* (1235 m.) *Guvernata* (1140 m.), *Pregetu* (1111 m.) *Tilva mare* (1096 m.) și *Belcovăț*.

Munții Miniferi. Nu sunt alt-ceva de cât o continuare a munților Berșavei. Ei se află coprinși între Nera, Berșava, Caraș și afluenții acestuia. Trimet spre Sud-West, de partea dreaptă a Nerei, culmea *Slatinei*, din care se detașează culmea *Predețului*, apoi spre Sud culmea *Doclinei*, printre Cernovăț și Domneasca, și culmea *Stuparului* printre Domneasca și pâriul Lupuker. Se distinge vârful *Piatra mare* (1147 m.), și mai multe altele a căror înălțime descrește. Tot din acest sistem fac parte și munții *Cudriței*, care se întinde spre West de Cernovăț, și care se pierd de cele l'alte părți în câmpia Banatului, în special în Valea Timeșului. Se disting piscurile: *Capul Cudriței* (643) și *Capul Cetățuiei* (412 m.).

CAP. IV.

NOMENCLATURA HIDROGRAFICĂ

A MASIVULUI CARPATIC.

Basinul Dunărei.

Prin situațiunea sa geografică, lanțul Carpaților români desparte Dacia în două regiuni, deosebite prin forma și relieful solului. Acest lanț constituie, pe toată întinderea sa, limita basinului Dunărei inferioare. Din această cauză toate cursurile de apă cari și au isvorul în acești munți, au una și aceeași destinațiune: Dunărea. După cum însă cele două regiuni dominate de acest masiv, se deosebesc prin relieful solului, urmează ca și cursurile de apă se nu prezintă un mers uniform. Ast-fel, pe când în regiunea ciscarpantină toate cursurile de apă se scurg într'o direcțiune generală spre Sud sau Sud-Est, în regiunea transcarpatină, din cauza direcțiunei caprițioase a munților și dealurilor, cursurile de apă iau direcțiuni deosebite — adese-ori opuse unele de altele — se întâlnesc mai toate în interiorul trapezului transilvan, pentru ca în urmă să 'l străbată pe diferite puncte, înainte de a ajunge fie-care la destinațiunea sa.

Dunărea este așa dar rezervoriul care adună în undele sale, toate apele Daciei.

Cei vechi numiau acest fluviu *Danubius*, iar în cursul inferior și anume partea cunoscută mai întâi, *Ister*. Este cel mai lung fluviu din Europa după *Volga*, și acela al cărui basin ocupă cea mai mare întindere.

Acest fluviu isvorăște din partea de Sud-Est a munților *Schwarz-Wald*, în ducatul *Baden*, prin două mici brațe: *Bregah*, care isvorăște la o distanță de 7 km de *Furtwangen*, la o înălțime de 1000 metri (42 km. departe de cursul Rinului), și *Brigah*, care isvorăște cu 9 km. mai spre N. E. de cel precedent. Ambele se unesc în apropiere de satul *Donaueschingen*. Din acest punct Dunărea se îndreptează spre Est-Nord-Est, până la *Regensburg* (Ratisbona), apoi în direcțiune opusă, adică spre Sud-Est, până la *Linz*; de aci spre Est, făcând mai multe cotituri, până la *Vaitzen*, apoi spre Sud până la confluența *Dravei*, spre Sud-Est până la confluența *Savei*, spre Est până la *Porțile de fier*, spre Sud până la *Calafat*, apoi cotește spre Est până la *Călărași*, spre Nord-Est și Nord până la *Galafi*, și în fine spre Est până la vărsarea sa în marea Neagră prin cele trei brațe: *Kilia*, *Sulina* și *St-George*.

Dunărea străbate mai întâi ducatul de *Baden* până aproape de orașul *Tutlingen*, apoi micul ducat de *Hohenzolern*; *Württembergul*, până la *Ulm*; *Bavaria* până la *Passau*, pe unde trece în *Austria*, pe care o udă până la *Pressburg*; udă apoi *Ungaria* până la *Verciorova*, de aci trece printre *Serbia* și *România*, până la îmbrăcătura *Timocului*, apoi printre *România* și *Bulgaria* până la *Silistra*; printre *Muntenia* și *Dobrogea* până

la Galați și în fine printre Basarabia și Dobrogea până la vărsarea sa în mare.

În cursul său acest fluviu udă o mulțime de orașe importante, printre care vom cita, pe dreapta:

Tutlingen, Neu-Ulm, Regensburg, Passau, pe unde trece în Austria, Linz, Viena, Raab, Gran, Buda, Földwar, Mohaci, Fünfkirchen, Esseg, Semlin, Belgrad, Sememdria, Orșova, Vidin, Arcer-Palanca, Lom-Palanca, Rahova, Nicopoli, Zimnicea, Șistov, Rusciuc, Turtucaia, Silistra, Rașova, Cerna-Vodă, Hârșova, Macin, Isacea, Tulcea, Mahmudia (aceste trei pe brațul St-George), Sulina la îmbucătura brațului Sulina, Chilia-nouă pe dreapta brațului Chilia.

Pe stânga :

Sigmaringen, Ulm, Ingelstadt, Presburg, Comorn, Vaitzen, Pesta, Neusatz, Titel, Panciova, Vârcio-rova, T.-Severin, Calafat, Bistret, Bechet, Islaz, T-Măgurele, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Brăila, Galați, Reni, Ismail, Chilia și Vâlcov.

Lungimea Dunărei este de 2860 km împărțite ast-fel: În Germania 581 km.; în Austro-Ungaria 1313 km., iar restul 966 km., udă România și țările vecine.

Suprafața basinului acestui fluviu este de 817000 km. p. dintre care $\frac{1}{7}$ din această sumă aparține numai Germaniei; $\frac{4}{7}$ a Austro-Ungariei iar restul României, Serbiei și Bulgariei. Vom împărți așa dar întregul Basin în trei părți principale:

Basinul superior. Această parte a basinului Dunărei, care ocupă o bună parte din Germania de Sud, este înconjurat de mai multe catene de munți, puțin importante prin înălțimea lor. Ast-fel, în partea de Sud a fluviului înce-

pënd de la frontiera Austriei, spre West, se află catena Alpilor Austriaci, Taurer, platoul Bavarez, Alpi Algavieni și Vor-Alberg, precum și alte ramuri mai puțin importante, toate ramuri ale Alpilor Suabici. La West cele două sorginți Bregah, și Brigah, sunt înconjurate de ramurile munților Schwartz-Wald, iar la Nord de lanțul munților Jura German (suabic și franconic), masivul Fichtelbrige și Böhmer-Wald. Afluenții ce primește fluviul în acest basin vin, parte despre Sud, parte despre Nord. Din cei de la Sud, cari se varsă de partea dreaptă a fluviului, putem cita: Iller, Lech, Isar, Inn, care formează puțin limita între Austria și Bavaria. Printre cei ce vin despre Nord și care confluează de partea stângă a fluviului, nu putem cita de cât pe Wörmitz și Altmühl.

Basinul de mijloc. Este cel mai important ca întindere. Ocupă mai toată Austro-Ungaria și Serbia. El este mărginit în partea de Nord de platoul Moraviei, și de lanțul important al Carpaților până la Porțile de fier. Marginea opusă, la Sud de cursul fluviului prezintă o dezvoltare cu mult mai mare; ea începe din Balcani și se continuă prin Alpii Dinarici, Alpii Julieni, Alpii Carnici, Alpii Norici și Stirieni, Alpii Retici și Alpii Salzburgieni.

Printre afluenții despre Sud, cei mai importanți sunt: Trann, Enns, Leitha, Raab, Drava unită cu Mur, Sava, și Morava; iar printre cei despre Nord, Marcia, Waag, Gran, Tissa, Timeșul și Cerna.

Basinul inferior. Se întinde de la Porțile de fier și până la vărsarea sa. Ocupă toată România și Bulgaria. La Nord acest basin este mărg-

ginit de lanțul Carpaților orientali și de ramurile acestui masiv, iar la Sud de lanțul Balcanilor.

Afluenții ce primește fluviul în acest basin sunt la Nord toate riurile cari străbat România, Moldova, și Basarabia: Bahna, Topolnița, Drincea, Dăsnăuțul, Jiul, Oltul, Vedea și Teleormanul, Argeșul, Ialomița Siretul, Prutul și Cahul.

Cei despre Sud care udă Bulgaria sunt: Timocul care servește întru cât-va drept frontieră între Serbia și Bulgaria, Isker, Vid, Jantra, Lom. etc.

În cursul său Dunărea străbate mai multe strâmtoni, formate de munți înalți, printre care Dunărea se strecoară, scăpând dintr'un basin într'altul. Cea mai importantă este cea de lângă Severin, numită Porțile de fier.

Inclinațiunea pantei variază. Ast-fel, în basinul superior ea este de aproape 2 metri pe kilometru. În cel mijlociu inclinațiunea medie este de vre-o 0^m. 60 și în cel inferior de 0^m. 45. Cu toate acestea, de și panta generală este relativ slabă, Dunărea prezintă în scurgerea sa o repeziciune de aproape 6000^m. pe oră.

Această repeziciune o datorează însă mai mult numeroșilor sei afluenți.

Cursul Dunărei. De la origină și până la Regensburg, valea Dunărei este îngustă și cuprinsă între munți; șesul său prezintă, mai cu seamă între Ulm și Passau, ici și colea mici întinderi, mai adesea ori însă ramurile platoului Bavarez ajung până în țermul său, formând mai multe văi perpendiculare, prin care se scurg afluenții fluviului. Ceva mai la Nord de Passau, Dunărea străbate primul defileu, căci aci șesul se îngustează, până ce fluviul intră în archiducatul Austriei.

Acest defileu este format de ramificațiunile munților Bohemer-Wald despre Nord și Hausrück despre Sud.

Incepând mai sus de orașul Linz, șesul Dunărei începe iarăși a se lărgi, urmând a fi ast-fel până în dreptul orașului Krems, unde se formează un al doilea defileu, lung de vre-o 80 km., ale cărui extremități constituie o piedică pentru navigațiune. De aci Dunărea și urmează cursul spre Est pe poalele munților Wiener-Wald, cari determină câte-va cotituri până mai la Est de Presburg, unde munți Kleine-Karpathen, despre Nord, și munți Leitha, despre Sud, formează al 3-lea defileu, care nu prezintă nici o piedică pentru navigațiune.

În dreptul orașului Vaitzen, fluviul se îndreptează de o dată spre Sud, formând un ângheu drept. Până la Buda-Pesta, șesul tinde a se lărgi printre ramurile catenei Bacony-Wald, și acelea ale Carpaților; de la Buda-Pesta spre Sud, fluviul intră într'un șes întins și unit, numit șesul Ungariei; care prezintă aceleași caractere hidografice ca și șesul Tisei.

El se împarte în mai multe brațe care se reunesc și despart neconținut, formând un lanț de insule, până la confluența Dravei și prezentând mai cu seamă de partea stângă, bălți și mlăștini întinse, care dispută o mare întindere de teren cultivei, dar care sunt favorabile pentru defensivă în cazul unei invaziuni despre Est.

În dreptul orașului *Baziaș* începe deschizătura prin care Dunărea intră în basinul inferior. Astă deschizătură se termină iarăși printr'un defileu îngust și periculos pentru navigațiune, care nu e alt-ceva de cât tăetura făcută de Dunăre printre

munții Carpați și ramificațiunea Balcanilor din Serbia (Catena Mirotsch). Acest defileu, se numește *Porțile de fier*. Albia fluvialului, care până aci atinge până la 3 km., se îngustează de o dată prezentând o lărgime de 113^{m.}; iar mlurile sale sunt formate de munți înalți până la 600^{m.}

Defileul despre care vorbim are două porți: Cea din sus se află spre West de Orșova, iar cea laltă, prin care iese fluviul, se află mai jos de acest oraș.

Incepând din acest defileu, Dunărea intră în valea ce desparte sistemul Carpaților de acela al Balcanilor. Ea se îndreptează mai întâi spre Sud până la Calafat, de unde începe a coti spre Est până la Șistov, apoi spre Est-Nord-Est până la Silistra, apoi spre Nord până la Galați și în fine spre Est, prin cele trei brațe, până la vărsarea sa în mare.

În acest basin cursul Dunărei prezintă caractere hidrografice deosebite de acelea ce se văd în cele alte bazine. Cele două țermuri sunt deosebite unul de altul. Incepând de la Calafat de exemplu, țermul stâng român este mai jos de cât cel drept bulgar.

De-alungul țermului român se întinde o terasă înaltă, acoperită cu mlaștini și bălți, formate mai întâi prin retragerea fluviului și întreținute în mare parte de revărsările râurilor ce vin din Carpați.

Limita sa mai bine extremitatea de Nord a acestei terase, pe care am studiat-o la începutul acestui curs, nu este alt-ceva de cât vechiul țerm al Dunărei, prin faptul că până la Calafat vine despre Nord pe de o parte, iar pe de alta, volumul apelor ce vin din Carpați fiind cu mult mai

considerabil de cât acela al apelor ce vin din Balcani, tinde a distruge neconținut malul drept.

Acest fapt face ca cursul inferior al Dunărei să difere de cursul inferior al altor fluvii din Europa. Terasa despre care am vorbit ocupă o bună parte din solul meridional al României, și ceea-ce ne face să conchidem că ea a constituit altă-dată albia însăși a fluviului, este faptul că ea este formată din aluvion, întocmai ca acela ce depun fluviile în epoca actuală.

Apoi, existența diferitor brațe ce prezintă în cursul seu, confirmă în mod decisiv această idee.

Ast-fel este brațul *Borcea*, care pleacă din dreptul Călărașului, și urmează calea pe lângă malul Bărăganului (care, după cum știm, face și el parte din terasa Danubiană) și se termină lângă gura Ialomitei, ceva mai la Nord de *Hârșova*. Tot ast-fel este și cu brațul *Bacea*, care continuă pe cel de mai sus până aproape de Brăila, și tot în aslă categorie trebuie se punem și brațul Zimnicea și Gârla (Gura Vedei), care curg de asemenea pe marginile terasei.

Trebuie se menționăm acum existența lacurilor și a bălților după marginea Dunărei, ca o noă probă despre cele afirmate mai sus.

Ast-fel, citând pe cele mai principale, găsim lacul *Nedeia*, *Poteiul*, *Suhaiul*, *Mairul*, *Balta Lată*, *Lacul Grecilor*, *Boian* și *Călărași*, dintre care cea mai mare parte sunt legate cu Dunărea prin câte un braț. Prin depozitele de aluvion, aduse neconținut de cursul fluviului, aceste lacuri tind a dispărea puțin câte puțin.

Ca ultime considerațiuni putem adăoga că mai toate insulele ce se găsesc fie în însăși cursul Du-

nărei, fie formate de brațele sale, sunt de partea stângă a cursului; — apoi că mai înainte cursul Dunărei trecea mult mai spre West de cât azi.

Ast-fel, el urma linia pe care se află azi satul Părlita, Luciul, Gropeni și Tichilești.

Lățimea Dunărei variază foarte mult de la un loc la altul; ast-fel la Donaueschingen, unde se unesc cele două brațe, acest fluviu nu prezintă o lățime mai mare de 18^m; — la Regensburg ea este deja de 130^m; — la Passau 280^m; — la Linz 253^m; — la Tulln 1045^m; — la Viena 359^m; — la Presburg 295^m; — la Földvar 1200^m; la Petervardein 1110^m; între Adda-Kaleh și Vărciorova 500^m; — la Turnu-Severin 950^m; — la Cetate 1100^m; — la Calafat 750^m; — la Ciuperceni 1450^m; — la Celei 1600^m; — la Gruia 700^m; — la Dașova 2050^m; — la Rahova 1000^m; la Flămânda 2100^m; — la Malu Roșu 2600^m; — la Oltenița 2000^m; — la Rașova 540^m; — la gura Siretului 900^m; — la Galatz 1000^m.

Se înțelege de la sine că aceste măsurături privesc lățimea brațului principal al Dunărei, căci dacă am lua lățimea Dunărei, acolo unde ea se ramifică în mai multe brațe, am găsi că ar trece chiar peste 5 km.

Adâncimea Dunărei, ca și lățimea ei, variază foarte mult. Prin multe locuri ea se află în raport invers cu lățimea. În general ea merge crescând până la Galați, în proporție de la 1 m. până la 150 m. Astă din urmă adâncime se întâlnește mai rar. E de observat că, pe mai multe punte, adâncimea este mai mare în apropiere de țărmul Bulgariei de cât de acela al României.

Ast-fel fiind situația fizică generală a Dunărei urmează că trecerea peste acest fluviu întru cât privește teritoriul României, să fie în mare parte foarte anevoioasă, ba pe unele locuri chiar imposibilă, din astă cauză trecătorile mai mult sau mai puțin favorabile în țările vecine, sunt rari.

Iată care sunt cele mai principale :

Gruia, Vidin, Arcer-Palanca, Gura Jiului, Islaz, Flămânda, Giurgiu, Oltenița, mai jos de Hârșiova cu 15 km., Braila, mai jos de Galați Isaceea, Ismail și Chilia.

Insulele formate de Dunăre, cât ține frontiera română și până unde începe delta, sunt în număr de peste trei sute și poartă, mare parte din ele, aceeași numire ca localitățile de cari sunt apropiate.

Delta Dunărei. De la Galați Dunărea se îndreptează, după cum am văzut spre Est până la vărsarea sa în mare. Ea face mai întâi o cotitură spre Sud-Est, apoi ceva mai sus de Tulcea se desparte în două brațe. Cel d'întâi, numit brațul Chilia, se îndreptează mai întâi spre Nord până la Ismail, apoi spre Est și Nord-Est, făcând diverse cotituri, desfăcându-se în alte brațe mai mici, care acopere un mare număr de insule, până la Vălcov, unde se aruncă definitiv în mare. Al doilea braț și urmează calea spre Est, dar la o mică distanță la răsărit de Tulcea, acest braț se ramifică și el în două : acela al Sulinei la Nord, și acel al S-tului George la Sud. Acesta din urmă comunică printr'un braț cu lacul Ramzin, care se continuă prin alte lacuri până la satul Carakerman, formând pe toată întinderea o regiune băltoasă și mlăștinoasă.

Ast-fel că delta Dunărei începe de la Tulcea (ceva mai spre West de acest oraş) şi ocupă întregul ţinut coprins între cele trei braţe, plus partea mlăştinoasă a Dobrogei, de la Mahmudiah şi până la Carakerman. Se înţelege de la sine că terenul în această parte a fluviului, este nou, format în ultimile epoce geologice, prin aluviunile adus neincetat de curentul fluviului; de unde deducem:

1). Imbucătura fluviului a trebuit se fie altă dată mult mai spre West.

2). Peste o trecere oare-care de timp, terenul deltei se va ridica şi se va descărca încetul cu încetul de bălţi şi mlăştini, pentru că după calculele făcute, el se înalţă pe fie care an cu câte un centimetru pe întindere de 200 metri.

Braţul Chiliei, cel mai septentrional, comunică de partea stângă cu lacul Covurlui, care şi acesta este pus în comunicaţiune cu alte lacuri dupe teritoriul Basarabiei; iar de cea dreaptă comunică cu braţul Sulinei prin mai multe ramuri; apoi acest braţ se desparte în mai multe ramificaţiuni, care se reunesc la oraşul Chilia-veche, de unde se ramifică din nou, spre a se reuni iarăşi lângă oraşul Vălcov. Aci se aruncă în mare prin opt guri, din care vom nota; gura Belgradului, în partea de Nord, şi Uşiţa Chiliei, în partea de Sud.

Adâncimea Dunărei pe acest braţ nu permite navigarea bastimentelor mari. Pe aci se depune cea mai mare cantitate de aluvion şi e probabil că cu timpul acest braţ va dispărea cel dintâi din deltă.

Al 2-lea este braţul Sulinei. — Acesta este cel mai adânc şi prin urmare cel mai navigabil. A-

dâncimea sa variază între 7 și 12 metri. Pentru ca depozitele de aluvion se nu ajungă a împedica navigațiunea ca pe cele alte brațe, s'a construit la îmbucătura sa două stavile spre a împedica mălirea.

Al 3-lea braț este cel meridional, numit St-George. Acesta ia direcțiunea spre Sud-Est pe lângă orașul Mahmudiah și se termină lângă satul Berdiles. El este încă și mai puțin navigabil de cât brațul Chilia. — El comunică după cum am arătat mai sus, cu lacurile după litoralul Dobrogei, prin două cursuri de apă, și mai tot spațiul coprins între acest braț și lacul Ramzin, nu e alt ceva de cât un teren acoperit cu mlaștini, care, după toate probabilitățile, se va ridica cu timpul și va deveni un sol ferm.

Intreaga deltă este așa dar un teren nou, încă în stare de formațiune, care va deveni un sol fertil, dar care actualmente este acoperit de mlaștini, care mai în tot timpul inundă peste insulele formate într'o epocă geologică foarte apropiată.

Printre mulțimea de insule ast-fel formate, distingem pe cele următoare:

Ceșalul, Kislița și Tătarul, dependinte de brațul Kiliei; Letea, între brațul Sulinei și acela al Kiliei; St-George (Moiștea) între brațul Sulinei și acela al St-George; și insula Dranov la Sud de brațul St-George, afară de cele formate la îmbucătura brațului Kiliei. De și aceste insule sunt în mare parte acoperite cu mlaștini, prezintă totuși caracterele unui pământ roditor pe o mare parte din întinderea lor. Ast-fel, prin părțile înalte unde inundarea nu poate ajunge, s'au stabilit deja locuințe omenești, ai cărui locuitori se ocupă în de obște cu pescăria. Din cele

spuse rezultă că terenul format prin depozitele fluviului înaintea încetului cu încetul în marea Neagră. Ca probă despre aceasta este faptul că aci adâncimea Dunărei este foarte mică și chiar în mare, pe o distanță de 3 km. și mai bine, nu se întâlnește o adâncime care să treacă peste un metru.

Dunărea constituie artera navigabilă cea mai importantă din Europa. În vechime servia împreună cu Rinul ca frontieră septentrională a vastului imperiu Roman; în veacul de mijloc valea sa a fost calea urmată de mai toate invaziunile; în timpurile moderne basiniul său a servit drept teatru resboaelor întâmpate în aceste timpuri; iar în secolul nostru importanța sa strategică și comercială este considerată în prima ordine.

Legată cu Rinul printr'un canal, Dunărea pune în comunicațiune directă Occidentul cu Orientul Europei. De la Donaueschiugea și până la Ulm se pot transporta vase mici cu vâsle; de la Ulm în jos vase cu abur; de la Peșta până la Porțile de fier pot circula vase mai mari (corăbii cu catarge) iar de la Porțile de fier și până la îmbucătura sa chiar bastimente. Stâncile care formează Porțile de fier constituie o piedică care o fac se piardă mult din importanța sa; fără această piedică acest fluviu ar înlesni transporturi cu mult mai considerabile și pe o întindere cu mult mai mare; totuși se poate afirma că după cum Nilul prin revărsările sale roditoare a făcut din Egipt o țară bogată, unde a înflorit poate cea mai veche civilizațiune cunoscută în istorie, tot ast-fel și Dunărea a servit într'un mod puternic la desvoltarea civilizațiunii diferitelor popoare europene.

BASINUL TISEI.

Cea mai mare parte din apele regiunii transcarpatine se întrunesc în diferite puncte, spre a forma basinurile Tisei și al Timeșului, cel d'întăi cu mult mai considerabil. La rândul său Tisa este rezervoriul care primește toate apele din întreaga regiune, afară de Timeșul care constituie un basin a parte. Basinul Tisei constituie așa dar cea mai mare sub-împărțire din basinul inferior al Dunărei. El este mărginit spre West de un șes întins și unit care îl separă de Dunăre. Acest șes nu prezintă mai nici o ondulațiune caracteristică, din care cauză, nu se observă, și nici că se poate fixa pe hartele geografice, vre-un rîu, al cărui curs să fie constant. Acest șes se întinde ast-fel până la Nord, în dreptul orașelor Buda-Pesta, Hatwan și Erlau. De aci începe, în partea de Nord, o serie de coline, ramuri ale Carpaților centrali, care se ridică cu cât înaintăm spre Est și care poartă diferite numiri: masivul Tatra, Liptauer, Tabora-Hora, Cralova-Hora etc.; apoi de Carpații Negri, care încep a defini conturul basinului în direcțiunea despre Nord-Est. În partea de Est marginile basinului Tisei sunt definite de munți Rodnei ai Bistriței, ai Călimanului, ai Gherghiului ai Lahovașului și ai Hărghitei. În fine spre Sud se mărginește cu munții și dealurile ce despart basinul Mureșului de acela al Oltului, al Jiului și al Timeșului.

Basinul superior al Tisei este dominat așa dar de munți și dealuri, ramificațiuni ale Carpaților Negri și ale munților Rodnei. În această parte Tisa primește mai mulți afluenți, de și mai pu-

țin importanți prin întinderea și volumul apelor lor. Rîul Tisa isvoraște din munții Negri prin două brațe care curg în direcțiuni opuse, până la intrunirea lor. Cel d'ântăi vine despre Nord și se formează el însuși din două pîrae, dintre care unul ese din muntele Turbata, iar cel alt (mai important) isvoraște din muntele Cerna (culmea Cerna-horei). Acest braț se numește Tisa Neagră. Al doilea pleacă din muntele Pietros situat imediat la Nord de muntele Hovirla, curge spre Nord-West, sub numele de Tisa albă.

Ambele se reunesc la Körösmezö. Ast-fel formată, Tisa curge mai întâi spre Sud-West pe o vale îngustă, dar foarte locuită, printre munți Swidowei de partea dreaptă și munți Pietros și ai Rahăului de cea stîngă. În apropiere de satul Ronapoiana se întâlnește cu Vizeul, unul din principali săi afluenți și se îndreptează spre West-Nord-West, până la Hust; apoi spre West până la confluența sa cu Sameșul. De aci se îndreptează iarăși spre Nord-West până la Hölmetz în dreptul orașului Muncaciu; apoi spre Sud-West până la Szolnok și în fine spre Sud, până la Titel unde se varsă în Dunăre.

În cursul său Tisa udă următoarele localități mai deosebite :

Pe dreapta, Körösmezö, Rahăul, Ticeul, Hust, Ulac, trece pe lângă Hölmetz, și udă Tocai, Szolnok, Csonograd și Szeghedin și Titel; iar pe stînga : Rahăul-Ocnei, Sighetul, Cămpu-Lung, Viscul, Nemeni, St-Martin și altele multe, însă de o mai mică importanță.

Până la intrunirea celor două brațe, Tisa se prezintă sub forma torențială. De aci începe a și forma un șes, mai întâi foarte îngust, dar care

se lărgeste treptat, așa că la Siget prezintă deja o lărgime de 6 km.; la Ticeu de vr'o 8 km. La Hust însă acest șes se îngustează, din cauza apropierei munților Vihorlatului de partea stângă și ai Cidăului de partea dreaptă, și prin deschi-zătura ce 'și a format în acest punct, Tisa ese din Maramureș și dă imediat în câmpie unde începe a 'și lărgi șesul, care devine de o dată vast, unit și accidentat numai de lacuri și mlașini numeroase. Această uniformitate se continuă astfel până la vărsarea sa în Dunăre.

Lungimea Tisei este de 1300 km., este cel mai mare afluent al Dunărei; este mai lung chiar de cât mare parte din fluviile Europei. Lărgimea Tisei este foarte variată și neregulată. La Uilak ea este de 90^{m.}, la Tocai 100^{m.}, la Szolnok 140^{m.}, la Seghedin 130^{m.}, la Feldioara 400^{m.}, și la Titel 250^{m.}.

La Tocai abia se măsoară o adâncime de 2^{m.} la Szolnok de 3^{m.}, la Seghedin de 6^{m.} și la Titel de 3^{m.}, pentru că 'și mălește gura.

În cursul de mijloc și inferior, pe unde curge paralel cu Dunărea, albia sa este cu 9^{m.} mai jos de cât aceea a Dunărei. Aceasta vine de acolo că convexitatea solului, ce se află între Tisa și Dunăre înclină mai mult spre Est din care cauză și Dunărea este silită să se îndrepteze spre Est. Inclinațiunea albiei sale este relativ destul de repede între Syget și Hust; începând însă de la Nemeni și până la imbucătura sa, panta sa nu prezintă o înclinațiune mai mare de cât 0^{m.} 03 pe kilometru.

Tisa este un rîu navigabil și rolul său va fi cu mult mai important când va fi canalizat.

La Siget începe a fi navigabil, și la Szolnok

sustine chiar vase grele până la 8000 de cântare. Vapoarele pot circula până mai sus de Tokai.

În tot cursul său, începând de la *Helmetz* și până la vărsarea sa, țărmurile acestui riu suut în general foarte mici. Din această cauză provin atât inundațiunile, la care este expus adesea-ori, cât și mulțimea de mlăștini ce se află de-a lungul său, de cele două părți și care sunt foarte des alimentate de revărsările sale și de acelea ale afluenților săi.

Afară de *Sameșul*, *Crișul* și *Mureșul* împreună cu toți afluenții acestora, *Tisa* mai primește în dreapta pe: *Casăul*, *Sopârca mare*, unită cu *Sopârca-mică*, *Apsișul*, *Tarascăul*, *Talaborul*, *Agul-mare*, *Borșova*, și *Hernadul*, care vin din munții Negri; apoi *Saio*, *Erlau*, *Zaqiba*, *Tarna* și *Topolia* care străbat câmpia dintre *Tisa* și *Dunăre* și la care trebuie să adăogăm și canalul ce pleacă din *Dunăre* și merge în *Tisa* la *Feldioara*.

Pe dreapta însemnăm pe *Vizăul*, care isvoraște din culmea *Ciorhaniei*. Până la întrunirea sa cu *Apa* se numește *Borșa*; el vine în *Tisa* mărit cu *Rica*, *Apa* și alte părae mai mici: — apoi pe *Iza*, care isvoraște din muntele *Bêtrâna* (culmea centrală a munților *Rodnei*) și care se mărește cu *Mara*; apoi *Turul*, mărit și el cu câte-va părae și în fine *Sameșul*, *Crișul* și *Mureșul* cu toți afluenții acestora.

Basinul *Tisei* se sub-împarte la rindul său în trei basinuri importante:

1. Basinul Sameșului, care ocupă partea septentrională a trapezului transilvan, este mărginit la Sud de munții *Bicului*, culmea *Afinișului*, muntele *Mare* și dealurile *Clujului*. De aci spre Est începe o serie de dealuri, care iau o

direcțiune perpendiculară înălțime pe linia confluențelor mari, continuându-se ast-fel până în munții Bistriței transilvane. De aci spre Nord limita acestui basines este formată de Alpii Rodnici și de ramificațiunile acestora până în șesul Maramureșului.

Riul Sameșul mare ia naștere din Alpi Rodnici, în special din pasul Rodnei, care pune în legătură valea acestui riu cu aceea a Bistriței mari (afluent al Siretului). Cursul acestui riu se îndreptează de la Est spre West, făcând mai multe cotituri, până la confluența sa cu *Lăpușul* și în fine spre Nord-West și Nord până la vărsarea sa în Tisa. În cursul său acest riu udă: Rodna noă, Rodna veche, Năsăud, Betlean, Reteag, Gibăul, Satu mare și alte localități mai puțin importante.

În partea sa superioară *Sameșul* se strecoară printre munți, cari îi servesc drept maluri, când în partea dreaptă, când în cea stângă, până la îmbucătura Salvei, unul din afluenții sei; de aci intră în șes, urmându-și ast-fel calea până la întâlnirea sa cu Tisa.

Pe acest riu se află două strâmtoari remarcabile: una imediat înainte de confluența sa cu Ilva, iar cea-l-altă la Gibău, unde se întâlnește cu *Agrîșul*.

În cursul inferior țărmul stâng, începând mai la Sud de *Satu mare* și până la confluența sa cu *Crasna*, este acoperit cu mlăștini foarte întinse, care împiedică circulațiunea până la un punct oarecare.

Lungimea Sameșului este de 260 km.

Lățimea este la Năsăud de 46^m. la Betlean de 80^m. iar după ce s'a întrunit cu Sameșul mic începe a fi de 115^m.

Adâncimea sa cea mai mică este de 1^m. 50^{c.m.}; cea mai mare de 8^m.

Inclinațiunea pantei până la *Dees* este de 3^{m.} 40^{c.m.} pe kilometru; iar repeziciunea sa de 50^{c.m.} pe secudă.

Printre afluenții care formează basinurile secundare însemnăm :

Pe partea stângă :

Iva, care nu este de cât un torent.

Bistrița transilvană, care isvoraște din muntele Bistricioara. Curge mai întâi spre West Sud-West, printr'o vale îngustă, și adâncă, apoi spre Nord-West până la confluența sa, ceva mai spre Est de *Bethlean*. Udă orașul Bistrița și alte localități mai puțin importante. Bistrița se mărește cu Tiha și Saiul.

Sameșul mic. Origina acestui rîu se compune din două ramuri, cea d'întâi, numită *Sameșul rece*, care isvoraște dintr'un munte situat la jumătate calea între muntele Bihar și muntele Mare; cea d'a doa, numită *Sameșul cald*, care isvoraște mai spre Nord, iarăși la jumătate calea între muntele Bihar și muntele Vlăghiasa.

Sameșul rece se îndreptează mai întâi spre Nord apoi spre Nord-Nord Est; iar *Sameșul cald* se îndreptează direct spre Est, ambele se reunesc în apropiere de orașul Gilău.

De aci *Sameșul mic* și urmează calea spre Est până ce trece de Cluj, apoi spre Nord până la îmbucătura sa cu *Nădăjdul*, și în fine spre Nord-Est până la confluența sa cu *Sameșul mare*, spre Est de orașul *Deeș*. Udă orașele Gilău, Cluj și Gherla. Până la Gilău ambele ramuri se strecoară printre văile înguste, formate de diferitele culmi ale *Biharului*; de aci însă valea se lărgește de la 4—7 km. până la confluența sa.

Lungimea cursului este 140 km.

Lărgimea sa variază între 30^m. (Cluj) și 50^m. (confluență). Adâncimea sa variază între 1 și 5^m.; iar înclinațiunea pantei este 3^m. 20 pe kilometru.

Almașul. Isvoraște mai spre Nord de Sameșul cald. Curge mai întâi spre Est, apoi spre Nord până ce se unește cu Sameșul mare. *Agrișul*. Isvoraște mai la Nord de Almaș, curge paralel cu acesta și se aruncă în Sameș la Est de orașul Gibău. *Șilagul*, care se strecoară printre ramurile Meseșului. *Crasna*, care iese din vârful Plopișului și curge de la Sud spre Nord până la unirea sa cu Sameșul. De la satele Ertod și Kertolek încep niște terenuri mlăștinoase, care să întind până la confluență.

Pe partea dreaptă Sameșul nu primește de cât un singur afluent de oare care importanță. *Lăpușul*. Acest riu isvoraște din muntele Lotos, curge mai întâi spre West, apoi spre Nord și în fine iar spre West, până la unirea sa cu Sameșul. În cursul său inferior șesul se confundă cu acela al Sameșului.

2. Basinul Mureșului. Acest basin, ocupă cea mai mare parte din Transilvania. Limita sa spre Nord este formată de munți Mineriferi, ai Biharului, precum și de seria de dealuri, care constituie linia de despărțire a apelor Sameșului spre Nord și ale Mureșului spre Sud; apoi de munții Bistriții, ai Călimanului și Gherghiului. Spre Est să mărginește cu culmea Lahovașului și munții Gurghiului; spre Sud cu munții Hârghitei, ai Persaniilor și cu dealurile ce l' desparte de basinul Oltului, apoi cu munții Sebeșului, Mureșului și ai Ruscăi. Înălțimile care mărginesc acest basin spre

Nord sunt îndreptate mai mult de la Nord spre Sud și constituie linia despărțitoare între bazinele Mureșului și Someșului. Cele de la Sud din contră sunt îndreptate de la Est spre West și sunt mai considerabile.

Mureșul isvorăște din culmea Lahovașului, la răsărit de muntele Măgușa. Curge mai întâi spre Nord până la Salomaș, apoi spre Sud-West până aproape de Deva și în fine spre West până mai dincolo de Arad.

De aci se desparte în două ramuri, dintre care cea despre Nord se continuă direct spre West, până la Szeghedin, unde se unește cu Tisa, iar cea despre Sud numită *Aramă*, se îndreaptă spre Sud-West, până mai la Nord de Ada, unde iarăși se unește cu Tisa. Udă orașele: Reginul, Oșorheiul (Târgu Mureșului), Alba Julia, Deva, Dobra, Kapolnașul, Aradul, apoi pe brațul septentrional Makăul și Szeghedin.

Lungimea astui râu este de vre-o 790 km.

Lățimea sa este la Regin de 67^m.; la Uioara de 95^m.; la Dobra de 133^m. și la Arad de 150^m.

Adâncimea cea mai mică este de 1^m. 50^{cm}., iar cea mai mare de 10^m.

Apele sale curg cu o repeziciune relativă aproape de 1^m.; pe secundă.

De la izvorul său și până la Salomaș, Mureșul curge printre munți; de aci și până la Deva, valea sa îngustă este mărginită de munți, care formează un defileu lung de vre-o 25 km. De aci valea se mai lărgeste și munții ce 'l înconjoară de o parte și de alta, sunt când mai apropiați, când mai depărtați de țerm. Înainte de a eși din Transilvania, Mureșul străbate un al doilea defileu, lung de vre-o 10 km., apoi intră

în câmpia Banatului. Printre afluenții ce formează basinurile secundare, însemnăm pe cele următoare :

Arieșul (Aurariul), care ia naștere din munții Bihar, se îndreptează spre Est pe lângă orașul Lupșa, apoi spre Nord-Est, până la Turda, și apoi spre Sud până la confluența sa cu Mureșul. Se unește cu *Abrudul* (Zeniciul), Aurariul mic, și altele. *Târnava mică*, care ese din munții Gurghiului, și curge către Sud-West până la confluența sa cu Târnava mare, lângă Blaj. Udă cetatea de Baltă (Kokelburg). *Târnava mare*, care ia naștere din muntele Ostoros, ceva mai la Sud de precedentul; curge mai întâi spre Sud până la Odorheiu; apoi spre West până la confluența sa cu Mureșul. Udă orașele Odorheiu, Sighișoara, Elisabethstadt, Mediaș și Blaj. *Ompoele* ese dintr'o ramură a munților Abrudului, curge spre Est, apoi spre Sud și se unește cu Mureșul lângă Alba Julia. Udă orașul Zalatna. *Sebeșul* isvoraște din muntele Cindrel, și curge în direcție generală spre Nord până la confluența sa cu Mureșul, în apropiere de orașul Mühlbach. Valea acestui riu este îngustă și puțin locuită. *Streiu* isvoraște din muntele Bătrâna și curge în genere tot spre Nord până la îmbucătura sa. Intre Hatzeg și confluența sa, acest riu prezintă unul din șesurile cele mai întinse din Transilvania. Se unește cu *Streiu* pietros și cu *Banița*.

Afară de acești afluenți, oare-cum mai importanți, Mureșul mai primește în partea dreaptă pe: *Toplița*, *Luța* și *Ludoșul*; iar în cea stângă pe *Gurghiul*, *Niărădul*, *Cerna*, *Dobra* și altele mai mici.

Basinul Crișului. Direcțiunea generală a

acestui basin este de la Est spre West. Acest basin nu prezintă înălțimi mărginitoare nici spre Nord nici spre Sud; în partea de West însă se mărginește cu mai multe catene de munți, ramuri importante din latura occidentală a trapezului transilvan. Acestea sunt, în direcțiunea de la Sud spre Nord: munții Mineriferi, culmea Căprărețului, culmea Biharului, culmea Căciulatei, a Chelicelului, vârful Plopișului, munții Rez și culmea Meseșului.

Intregul basin este format din 4 basinuri secundare:

Crișul alb, Crișul negru, Crișul repede și Berețul.

Dintre acestea Crișul alb este acela care domină pe cele-lalte, atât prin întinderea cursului său, cât și prin volumul apelor sale.

Crișul alb. Ia naștere din culmea *Căprărețului*, ceva mai spre Nord de *satul Criștioara*, curge mai întâi spre West și Nord-West până la confluența sa cu Crișul repede, apoi spre West până la *satul Ocsöd*, în fine spre Sud-West până la întrunirea sa cu Tisa, prin mai multe ramuri, dintre care cea mai importantă cade lângă orașul *Ciongrad*.

Udă următoarele localități mai importante: *Criștioara*, *Bradul*, *Baia de Criș*, *Basarabasa*, *Halmagy*, *Buttin*, *Boroș-Sebeș*, *Bekeșul* spre West de întrunirea sa cu Crișul negru, *Ghioma*, *Szarwasul* și *Kün St-Marton*.

Incepând de la *Szarwas*, acest riu se împarte în mai multe ramuri, dintre cari unele sunt încă pline cu apă, iar altele sunt mai în tot-deauna seci.

Până la *Brad*, Crișul alb curge sub formă de

torent printr'o vale îngustă și terminată de munți. De aci înainte străbate un șes care prezintă o lărgime de 2—5 km., care se îngustează în apropiere de Halmagy, unde formează un defileu lung de 20 km. Străbate apoi șesul Cicului și formează un al II-lea defileu, după care intră în șesul *Tisei*.

După întrunirea sa cu Crișul negru devine navigabil. În partea inferioară a cursului său și în special pe șesul *Tisei*, marginile acestui râu sunt pline de mlăștini și revărsările lui sunt considerabile.

Crișul alb prezintă o lungime de 400 km.

Afluenții sei de oare-care importanță sunt :

Pe dreapta : *Dezna* formată din 2 ramuri care isvorăsc din culmea Pleșului și care se unesc lângă orașul cu același nume.

Pe stânga : *Kicerul*, care isvoraște din munții Mineriferi și curge spre Nord-West până la confluența sa.

Crișul negru. Isvoraște din munții Bihar curge mai întâi spre Nord-West până la confluența sa cu Vidul, apoi spre Sud-West până la confluența sa cu Tuzul, și în fine spre West până la întrunirea sa cu Crișul alb. Crișul negru udă : Vascăul la origina sa, Belenișul și Tenkea. Basinel superior al acestui râu se coprinde între culmea Vărăticului și a Gurgușatei spre Nord și culmea Momei și a Pleșului spre Sud. Toate aceste culmi purced din lanțul Biharului și se prelungesc spre West pierzând treptat din înălțimea lor, până ce se confundă cu șesul. Din aceste culmi isvorăsc mai mulți afluenți, printre care vom cita pe *Sadul*, *Roza* și *Vidul*, unit cu *Topa* pe dreapta, și *Tuzul*, ce ese din culmea Momei, pe stânga.

Lungimea sa este de 275 km.

Crișul repede. Isvoraște din muntele Dumbrava, punct care leagă culmea Cuciulatei cu lanțul Plopișului, al Meseșului și al Cheliceului. Acest râu se îndreptează mai întâi spre West și Nord-West până la Elesd; apoi spre West până la Oradia mare, în fine spre West și Sud-West până la unirea sa cu Crișul alb. Udă orașele: Barodul mare, Elesd, Oradia mare și Sigalomul. Lângă Oradia mare primește un braț care vine despre Nord, din Bereteu, iar spre West de acest oraș se desparte în două brațe, care se reunesc aproape de confluența sa cu Crișul alb, unde se întâlnește și cu canalul principal al Beretului, care îi servește actualmente de albie obișnuită.

De la Oradia mare și până la confluență, Crișul repede străbate niște locuri acoperite în tot timpul cu mlăștini.

Basinul superior al acestui râu se coprinde între culmea Gurgușatei și cea a Văratecului la Sud; între culmea Cuciulatei și a Cheliceului la Est; iar la Nord între munții Rez și dealurile ce se continuă din acești munți spre West printre Crișul repede și Bereteu.

Afluentul cel mai important este *Sebeșul mare* sau *Crișul Sebeșului*, care isvoraște din culmea Căciulatei și care curge spre Nord-West până la confluența sa.

Lungimea acestui râu este de 200 km.

Bereteul. Isvoraște din vârful Plopișului. Curge mai întâi spre Nord, apoi spre Nord-West până la Mărghita, apoi spre West până la întrunirea sa cu Secaciul, apoi spre Sud-West

până ce intră în canalul Bereteului, prin care, și trimitte apele sale în Crișul repede.

Udă localitățile: Ipul, Mârghita, Merișorul și Uifalău! Beretului.

Intre punctul unde se separă brațul care pleacă de la Uifalău și merge de se unește cu *Crișul repede* la *Oradia-Mare* și confluența sa cu *Crișul repede*, cam pe la jumătatea distanței, se desface un alt braț numit tot *Bereteu*, care se pierde spre Nord-West prin mlăștinile nesecabile ale acestor ținuturi.

Până la întrunirea sa cu Secaciul, basinal Beretului este înconjurat spre Nord și West de dealuri; iar la Sud de munții Rez și de dealurile ce-l urmează. Restul însă străbate o regiune foarte mlăștinoasă. În partea superioară a cursului său, valea este pe unele locuri foarte îngustă, apoi șesul se lărgeste treptat spre West, spre a se restrânge din nou în apropiere de orașul Jp; de unde se lărgeste, prezintă până la confluență un șes aproape uniform și acoperit de bălți și mlăștini.

Caracterele hidrografice ale acestor patru riuri, care formează întregul basinal Crișului, sunt identice. Vêrfurile lor, spre a zice ast-fel, sunt mai toate niște torente, căci curg prin văi relativ înguste, și formează defileuri mai mult ori mai puțin importante. Pe dată ce apele lor scapă din munții trapezului, dau de o dată peste un loc șes, țermurile lor devin din ce în ce mai neînsemnate, ele însuși și schimbă cursul, formează diferite brațe, se revarsă cu cea mai mare înlesnire și acopere tot ținutul din valea *Tisei* cu bălți nesecabile și mlăștini permanente. Din această cauză întregul ținut, ne-reprezintănd o

vale oare-cum regulată, țărmul fiind pretutindeni orizontal, este expus la inundațiuni frecvente și periculoase, din care cauză, acest ținut este relativ mai puțin populat.

Basinul Timeșului. În partea sa superioară, de la origină și până la Temișoara, basiful acestui riu se cuprinde între culmea Berșavei, a Zănoagei, pasul Crainei și al *Domașnei*, culmea Pietroasei, pasul Porțile de fer ale Transilvaniei, munții Ruscăi, și dealurile ce se continuă din acești munți, printre *Mureș* și *Bega*, până dincolo de Temișoara. Iar în partea sa inferioară acest basif se confundă cu acela al Tisei.

Timeșul isvorește din muntele Semenik. El curge mai întâi spre Est, până la satul *Kriva* apoi spre Nord până în apropiere de Caransebeș; apoi spre Nord-West până la Lugoș, apoi spre West până în dreptul Temișoarei și în fine spre Sud-West, Sud, și Sud-Est până în Tisa unde formează mai multe brațe, dintre care unul, cel mai important, se aruncă în Dunăre lângă orașul Panciova.

Udă orașele: Caransebeș, Lugoș, trece pe la Sud de Temișoara și la îmbucătura sa Panciova. Începând de la Lugoș, Timeșul este navigabil. Lungimea cursului său este de 300 km.

Afluenții săi mai importanți sunt:

Hațegul, *Caransebeșul* și *Bistra* mărită cu *Bistra mărului*, pe dreapta, care vin despre Est; și curg în mod paralel, *Pogonișul* și *Berșava* mărită cu *Morava*, ce isvoresc din culmele masivului Bănățean și curg tot cam în aceeași direcțiune ca cele precedente.

Printre afluenții *Timeșului* putem considera și pe *Bega* care, de și se varsă în Tisa, totuși acest

riu, curge în cea mai mare parte din întinderea sa, pe o aceeași vale cu *Timeșul* și face parte din basinul său.

Bega. Acest riu isvorește din muntele *Poiana-Rusca* curge puțin spre Nord apoi spre West până la *Temišoara*, apoi spre Sud-West până la *Beskeretz* și în fine spre Sud unde se întrunește prin diferite brațe cu *Tisa*, cu *Dunărea* și cu *Timeșul*.

Acest riu curge, afară de cursul superior, printr'o vale mlăștinoasă, din care cauză el și a schimbat cursul vechiu. Comunică cu *Timeșul* prin două brațe.

Udă orașele: *Făcetul*, *Monastirea*, *Ricașul*, *Timișoara*, *Beskereciul* și se aruncă în *Tisa* lângă *Titel*.

Caracterele hidrografice ale *Timeșului* și afluenților săi sunt identice cu acelea ale *Mureșului* și *Crișului*.

Basinul Carașului. Acest basin este înconjurat de culmea centrală a munților *Mineriferi*, munții *Berșavei* și de culmea *Cudriței*.

Acest riu isvoraște din muntele *Moșneagul*, curge mai întâi spre Nord-West până la *Grașova*, apoi se îndreptează spre Sud-West, până aproape de îmbucătura sa, când se îndreptează spre Sud-Est spre a se arunca în *Dunăre*. Valea acestui riu este fertilă și destul de populată. Lungimea cursului său este de 100 km.

Basinul Nerei, este coprins între culmea *Slatinei*, parte din munții *Mineriferi*, culmea *Terei*, a *Berșavei*, muntele *Semenic*, culmea *Zănoagei*, parte din munții *Sretinei* și culmea *Locvei*.

Nera isvorește din muntele *Zănoaga*, curge mai întâi spre Sud printr'o vale îngustă și nepopulată; apoi spre West pe un șes larg și foarte populat,

până ce formează un defileu lung de 15 km. în fine spre Sud până la confluența sa.

Udă orașele Bucovici și Biserica albă (*Weisskirche*). Primește pe stânga pe *Prigor* în cursul superior, care eșe din culmea Svineacea, iar pe dreapta pe *Pontiasca*, care vine din culmea Berșava. Nera este un curs repede și prezintă o lungime de 115 km.

Basinul Berșascăi. Acest basin. puțin important. ocupă triunghiul format de Dunăre, munți Locvei și munți Sretinei.

Isvoraște din extremitatea orientală a munților Locvei, curge mai întâi spre Sud, apoi spre Sud-West, până la îmbucătura sa, lângă satul Berșasca.

Lungimea sa nu trece de 45 km.

Basinul Cernei. Acest basin este mărginit în partea dreaptă de lanțul munților Negrii¹⁾ și o parte din munții Sretinei; iar de cea stângă de culmea centrală a masivului Mehedinților.

Valea acestui basin este îngustă, însă în cursul inferior destul de populată.

Cerna isvoraște din dealu Ars, la piciorul muntelui Sturul; curge spre Sud-West până la confluența sa cu Mehadia; apoi spre Sud până la vărsarea sa în Dunăre, între Orșova și Vârciorova. Lungimea cursului său este 100 km. munții după dreapta sunt mult mai înalți de cât cei după stânga.

Singurul afluent remarcabil (toți cei-lalți nefiind de cât niște torente) este *Mehadia* care isvoraște din poalele munților Semenici; curge spre Sud-Est până ce să unește cu Cerna.

1). Este vorba de munții Negrii din Banat.

Basinul Bahnei. Acest basin este de mică importanță. El se află restrâns între culmea Mehedinților și culmea Mămorețului. Valea sa este îngustă. Se varsă în Dunăre lângă Vârciorova.

Basinul Topolniței. Se află coprins între culmea Mămorețului și culmea Godeanului. Topolnița isvorăște din vârful Ciolanul mare, curge printre cele două culmi, paralel cu Bahna, udă orașul Cerneți și se aruncă în Dunăre la Est de T-Severin. Intre Bahna și Topolnița se află pârâiașul Gura-Văii, puțin important ca întindere.

Basinul Drincei. Este coprins între ultimile ramificațiuni ale dealurilor din Mehedinți. Isvorăște din culmea Mircuței și se varsă în Dunăre aproape de Cetate.

Basinul Desnăuțului. Situat spre Est de cel precedent, este de asemenea puțin important. El este coprins între Dealul mare și Dealul Cerbului. Acest riu ese din Piscul negru și se varsă în lacul Popei.

Basinul Jiului. Acest basin se coprinde între culmea Muierii spre Est, și culmea Zănoagei, care trece printre Olteț și Gilort; spre Nord între culmea Cabanei, a Sălanelor și a Singurelului, pasul de la Malomnitz și lanțul Retezatului; iar spre West între munții Mehedințului și dealurile acestor munți până la Desnăuț.

Jiul isvorăște din muntele Negoiu, curge mai întâi pe teritoriul Transilvan de la West la Est, de-a lungul lanțului Retezatul, până la pasul Vulcan; apoi spre Sud până ce ese din zona munților; spre Sud-Sud-West până la confluența sa cu Tismana, apoi spre Sud-Sud-Est, până ceva mai jos de Craiova, în fine direct spre sud până la confluența sa cu Dunărea.

Acest râu udă în cursul său următoarele localități: *Câmpulnicul* și Bărbăteni în Transilvania; Tirgu-jiu, Tântăreni, Craiova și Bechetul în România și se aruncă în Dunăre în fața Rahovei.

Cursul superior al Jiului este mărginit de munți înalți, care-i restrâng valea, formând un pod înalt care se deschide în partea de Nord, prin pasul Merișor, peste care trece o șosea și calea ferată ce vine din valea Streiului. Punctul pe unde trece Jiul în România este pasul Vulcanului, defileu important dar neprevăzut încă cu șosea pe teritoriul nostru.

După ce a trecut pe teritoriul Românesc, Jiul formează un defileu lung de 20 km. și îngust, fără vre-o comunicație, nici vre-o altă locuință, afară de mănăstirea Lainici.

Eșit din acest defileu, Jiul curge prin zona dealurilor din România mică, prezentând în această zonă un șes larg de 3 până la 6 km.

De la întrunirea sa cu Gilortul, intră în zona șesului, apoi în aceea care constituie terasa Danubiană, pe care o străbate până la unirea sa cu Dunărea.

De observat în cursul său inferior este, că înălțimile după dreapta sa domină aproape pretutindeni pe cele din stânga.

Inclinațiunea Jiului variază foarte mult. Astfel între Bălteni și Strâmba în zona dealurilor, ea este de 33^{c.m.} pe kilometru, între Strâmba și Mugești de 71^{c.m.} pe kilometru; iar de la Mugești în jos cursul său devine mai lin și lărgimea sa trece de 100^{m.} Cursul său inferior poate deveni așa dar navigabil.

Incepând din sus de Craiova și până la vâr-

sarea sa în Dunăre, Jiul nu mai primește nici un afluent.

Acest basin coprinde următoarele basinuri secundare:

Basinul Motrului, aflător la dreapta Jiului, este cel mai considerabil. El se află coprins între culmea Frumoasă, lanțul Mehedințului și culmea Topolniței.

Peste culmea Frumoasă trece o șosea care stabilește comunicațiunea între Baia de Aramă, valea Tismanei și Târgul Jiului.

Motru isvorăște din vârful Oslei și curge spre Sud Sud-Est până la confluența sa cu Jiul, lângă satul Gura Motrului. Nu udă nici o localitate importantă; dar trece în apropiere de Baia de Aramă.

Basinul Gilortului, este coprins între culmea Zănoagei, care îl desparte de Olteț și diferitele ramuri ale munților Paringului, care îl despart de Jin.

Acest riu ese din muntele numit Coasta-Rusului, curge printr'o vale îngustă și aproape necuivă, până ce ese din zona munților, în direcțiunea Sud, până în dreptul Târgu-Jiului; apoi după ce se întrunește cu Ciocardia, ia direcțiunea spre Sud-West până la vărsarea sa în Jiu lângă satul Tântăreni.

Basinul Amărădiei, este mărginit la West de o culme de dealuri întrerupte, ce îl despart de cursul Jiului, iar la Est de culmea Muerei, ce îl desparte de basinul Oltețului.

Acest riu ese din dealul Roșu, străbate zona dealurilor, prezintă o vale fertilă și populată, în direcțiunea spre Sud și Sud-Est, până la confluența sa cu Jiul, lângă satul Obedeianul.

La aceste basinuri am putea adăoga și pe acela al Obedeianului, ce se întinde în zona șesurilor spre Sud de basinul Motrului.

Printre cei-l-alți afluenți ai Jiului însemnăm, de partea dreaptă:

Senatorul, unit cu *Vaideenii*, ce isvorăște din muntele Muscelul; *Sohodolul*, ce curge spre West de precedentul; *Bistrița* ce ese din muntele Negoiu și care se varsă în *Tismana*, înainte de a se vărsa în Jiu.

Toate aceste cursuri de apă sunt niște torente, a căror direcțiune generală este de la Nord la Sud, afară de cel din urmă (*Tismana*) care curge de la Nord-West către Sud-Est.

În stânga Jiul primește pe: *Jiul Unguresc* și *Sadul* în Transilvania, iar pe teritoriul românesc Jiul nu primește, până la Sud de Târgu-Jiu, nici un afluent mai remarcabil, afară de *Cioiona*, care se varsă lângă satul Pesciana.

Basinul Oltului. Se poate împărți în: basinul superior și inferior. Cel superior ocupă partea de Sud-Est a Transilvaniei până la Turnu-Roșu; cel inferior străbate România, îngustându-se de la Nord spre Sud. Înălțimile cari mărginesc acest basin pe dreapta cursului sunt: culmea Lahovașului, munții Hârghitei, ai Persianilor, culmea Amlașului și munți Sebeșului în Transilvania; apoi munți Parîngului, care se prelungesc prin culmea Zănoagei și culmea Muerei, în Romania, și care 'l despart de basinul Jiului. Înălțimile care 'l mărginesc de partea stângă a cursului sunt: munții Cicului, ai Cazonului, ai Buzeului, ai Bârsei și ai Făgărașului, până în muntele Negoiu, în Transilvania; apoi culmea Comarnicului, ce 'l separă de basinul Arge-

șului și în fine o serie de coline, ce'l separă de basinal Vedei.

Oltul isvoraște din muntele Măgușa, situat la întrunirea munților Cicului cu culmea Lahovașului; curge mai întâi spre Sud, apoi descrie, spre Nord de Brașov, un arc de cerc, se îndreptează spre Nord până la întâlnirea sa cu Homorodul, apoi spre West și Sud până la Făgăraș, spre West până la confluența sa cu Sibiul și în fine spre Sud, trecând în Muntenia prin pasul Turnu Roșu, până în Dunăre, unde confluează între Islaz și Turnu Măgurele.

În trecerea sa prin Transilvania Oltul străbate trei defileuri: a) Când trece din ținutul Cicului, în ținutul Trei scaune, prin defileul Tușnad; — b) când trece din ținutul Bărsei în ținutul Făgărașului, prin defileul Racoș;—c) Când trece din ținutul Făgărașului în România, prin defileul Turnu Roșu.

În cursul său udă următoarele localități mai importante: Cicul, Cic-Szereda, Tușnad, Sepsi-San-Gheorghio, Feldiora și Făgărașul în Transilvania; Râmnicul, Drăgășani, Slatina și Turnu Măgurele în Muntenia.

Lungimea Otlui este de 590 km.

Lățimea sa este, la Sepsi-San-Gheorghio de 23^{m.}; la Heviz de 50^{m.}; la Făgăraș de 76^{m.}; iar de la Râmnic și până la confluența sa variază de la 120 până la 200^{m.}

Cea mai mică adâncime este la Heviz de 7^{m.} 50^{c. m.} Între Făgăraș și Râmnic atinge pe unele locuri 7^{m.}; iar prin alte locuri atinge o adâncime și mai mare.

În cursul său Oltul formează insule acoperite cu răchiți, printre care cea mai importantă este

aceea din fața Călimăneștilor, care este locuită.

Repezițiunea mediă a cursului seu este de 70^{c. m.} pe secunda. In unele puncte însă — cum este între Cozia și Călimănești — cursul său este mai repede.

Incepând din țara Bărsei și până la Turnu Roșu, Oltul înconjură munți ce 'l mărginesc la Nord, ceea ce însemnează că pe această distanță țărmul drept domină pe cel stâng; de la Turnu Roșu însă și până la Călimănești, cursul său este restrâns între munți, fără să prezinte șes de cât la îmbucătura Lotrului; de aci șesul începe a se lărgi treptat până la Drăgășani, unde dealurile care 'l mărginesc de o parte și de alta, încep a se confunda cu câmpia.

Basinul Oltului coprinde trei basinuri secundare, care prezintă oare-care importanță. Doă din acestea se află în partea dreaptă și cel d'al treilea pe cea stângă.

Acestea sunt:

Basinul Lotrului, coprins între culmea Platăneștilor la Nord și culmea Paringului la Sud. Pe toată întinderea sa, acest basin este acoperit cu munți înalți și nu prezintă alt șes de cât acela format la îmbucătura riului. — Lotrul isvoraște din muntele Paringul, curge mai întâi spre Nord, apoi spre Nord-Est și Est, formând întru cât-va frontiera țării; apoi spre Sud până la Mălaia, și în fine spre Est până la confluența sa cu Oltul, aproape de satul Brezoi.

Basinul Oltețului. Se află coprins între culmile Zănoagei și Muierii, care 'l despart de basinul Jiului, și între culmea Gurguiatei, care 'l desparte de Luncavăț. Acest riu, cel mai

important din afluenții Oltului, isvoraște din partea de Sud a Paringului, și curge spre Sud până la Balș; apoi spre Sud-Est până la confluența sa cu Oltul lângă satul Vlăduleț. Până la Polovraci străbate zona munților de aci și până la Balș zona dealurilor; iar de la Balș și până la confluență, zona șesului. Dupe ce s'a întrunit cu Cerna prezintă deja o lărgime de 2—4 km.

Basinul Topologului, este coprins între culmea Comarnicului, care îl desparte de basinelul Argeșului și de munții Argeșului, aflați pe țărmul stâng al Oltului. Topologul ia naștere din virful St. Ilie, situat ceva mai la Sud de muntele Negoiu. Curge spre Sud până în dreptul orașului Râmnicu-Vâlcei; apoi spre Sud-West până în Ostroveni, unde se întâlnește cu Oltul. Printre cei-alți afluenți ai Oltului distingem pe dreapta:

Barotul, Vêrghiașul, Omorodul mare unit cu *Omorodul mic, Sibiul* mărit cu *Cornățelul* și *Siliștea, Sadul, Rîu-Vadului* (la frontieră), *riul Căinenilor, apa Călineștilor, Râmnicul, Bistrița, Luncașul, Pesceaua* și mai la Sud, în câmpie, pe *Teșluiul*.

De partea stângă putem nota pe:

Pîrîul Negru, unit cu *Cazonul*; — *Bârșa* care se varsă în Olt lângă Feldioara; — *Șimnicul*, un torent cu vale largă și foarte periculos în timpul desghețului sau al ploilor; apoi *Drepteanca, Kungrea, Teșluiul*, cari curg toate paralel și *Gârla Oltului mic*, care se unește cu Oltul aproape de confluența acestuia cu Dunărea.

Basinul Vedei. Acest basin este mărginit de dealuri puțin înalte, pentru că cursul Vedei și al afluenților sei, străbate mai în toată lungimea lor, numai zona șesului și a terasei danubiane.

Vedea isvoraște din dealul Dădulești ; curge spre Sud până la satul Aluniș, apoi spre Sud-Est până la vărsarea sa în Dunăre.

Uă orașele Rușii de Vede și Alexandria. La Țintăreni se desparte în două brațe, care formează o deltă plină de mlăștini ce se întinde de la Zimnicea și până la Giurgiu. Afluenții principali ai acestui riu sunt *Cotmana* și *Teleorman*.

Cursul Vedei prezintă o lungime de 209 km. Cele două brațe ale deltei prezintă singure o lungime de 60 km.

Basinul Argeșului. Intregul basin se compune din basinul principal al rului Argeș, la care se adaogă basinurile secundare, formate de rurile *Doamna* și *Dâmbovița* cu afluenți lor.

Basinul Argeșului se află coprins la West între culmea Comarnicului, care 'l desparte de Olt ; la Nord între munții Făgărașului, începând din vârful Negoii, și parte din munții Bârsei ; iar la Est între culmea Leotei și o serie de dealuri, care se întind până la Târgoviște și care 'l desparte de basinul Ialomiței.

Argeșul isvoraște printr'o ramură din muntele *Negoii*, iar prin alte două din muntele *Buteanu*. Se îndreptează mai întâi spre Sud până la satul Bărbătești, apoi spre Sud-Sud-Est până la confluența sa cu *Neajlovul* ; apoi, pe o mică întindere, spre Est până la confluența sa cu *Dâmbovița* lângă satul *Budești*, și în fine spre Sud până la vărsarea sa în *Dunăre*, lângă portul *Oltenița*.

Udă următoarele localități mai principale : Popenari, Albești, Curtea de Argeș, Bărbătești, Pitești, trece pe la Sud-West de Golești, Budești, Negoști și Oltenița.

Lungimea acestui riu este de 300 km. Incl-

narea pantei sale variază de la 5^m. 45 între Curtea de Argeș și Pitești; 2^m. 03, între Pitești și Găești; iar mai spre Sud ajunge la 0^m. 55 pe kilometru.

Până la confluența sa cu Turbata (Poenari) curge printr'o vale foarte îngustă. De aci spre Sud începe un șes, strâmt mai întâi, dar care la eșirea din zona munților se lărgeste până la trei kilometre.

Printre afluenții săi putem nota pe următorii:

Pe stânga: *Buda* și *Turbata*, două torente de mică importanță, și *Vâlsana*; apoi *Rîul Doamnei*, ce isvorăște din vârful Orbului, curge direct spre Sud până la Pitești unde se varsă în Argeș. Acest riu este încărcat pe stânga cu *Sora*, mărit cu *Târgul* și cu *Argeșul*.

Răstoaca, care isvorăște din dealul Potop și se varsă în Argeș mai jos de Găești. *Sabarul*; care isvorăște tot din dealul Potop, curge pe lângă Argeș până la Sud de Obedeni, unde se unește cu *Argeșul*, dupe ce s'a încărcat pe stânga cu gârla *Băi*.

Dâmbovița, care ia naștere la Est de origina râului *Doamnei*, din vârful *Gezerei*, curge mai întâi spre Nord-Est apoi spre Sud-Est și în fine tot spre Sud până la *Budești*, unde se întâlnește cu *Argeșul*. Acest riu se încarcă pe stânga mai întâi cu două pârae, *Creci* și *Bădrica*, apoi se întâlnește cu *Colentina*, mai jos de *București*, și în fine cu *Rușava*.

Pe dreapta *Argeșul* nu primește de cât un singur afluent mai important. Acesta este *Neajlovul*, care se încarcă pe dreapta cu *Dâmboveniul* și cu *Glavaciocul*, cu care confluează la satu *Călugăreni*, renumit pentru ilustra victorie, repurtată

de Mihai Bravul în contra Turcilor. Neajlovul curge mai întâi spre Sud, până la confluența sa cu Glavaciogul, apoi spre Est până la satul Comana, în apropiere de care se aruncă în Argeș.

Basinul Ialomitei. În partea de Nord acest basin este înconjurat la West de dealurile Moaga și Buna și de culmea Leotei, care îl despart de basinul Argeșului; la Nord, de parte din munții Bărsei, ai Buzeului și la Est de culmea Tătarului, a Sireului, a Leurdeanului și a Ciortei, care îl despart de basinul Buzeului.

Ialomita ia naștere din muntele Bucegea; curge de la Nord spre Sud până la satul Doiceștii, mai sus de Târgoviște; apoi spre Sud-Est până la Bilciurești, apoi spre Est până la Brăilița și în fine, pe o mică distanță, spre Nord până la gura *Ialomitei*, unde se aruncă în *Dunăre*.

Ialomita udă Doiceștii, trece pe lângă Târgoviștea, apoi Bilciurești, trece pe lângă Urziceni, udă Ciochina, Slobozia etc.

Lungimea Ialomitei este de 330 km.

Până aproape de Tîrgoviște cursul său este torrențial, apoi devine încet, până la confluență. În totul cursul său de mijloc și inferior, malurile sale nu sunt pretutindeni bine definite, din care cauză produce adese-ori inundații repezi și neașteptate.

Înainte de a se întruni cu *Prahova*, lățimea sa e de vre-o 35 metrii; dupe ce însă s'a unit cu acest afluent, atinge pe unele locuri o lățime de 50 metri și mai bine.

Basinul Ialomitei se împarte în mai multe văi prin care se scurg apele afluenților săi, și care constituie mai multe basinuri secundare.

Acestea sunt:

Cricovu occidental, mărit cu *Provița*, care se unește cu Ialomița lângă satul Tătari; **Prahova**, care este cel mai important din afluenții Ialomiței. Isvorăște din muntele Predeal, curge mai întâi spre Sud până în apropiere de Cămpina, apoi spre Est până la confluența sa cu *Teleajenul*, în fine spre Sud-Est și Sud până la Sărindaru, unde se unește cu *Ialomița*.

Prahova udă Sinaia locuința de vară a regelui, Isvoarele, Cămpina, Filipești de târg etc.

Acest riu primește la rândul său, în stânga pe: *Doftana*, care e din muntele Roșu; *Teteajenul*, care isvorăște din muntele Ciucaș și curge tot spre Sud până la vărsarea sa, spre West de satul Gherghița. Teleajenul este și el mărit pe dreapta cu *Verbilăul*, iar pe stânga cu *Petruina* și cu *Drazinal*; *Cricovul oriental*, care curge mai întâi spre Sud, paralel cu *Teleajenul*, apoi spre Sud-Est până la vărsarea sa lângă satul Patru-fraie.

Basinul Siretului. După *Tisa*, cel mai important basîn din masivul oriental al *Carpaților* este basînul *Siretului*, pentru că acest basîn ocupă dimpreună cu afluenții sei aproape întreaga regiune a *Moldovei* și a *Bucovinei*. Acest basîn se află coprins între munții ce formează limita orientală a trapezului circumtransilvan, începând de la munții *Buzeului*, în special de la culmea *Ciortei* și a *Leurdeanului*, care 'l desparte de basînul *Ialomiței*, până la munții *Negrii*; și între întreaga regiune a dealurilor din *Bucovina* și *Moldova*, până la Sud de *Bêlad*.

Siretul isvorăște din muntele *Lung*, ceva mai la Sud de satul *Sipol*; curge mai întâi spre Nord până la satul *Berhometele*, apoi spre Nord-Est până

la confluența sa cu Mihoița, apoi spre Sud-Est până la confluența sa cu Suceava, apoi spre Sud-Sud-Est până la confluența sa cu Buzeul și în fine spre Est, până ce se varsă în Dunăre, lângă Barboși, cam la jumătate disianța între Braila și Galați.

Udă în cursul său următoarele localități mai importante: Storocinetul și Siretul în Bucovina; Mihăileni la frontieră, trece pe la West de Bucecea apoi Dolhasca, Lespezile, Pașcani; trece aproape de Roman, Damieniști, Bacău, Adjud și Mărășești în fine Nomoloasa și Barboși.

Până la Berhomete, Siretul curge printr'o vale îngustă și restrânsă de munți; de aci intră într'un șes care începe a se lărgi de o dată, atingând o lățime de 17 kilm. Acest șes se menține când mai strâmt, când mai larg, din cauza dealurilor dupe dreapta sau dupe stânga, printre care curge afluenți de cele două părți. Nică-eri șesul acestui riu nu este mai larg de 5 km. afară de cursul inferior, unde șesul său se confundă cu acela al Ialomitei de partea dreaptă și cu acela al Prutului de cea stângă.

Solul acestui basin până la Cosmești este foarte permeabil, din care cauză se absoarbe o mare cantitate din volumul apelor sale.

Lungimea acestui riu este de 535 km.

Lățimea sa, la orașul Siret în Bucovina este de 30^{m.}; la Roman de 60^{m.}; la Bacău de 80^{m.}; la Adjud de 100^{m.}; la Mărășești de 150^{m.}; și la Barboși de 180^{m.}

Adâncimea sa până la Bacău variază între 2 și 5^{m.}; între Bacău și Adjud până la 6^{m.}; iar la Nămolosa atinge 7^{m.};

Inclinațiunea solului este, în comparație cu a-

cea a celor alte riuri, mai ușoară, din care cauză cursul său este mai domol. Ast-fel, până la Storocinetz, se observă o pantă de 0^m. 86 pe kilometru; de aci până la Pașcani 0^m. 60; între Pașcani și Cosmești 0^m. 58; și între Cosmești și Barboși 0^m. 50 pe kilometru.

Înainte de a se uni cu Suceava, Siretul primește de partea stângă pe Mihodra, care curge prin însuși șesul său, de la West la Est; iar pe cea dreaptă pe Siretul mic, unit cu Sirețelul, care curge cam de la Sud spre Nord.

În afară de acești afluenți puțin importanți, basinul Siretului se compune din următoarele bazine secundare:

Basinul Suceavei. Acest riu isvorăște din muntele *Lucina*; curge mai întâi spre Nord, apoi spre Est până în dreptul orașului Rădăuți și în fine spre Sud-Est și Sud până la Liteni, unde se varsă în Siret. Udă în cursul său orașul Suceava și Itzkani, pe unde intră în Moldova și trece pe lângă Rădăuți în Bucovina și Burdujeni în Moldova. Începând de la satul Straja, șesul acestui riu se lărgeste până la 15 kil. apoi se îngustează iarăși când ajunge la Itzcani. Primește în stânga pe: *Brodina*, *Putna*, *Sucevița*, *Solka* și altele mai puțin importante; iar în dreapta pe *Hatna* și *Dragomirana*.

Basinul acestui riu se coprinde între dealul Fundătura, culmea Lungului și alte serii de coline, la Nord; culmea centrală a munților Suceavei la West, și culmea Larsei care îl desparte de basinul Moldovei la Sud.

Somozul mare și *Somozul mic* sunt doi afluenți mici, cari curg paralel și se varsă ceva mai la Sud de Suceava.

Basinul Moldovei. Acest riu isvoraște ceva mai la Sud de Suceava tot din culmea Luceinei, curge spre Sud până la satul Fundu Moldovei; apoi spre Est până la Gura Humorei și apoi tot spre Sud-Est până la orașul Roman. unde se varsă în Siret. Udă orașele Câmpu-lung, Vama, Gura Humorei, Cornu luncei, pe unde intră în Moldova, Baia, și trece pe lângă Roman.

Primește în partea stângă pe *Putna*, *Negrileasa*, *Suha* mică și mare, *Rișca*, *Neamțu*, *Topolița* și *Neagra*; iar în partea dreaptă pe *Moldovița* și *Humora*.

Basinul acestui riu se coprinde la Nord între munții Lerseși și seria de dealuri ce îl desparte de basinul Suceavei; la West între o parte din munții Negrii, iar la Sud între culmea centrală a munților Bistriței moldovene și seria de dealuri ce se detașează spre Sud-Est din acești munți și care separă acest basin de acel al *Bistriței*.

Valea acestui riu este mai pretutindeni locuită. Până la Gura Humorei ea este îngustată de munți: de aci șesul începe, a se lărgi, atingând o lărgime de 4 km. Mai pretutindeni dealurile din stânga domină pe cele din dreapta, care sunt mult mai departe de țerm, afară de un spațiu mic în apropiere de *Baia*, pe unde sunt mai apropiate de țermul său.

Lungimea acestui riu este de 200 km. El este torențial mai pe toată întinderea sa. Lărgimea sa cea mai mare este de 60 metri, iar albia sa este puțin adâncă.

Basinul Bistriței. *Bistrița* isvoraște prin două pârae. Unul ese din vârful Galaților și altul din Piatra Iancului. Acest riu curge mai întâi spre Est până la confluența sa cu *Câr-*

libaba; apoi spre Sud-Est până ce se unește cu *Dorna*; apoi spre Nord-Est până la poalele muntelui *Rărăul*; apoi iarăși spre Sud-Est până la *Gura Tarcăului* și în fine spre Est până la Sud de *Bacău*, unde se unește cu *Siretul*. Udă satele *Carlibaba*, *Dorna*, *Călugăreni*, *Bistricioara* etc. și orașele *Piatra*, *Buhuș* și mai la Nord de imbucătura sa *Bacăul*.

Afluenții săi dupe dreapta sunt: *Gibău*, *Carlibaba*, *Sabașa*, *Crăcăul* mărit cu *Almașiu* etc.; iar pe stânga sunt *Dorna*, *Neagra*, *Șarul negru*, *Bernarul mic* și *mare*, *Neagra Secuiana*, *Bistricioara*, care formează pasul *Tulgheș*, *Bicaz*, *Tarcău Calul*, *Iapa* și alți de o mică importanță.

Până la *Piatra*, *Bistrița* curge printr'o vale îngustă și mărginită de munți; iar d'aci și până la confluența sa se strecoară printre dealuri.

Basinul acestui rîu se coprinde până la *Piatra* între dealurile care-l desparte de basinul *Moldovei*, de aci între munții *Bistriței* mari ce se prelungesc pe țărmul stîng al rîului, începând de la *Piatra* și până în culmea *Hreabănelui* prin care se leagă cu *Stara Vipcina* din catena munților *Negri*. La Est și Sud basinul se întinde până la linia culminantă formată de parte din munții *Rodnei*, ai *Călimanului*, ai *Gherghiului*, ai *Cicului*, ai *Tarcăului* și ai *Taslăului*.

Lungimea *Bistriței* este de 280 km.

Lărgimea la intrarea sa în *Moldova* este de 50 metri, la *Piatra* de 70 și astă lărgime o păstrează până la confluența sa cu *Siretul*.

Adâncimea sa variază foarte mult. Cea mai mare este de 3 metri. Inclinațiunea pantei sale trece pe unele locuri de 4 metri, din care cauză *Bistrița* se poate considera ca torentul cel mai

repede și mai puternic din întregul masiv al Carpaților Români.

Basinul Trotușului. Trotușul ia naștere prin mai multe torente care isvorăsc din munții Tarcăului, intră în Moldova pe la pasul Ghimeș, curge mai întâi spre Sud și Est până la Ocna, apoi direct spre Sud-Est până mai la Sud de Adjud, unde confluează cu Siretul. Udă orașele Ocna, Căiuțul și Adjud.

Printre afluenții după stânga distingem; *Ascul* și ambele *Tăslae*, iar pe dreapta *Sulza*, *Uz*, *Slănic*, *Oituz*, *Casin* etc.

Lungimea sa este de 185 km. Lărgimea sa nu trece de 30^m.

Volumul apelor sale nu este mare, din care cauză și adâncimea sa este mică, ast-fel că mai pretutindeni se poate trece cu piciorul. Cursul însă este destul de repede.

Basinul acestui riu se află coprins între culmea Taslăului, a Gozmeanului, a Tarcăului, a Cicului, a Cazonului și masivul Zăbrăuților.

Culmea Geamănului desparte acest basin în două: acela al Trotușului propriu zis și acela al Taslăului. În acest basin se află următoarele pasuri importante sau trecători în Transilvania: - Pasul *Ghineșului* format de Trotuș; pasul **Moinestilor**, mai puțin important, care servește de trecere din basinul Trotușului în acela al Taslăului; pasul *Oituz*, format de riul Oituz, care constituie o trecătoare foarte importantă din ținutul Trei scaune în basinul Trotușului: pasul *Uz*, format de pârîul Uz, mai la Nord de cel precedent.

Basinul Patnei. Acest basin, la care s'ar-

putea adăoga acela al Sușiței și Râmnicului, prezintă o importanță secundară.

Sușița isvoraște din munții Șovezi și curge aproape direct spre Est până la îmbucătura sa, în dreptul orașului Tecuciu.

Putna isvoraște din muntele *Lacoci*, curge de asemenea spre Est, se îngroașă cu mai mulți afluenți, printre care *Zabala și Milcovul*, care trece prin *Focșani*, și se varsă în *Siret* în dreptul satului Lungoețul. Mai la Nord Putna își trimite o parte din apele sale în *Siret* printr'un braț numit *Gârla*.

Râmnicul isvoraște din muntele Orul, curge mai întâi spre Sud până la orașul Râmnicul-Sărat, apoi spre Est și Nord-Est, formând un semicerc până la îmbucătura sa cu *Siretul* lângă satul Fundești. Basinel acestor trei riuri se coprind între înălțimile care mărginesc la Sud basinel *Trotușului*, adecă între masivul *Zăbrăuților*, acela al *Vrancei*, munții din ținutul *Trei-Scaune*, munții *Buzeului* și înălțimile care mărginesc în partea de Nord basinel *Buzeului*.

Acest basinel nu prezintă nici o comunicație naturală cu exteriorul, nici chiar părțile nu pot comunica între ele de cât prin văile riuilor.

Basinel Buzeului. Buzeul isvoraște din muntele *Tătaru*, curge mai întâi spre Nord, apoi spre Sud-Est până la întrunirea sa cu *Bâsca*, apoi spre Est, Sud-Est și Nord-Est, formând un arc de cerc, până la îmbucătura sa.

La intrarea sa în România, formează o trecătoare, numită pasul *Buzeului*, un defileu lung de 18 km. În cursul superior Buzeul străbate un șes, care se strâmtează defileul, apoi curge prin munți, până la confluența sa cu *Slănicul*, iar

de aci șesul să lărgeste până ce se confundă cu câmpia.

În regiunea șesurilor, de și se poate trece cu piciorul, Buzeul prezintă o albie, a cărei lărgime este de 300—450 metri, pe care albie riul o sapă și o lărgeste neconținut și pe care o umple prin revărsările sale.

Localitatea cea mai importantă udată de acest riu este însuși orașul *Buzeul*.

Afluenții Buzeului dupe stânga sunt:

Băscă mică, Băscă mare, Ulmeșul, Slănicul și Călnău, iar pe dreapta: *Rișca și Nișcovul*.

Basinul acestui riu, care constituie extrema meridională a întregului basinal al *Siretului*, se cuprinde între munții *Buzeului*, care-l despart de basinalul *Râmnicului-Sărat*, apoi între culmea *Tătarului*, a *Lurdeanului*, a *Ciortei* și a *Salciei*, care-l desparte de basinalul *Ialomiței*.

Basinul Bêrladului. Acest basinal situat pe partea stângă a *Siretului*, cuprinde dealurile importante ale masivului *bêrlădean*, printre care se scurg numeroșii sfluenți ai acestui riu.

Bêrladul isvorăște din dealul *Giurgenilor* situat spre Sud-Est de Roman; curge mai întâi spre Nord-Est până la *Negrești*, apoi spre Sud-Est până la *Docolina*, și în fine spre Sud și Sud-West până la satul *Șerbănești*, lângă care să varsă în *Siret*.

Udă în cursul său orașele *Băceștii*, *Negreștii*, *Vasluiul*, *Docolina*, *Tecuciul* și *Iveștii*.

Cursul acestui riu este încet. Până la intruirea sa cu *Vasluiul* nu prezintă o lărgime mai mare de cât 3 metri, de aci însă volumul apelor sale se mărește până ce albia sa ajunge la o lățime de 10—12 metri. Adâncimea sa în cur-

sul inferior este de $1\frac{1}{2}$ metri. Se observă multe vaduri.

Panta este ușoară.

Basinul acestui riu ocupă partea mijlocie a Moldovei, cât ține dealurile Bêladului și o bună parte din șesul Prutului.

Aceste dealuri se îndreptează toate către valea acestui riu, și sunt întrelăiate de afluenții săi, care toți iau o direcție generală către Sud, afară de Racova care se îndreptează către Est.

Printre afluenții Bêladului distingem:

Toinarul, Socorêțul, Starnicul mărit cu *Ușița pîriul Sintenilor, Găbasna. Vaslulul* mărit cu *Do-brovêțu și Cujbă, Crasna* etc. pe stânga; iar pe dreapta: *Racova, Voroeta, Semila, Tutova* mărit cu *Studenîța și Perschiva.*

Tot de acest basin ține și micul basin al *Ber-hecului* mărit cu *Zeletinul.*

Basinul Prutului. Acest basin constituie partea Nord-Estică a masivului oriental al Carpaților. El se află coprins între basinul Siretului și acel al Nistrului și ocupă partea răsăriteană a Moldovei și Bucovinei și cea apusană a Basarabiei.

Partea superioară a acestui basin se află înconjurată de culmea Carpaților Negrii, în special de culmea Șuligului a Cernahorei și a Duhăi, care'l despart spre West de basinul superior al Tisei; apoi de culmea Stahorei a Cernahorețului și altele, care'l despart în partea opusă de de basinul superior al Nistrului.

Restul basinului se află coprins spre West, între seria de dealuri care se continuă prin Moldova de-a lungul Siretului, până în dreptul orașului Adjud; iar spre Est între o altă serie de

dealuri, care se prelungesc în aceeași direcțiune cu cursul râului, și care nu prezintă altă importanță, de cât prin faptul că trimete cursuri de apă tributare, fie ai Prutului, fie ai Nistrului, servind ast-fel ca linie de împărțire a apelor Basarabiei.

Prutul isvoraște din muntele *Cernahora* (Carpații Negri), la o mică distanță spre Est de sorginta unuia din brațele Tisei; curge mai întâi spre Nord până la Deleatin, apoi spre Est până la Colomea, apoi spre Est-Sud-Est până la Herța, de aci iar spre Est până la Lipcani, apoi spre Sud-Sud-Est până la Răducăneni și în fine spre Sud până la confluența sa cu Dunărea.

În cursul său Prutul udă următoarele localități mai importante:

Deleatin, Colomea, Sniatin, Bojan, pe unde intră în Moldova, Lipcanii, Sculianii, Leova și Reni. Aceste toate sunt situate pe țărmul stâng; Cernăuți, Mamornița, Herța, Radăuți, Ungheni, trece pe lângă Răducăneni și Huși, udă Fălciu, și Oancea, care sunt situate pe țărmul drept. Până la Deleatin, Prutul curge printre munți și valea sa este locuită până la confluența sa cu Prutețul.

De aci, el curge printre dealuri, formându-și un șes care se lărgeste neconținut până la Herța și care este dominat de dealurile după partea sa cea dreaptă.

Dupe ce începe a uda Moldova, Prutul intră în marginea șesurilor sale, iar valea sa este dominată de dealuri când de o parte, când de alta până la vărsarea sa în Dunăre. Începând de la Trifești marginile Prutului, până la o depărtare mai mare sau mai mică, sunt acoperite de mlăștini și bălți, care se înmulțesc cu cât vom înainta

spre vărsarea sa, unde formează niște lacuri constante, care între Leova și Galați, împedică trecerea dupe un țerm pe cel alt.

Cât curge printre munți acest riu este torențial. În tot cursul său nu prezintă insule; iar la îmbucătura sa nu prezintă brațe ca cele alte fluvii.

Lungimea cursului acestui riu este de 725 km. cel mai lung riu, afară de Tisa din masivul oriental al Carpaților.

Lățimea sa variază foarte mult. Ast-fel la Sculeni atinge o lățime de 70^{m.}; iar la Leova atinge 100^{m.}

Adâncimea acestui riu variază de asemenea foarte mult. Ast-fel între Bojan și Ungheni, afară de locurile pe unde sunt vaduri, nu prezintă o adâncime mai mică de doi metri.

Mai spre Sud adâncimea devine cu mult mai mare, ast-fel că vapoarele pot circula între Reni și Leova și de multe ori chiar mai în sus.

Basinul Prutului nu prezintă printre basinurile secundare care îl formează de cât două care sunt mai importante: Acela al Ceremușului în partea sa superioară și acela al Jijiei în cea de mijloc, ambele fiind situate în partea dreaptă, cel d'întâi în regiunea Bucovinei, iar cel d'al doilea în regiunea Moldovei.

Printre cei-alți afluenți însemnăm pe partea dreaptă:

Prutețul, Ostava, Luța, Pustunca, Ribnica, Ceremușul format din *Ceremușul negru* și *Ceremușul alb*, mărit și el cu *Părcălabul, Sărata, Ialovicioara, Probina* și *Putila*; *Brușnița, Ghirenii, Volovățul, Bașeul, Jijia* mărit cu *Colibașul, Ibăneasa, Sitna, Meletin, Jijioara* și *Bahluiul*, format din *Cuciu,*

Cărjoia și *Bahlueț* și mărit cu *Nicolina*, *Moșna*; *Hușul* mărit cu *Prutețul*, *Elanul* și *Chineza*.

De partea stângă *Prutul*; primește pe:

Turca, *Cerniava*, *Șovita*, *Moscul*, *Hucea* și *Răchita* în cursul superior; apoi pe *Drabistea* mărită cu *Racovețul*, *Ciugurul*, *Lăpușna sărată* și *Larga*.

Aceste din urmă, dimpreună cu *Chineza* și-au mălit gurile și nu se mai varsă în *Prut* ci în lacuri formate de ele.

CAP. V.

CLIMA.

Vorbind în termeni generali, clima României este temperată, ca toate climatele țărilor situate în această zonă. Ea face parte din climatele continentale, pentru că vara este de obște arzătoare și iarna friguroasă; iar trecerea de la unul la altul din aceste anotimpuri este relativ repede; ceea-ce însemnează că anotimpurile intermediare, primă-vara și toamna, sunt în genere scurte.

În timpul verei căldura se ridică până la 34 grade Reaumur; câte-o dată mercuriul se urcă și mai sus. Iarna se scoboară până la 26 grade.

Temperatura medie anuală variază între 9° și 12° grade Reaumur.

E de observat însă că maxima extremă de frig durează foarte puțin, pe când maxima extremă de căldură, durează une-ori câte-o lună și mai bine.

Vânturile sunt frecvente în țara noastră mai în tot timpul. Se simte mai cu osebire iarna

Crivățul, care vine despre Nord-Est-Est, adică din câmpia Siberiei; el suflă cu multă tărie, producând un frig siberian, din cauză că nu găsește nici un obstacol în calea sa până în Carpați. Despre Sud-West suflă *Austrul*, care aduce de ordinar o îndulcire de temperatură. Se mai observă de asemenea *Băltărețul*, care suflă de la Est, și *Zefirul*, care vine despre Sud, dar care, din cauză depărtării de la țărmul Mediteranei, foarte rare ori ajunge până la noi.

S'a observat că *Crivățul* suflă câte 150 zile pe an, în termen mediu; *Austrul* 120 zile, iar restul anului *Băltărețul* și din când în când *Zefirul*.

De câți-va ani, din cauza nimicirii pădurilor ce acoperea solul României, cantitatea de ploaie și zăpadă chiar, s'a micșorat într'un mod simțitor. Foarte adese-ori culturile noastre de cereale sufer din această cauză.

Afară de asta clima țării noastre variază de la un loc la altul, fie dupe altitudinea solului, fie dupe situațiunea geografică. Partea de pe lângă Dunăre și Prut, precum și zona munților, prezintă o climă a cărei deosebire se simte la locuri destul de apropiate.

CAP. VI.

GEOGRAFIA POLITICĂ.

Fase istorice. Românii de astăzi se trag din două neamuri, care, de și în tot timpul vrăjmașe, erau ambele de origine ariană: Romanii și Dacii. În timpurile străvechi rătăceau prin aceste locuri, între Dunăre și Carpați, niște popoare nomade numite *Sciți*. Dincolo de munți, în Transilvania, locuia un alt popor, *Agatirsii*, cari se crede că atinsese un grad de civilizație superioară celor alți. Mai târziu, un alt popor Geții, care trăiau pe malul drept al Dunărei, împinși de Tracii din Macedonia, trecură Dunărea dimpreună cu un alt popor, tot de origine tracică, *Dacii*.

O dată așezați prin aceste lacuri, Geții și Dacii sfârșiră prin a se contopi aproape într'unul și același popor, și deveniră în curând sedentari, începând a se ocupa cu agricultura, creșterea albinelor, a vitelor, mai cu seamă a cailor, cultura viței și altele.

Căpătând o organizație unitară sub regele Burebista, ei cauzară mai multe neajunsuri imperiului roman. Slăbiți și desbinați dupe moartea acestuia, regatul geto-dac se ridică la o putere ce nu o mai avuse, sub viteazul Decebal, demnul vrăjmaș al lui Traian.

Ast-fel era starea lucrurilor când Dacii veniră în contact cu Romanii. Invingători cât-va timp, ei fură bătuti de Traian și țara lor transformată în provincie romană, sub numele de „Dacia“. Traian aduse aci numeroase colonii, cari, în timp de peste două secole și jumătate se contopiră cu poporul cucerit și formară aceea ce mai târziu și până astăzi se numește poporul român.

În a doua jumătate a secolului III dupe Christ începură marile invaziuni, și spre a forma o frontieră naturală vastului imperiu roman, împăratul Aurelian transportă în Moesia legiunile și funcționarii din Dacia, făcând din Dunăre o barieră în contra incursiunilor, din ce în ce mai dese ale barbarilor, și lăsând ast-fel pe coloniști în voia soartei lor. Barbarii se strecurară, unii dupe alții, pe valea Dunărei, iar poporul român se retrase prin văile Carpaților, care le servi în tot timpul ca atâtea fortificațiuni naturale.

Dupe ce încetă definitiv invaziunea ultimilor barbari, prin secolul XIII (acea a Tătarilor), Românii eșiră iarăși la iveală, constituindu-se în mici domniate, care mai târziu deveniră două

principate: România și Moldova. Mai tot d'una în răsboaie cu Turcii, mai cu seamă după căderea orașului Constantinopoli, adese-ori învingători, câte o-dată împinși spre munți, ei serviră în tot timpul, cât străluci steaua Osmanliilor, ca un zid apărător al civilizațiunii europene în contra acestor popoare, care răspândise spaima în Europa. Dupe o trecere oare-care de timp, spre a și asigura autonomia, ei se puseră sub protecțiunea Turcilor, în schimbul căreia le plătea un tribut.

Turcii însă nu putură ține angajamentul; pe de o parte ei dădură țara în mâna fanarioților, iar pe de alta, la 1699 Transilvania, și la 1777 Bucovina fură încorporate la Austria; iar prin tractatul de la 1812 Basarabia trecu la Rusia.

Mai târziu însă, prin tractatul de la Paris 1856, România recăpătă parte din Basarabia cu gurile Dunărei, și tot rămânând sub suzeranitatea Turciei, fu pusă sub garanția puterilor europene.

La 1859 ambele țări se uniră și formară un singur principat, sub un singur principe, ales de națiune și confirmat, atât de poartă cât și de cele alte puteri garante.

În 1877 adunarea națională declară țara independentă și în unire cu Rușii, Românii trecură Dunărea; iar prin căderea Plevnei, făcu să se recunoască la Berlin, independența lor definitivă. Prin acest tractat (1878) România pierdu Basarabia

dându-i se spre compensare Dobrogea. În sfârșit, la 1881 România se proclamă regat.

Astăzi România este un stat constituțional. El este guvernat dupe constituțiunea stabilită în anul 1866, care prescrie și garantează poporului român toate libertățile.

Puterea legislativă aparține Regelui și parlamentului, compus din Camera deputaților și Senat.

Puterea executivă aparține Regelui a cărui dinastie este ereditară în linie bărbătească, și miniștrilor țării, cari sunt în număr de opt: Interne; Externe; Culte și Instrucțiune Publică; Finanțe; Justiție; Lucrări publice; Agricultură, Comerț, Industrie și Domenii.

Marca și culorile naționale. Marca sau simbolul care deosebete pe România de cele alte țări din Europa, datează încă de la formarea domniatelor și republicelor mai întâi, a principatelor mai în urmă, până în anul 1878, când prin tratatul de la Berlin, încheiat în acest an, țara noastră a devenit regat. Această marcă sau semn distinctiv, care se află scris pe steagurile, monețele și sigiliile statului, se compune din: *O Aquilă*, vechiul semn al Munteniei; *un cap de bou* (Zimbru), acela al Moldovei; *un leu*, care reprezintă vechiul semn al Olteniei, și *doi delfini* pe acela al Dobrogei. Afară de asta fie-care județ are semnul său particular.

Culorile naționale ale României sunt: albastru, galben și roșu.

Populațiunea totală a României apropie țifra de 5,200,000 locuitori, care trăesc pe o supra-față de 127,584 km. p., sau 25,000,000 pogoane, ceea ce revine cam la 40 de locuitori pe kil. patrat, sau 5 pogoane ($2\frac{1}{2}$ ectare) de locuitor.

În această populațiune intră vre-o 500,000 Ebrei, 300,000 Țigani, 30,000 Germani, 10,000 Greci, precum și un număr oare care de Ruși, Francezi, Italieni, Armeni, Turci, Tătari etc.

Demni urmași ai Daco-Romanilor din evul antic, Românii de astăzi au păstrat intact aproape caracterul srămoșilor lor. Ei sunt mândrii, bravi, ospitalieri și inteligenți. Scăpați mai târziu de cât popoarele din Occident, de năvălirile barbarilor asiatici, ei petrecură timpul cel mai propice, fie spre a se lupta necontentit cu Turcii, fie spre a suferi jugul încă și mai greu al fanarioților. Numai în secolul XIX (1821) în urma revoluțiunii lui Tudor, Românii începură a-și comunica luminile Occidentului, și un restimp de 60 de ani le fu de ajuns pentru ca să se constituie într'un stat, care se consideră ca înainte-mergătorul civilizațiunii în Orient.

Limba română este una din urmașele limbei, latine. Ea s'a conservat foarte bine, cu toate că a fost izolată și expusă a se amesteca cu limbile atâtor popoare, cu cari Românii au fost în

contact. Conține cu toate astea multe cuvinte de origină slavă, greacă, turcă etc; iar asupra unui număr de circa 200 de cuvinte nu s'a fixat încă origina; se crede totuși că aceste cuvinte nu sunt alt-ceva de cât niște rămășițe din vechea limbă a Dacilor.

Cultul. Cultul național este religia creștină ortodoxă, de care ține mai bine de patru milioane suflete; restul populațiunii aparține religiunilor catolică, protestantă, evanghelică, israelită etc.

Capii supremi ai religiunii creștine ortodoxă sunt cei doi mitropoliți din București și Iași; ei regulează mersul afacerilor bisericești, împreună cu sinodul, care se adună de două ori pe an.

Din acest punct de vedere țara este împărțită în opt episcopate sau eparhii.

1. Episcopatul **Noul Severin**, cu reședința în Râmnic, a cărui autoritate se întinde peste cele cinci județe ale Olteniei.

2. Episcopatul **Argeșului**, cu reședința în curtea de Argeș, care coprinde județele Argeșul și Oltul.

3. Episcopatul **Muntenii**, cu reședința în București, a cărui autoritate se întinde peste județele: Muscelul, Dâmbovița, Prahova, Teleormanul, Vlașca, Ilfovul și Ialomița. Această sub-diviziune se mai numește și eparhia mitropolitului primat.

4. Episcopatul **Buzeului**, cu reședința în Buzeu, a cărui autoritate se întinde peste Buzeu și Râmnicu Sărat.

5. Episcopatul **Dunărei de jos**, cu reședința în Galați, a cărui autoritate se întinde peste județele Covurlui, Brăila, Tulcea și Constanța.

6. Episcopatul din **Roman**, cu reședința în Roman, coprinzând județele Roman, Bacău, Putna și Tecuciu.

7. Episcopatul din **Huși**, cu reședința în Huși, care coprinde județele Fălciu, Vaslui și Tutova.

8. Episcopatul **Suceavei**, cu reședința în Iași, a cărui autoritate se întinde peste județele Suceava, Neamțu, Iași, Botoșani și Dorohoiu.

Stabilimentele eclesiastice sunt de două feluri: bisericile propriu zise, cari sunt prin orașe și sate; și mănăstirile așezate de ordinar prin locuri retrase. În biserici oficiază preoții; iar prin mănăstiri monachii.

Numărul mănăstirilor, altă dată foarte mare în raport cu populația țării, este încă destul de mare. Ele au fost zidite la diferite epoci de Domnii țării, sau de boiari, fie ca locuri de retragere, fie spre a practica bine-facerea.

Instrucțiunea generală se împarte în următoarele clase:

1). *Invățământul superior*, care se reprezintă prin cele două universități din București și Iași.

2). *Invățământul secundar*, reprezentat prin opt licee publice, dintre cari două sunt în București, iar câte unul în Iași, Craiova, Bêrlad, Botoșani, Focșani și Ploești; două licee private, unul în Bu-

curești, St. Gheorghe, iar cel-alt în Iași, Institutele unite; mai multe gimnazii reale și clasice, dintre cari trei în București, două în Iași, și câte unul în Craiova, Severin, Slatina, Giurgiu, Tîrgoviște, Alexandria, Pitești, Brăila, Galați, Buzeu, Călărași, Tulcea, Tecuciu, Vaslui, Bacău, Piatra, Roman, Bêrlad, Fălticeni și Dorohoi; — trei scoale centrale de fete: București, Iași și Craiova; — șase externate de fete: două în București și câte unul în Iași, Craiova, Ploești și Brăila; două orfelinate, unul de băeți, Panteleimon și cel alt de fete, Azilul Elena Doamna, în București, la care se adaogă institutul Gregorian și orfelinatul St. Spiridon din Iași.

3. *Invățământul special*, reprezentat prin scoalele de comerț din București, Craiova, Galați, Iași și Ploești; scoalele de meserii, în București, (doă) Iași (doă), Craiova, Bêrlad, Ploești, Râmnicu Vâlcei, T.-Măgurele, Pitești, Ploești, Galați, Roman, Botoșani, Piatra și Drăgășani ¹⁾. și scoalele de agricultură și silvicultură, în București și Slatina; școala de farmacie și veterinarie, școala de poduri și șosele, ambele în București; scoalele normale, din care una pentru institutori, iar cele alte pentru învățători rurali: trei în București și câte una în Iași, Craiova, Galați, Târgu-Jiu, Ploești și Bêrlad; scoalele militare: una supe-

¹⁾. Aceasta este școala de dogărie.

rioară în București, iar câte una secundară în Craiova, Iași, la care se mai adaugă scoala subofiterilor de la Bistrița, apoi scoalele de bele arte, declamațiune și muzica, de moșit câte una în București și Iași.

4). *Invățământul ecleciastic*, este reprezentat prin cele noă seminarii, dintre cari doă sunt în București, iar câte unul în fie-care reședință de episcopat.

5). *Invățământul primar urban*, reprezentat prin scoalele de băeți și fete aflate prin toate comunele urbane din țară. Scoalele de băeți sunt 148, iar de fete 125.

6). *Invățământul rural*, reprezentat prin scoalele de prin sate în număr de 2470.

Intregul învățământ se reprezintă prin 3060 scoale; 5570 profesori, 122340 băeți și 33500 fete.

Armata. Totalul armatei române în timp de pace se urcă la țifra de 115,257 oameni cu 17343 cai, 300 tunuri, 2463 oficeri.

Ei sunt împărțiți în modul următor :

Administrația centrală :	92	(oficeri și asimilați	32)
Staturile majoare	300	(» »	155)
Scoalele militare	968	(» »	74)
Geniul	2486	(» »	114)
Infanteria	88549	(» »	1291)
Cavaleria	14731	(» »	370)
Artileria	5966	(» »	283)

Trupe de administrație	715	(»)	27)
Serviciu sanitar	599	(»)	61)
Flotila	849	(»)	56)

Se împarte în armata permanentă și teritorială; iar din punctul de vedere al administrației, ea este împărțită în patru comandamente, având fie care corp câte un comandant, a cărui autoritate se întinde peste o anume regiune. Reședințele celor cinci comandamente sunt: București (corpul II), Craiova, (corpul I), Galați (corpul III), și Iași (corpul IV). În Constanța se află reședința comandamentului diviziunii din Dobrogea.

Justiția. Din acest punct de vedere diviziunile judiciare corespund cu cele administrative. În fie-care capitală de județ se află câte un tribunal și câte o curte cu juri; de asemenea în fie-care reședință de sub-prefectură se află câte o judecătorie de pace, zisă și de ocol. Prin orașele mari însă se află mai multe judecătorii de ocol. Afară de asta, se află patru Curți de Apel: București, Iași, Craiova și Galați, și o curte de Casațiune, care judecă în ultima instanță și care se află în București. Prin orașele mari se află și câte un tribunl comercial.

Finanțe. Budgetul statului pe exercițiul anului 1884—1885 a fost împărțit în modul următor :

	Lei	B.
Contribuțiuni directe	24,930,000	—
Contribuțiuni indirecte	58,330,000	—
Veniturile ministerului domeniilor	20,075,566	—
» ministerului lucrărilor publice	9,617,925	44
» ministerului de interne	4,830,000	—
» ministerului de finanțe	2,353,000	—
» ministerului de resbel	783,000	—
» ministerului de externe	125,000	—
» ministerului de culte	104,222	—
» ministerului de justiție	3,000	—
Diferite venituri	7,717,720	27
Din esced. exercițiului 1882—1883, închis la 30 Septembrie 1883	1,400,000	—
	130,269,433	71
Cheltuelile constau din:		
Datoria publică	50,130,063	87
Consiliul de miniștrii	62,960	—
Ministerul de finanțe	10,709,539	—
» de resbel	30,551,213	40
» de justiție	4,739,918	—
» de interne	9,897,402	73]
» de lucrări publice	4,418,024	50
» de culte	12,786,239	—
» de externe	1,587,363	—
» de domenii	3,961,860	39
Fond pentru deschidere de credite supli- mentare și extra-ordinare	1,424,859	63
	130,269,433	71

Datoria publică la 1 Aprilie 1887 (in lei).

Anul	Titlurile	o/o	Valoarea nominală a titlurilor emise	Capital rămas a se amortisa la 1 Aprilie 1887	Anuitățile de plată în 1887	Anul espir.
1864	Stern Brothers	7	22 889437	460000	462029	1888
1866	Oppenheim	8	31 610500	7 854500	3 047860	1889
1875	Renta de Stat	5	44 600000	36 720500	2 230000	—
1880	Oblig. rurale conv. . . .	6	31 600000	30 413600	2 048371	1924
1881	Rentă amortisabilă . . .	5	308 527500	301 437500	17 092423	dif. ter.
1868	Dr. de f. Suceava-Rom . .	7 ¹ / ₂	51 535640	51 366765	3 865173	1960
1872	Casa de depuneri	3 ¹ / ₂	9 985320	8 729557	525000	1912
1880	Oblig. de Stat ale drum. de fer Roman-Vercior. . .	6	237 500000	233 840000	14 740000	1923
1877	Bilete ipotecare	—	26 260000	26 154565	429000	1912
1881	Obligațiuni de Stat a drumurilor de fer	5	47 948000	38 410000	4 099762	1899
1882	Casa de depuneri	4 și 5	7 188945	6 861651	884046	dif. ter.
1887	Bonuri de tesaur	5	16 170000	16 170000	—	1888
	Total	—	835 815342	758 418638	49 423664	—

Impărțirea administrativă. Vechile sub-impărțiri politice conșervă încă și astăzi numirile lor. Acestea sunt:

1. **Oltenia**, coprinsă pe dreapta *Oltului*, între Dunăre și lanțul Carpaților, până la Turnu Roșu.

2. **Muntenia**, coprinsă între Olt, Milcov, Dunăre și lanțul Carpaților, de la Turnu Roșu și până în munții Vrancei.

3. **Moldova**, coprinsă între lanțul Carpaților până la Munții Negri, și ramurile acestor munți până la Bojan pe Prut, Milcov și cursul Prutului.

4. **Dobrogea**, coprinsă între Dunăre, Marea Neagră și o linie convențională, care pleacă din

țermul mării de la satul Ilanic, la Sud de Mangalia, și merge în Dunăre lângă Silistra.

Din punctul de vedere administrativ, țara întregă se împarte în 32 de județe, dintre care 5 în Oltenia, 12 în Muntenia, 13 în Moldova și 2 în Dobrogea. Fie-care județ se administrează de un prefect și se împarte în mai multe plăși în număr total de 167, administrate de sub-prefecți; în fine fie-care plasă se compune din mai multe comune, administrate de primari. Comunele ating țifra de 3041 din care 70 urbane și restul rurale.

Prefecții și sub-prefecții sunt numiți direct de către ministerul de interne. Consiliile județene sunt compuse fie-care din câte 12 membrii, aleși pe timp de patru ani. Membrii consiliilor comunale sunt de asemenea aleși; iar Primarul este ales dintre membrii consiliului comunal și confirmat în urmă de ministru.

Cele 5 județe din Oltenia sunt :

1. **Mehedinți**, împărțit în 5 ocoale. Marca o albină. Capitala județului este orașul **T.-Severin**, 8000 loc Situat pe Dunăre; fondat de imperatorul roman, Sever, în secolul al III; dărîmat în timpul invaziunii de către Huni în veacul de mijloc; ridicat de Justinian în secolu VI; pustiit și dărîmat de Turci în 1479, când au năvălit în Europa și rezidit de Alexandru Ghica în 1837. Se însemnează în acest județ localitatea *Tierna*, cetate

veche, pe ruinele căreia s'a ridicat, în 220, orașul Cerneți de către Alexandru Sever ¹⁾. — *Baia de Aramă* (1500 loc.) pe dreapta Motrului, comună urbană. — *Verciorova*, cap de linie ferată, unde se leagă liniile ferate române cu cele austriace.

2. **Gorjiu**, împărțit în 4 ocoale. Marca un cerb. Capitala **Tergu-Jiu** (7000 loc.) pe stânga Jiului. Ruinele unei cetăți din vechime.

3. **Vâlcea**, împărțit în 5 ocoale: Marca un poștalion. Capitala **Râmnicu-Vâlcea** (6000 loc.) pe stânga Oltului. În vechime cetate întărită. *Ocna* (4000 loc.) *Drăgășani* (4000 loc.), comune urbane.

4. **Doljiu**, împărțit în 5 ocoale. Marca un pește. **Craiova** (36000 loc.). Vechea capitală a banatului Craiovean. — *Calafat* (4000 loc.) și *Bechet* (1000 loc.) porturi pe Dunăre. *Cetatea*, ruine de cetate întărită lângă satul ce poartă încă și astăzi această numire.

5. **Romanați**, împărțit în 3 ocoale. Marca un snop de grâu. Capitala **Caracal** (9,000 loc.), în apropiere de gura Tesluiului. — În vechime se numea Buridava. — *Islaz* (4000 loc.) și *Corabia* (1,000 loc.), porturi. — *Celei*, unde se ved încă urme de ruine ale unei cetăți întărite din vechime; în apropierea sa se ved de asemenea ru-

¹⁾ Cerneți astăzi nu mai formează de cât o suburbie a orașului T-Severin.

inele cetății *Recina*. De aci începe șoseaua lui Trajan, care urma cursul Oltului pe dreapta și trecea în Transilvania pe la Turnu-Roșu. *Sucibida*, o altă localitate, în ruinele căreia s'a găsit monumente și alte antichități romane.

Cele 12 județe din Muntenia sunt :

1. **Argeșul**, împărțit în 5 ocoale. Marca o a-aquilă. Capitala *Pitești* (11,000 loc.) pe dreapta Argeșului. — *Curtea de Argeș* (4000 loc.) comună urbană, însemnată prin aceea că între anii 1224 și 1261 a servit ca a doua reședință a lui Radu-Negru. Ceva mai spre Nord se află mănăstirea *Argeșului*, cel mai frumos monument în stil bizantin și unicul în lume, zidită de o colonie armeană, probabil pe timpul lui Neagoe Basarab¹⁾. *Poenari*, cetate fondată de Vlad Tepeș în 1470.

2. **Muscelul**, împărțit în 3 ocoale. Marca o a-aquilă pe o ramură. Capitala **Câmpu-Lung** (10,000 loc.), situat pe pârâul Târgului, în locul unde a fost altă dată cetatea *Romula-Augusta*. Aproape de limita Transilvaniei se mai văd încă ruinele unei cetăți care se numea *Uralia*.

3. **Dâmbovița**, împărțit în 5 ocoale. Marca o căprioară. Capitala **Târgoviște**a (7000 loc.) Altă dată capitala Munteniei (1383—1776). Însemnat pentru luptele susținute de domnii Munteniei contra Turcilor. *Găești* (2000 loc.) comună urbană. În mo-

¹⁾ Hasdeu. Revista noastră.

nastirea *Dealul*, situată spre Nord de Târgoviște, se află capetele lui Mihai Bravul și Radu cel mare.

4. **Prahova**, împărțit în 5 ocoale. Marca un țap și o coardă de viță. Capitala **Ploești** (4000 loc.), situat la dreapta Teleajenului. *Vălem de munte* (4500 loc.), *Câmpina* 4000 loc.), *Filipești* (1500 loc.). *Urlați* (3000 loc.), *Slănic* (4000 loc.) comune urbane. *Sinaia*, la poalele munților Bucegi, comună urbană reședința de vară a regelui.

5. **Buzău**, împărțit în 4 ocoale. Marca un templu cu turnuri și o pasere. Capitala **Buzău** (16,000 loc.), situat pe dreapta Buzeului. *Mizil* (5000 loc.) comună urbană.

6. **Râmnicu-Sărat**, împărțit în 4 ocoale. Marca un armăsar Capitala **Râmnicu-Sărat** (7000 loc.) pe riul Râmnic.

7. **Oltu**, împărțit în 3 ocoale. Marca un turn. Capitala **Slatina** (6000 loc.) pe riul Olt. *Cetatea*, urme de cetate veche, spre Sud.

8. **Teleorman**, împărțit în 3 ocoale. Marca 3 oițe. Capitala **Turnu-Măgurele** (6000 loc.) pe stânga Oltului, la vărsarea sa în Dunăre. *Alexandria* (1100 loc.). *Roșii de vede* (4000 loc.). *Zimnicea* (4000 loc.) sunt comune urbane. Lângă Turnu-Măgurele se află ruinele unei fortărețe din timpurile antice, care se numea *Turnu*. La vărsarea Vedei se află ruinele altei cetăți numită *Cetatea*. Lângă *Roșii de vede* se află alte ruine cari poartă numele tot de *Cetatea*.

9. **Vlașca**, împărțit în 3 ocoale. Marca trei stejari. Capitala **Giurgiu** (22,000 loc.). Bizantinii numiau acest oraș *Teodorapolis*; iar când veniră Genovezii, îi dete numele de *Santo-Giorgio*. Lângă riul Neajlov se află niște ruine, unde se afla altă dată *Cetatea fetei*.

10. **Ifov**, împărțit în 5 ocoale. Marca St-împărați Constantin și Elena. Capitala **București** (200,000 loc.), care este în același timp și capitala regatului. În 1812 s'a încheiat în acest oraș, tratatul prin care Basarabia a trecut la Rusia; iar în 1886 tratatul de pace între Bulgaria și Serbia.—*Oltenița* (4000 loc.) port pe Dunăre.

11. **Ialomîța**, împărțit în 3 ocoale. Marca un pește peste un snop de grâu. Capitala **Călărași** (6000 loc.), situat lângă canalul Borcea. *Urziceni* (1880 loc.), *Slobozia* (1700 loc.) târguri. *Cetatea de floci*, ale cărui urme se ved lângă satul Piua-Pietrei.

12. **Brăila**, împărțit în 3 ocoale. Marca o corabie.—Capitala **Brăila** (40,000 loc.) pe Dunăre. Cetate întărită până la 1828. Ceva mai la Sud de acest oraș se afiă ruinele podului lui Darius, când a trecut cu armata în contra Sciților, care se aflau în România.

Cele 13 din Moldova sunt :

1. **Putna**, împărțit în 4 ocoale. Marca un Bacus pe un butoiu.—Capitala **Focșani** (20,000

loc.), situat pe Milcov.—*Odobești* (4000 loc.) *Panciu* (2500 loc.) comune urbane, *Adjud* (2500 loc.) târg. *Crăciuna*, ruine de cetate veche la poalele munților Vrancei.

2. **Bacău**, împărțit în 4 ocoale. Marca o stâncă. Capitala *Bacău* (1400 loc.) pe dreapta Bistriței. *Ocna* (8000 loc.) comuna urhană. *Căiuț* (2000 loc.), târg.

3. **Neamțu**, împărțit în 3 ocoale.—Marca o căprioară. Capitala *Piatra* (21,000 loc.) pe stânga Bistriței, la poalele munților Bistriței.—*Neamțu*, cetate veche lângă orașul cu același nume. *Petrodava*, ruinele unei cetăți veche lângă *Piatra*—*Răsboieni*, numit și *Valea Albă*, însemnat pentru victoria lui Stefan cel mare în contra lui Mahomet al II-lea la 1476.

4. **Suceava**, împărțit în 3 ocoale.—Marca trei brazi.—Capitala *Fălticeni* (16,000 loc.) situat între riurile Suceava și Moldova, nu departe de hotarul Moldovei.—*Lespezile* (2500 loc.), *Pașcani* (2000 loc.), cel d'întâi pe stânga, cel d'al doilea pe dreapta Siretului. *Baia*, loc însemnat pentru victoria lui Stefan cel mare în contra lui Mathias Corvin la 1466.

5. **Tecuciu** împărțit în 3 ocoale.—Marca o viță cu struguri.—Capitala *Tecuciu* (9000 loc.). *Podu-Turcului* (1300 loc.), *Stanicești* (1200 loc.), *Colonești* (2000 loc.), *Nicorești* 1600). *Găiceana* (2500 loc.), *Puteni* (1500 loc.) și *Iveștii* 1500 loc.) târguri.

6. **Covurlui**, împărțit în 2 ocoale. Marca o ancoră de corabie. Capitala **Galați** (85,000 loc.) *Drăgușeni* (1000 loc.), *Pechea* (1500 loc.), *Foltești* (1500 loc.), *Oancea* (2000 loc.) comune însemnate. *Contra-Dinogetia*, ast-fel numită în vechime, cetate veche, fondată în timpul lui Trajan, în locul unde se află astăzi satul Gherghina

7. **Tutova**, împărțit în 3 ocoale. Marca trei pești. Capitala **Bêrlad** (28,000 loc.) pe dreapta râului Bêrlad. *Murgeni* (2.000 loc.), *Puești* (1300 loc.), *Plopăna* (700 loc.) comune însemnate.

8. **Fălcu**, împărțit în 3 ocoale. Marca un bou. Capitala **Huși** (15,000 loc.), nu departe de râul Prut. *Fălcu* (2,500 loc.), *Răducăneni* (1200 loc.) *Urzești* (1,000 loc.) comune importante.

9. **Vaslui**, împărțit în 3 ocoale. Marca un stup cu albine. Capitala **Vaslui** (8,000 loc.), situat pe stânga râului Bêrlad. *Negrești* (2000 loc.), *Pungesti* (2000 loc.), comune importante. *Valea Racovei*, loc însemnat prin victoria lui Stefan cel mare în contra lui Radu Domnu Munteniei la 1475.

10. **Iași**, împărțit în 5 ocoale. Marca un cal. Capitala **Iași** (95,000 loc.). *Târgu-frumos* (6,000 loc.), comună urbană. *Podu Iloaei* (3000 loc.), *Bivolari* (1500 loc.), *Sculeni* (1500 loc.) și *Galata* (1,000 loc.) târgulețe.

11. **Roman**, împărțit în 3 ocoale. Marca trei spice de grâu. Capitala **Roman** (18,000 loc.) lângă

riul Moldova. *Smerodava*, cetate veche dacică lângă Roman. *Scheia*, loc însemnat pentru lupta între Stefan cel mare și Croiot.

12. **Botoșani**, împărțit în 4 ocoale. Marca o coasă. Capitala **Botoșani** (42,000 loc.). *Hârlău* (4000 loc.), comună urbană. *Burdujeni* (2500 loc.). *Stefănești* (3500 loc.), *Bucecea* (2000 loc.), târguri. *Itzkani*, punct de trecere în Bucovina.

13. **Dorohoiul**, împărțit în 3 ocoale. Marca un rac. Capitala **Dorohoiu** (11,000 loc.) situat în apropiere de riul Jijia, lângă lacul ce poartă același nume. *Herța* (3000 loc.), *Mihăileni* (4500 loc.), la frontiera Bucovinei, comune urbane. *Mamornița* (3000 loc.) și *Dărăbani* (2000 loc.) comune importante.

CAP. VII.

GEOGRAFIA ECONOMICA.

PRODUȚIUNEA AGRICOLA.

Natura solului pe de o parte, iar pe de alta condițiunile climaterice, determină gradul de producțiune al unei țări. Ast-fel, spre a ne da seama de bogățiile țării noastre, trebuie să o cunoaștem bine, mai întâi din aceste două puncte de vedere; gelologic și climateric.

Din punctul de vedere gelologic, România se împarte în trei regiuni corespunzătoare cu regiunile agricole. Aceste trei regiuni se întind în mod paralel între Carpați și Dunăre în România propriu zisă, și între Carpați și Prut în Moldova ¹⁾.

Aceste regiuni sunt :

1. **Regiunea munților**, care coprinde

¹⁾ Despre Dobrogea se va vorbi la cap. următor.

partea muntoasă și în special terenurile a căror înălțime nu este mai mare de 700 metri. Această regiune este formată din terenuri secundare, primare și metamorfice. Ele sunt compuse din granit, marmoră, calcar compact, lignită, antracit, schist, placă, micașist, gneis și alte diferite roci.

2. **Regiunea colinelor**, care se întinde sub forma unei bande de pământ, situată la Sud de precedenta, până în zona șesurilor, și care ocupă dealurile ce nu prezintă o înălțime mai mică de 700 metri ¹⁾. Astă regiune este formată din terenuri terțiare: miocen pliocen, calcar numulitic, și compuse mai cu seamă din argilă, gips, nisip, gresia, calcar, etc.

3. **Regiunea șesului**, care se întinde la Sud de zona colinelor, până în marginea terasei danubiane. Mai toată această regiune este formată din depozitele de aluvion ale numeroaselor râuri, cari merg în Dunăre, prin urmare din terenuri quaternare, în care se deosebesc trei straturi: stratul **vânăt**, format din depozitele râurilor amestecate cu pietre rostogolite și cu urme de animale fosile; — b) stratul **galben**, format de argilă silicioasă, care prezintă o grosime de la 50—100 metri și care formează în mare parte dealurile acoperite cu vii.—c) stratul **negru**, a cărui grosime nu trece peste un metru. Această bandă de pământ începe din Urali și se

¹⁾ Vezi pag. 12.

termină în Oltenia, între platoul Valdai și Marea Neagră, între Carpați și Dunăre. Este compus din argilă și diferite alte materii organice într'o cantitate foarte mare. Acesta este terenul cel mai roditor, care nu se găsește de cât în România și Rusia în ținuturile arătate mai sus.

4. **Terasa danubiană**, care se întinde de-a lungul Dunărei, este formată în genere din nisipurile depuse de Dunăre și de imbucătura afluenților. Este mai puțin roditoare și prin urmare și mai puțină locuită de cât cea precedentă. În timpurile din urmă, guvernul a luat măsuri ca să se planteze arbori prin unele părți pentru a o face mai productivă. De această regiune țin șesurile *Bărăganului* din Ialomița și *Burnasal* din Teleorman.

Terenul agricol din România este unul din cele mai roditoare din Europa, și întinderea sa, în raport cu suprafața întreagă a regatului, este destul de mare.

Majoritatea terenurilor noastre copriind substanțe organice de la 3 % până la 6 % ¹⁾. Aceasta explică abundența recoltelor produse necontenit, fără ca să se întrebuinteze îngrășăminte ca prin alte părți.

Din acest punct de vedere, regiunile gelogice, despre care am vorbit mai sus, deosibindu-se

¹⁾ Aurelian. Țara noastră

prin natura terenurilor, ele se deosebesc și prin natura producțiilor. Ast-fel, în regiunea munților, principala bogăție constă în creșterea viteilor (oilor și caprelor) și în exploatarea lemnului.

Regiunea colinelor este acoperită cu vii, arbori fructiferi (livezile de pruni mai cu osebire) și fânețe. În această regiune se cultivă mai cu osebire porumbul.

Regiunea șesurilor este regiunea cerealelor prin eselență. Această regiune, mult mai mare decât celelalte două, întinsă și unită, mai fără ondulațiuni de teren, se oferă agriculturii cu toate înlesnirile cerute pentru o bună recoltă.

În această regiune se cultivă pe o scară întinsă toată cerealele: grâu, secară, orz, ovăz, porumb, mei; apoi plante, ca rapița, inul și cânepa (pe unele locuri cânepa zisă de Bolonia) și altele; livezi de pometuri, fânețe și vii. Pădurile s'au tăiat și nimicite în mare parte în această regiune.

Potrivit cu diferitele specii de terenuri, aflătoare în cele trei regiuni, se deosebesc în România mai multe sisteme de cultură.

Ast-fel, în zona munților, și chiar în Nordul zonei dealurilor, se practică sistemul forestier împreună cu cel pastoral. Aceste două sisteme care constau, cel d'ântâi în exploatarea pădurilor și cel d'al doilea în întrebuințarea pășunilor pentru creșterea vitelor, sunt singurile profitabile. În câm-

pie Bărăganului, ținut ce face parte din terasa danubiană, se practică încă, întru cât-va, sistemul pastoral; aceasta din cauză că, în acest ținut, lipsa de cursuri de apă a împiedicat până acum popularea sa, prin urmare și sistemul său de cultură. În timpurile din urmă totuși Bărăganul se cultivă pe o mare parte din întinderea sa, de și cu multă greutate.

Al treilea sistem de cultură ce se practică în țara noastră este sistemul cereal pur. Acest sistem constă în cultura necurmată a cerealelor. El se practică mai cu osebire pe valea Dunărei, unde sunt moșii întinse.

Al patrulea sistem ce se mai practică în țara noastră este sistemul pastoral mixt, care constă în a se cultiva cereale și apoi același teren servă ca pășuni. Acesta este singurul sistem care contribuie la îmbunătățirea solului.

În regiunea colinelor se practică foarte mult sistemul arbustiv, ca singurul propriu acestor terenuri. Acest sistem constă în cultura viței și a livezilor cu pruni, care constituie o adevărată bogăție în această regiune.

Printre cerealele noastre acela ce se cultivă mai mult este **porumbul**, care ocupă un spațiu de peste 2,000,000 pogoane.

În al doilea rang vine **grâul**, care ocupă o întindere de 1,200,000 pogoane;—**secara**, 222,000 pogoane:—**orz**, 450,000 pogoane; **ověz**, 250.000

pogoane; — **meiu** 250,000 pogoane; — rapița, cânepă, in, fasole, cartofi, etc. 200,000 pogoane.

Livezile ocupă o întindere de peste 300,000 pogoane; fânețele și pășiunile peste 7,700,000 pogoane; — pădurile, peste 4 milioane, și viile 200,000 pogoane.

Acestea toate reprezintă un total de circa 17 milioane teren productiv.

Recoltele diu ultimi ani nu au corespuns cu natura solului, din cauză că sistemele de rotațiune, întrebuintate de cultivatorii neștrii, nu sunt suficiente pentru a reda solului din substanțele absorbite de cereale.

Valoarea medie a întregii producțiuni agricole abia trece de 700 milioane pe an.

Păduri. România în comparație cu alte state din Europa și în raport cu propria sa întindere, se poate numi o țară bogată în păduri. Altă dată întinderea pădurilor era mult mai mare, dar tăerea lor nesistematică, precum și trebuința întinderii locurilor arabile, a contribuit ca o bună parte din ele să dispară.

Totuși, astăzi, pădurile din țara noastră ocupă o a șasea parte din teritoriul său, aproape 4 milioane pogoane.

Regiunea șesului este aceea care a pierdut mai mult din locurile păduroase, transformându-le în locuri arabile.

Localitățile dupe marginea Dunărei, în special

cele situate în regiunea zisă terasa danubiană, sunt încă lipsite de păduri, prin urmare și de altă vegetațiune până la un oare-care punct.

Regiunea colinelor și mai cu osebire regiunea munților sunt mai bine prevăzute cu păduri seculare întinse, în care omul n'a străbătut încă spre a le exploata, și grație serviciului silvic, instituit astăzi pe baze științifice, restul de păduri se va menține.

Speciile de arbori din pădurile noastre variază dupe natura solului. Ast-fel în regiunea colinelor esențele principale sunt: stejarul, ulmul, frasinul, arțarul, jugastrul, curpenele, sorbul, și teiul. Lângă aceste esențe putem adăoga și pe cele următoare: alunul, cornul, sângerul, salba moale, păducelul, cătina, dârmoxul, porumbarul, rësurul și pîrciotina. Prin locurile umezi crește salcia, plo-pul, richita și aninul.

În zona munților se găsec următoarele esențe: fagul, care împreună cu paltinul pe unele locuri, formează regiunea păduroasă dupe poalele munților. Mai în sus domină bradul mai pretutîndeni, iar pe vârful culmei centrale a Carpaților se găsește molitvul și pe unele locuri pinul. Arborele Tisa se găsește foarte rar. Pe lângă aceste esențe putem adăoga mesteacănul, foarte mult întrebuintat din cauza coajei sale, care conține reșină; apoi: sorbul, mojdreanul, cireșul amar, și

ghimposul ienuper, cari cresc prin terenurile pietroase. In fine castanul care crește prin județul Gorjiu¹).

Printre arborii fructiferi prunul joacă rolul principal, mai cu seamă în regiunea colinelor. Vin apoi mărul, părul, cireșul, vișinul, caisul, zarzărul, piersicul, nucul, etc.

Trebue să mai notăm încă o specie de arbori care se prind foarte bine pe solul nostru. Aceasta este salcămul (acacias), care crește mai cu osebire în regiunea șesului și care este destinat pe de o parte, a înlocui pădurile nimicite din această regiune, iar pe de alta, a popula nisipiștele din terasa danubiană.

Fânețe. Pășuni. O bună parte din teritoriul României este acoperit de fânețe — aproape două milioane pogoane. Fânețele sunt naturale și artificiale; acestea din urmă ocupă o întindere atât de mică în cât nu merită a se menționa; cu toate acestea nevoia ce se simte de nutrimentul vitelor prin restrângerea fânețelor naturale în profitul arăturilor, va da de sigur naștere la cultivarea fânului pe cale artificială. Deja s'a început a se cunoaște foloasele livezilor artificiale și în special al culturei trifoiului și luzernei.

Avem patru specii de fânețe naturale: cele de luncă, de câmpie, de musceluri, adecă dupe ul-

¹). Aurelian. Țara noastră.

timile ramificațiuni ale dealurilor, și fânețele de munte. Fânețele dupe musceluri sunt preferabile, căci sunt mai nutritoare de cât cele dupe luncă.

Locurile cu iarbă, destinate pentru pășunarea vitelor, se numesc pășuni. Acestea ocupă o întindere cu mult mai mare de cât fânețele — peste cinci milioane pogoane.

Pășunile se împart ca și fânețele tot în patru specii. Ele se află mai pretutindeni, pentru că constituie alimentul — aproape exclusiv — de vară, al vitelor. Cele mai bune pășuni sunt în regiunea munților, cu toate acestea este de observat că calitatea lor variază — atât la munte cât și la câmpie — dupe localități. Ast-fel, în regiunea muntoasă nu se găsește nică-eri o iarbă atât de bună ca iarba din muntele Penteleu sau din muntele Cracău. De asemenea, printre pășunile din câmpie se deosebesc așa zisele suhaturi din Bărrăgan.

Plante industriale și alimentare.

Plantele industriale care ocupă o cultură mai întinsă sunt: *rașița*, *cânepa*, *tutunul* și *inul*. Cultura tutunului este limitată pentru că este pusă sub monopolul statului; iar cultura inului se practică pe o mică întindere și în anume localități.

Cultura rașiței se întinde cu repeziciune; ea ocupă pe fie-care an un spațiu mai întins, prin câmpiile ce se întind la Nord de terasa danubi-

ană. Se practică mai cu osebite de agricultorii mari

Cultura cânepii, oprită cât-va timp prin intrarea liberă a pânzeturilor de bumbac, și-a re-
luat iarăși avântul de mai nainte, în urma
tarifului autonom, votat în anul 1885. Pe unele
locuri se cultivă cu mult succes cânepa zisă de
Bolonia (Predești în Doljiu).

Cultura tutunului, era cu mult mai înfloritoare
înainte de punerea acestei plante sub monopolul
statului; astăzi nu se mai practică de cât în a-
nume localități.

Printre cele alte plante industriale putem men-
ționa cultura *hămeiului*, de o calitate superioară,
care se întrebuintează în fabricațiunea berei; a-
poi *anisonul* prin Moldova, întrebuintat în fabri-
carea rachiului pentru aroma sa.

Grădinile în care se cultivă plantele alimentare
ocupă o suprafață de vre-o 300,000 pogoane.
Se practică pe o scară întinsă cultura fasolei, a
lintei, a cartofilor, și în genere a tot felul de zar-
zavaturi. Printre acestea putem nota și cultura
sfêclei, care este de bună calitate și care se va
ridica la un mare grad de dezvoltare pe dată ce
se vor înființa fabricile de zahăr.

Vii. Acest arbust crește pretutindeni în Ro-
mânia, însă zona cea mai roditoare în astăzi pri-
vință este aceea a colinelor, care încinge țara,
începând din Mehedinți și până în Iași. In a-

ceastă zonă se găsesc localitățile vinicole cele mai renumite. Ast-fel, sunt: *Orevița* și *Golu-Drincei* în Mehedinți; — *Drăgășani* în Râmnicu-Vâlcea; — *Dealul Slatinei* în Olt; — Dealul *Piteștilor* în Argeș; — Dealul mare în Prahova; — *Sărata* în Buzeu; — *Odobești* în Putna; — *Grecii* și *Costeștii* în Tutova; — *Socola* și *Cotnarii* în Iași.

Dintre acestea în primul rang sunt vinurile de Drăgășani, albe și negre (Bordeaux); vinurile albe verzui de Cotnari; vinurile de Odobești, albe și roșii; vinurile din Dealul mare, albe și roșii (acestea din urmă în mică cantitate) și vinurile negre de Orevița și Golu-Drincei. Cele alte sunt vinuri de o calitate inferioară.

Viile ocupă aproape 300,000 pogoane din întreaga suprafață a țării. Producțiunea mediă atinge țifra de un milion ectolitri pe an. Procedeurile de vinificațiune sunt încă primitive pe unele locuri; dar în urma înmulțirii căilor de comunicațiune, viticultura a luat un avânt puternic spre progres.

Pe lângă producțiunea vinului, care constituie una din bogățiile țării, putem nota și producțiunea alcoolului, fabricat din prune, și care se numește *țuică*. Terenul din zona colinelor favorizează foarte mult cultura prunilor, care se cultivă pe o scară întinsă, și care constituie aproape unica bogăție a locuitorilor, din această regiune, în afară de cultura viței.

ANIMALE.

Creșterea vitelor este una din primele condițiuni ce se cere pentru prosperarea agriculturii. Din acest punct de vedere România este destul de bogată.

Țifra totală a animalelor domestice din întreaga țară se urcă la un total de 8,697,571 capete, dintre cari :

Cai	532,881
Boi și bivoli	2,376,066
Oi	4,654,776
Capre	244,925
Porci	886,441
Asini și catări	2,482

Caii românești, altă-dată renumiți în toată Europa, sunt în genere mici de statură, scurți, iuți și cumpătați la mâncare. Acesta e mai cu seamă caracterul cailor de munte. Cei de la câmpie sunt ceva mai mari. Caii cei mai buni sunt prin Moldova superioară și prin județul Jilomița.

Creșterea asinilor, atât de trebuincioasă în cultura mică, este nesocotită în țara noastră. În Moldova se găsește un număr foarte mic din aceste animale; cea mai mare parte se găsește prin județele Teleorman, Vlașca, Jilomița și Doljiu.

Creșterea vitelor cornute ține locul cel mai important în economia noastră rurală. Din diferite

cauze însă — în special epizotia — numărul boilor și vacilor a scăzut cu o treime, și această descreștere nu s'a oprit încă. Județele cele mai bogate în boi și vaci sunt Doljul și Teleormanul.

În privința oilor, în țara noastră se distinge oaia țigae, (albe și negre;) oaia de rasa țurcană și bârsană precum și foarte puține oi merinos, introduse în Moldova încă din anul 1835, dar al căror număr n'a sporit. Printre speciile de oi de rând, oile țigae, mai cu seamă cele albe, sunt cele mai căutate.

Totuși în ultimul recensământ s'a constatat și aci un scăzământ oare-care, produs dupe cât se crede prin împuținarea pășunilor, provenită din întinderea arăturilor.

Dacă rasa oilor se mai menține, aceea a caprelor scade necontentit. Printre caprele noastre există și un mic număr de capre de Angora.

Porcii constituiau până în anii trecuți una din bogățiile principale ale Olteniei mai cu osebite. De când însă s'a stabilit regimul protecționist, față cu Austro-Ungaria, această ramură din comerțul nostru exterior a dispărut.

Pasările domestice sunt aceleași ca și cele din alte țări ale Europei. Țifra lor aproximativă se urcă la vre-o 14 milioane capete.

Creșterea albinelor era altă dată una din bogățiile de căpetenie a țării; astăzi însă această cultură dacă nu degenerază, dar stă pe loc. În termen

de mijloc se produce vre-o 500,000 oca miere și 60,000 oca ceară. Județele Vlașca, Vaslui și Mehedinți se ocupă mai cu osebire de această importantă cultură.

Ca și albinele, gândacii de mătase constituiau una din bogățiile moștenite de la strămoșii noștri. Creșterea acestor insecte era ocupațiunea de predilecțiune a populațiunei feminine de la țară. Astăzi însă, și această cultură a început a degenera. Mare parte din populațiunea rurală nu se mai ocupă cu dânsa.

PRODUȚIUNEA MINERALA

Munții țării noastre sunt bogați în diferite minerale, acestea sunt însă foarte puțin exploatate. Printre mineralele, care ar da loc unei industrii întinse, se pot cita pietrele de calcar numulitic, care se găsesc mai cu osebire prin munții din județul Argeș; marmora colorată, la Olănești în județul Vâlcea; pietrele de moară; sulf, atât în stare nativă, cât și combinat cu alte ape minerale; cărbuni fosili, lignită, antracit; chichlibar, etc.

Printre mineralele cari sunt exploatate putem cita:

Sarea, care se găsește în cantități considerabile prin județele Vâlcea, Prahova, Buzeu, Râmnicu-Sărat, Putna, Bacău și Neamțu. Minele cele mari, puse în exploatare, sunt: Ocele Mari (Vâlcea),

Slănic și Telega (Prahova) și Ocna (Bacău). Imprejurul minelor de sare se găsește de ordină marga verde de diferite nuanțe, argilă, gips, cărbuni, schist, ocră etc.

Petroleul, se estrage prin județele Dâmbovița Prahova, Buzău și Băcău.

Se poate menționa și *Argila*, care dă naștere industriei olăriei.

În privința metalelor s'a constatat în munții noștri existența aurului, și argintului. Se mai găsește de asemenea cupru, mercuriu, fier, plumb, și cobalt.

Ape minerale. Din acest punct de vedere România este foarte bogată. Apele minerale sunt de două feluri: Ape de munte și ape de câmpie; cele d'întâi cu mult mai numeroase. În genere aproape toate câte sunt cunoscute sunt atermale; cu toate că diferitele studii, făcute la diferite epoci au constatat și existența izvoarelor termale ¹⁾. Până astăzi s'a constatat până la 110 izvoare de ape minerale, clasate în următoarele categorii:

Ape sulfuroase. Sulfuroase sodice 12 izvoare; — sulfuroase calcice 3 izvoare; — sulfuroase: saline cu magnezie sau carbonat de magnezie 7 izvoare; — sulfurice cu magnezie carbonică 13 izvoare.

¹⁾ N. Garoflid. Conferință ținută la societatea de Geografie.

3. **Ape clorurate:** Clorurate sodice sulfuroase sau alcaline 12 izvoare;—clorurate sodice simple 6 izvoare;—clorurate sodice iodurate și bromurate 12 izvoare;—clorurate feruginoase 4 izvoare.

3. **Ape bicarbonate:** Bicarbonate sodice hidrochlorice, 3 izvoare; — bicarbonate sodice feruginoase 17 izvoare ¹⁾.

4. **Apele sulfatate** (amare) în număr de 16 izvoare.

Afară de aceste ape, cari mai toate sunt situate în regiunea munților, se mai găsesc izvoare de ape minerale și prin județele de la câmp.

Din toate apele minerale descoperite până astăzi, puține încă sunt întrebuințate.

Stabilimente mai mult ori mai puțin sistematice avem la: Călimănești (Vâlcea), Bălățești (Neamțu), Lacu Sărat (Brăila), Balta Albă (R.-Sărat), Câmpina (Prahova), Târgu Ocna, Slănic (Bacău), Strunga (Iași).

PRODUCTIUNEA INDUSTRIALA

Din punctul de vedere industrial România este încă înapoiată. Pe de o parte faptul că toată activitatea noastră s'a concentrat până astăzi numai în cultura cerealelor, iar pe de alta re-

¹⁾ Acestea din urmă sunt cunoscute în genere sub numele de *ape feruginoase*.

gimul liberului schimb, în sfârșit puțina atențiune ce s'a acordat acestei importante ramuri din bogăția ori-cărui stat civilizat, sunt atâtea cauze ce au contribuit la menținerea acestei stări înapoiate.

Industria mare, adică aceea care se practică în stabilimente sistematice, care pune în circulațiune capitaluri mari, și ale cărei produse alimentează atât consumațiunea locală cât și exportul, lipsește aproape cu desăvîrșire; nu se poate cita prin urmare de cât, până la un punct oare-care, industria mică, adică aceea ale cărei produse sunt cerute de consumațiunea zilnică, și care nu cere sacrificii mari spre a se practica.

Printre diferitele specii ale acestei ramuri de bogăție, se pot menționa cele următoare:

1. **Industrii minerale.** Primul rang printre acestea îl ocupă industriile extractive, în care se coprinde exploatarea *sărei* și a *petroleului*.

Existența minelor de **sare** constituie pentru țara noastră un izvor important de bogăție. Minele cele mai importante de sare se află mai cu osebire prin județele Vâlcea, Prahova, Buzeu, Râmnicu-Sărat, Bacău și Neamțu. Se distinge două feluri de sare: albă și vânăta. Cea d'întâi este preferată de consumatori. Sarea se găsește, în mare parte, în formă de straturi, strébătute de vine de gips; iar pe unele locuri foarte mult

amestecată cu argilă. Se exploatează de stat până la 75 milioane chilograme pe an¹⁾.

Exploatarea **petroleului**, constituie de asemenea un mare izvor de bogăție.

Petroleul se găsește de asemenea prin multe din localitățile muntoase, în special însă prin județele Dâmbovița, Prahova, Buzeu, Râmnicu Sărat și Bacău. Sursele de petrol se află de obicei în apropiere de straturile salifere. Producția anuală aproximativă se urcă la țifra de 16 milioane chilograme.

Se mai pot cita printre industriile produse din minerale: *Olăria*, care se practică prin multe din localitățile muntoase; *sticlăria* prin județele Prahova și Bacău; construcțiunea pietrelor de moară prin județele Gorjiu, Dâmbovița, Buzeu, Bacău Neamțu, Suceava, Botoșani (Hârlău), și altele²⁾.

La acestea putem adăoga fabricațiunea cărămidei și exploatarea varului, care se face pe o scară întinsă, prin multe din localitățile muntoase.

Industriile alimentarii. In primul rang sunt morile de diferite feluri, printre cari o bună parte sunt sistematice, și cari dau naștere atât

¹⁾. Sarea se găsește și sub formă lichidă, în combinațiune cu iod, fier, broms etc.

²⁾. Pentru amănunte a se cerceta la descrierea României pe județe.

fabricațiunei pânei cât și pastelor alimentarii. — Apoi vin povernele, în care se fabrică alcoolul de cereale, și fabricațiunea berei, care se practică prin câte-va din orașele mari. — Industria brânzeturilor, renumită prin câte-va localități muntoase, în special brânzeturile de Penteleu. De curând s'a înființat în Râmnicu-Vâlcei o fabrică de salamuri, ale cărei produse pot concura cu salamurile străine. Fabricarea zaharului (Sascut) etc.

Industria forestieră este destinată a deveni încă un izvor de bogăție. Prin munți funcționează deja într'un mod sistematic o mulțime de fierăstrae. Prin multe localități nu se așteaptă de cât crearea căilor de comunicațiune neapărat trebuincioase, spre a se înființa stabilimentele cerute pentru exploatarea pădurilor noastre.

Industriile textile. Nu posedăm încă nici un stabiliment pentru țesătura pânzei; această industrie se practică pe la țară într'un mod primitiv ¹⁾. În schimb însă posedăm câte-va fabrici de postav ordinar, precum și o fabrică de postav mai bun în județul Neamțu. În timpul din urmă s'a înființat câte-va fabrici de frânghii și sfoară, al căror viitor se poate afirma ca asigurat.

Industrii chimice. Printre acestea se de-

¹⁾ Sunt renumite țesăturiile de lână și de mătase, fabricate de țărancele noastre.

osibește: fabricațiunea uleiurilor de in și rapiță; aceea a seului de vacă, oaie și capră, precum și a luminărilor de seu și de stearină; tăbăcirea pieilor, care începe a se desvolta, fabricațiunea apei gazease foarte răspândită; aceea a oțetului și altele.

Alte industrii. Subt acest titlu se înțelege mai întâi industriile privitoare la îmbrăcăminte ca: croitoria, cismăria, etc.; apoi industriile privitoare la locuință ca: tâmplăria, lemnăria, fierăria, tinichigieria și altele, precum și câte-va stabilimente izolate cum este de exemplu fabrica de hârtie Letea (Bacău), fabrica de cue de cisme din Tirgu-Jiu. Se menționează încă tipografiile cari funcționează prin toate orașele mari și căruțăria prin cele de frunte ale țării.

În rezumat, tabloul industriilor române este foarte mic, în raport cu cererile, din ce în ce mai multe ale consumatorilor.

COMERȚUL.

Țifra care reprezintă comerțul general al României se urcă la 479,101,815 lei; din care, 294,986,273 pentru import și 184,115,542 pentru export.

Această țifră se repartizează pe state în modul următor ¹⁾:

¹⁾ Aceste țifre reprezintă comerțul României pe anul 1884, înainte prin urmare de punerea în aplicație a tarifului autonom.

	Import	Export
Austro-Ungaria	129,867,296	70,391,981
Belgia	3,801,160	2,250,666
Bulgaria	3,748,510	5,501,788
Egipt	59,032	70,248
Elveția	2,306,306	934
Anglia	58,223,472	61,782,574
Franța	23,804,081	17,416,870
Germania	43,384,145	833,463
Grecia	2,426,268	1,099,847
Italia	2,726,442	3,431,768
Olanda	67,079	4,141,769
Portugalia	49	—
Rusia	10,107,380	9,126,363
Serbia	651,017	598,940
Spania	9,567	244,000
Statele Americiei	329,418	—
Suedia	6,774	—
Turcia	13,468,277	7,224,331

Taxele percepute atât la intrare cât și la eșire, s'a urcat în anul 1884 la țifra de 16,575,632.

Mărfurile care se importă în țara noastră de prin țările cu cari suntem în legături, le putem clasa dupe următoarele categorii :

1). Mărfurile trebuincioase la îmbrăcăminte :

Tot felul de țesături de lână, bumbac, jută, cânepă și mătase, diferite obiecte de păslă, bonetărie, precum și haine și alte obiecte fabricate; piei tă-

băcite fine și ordinare, precum și încălțăminte fabricate; în fine tot felul de articole de lux, blănării, obiecte de ceaprazărie etc.

2). Articole trebuincioase la locuință : Lemne de construcțiune, diferite obiecte lucrate în fier, oțel, argint, aramă și alte metale, cue de sârmă, tinichea, și diferite obiecte lucrate în lemn etc.

3). Articolele comestibile :

Coloniale de tot felul, diferite uleiuri, diferite conserve de carne și pește, diferite paste alimentare etc.

4). Alte obiecte :

Tot felul de mașini agricole, sau industriale, instrumente științifice și muzicale; hârtie; petroliu rafinat; frânghii; parafină și cereșină; argint brut și ceasornice de aur, argint și nikel; pietre în lespezi și obiecte lucrate în marmoră etc.; olărie și sticlărie fină și ordinară; reșină; cărți; bronzuri; diferite grăsimi; vinuri; săpunărie de lux; ceară; bijuterie; arme de foc și arme albe; trăsuri; diferite semințe; tot felul de mărunțișuri etc. etc.

Mărfurile exportate sunt :

Cereale : grâu, porumb, orz, ovéz, meiu, rapiță, cânepă și in; făinuri și legume făinoase și uscate; lemne; semințe uleioase; lânuri și piei brute; petroliu brut; diferite animale; brânzeturi; sare; pește proaspăt și sărat; vinuri și spirtoase; vestminte ordinare; seuri și grăsimi; lemne de ars; anison,

diferite pasări și fructe; miere, săpunuri ordinare; coarne de vite și alte articole.

Cantitatea totală a acestor diferite mărfuri se urcă la țifra de 1,899,169 tone, dintre care 575,386 tone la import și 1,323,783 tone la export.

- INSTITUȚIUNI DE CREDIT.

Printre cele de căpetenie însemnăm:

1). **Banca națională**, întemeiată în anul 1879, al cărui capital este de 12,000,000 lei, reprezentat prin 24000 acțiuni, a căror valoare nominală este de lei 500 fie-care. Această bancă are sucursale în Iași, Galați, Braila și Craiova.

2). **Creditul funciar rural**, care face împrumuturi pe amanet (moșii).

3). **Creditul funciar urban**, care face împrumuturi pe amanet (case sau alte imobile).

4). **Casele de credit agricol**, câte una în fiecare capitală de județ. Aceste case au un caracter privat prin însăși legea înființării lor. Totuși, până ce aceste case de comerț agricol vor putea plăti creditele ce li s'a alocat parte de ministerul de finanțe parte din județele respective, ele vor avea încă un caracter semi-oficial. Creditele agricole, depind, din punctul de vedere administrativ de ministerul de finanță, unde se află «*Inspectoratul băncilor de credit agricol*».

5). Diferite societăți de asigurare : **Dacia-România, Naționala** și societatea de credit mutual «**Unirea**», în care asigurații sunt în același timp și asociații întreprinderii.—Apoi, **creditul mobilier**, care face diferite operațiuni comerciale ; **societatea de construcțiuni**, precum și o mulțime de bănci private.

CAILE DE COMUNICAȚIE.

Atât din punctul de vedere militar cât și din punctul de vedere economic, căile de comunicație sunt de cea mai mare utilitate într'o țară. Ele denotă în ultimul grad punctul la care a ajuns civilizațiunea unui popor. Din acest punct de vedere mijloacele de comunicațiune ale României sunt de două feluri: căi naționale și internaționale. Acestea din urmă se împart la rândul lor în căi ferate și șosele.

Căi ferate. Rețeaua întregă a căilor ferate din România prezintă o dezvoltare de aproape 1650 km. afară de liniile în construcțiune (433 km.) și de liniile actualmente în studiu (422 km.)

O arteră principală străbate regatul României de la Verciorova și până la Burdujeni-Itzcani, ambele puncte de contact cu imperiul Austro-Ungar și din această arteră se desfac mai multe alte linii laterale.

Centrul căilor ferate române este capitală ță-

rei. Din acest punct pleacă următoarele linii principale :

1) **București-Verciorova**, prin Chitila, Ciocănești, Gherghani, Titu, Găești, Leordeni, Golești, *Pitești*, Costești, Stolnici, Corbu, Potcoava, Slătina, Piatra, Balș, Pielești, *Craiova*, Ișalnița Coțofeni, Răcari, *Filiaș*, Buloești, Strehaiia, Timnea, Prunișor, Palota, *Turnu-Severin* și Verciorova, unde se leagă cu calea ferată Austro-Ungară Orșova-Peșta-Viena.

2) **București-Roman**, prin Chitila, Buftea, Periș, Crivina, *Ploești*, Valea-Călugăreasca. Albești, Mizil, Ulmeni, Monteoru. *Buzeu*, Zoia, *Râmnicu-Sărat*, Sihlea, Gugești, Cotești, *Focșani*, Putna seacă, Mărășești, Pufești, *Adjud*, Săscut, Răcăciuni, Valea seacă, *Bacău*, Galbeni, *Roman*.

Această linie se continuă până la frontiera Austro-Ungară prin : Mircești, Hălăucești, *Pașcani*, Lespezi, Dolhasca, Liteni, Verești, Burdujeni și Suceava, unde se leagă cu linia austriacă, care străbate Bucovina și Galiția prin Cernăuți și Lemberg. — De la Pașcani se desface o altă linie spre frontiera rusă, prin : Ruginoasa, Târgul-Frumos, Sârca, Podul-Ilôaei, Cucuteni, *Iassy*, Christești, Ungheni și Ungenii-ruși, unde se leagă cu linia rusă, care străbate Basarabia până la Bender și de aci la Odessa. De la Verești, pe linia Roman-Suceava, se desface o altă linie laterală la Botoșani, prin : Bucegea, Lewerda (Dorohoi), și Botoșani.

III) **București-Giurgiu-Smârdan** prin Jilava, Sintești, Vidra, Grădiștea, Comana, Băneasa, Frătești, *Giurgiu*, Smârda.

Această linie se pune în comunicație cu linia bulgară, Rusciuc-Warna, printr'un serviciu de vapoare pe Dunăre, între cele două porturi. Aceste trei linii pleacă din București și conduc către trei din frontierele țării.

Liniele laterale. Pe linia București-Ver-ciorova sunt :

Titu-Târgoviște prin Nucet și Văcărești; *Costești—Turnu-Măgurele*; *Râmnicu—Vâlcei-Corabia*, (prin Piatra).

Pe linia București-Roman sunt :

Buzău-Mărăsești, prin Cilibia, Faurei, Ianca, Muftiu, *Brăila*, Barboși, *Galați* (linia laterală), Serbești, Independența, Vameș, Hanu Conachi, Ivești și Tecuciu. — De la Tecuciu se desparte o altă linie la Bêrlad, prin Berheci, Ghidigeni, Tutova și Bêrlad.

Adjud-Ocna, prin : Urechești, Caiuț, Ornești și Ocna.

Bacău-Piatra este linie îngustă pe o întindere de 50 kilom.

Ploești-Predeal, prin : Buda, Băicoiu, *Câmpina*, Comarnic, *Sinaia*, Bușteni, Azuga, Predeal, punct pe frontiera unde se întâlnește cu linia Austro-Ungară, Brașov-Sibiu-Cluj. Din această linie se detașează linia laterală, *Buda-Slănic*, prin

Plopeni și Poiana ; iar de la Cămpina o alta la Dotana.

În Dobrogea avem o singură cale ferată **Cernavoda-Constanța**, prin Medjidie și Mufatlar. Această linie se va pune în comunicațiune cu Capitala țării prin linia ferată, de la București la Fetești și printr'un pod peste Dunăre, a cărui lucrare este a se face.

Cele alte linii care sunt în construcțiune sau în studiu sunt următoarele :

București-Fetești-Cernavodă; Făurei-Fetești-Călărași-Slobozia ; (Călărași-Portul); Rîmnicu-Vâlcea Piatra-Corabia (Portul); Costești-Turnu-Măgurele ; Bêrlad-Vaslui ; Filiaș-Târgu-Jiu ; Golești-Câmpu-Lung : Vaslui-Iassy ; Crasna-Huși-Prut ; Dolhasca Fălticeni ; Leorda-Dorohoi ; Riureni-Ocenele mari și Craiova-Calafat.

Rețeaua linielor ferate puse deja în exploatare ocupă o întindere de aproape 1650 km. ; iar acelor în construcțiune sau în studiu peste 600 km.

Șoselele naționale ocupă o desvoltare de peste 3000 km. Cea mai principală este cea care încinge țara întreagă pe lângă calea ferată, începând de la Verciorova și până la Mihăileni. Din această șosea pornește spre Nord în România și West în Moldova :

Șoselele internaționale, care ne pun în comunicațiune cu Transilvania și Bucovina, prin mai multe trecători peste culmea centrală a Car-

paților. Printre trecătorile însemnate, putem cita pe cele următoare:

1) **Verciorova**, (Porțile de fier), care pune în comunicație România cu Austro-Ungaria (Banatu). La această trecătoare conduce o șosea, care se întinde de-a lungul drumului de fier București-Verciorova.

2) **Vulcan** (format de Jiu), care leagă Pietroșani cu Craiova printr'o șosea împietrită până la Lainici. Această șosea merge prin Filiaș, Țânțăreni, Sărdănești, Rovinari, *Têrgu-Jiu*, Porceni și Lainici. De aci și până la Vulcan este potecă, iar de la Vulcan începe drumul de căruțe până la Livaceni, iar de aci la Pietroșani șosea întărită.

De la Țânțăreni un alt drum urmează valea Gilortului și trece în Transilvania pe o potecă, peste muntele Paringului. Putem cita de asemenea drumul de la Craiova la Calafat, care este o șosea județeană rău întreținută, precum și acela care leagă Slatina cu Turnu Măgurele.

3. **Pasul Căineni**, (Turnu Roșu) deschis de Olt. Pune în legătură Slatina cu Sibiul printr'o șosea care se lungeste pe dreapta Oltului prin Drăgășani, Fișcălia, Râmnicu Vâlcea, Călimănești, Cozia, Căineni etc. Pe aici s'a construit de către Traian o șosea care a condus oștile romane în Transilvania în contra Dacilor.

De la Piatra merge spre Sud la Corabia, o altă șosea, care trece prin Caracal. Un drum

lateral se întinde de la Slatina pe țărmul stâng al Oltului până la Slăvitești, de aci urmează Valea Topologului și se unește cu șoseoa principală la Căineni.

4. **Pasul Bran** (Törzburg) formată de Dâmbovița și pîriul Mojestu afluate al Bârsei. Acest pas leagă Brașovul cu Pitești prin Câmpulung. De la Pitești șoseaua trece prin Piscani, Mihăești, Câmpulung, Nămăești, Rucăr și Podul Dâmboviței. De aci începe poteca până la frontieră, iar de la frontieră și până la Brașov iar șosea împietrită. Deosebim încă drumul Pitești-Curtea de Argeș—Râmnicu-Vâlcei; Rucăr-Tâgoviște; Tâgoviștea-Găești și Tâgoviște-Titu. Putem cita și drumul de la Pitești la Alexandria și de aci se bifurcă la T-Măgurele, Zimnicea și Giurgiu.

5. **Pasul Predeal**, format de Prahova și Timeșul (afluate al Oltului). Prin acest pas trece și șoseaua care leagă Ploeștii cu Brașovul și cu București; șoseaua trece în apropiere de calea ferată. Ca drumuri laterale avem Ploești-Tâgoviște; Ploești-Văleni de munte; Ploești-Buzău. De la Câmpina se detașează spre Est de calea ferată un drum de căruțe până la sorgintea Doftanei; și trece în Transilvania prin pasul *Șanțul* (potecă)

6. **Pasul Buzău**, deschis de riul Buzău, pune în legătură, Buzăul cu Brașovul. Această cale pleacă din Buzău, pe valea riului, pe șosea, până aproape de confluența riului Buzău cu Bisca mare;

de aci începe mai întâi drum, apoi potecă până la frontieră, iar de la frontieră și până la Brașov șosea impetrită.

Alături de patul Buzăului se află pasul Crasna trecătoare de a doua ordine; iar între acest pas și pasul Oituzului se află mai multe poteci înguste care străbat munții.

7. **Pasul Oituzului**, format de Oituz, leagă Focșanii cu Brașovul prin Kejdi-Vașarhely. Din Focșani pleacă mai întâi o șosea, care trece prin O lobești și se continuă pe lângă Putna până la confluența acesteia cu Zăbala, la Valea serei. Apoi din șoseaua principală, pleacă de la Adjud o altă șosea, care merge spre trecătoarea Oituzului, practicabilă pentru căruțe, până la Sosmezo, în Transilvania, de unde începe iar șoseaua care merge la Kejdi-Vașarhely, impietrită și bine întreținută.

Între trecătoarea Buzeului și aceea a Oituzului se mai află încă și alte poteci de cai, care pun în legătură de o parte șoseaua Brașov-Kejdi-Vașarhely, iar de alta cu șoseaua principală Buzău-Adjud.

8. **Pasul Ghimeșului**, deschis de Trotuș. Această trecătoare pune în legătură portul nostru Galați cu orașul Cic-Sereda din Transilvania, pe un drum de aproape 250^{k.m.}, care străbate țara în curmeziș și trece prin Tecuciu, Adjud, Ocna, Comănești și Palanca (frontieră), unde începe de-

fileul *Ghimeșul*. De aci se continuă în Transilvania până la Cic-Sereda, unde se leagă cu drumurile principale. Până la Comănești avem șosea impietrită. De la Comănești la frontieră avem drum îngust, stâncos și în general rău întreținut, având a trece peste Trotus de vre-o 26 de ori.

Trebue să mai cităm drumul Comănești-Bacău (șosea impietrită), unde dă în șoseaua principală și drum de fier, punând ast-fel în legătură, această parte a Transilvaniei cu Moldova de sus, în special Cic-Sereda cu Iași etc. — De la Cic-Sereda se mai poate trece la Ocna și prin pasul deschis de râul Uz. Acest drum pleacă din Darmănești, punct unde confluează râul Uz cu Trotuș și urmează valea acestui râu până în Transilvania, stabilind ast-fel o legătură între șoseaua Cic-Sereda-Brașov și Ocna-Comănești. Focșani se leagă cu cele lalte puncte principale din România prin drumuri primitive sau șosele rău întreținute.

9. **Pasul Tulgheșului**, deschis de Bistricioara, spre West de muntele Ciahläu, pune în legătură punctul Gheorghio-St-Mikloș cu Roman-Iași, prin orașul Neamțu, și cu Bacău prin Piatra. De la Bacău pleacă o șosea care trece prin Piatra și se termină la Bicaz; de aci drum ordinar până la Hangu pe Valea Bistriței; iar de la Hangu și până la Gheorghio-St-Mikloș, prin trecătoarea Prisacari șosea, care trece frontiera pe la Nord de Ciahläu, apoi prin Hollo (Corbu), Borsek (băi) etc. De la

Iași și de la Roman la Pașcani, avem șoseaua principală dublată cu drum de fier; de la Pașcani, la Hangul, prin orașul Neamț și mănăstirea Agapia, drum ordinar de căruțe, ca și cel de la Hangu la Bicz pe valea Bistriței. Intre pasul Ghimeșului și acela la Tulgheșului se mai află încă o trecătoare formată de riul Bicz, prin care se leagă direct Gheorghio-St-Miklos cu Piatra. Acest drum este mai puțin practicabil și mai expus la întreruperi.

10. **Pasul Dorna**, deschis de riul Bistrița la confluența sa cu Dorna și cu riul Negru. Această trecătoare pune în comunicație Iași cu orașul Bistrița din Transilvania. De la Hangu, punct unde se întâlnesc drumurile de la Bacău și de la Pașcani, se continuă un drum ordinar și primejdios pe valea Bistriței până la frontieră; iar dincolo de frontieră, de la satul Vatra Dornei începe o șosea impietrită care conduce la Bistrița.

11. **Pasul Cornul Lancei**, format de riul Moldova, pune în legătură sudul Bucovinei cu orașul Roman, printr'o șosea impietrită, care urmează calea Moldovei, prin Fălticeni, Rădășeni (frontieră); apoi în Bucovina, prin Gura Humorei, și Gâmpu-Lung, până la Vatra Dornei, unde intră în șoseaua care conduce la Bistrița.

12. **Pasul Mihăileni**, deschis de riul Siret, pune în legătură Iași cu Cernăuți, printr'o șosea bine întreținută, care trece prin Botoșani, Bucece, Mi-

chăileni, trece frontiera și se continuă apoi direct la Cernăuți. Orașul Dorohoi se leagă cu Bucece printr'o șosea inpietrită care ține până la Veculești; iar de aci printr'un drum ordinar până la Bucece.

13. **Pasul Itzkani-Burdujeni**, deschis de riul Suceava, care pune în legătură Cernăuți cu Moldova (Roman, Iași etc) prin cale ferată și prin șosea.

14. **Pasul Mamornița**. Această este cea din urmă trecătoare în regiunea transcarpatină. Pe aci drumul care leagă Cernăuții cu Hotinul trece printr'o șosea bine întreținută, care trece prin Mamornița și ține până la Herța; iar de aci prin două drumuri ordinare, unul la Dorohoi și altul d'alungul Prutului prin Lipcani etc., în Basarabia. De la Herța la Hotin sunt drumuri ordinare.

În Moldova șeasă ca și în România șeasă drumurile nu sunt în de ajuns prevăzute cu șosele bine întreținute. Diferitele puncte importante sunt legate între ele, fie prin drumuri primitive, fie prin șosele rău întreținute.

Telegraf. Liniile telegrafice brăzdează țara în toate direcțiunile. Toate localitățile de oare care importantă sunt prevăzute cu un oficiu telegrafo-postal. Pe unde nu există încă drumuri fierate, transportul se poate face cu diligența.

CAP. VIII.

DOBROGEA.

Limite. Acest ținut, care de la 1878 face parte din regatul României, se află cuprinsă între Dunăre și brațul Chiliei, spre West și Nord, de la Silistra și până la îmbucătura brațului Chiliei; între marea Neagră, spre Est, din acest punct și până la satul Ilanlik, și între Bulgaria, spre Sud, de care se desparte printr'o linie convențională ce pleacă de la Ilanlic și se îndreptează spre West până iarăși lângă Silistra.

Suprafața acestei regiuni este de 15812 k. m. p.

Relieful terenului. Din acest punct de vedere, solul Dobrogei este compus din două feluri de terenuri:

1. Partea joasă, marginită de mare, formată de delta Dunărei și care ocupă o bună parte din Nord-Estul Dobrogei. Acesta este un teren nu numai nou, din punctul de vedere geologic, dar încă în stare de formațiune. Regiunea care se

întinde între brațele Dunărei, lacurile Ramzin, Smeica etc. și țărmul mării, este mai tot d'auna acoperită cu mlăștini, bălți și insule adese-ori înundate prin revărsările Dunărei. Pe câte-va din aceste insule terenul s'a ridicat de ajuns pentru a nu fi inundat, cum este insula Letea, între brațele Sulina și Chilia; insula St-George, între brațele Sulina și St-George, și insula Dranov, care se întinde la Sud de acest din urmă braț până în mare.

În insula Letea, precum și în insula St-George au crescut două păduri mari—cea din urmă numită *Kara-Orman*—care contribuie încă, atât la ridicarea terenului, cât și la întărirea lui.

2. Dobrogea de sus, este străbătută în direcțiunea de la Nord spre Sud de un lanț de dealuri, ce fac parte din ultimile ramificațiuni ale masivului Balcanic. Acest lanț, care formează linia despărțitoare a cursurilor de apă din Dobrogea, atinge spre Nord în apropiere de brațul Sulinei, cea mai mare înălțime (400) m. ¹⁾.

Din acest lanț se desfac mai multe ramuri spre Est și spre West, printre care s'au format văile diferitelor cursuri de apă, cari merg fie spre Dunăre, fie spre Marea Neagră. Ramurile ce se îndreptează spre Est, descresc prin înălțimea lor, treptat, până ce ajunge la țărmul mării, care

¹⁾. Cobalcescu, Manuscris.

este aproape pe același nivel cu dânsa; cele cari se îndreptează spre West însă își mențin înălțimea până în apropiere de Dunăre, și sunt adânc tăiate de mai multe cursuri de apă.

Printre cel d'întâi se deosebesc:

1. Culmea **Isac**, cu platourile *Bradila* și *Sareka*, situate spre Sud de Isacea, și vârfurile *Lipka* și *Cismetepa* 246^{m.}, situate spre Sud de Tulcea. Această culme se întinde de-a lungul Dunărei până la Mahmudie.

2. Culmea **Babadag**, cu vârful *Babadagh* (209^{m.}) care se întinde spre Sud-Est până la țărmul lacului Ramzin.

3. Intre aceste două culmi, și în special între rîurile Taica și Telica se desface culmea **Niculicelului**, care se întinde până la lacul Babadag.

În partea de Sud dealurile Dobrogei se confundă cu dealurile Bulgariei, a căror înălțime crește treptat cu cât înaintăm spre culmea centrală a Balcanilor.

Delta Dunărei. Marginea despre Nord a deltei este formată de brațul **Chilia**. Acest braț se îndreptează mai întâi spre Nord până la orașul Ismail. De aci spre Est și apoi puțin spre Nord, sub forma unui arc de cerc; apoi se desparte la rîndul său în mai multe brațe, care se întrunesc lângă orașul Chilia, urmând până aci direcțiunea Nord-Est. La o mică distanță de acest oraș se desparte iarăși în mai multe brațe, spre

a se reuni iarăși într'unul singur lângă Vilcow, unde se ramifică pentru ultima oară în opt brațe, prin care această parte din apele fluviului se aruncă în mare, și cari formează o deltă specială a acestui braț.

Brațul care străbate delta prin mijloc se numește **Sulina**. Acest braț se îndreptează mai întâi spre Sud până la Tulcea, iar de aci tot spre Est, făcând mai multe cotituri până la vărsarea sa în mare lângă orașul Sulina. Acest braț are un curs mai uniform de cât cel precedent și este singurul navigabil pentru bastimente mari.

Brațul **St-George** se desface din brațul Sulina la oare care distanță spre Est de Tulcea, și se îndreptează spre Sud-Est-Est, făcând multe cotituri până la îmbucătura sa, lângă satul Kediles.

Insule. În delta Dunărei se află o mulțime de insule, printre care cele mai importante prin întinderea lor sunt cele următoare:

Kișlița, Kofa, Salonek, Salminov, Ermacow, Biligrod etc, formate de brațul Chilia și care țin de Rusia;—*Kosta-Drak, Dalerska, Ivaneski, Mezlinow Czernoi*, formate tot de brațul Chilia, cari țin de România.

Între brațele Chilia și Sulina se află trei insule mari: *Ceșal, Tatar dgik* și *Letea*, cea mai mare insulă din toată Delta; apoi vin insulele *St-George* și *Moișteea*, între brațele Sulina și St-

George și insula *Dranov*, coprinsă între brațul St-George, lacul Ramzin și Marea Neagră.

Lacuri. Se află de asemenea și o mulțime de lacuri printre cari se pot nota cele următoare :

Tătarul și *Tătăner* în insula Tatardgik ;—*Rabel*, *Malica* și *Morchei*, în insula Letea. Aceste trei lacuri sunt străbătute, în direcțiunea Nord-Est, de riul *Lopatna*, care se varsă în brațul Chilia în apropiere de orașul Vâlcov. Vin apoi lacurile *Benguceana*, *Tatar-Lunga* și *Furtuna* în insula Cețal:—lacurile *Gorgul*, *Obretinu*, în insula St-George; *Lumina*, *Roșul* și altele mai mici în insula Moiștea; lacul *Dranov*, în insula Dranov, și care comunică de o parte cu brațul St-George iar de alta cu lacul Ramzin. Vin apoi lacurile *Ramzin*, *Babadag*, *Goloviștea*, *Zmeica* și *Sinoaia*, care comunică între ele, și cari sunt situate pe țărmul mării până la orașelul Harakirman. Ceva mai spre Sud se află lacurile *Tăsăul* și *Tăzla*, situate tot pe țărmul mării, cel d'întâi la Nord, cel d'al doilea la Sud de Constanța. Mai însemnăm încă lacurile *Garvan*, *Pokinal* și *Krăcăul*, situate pe lângă Dunăre, între Măcin și Isacea.

Cursuri de apă. Printre cursurile de apă ale Dobrogei se pot însemna cele următoare :

Taica și *Telica*, care se varsă în lacul *Babadag*. Acest lac comunică la rîndul său cu

lacul Ramzin printr'un braț; *Slava*, care se pierde în lagunele situate spre West de lacul Zmeica.

Tăsăul, care se varsă în lacul cu același nume. Toate aceste cursuri de apă curg în direcție generală de la Nord-West spre Sud-Est. Nici unul nu ajunge până la mare.

Cele care se varsă în Dunăre sunt :

Lungavica, care se varsă prin două brațe: *Culonecul* occidental și *Culonecul* oriental; *Dortuna*, *Starul*, *Peceniaga*, *Romanul*, *Boasicul*, *Cernavodă*, care ese dintr'un lac ce poarte aceeași numire, și *Curnardgicul*.

Aceste cursuri de apă, afară de cel d'întâi, au direcție generală de la Est spre West.

În genere cursurile de apă din Dobrogea prezintă o foarte mică importanță din punctul de vedere al volumului apelor lor.

Clima. Clima Dobrogei este continentală ca și cea din Basarabia, cu toate că este udată mai mult de marea Neagră. Influența acestei mări se manifestează mai mult în timpul iernei, prin vânturile ce vin din Asia. Vara însă căldurile sunt destul de arzătoare; iar trecerea de la vară la iarnă și vice-versa este destul de repede, astfel că Primăvara și toamna sunt de o durată relativ scurtă. Cu toate acestea clima Dobrogei este una din cele mai sănătoase.

Fase istorice. In timpurile vechi, ca și restul peninsulei balcanice, Dobrogea era locuită de popoare tracice. De la anul 29 înainte de Christ ea făcu parte din provincia romană *Moesia*. Dupe organizațiunea administrativă a împăraților Dioclețian și Constantin I, fu numită *Scitia minoră*. La începutul epocii invaziunii din veacul de mijloc fu ocupată cât-va timp de Goți și Gepizi; iar pe timpul împăratului bizantin Heracliu (610—641), fu ocupată de Slavi. In anul 679 Dobrogea veni sub stăpînirea Bulgarilor; între 971—1186 sub aceea a Bizantinilor; între 1186—1395 iarăși subt aceea a Bulgarilor, și de la 1396 până la 1878 fu stăpînită de Turci. Prin tratatul din acest an, încheiat la Berlin, Dobrogea trecu la regatul România, din care face și astăzi parte.

Populațiunea totală se urcă la țifra de 107000 locuitori, compusă din Români, Bulgari, Turco-mani, Tătari, Greci, Ruși, Armeni, Ebrei etc.

Administrațiunea. Din punctul de vedere administrativ, se împarte în două județe;

Tulcea, împărțit în 4 ocoale. Marca doi delfini. Capitala Tulcea pe dreapta brațului Sulina (16000 loc.). *Macin* (3000 loc.), *Babadag* (2500 loc.), *Isacea* (5000 loc.), *Sulina* (8000 loc.) sunt comune urbane și cel din urmă port important la îmbucătura brațului Sulina.

Constanța, împărțit în 5 ocoale. Marca o

barcă cu pânze. Capitala **Constanța** (Kiustendge) (7000 loc.) port pe marea Neagră. In veacul de mijloc colonie importantă a Genovezilor. *Mangalia* (2500 loc.) la Sud de precedentul, al doilea port maritim. *Hârșova* (3000 loc.), *Rașova* (1500 loc.), **Cerna-Vodă**, (3000 loc.) sunt comune urbane.

Fie care din aceste județe este administrat de către un prefect, fie care plasă de un sub-prefect, și fie care comună de un primar și un consiliu comunal.

Justiția. Din punctul de vedere judiciar, Dobrogea are în fie-care plasă câte un tribunal de ocol, compus dintr'un judecător și doi membrii aleși, afară de tribunalele musulmane, care judecă pricinile ivite între musulmani. Toate instituțiunile judiciare din Dobrogea recunosc supremația curței de apel din Galați.

Producțiuni. Bogățiile de căpetenie ale Dobrogei constau mai cu osebire din producțiunile agricole, particulare regiunii șesului; creșterea vitelor și producțiunea forestieră; cătățimi mari de piatră, sare și altele. Pescăria joacă un rol puternic mai cu seamă în delta dunărei, și constituie una din bogățiile de căpetenie ale Dobrogei¹⁾.

¹⁾. Pentru amănunte a se vedea la descrierea României pe județe.

Căi de comunicațiune. Dobrogea nu este încă prevăzută cu căi de comunicațiune suficiente. Nu posedă de cât o cale ferată, **Cernavodă-Constanța**, și o șosea care pune în legătură orașele Tulcea, Babadag, Constanța, Medjdie și Cernavodă. Intre cele alte punte din Dobrogea comunicația se face încă pe căi primitive; cu toate că în timpurile din urmă s'a început a se lucra câte-va șosele destinate a lega de o cam dată puntele mai importante.

CAP. IX.

BASARABIA.

Această provincie se află coprinsă între Nistru, Marea Neagră, brațul Chilia, Prut și Bucovina; între $45^{\circ} 20'$ și $48^{\circ} 35'$ latitudine boreală, și între $26^{\circ} 05'$ și $30^{\circ} 30'$ longitudine orientală, dupe meridianul din Greenwich. Suprafața totală atinge țifra de 45,655 km. p.

În privința ridicărei terenului, solul Basarabiei, este relativ jos și nu se observă alte ondulațiuni de cât o serie de dealuri mai mult ori mai puțin înalte, care determină direcțiunea cursurilor de apă. Ast-fel vom însemna: **Dealurile Nistrului**, cele mai importante prin înălțimea lor, care se întind de a lungul țărmului drept al Nistrului până în apropiere de confluența Răutului, unde se pierde într'o câmpie mlăștinoasă; dealu **Broștenilor**, ce se desface din cele precedente, și se termină la origina riului Copăcianca;—dealul **Corneștilor**, mai la Sud între sorgintea Ciulicului și

Bicului;— dealul **Lăpușnei**, care continuă pe cel precedent între sorgintea Biicului și aceea a Cogălnicului; — dealul **Hancului**, care trece printre Botna și Cogălnic, și din care isvorăște mai multe riuri paralele cu Nistru; apoi dealul **Botnei**, care merge paralel cu cel precedent și se termină la Olănești pe Nistru. Aceste dealuri a căror înălțime variază între 120 și 400 metrii, se întind în general de la Nord-West către Sud-Est, aproape prin mijlocul Basarabiei și formează linia despărțitoare a apelor sale.

Văile formate de aceste dealuri, sunt sau perpendiculare, sau oblice pe culmea centrală. Ele se îndreptează de o parte și de cea laltă a culmei, adică spre Prut și spre Nistru. Vre-o câteva merg spre Sud, fie în Dunăre, fie în marea Neagră și se confundă cu câmpia plană mai înainte de a ajunge la destinațiune, din care cauză s'a format lacurile din Sudul Basarabiei. Așa dar în rezumat, solul Basarabiei se reprezintă printr'o serie de înălțimi, care pleacă din Carpați, trece mai întâi spre Est în apropiere de țărmul Nistrului, apoi se îndreptează spre Sud, apropiinduse mai mult de Prut, până ce se pierde în șesul format de gurile Dunărei și de Marea Neagră.

Basinul Nistrului. Acest basin ocupă mai mult de jumătate din hidrografia Basarabiei. El începe din Carpați și se termină îngustându-se în marea Neagră. Se poate divide în trei părți. Supe-

rior, de mijloc și inferior. Basinul superior, vecin cu Carpații, este înconjurat de dealuri și coline acoperite cu păduri, în general fertile și bine populate. Basinul mijlociu este mărginit spre West cu culmea de dealuri care străbate Basarabia de la Nord spre Sud, până în dreptul orașului Ribnica, iar spre Est de niște dealuri atât de puțin importante, încât abia se pot distinge, printre ondulațiunile câmpiei, din stepele meridionale ale Rusiei. Intreaga suprafață a acestui basin este acoperită cu păduri și ținuturi roditoare, unde se cultivă cu abundență grâul și creșterea viteilor. În fine basinul inferior, care se îngustează din ce în ce, este prevăzut cu puține cursuri de apă, acoperite cu mlăștini și lacuri nenumărate, din care cauză clima este nesănătoasă și solul nu destul de propriu spre a se cultiva bine.

Basinul Nistrului ocupă o suprafață de 76840 k.; iar lungimea sa este 1040 km¹). În vechime Nistrul se numea *Tyras* sau *Danastris*. Origina sa este în Carpații Galițieni. Curge mai întâi spre Sud-Est pe un teren stâncos, udă câte-va sate, presărate la distanțe mai mult ori mai puțin departate, din Galiția; intră în Rusia ceva mai sus de *Hotin* (de aci începe a uda Basarabia); se în-

¹). Toți autorii diferă în această privință. Țifra lungimei acestui fluviu, indicată în text, este cea mai aproape de adevăr, luând în considerațiune, maximum și minimum indicat de alți.

dreptează apoi gradat către Sud-Sud-Est, apoi către Sud-Est până la vărsarea sa în marea Neagră, care se efectuează printr'un loc imens, ce-i servește ca deltă și care se numește *Limanul Nistrului*.

Udă pe dreapta următoarele localități mai importante : Hotinu, Soroka, Rezenii, Creulenii, Bender ¹⁾ și aproape de marea neagră Akerman²⁾; iar pe stânga : Mohilew, Jampoli, Dubasari, Razkov, Ribnica, Grigoriopol, Tiraspol și Ovidiopol în fața orașului Akerman. Pe stânga primește mai mulți afluenți, printre care vom cita pe *Jârgolik*, care se varsă lângă orașul cu același nume, *Kuciurgan* și care abia curge pe o câmpie unită și înainte de vărsarea sa formează un lac întins.

Pe cea dreaptă afluenții săi sunt mai numeroși. Lăsând la o parte torențele ce vin din Carpați și cari sunt de o mică importanță, cei ce străbat Basarabia sunt : *Ribnica*, care se varsă lângă orașul cu același nume ; *Rentul*, mărit pe dreapta cu *Copăceanca*, *Ciulucul* și *Cula* ; iar pe stânga cu *Cobolta* și *Căinarul* ; *Bicul* mărit cu *Isnovățul* care se varsă mai la Nord de orașul Bender ; în fine *Botna*, care se varsă în fața orașului Tiraspol. Cele alte cursuri de apă care udă Basa-

1). Tighina.

2). Cetatea albă.

rabia sunt: *Alcalia*, care se varsă în lacul *Bajirianowka* sau *Agi Ibrahim*; *Agi-Dere* care se varsă în lacul cu acest nume, situat la Nord de lacul *Ali-bey*; *Sărata* și *Cogălnicul* mărit cu *Ciaga* și *Saca*, care se varsă în lacul *Conducul* ¹⁾; *Chitaia* format din mai multe riulețe, care se varsă în lacul *Chitaia*, situat la Nord de orașul *Chilia*; *Catalpugul* mărit cu *Catalpugul* mic care se varsă în lacul cu acest nume, situat spre West de cel precedent; *Jalpugul* ²⁾ încărcat cu mai mulți afluenți, care se varsă în lacul *Jalpugul*, lângă orașul *Bolgrad*; în fine *Cahul*, care isvoraște în apropierea orașului *Cahul* și se varsă în lacul cu același nume, situat spre Sud-Est de orașul *Reni*.

Clima. Clima *Basarabiei*, cu toată vecinătatea mării negre, este o climă continentală destul de pronunțată. Expusă la vânturile asiatice, fără nici un adăpost, ba suferă ierni dintre cele mai friguroase și verile cele mai arzătoare, iar trecerea de la iarnă la vară și vice-versa se face foarte repede.

Fase istorice. Această provincie a jucat

¹⁾ Lacul *Conducul*, *Aly-bey*, *Agi-Dere*, *Bazisianowka* au făcut parte altă dată din mare; acum înusă, prin depozitele de nisip, s'a format o limbă de pământ, care le desparte de marea Neagră.

²⁾ *Jalpugul* comunică cu Lacul *Covurlui* și ambele comunică printr'un braț cu *Dunărea*.

un rol însemnat în istorie. Cei d'întâi locuitori cunoscuți erau triburile nomade ale Sciților. În secolul II, înainte de Christ, găsim pe Geți. De la anul 106, constituia partea occidentală a Daciei. Prin secolul III fu ocupată de Goți; în al V pustită de Huni, dupe care urmară apoi, pe rînd, Avarii și Bulgarii, cari se așezară cât-va timp aci.

În secolul VII fu ocupată de către *Bessi*, de la care se crede că și trage și numele. În secolul IX trecură Ungurii; în al X Petchenegii; în al XI Cumanii, Uzii etc., și în XIII Tătarii lui Batuchan. În același secol Genovezii stabiliră legături de negoț pe la gura Nistrului. De la anul 1367 ¹⁾ Basarabia făcu parte din Moldova. În 1503 partea de Sud căzu în mână Turcilor și la 1560, 30000 Tătari (Nogais) se stabiliră în această parte și pustiiră pe cea despre Nord. În timpul cât dură acea perioadă de răsboaie dintre Ruși și Turci (1711—1812), Basarabia fu o pradă lesniciosă pentru Ruși, și prin pacea de la București (Mai 1812) ea trecu la Rusia, dar prin tractatul de la Paris (1856 Martie) se redete Moldovei, apoi trecu din nou la Rusia prin tractatul de la Berlin (1878).

Din punctul de vedere politic Basarabia cons-

¹⁾ Brockhaus Conv. Lexicon. Vol. II. pag. 896.

titue actualmente una din provinciile imperiului rus. Ea are drept capitală orașul Kișiněu.

Populațiunea totală, compusă din Românii, Ruși, Rusniași, Bulgari, Armeni, Ebrei, Tătari etc. a proprie cifra de 1,206000 loc.

Impărțiri administrative. Din punctul de vedere administrativ Basarabia să împarte în următoarele zece districte: *Hotinul, Soroca, Bălțile, Orchei, Kișiněu, Tighina* (Bender), *Cetatea albă* (Akerman) *Ismail, Bolgrad și Cahul*. Fie-care din aceste districte are drept capitală orașul corespunzător, ce poartă același nume.

Producțiuni. Solul Basarabiei, în mare parte format din aluvion, este foarte roditor. Se cultivă grâul, orzul, meiul, porumbul, cânepa, inul, tutunul și diferite alte plante și fructe, în special pepeni. Cultura viței se practică cu deosebire spre Sud.

Printre animalele domestice se deosebesc boii, caii, oile și porcii; iar din lacuri se scoate mult pește.

Din minerale se găsește salpetru, marmoră var și sare, mai cu osebire prin împrejurimile orașului Akerman.

Industria este puțin înaintată. Nu se practică aproape nici o altă industrie de cât tăbăcirea pieilor, fabricarea alcoolului, fabricarea săpunului și a lumînărilor, la care se adaugă fabricarea câtor-va obiecte de prima nevoie.

Comerțul, care se află în mâna Ebreilor, Grecilor, și Armenilor, constă mai cu seamă în exportul produselor agricole, al animalelor și al produselor animale.

Orașe. Orașele principale sunt:

Kișiněu (112 000 loc.) Situat pe riul Bicu. Capitala Basarabiei. Scaunul guvernatorului și acela al episcopului.

Cetatea albă (Așerman, 29,000 loc.) Situat pe limanul Nistrului, într'un loc bălțos. A susținut mai multe asediuri memorabile din partea Rușilor, Turcilor și Moldovenilor, mai cu seamă în epoca lui Ștefan cel mare.

Tighina (Bender 26,800 loc.) Situat pe Nistru, ceva mai la Nord de confluența sa cu riul Botna. Oraș întărit de prima ordine printre orașele Rusiei. Renumit în istorie pentru luptele Românilor, Turcilor, Rușilor și mai ales pentru memorabila retragere a lui Carol XII. Cap de linie ferată, prin care se pune în legătură Rusia cu România, prin Galați, și cu Moldova prin Ungheni.

Ismail (16,300 loc.). Situat pe brațul Chilia. Oraș important ca port și memorabil în istoria Românilor

Hotinul (15,800 loc.). Situat în partea de Nord pe țărmul drept al Nistrului. Oraș întărit de al doilea ordin, printre forțărețele Rusiei. Memorabil pentru luptele ținute de Moldoveni cu Polonii și Tătarii.

Soroca (9,500 loc.). Oraș vechiu lângă Nistru.

Chilia (9,100 loc.) Situat la vârful deltei brațului Chilia. Loc de asemenea important în Istoria Românilor. Mult timp disputat de către Turci lui Ștefan cel mare.

Bălțile (8,800 loc.) Situat la confluența Răutului cu Copăceanca.

Orchei (Orgeiew 6,300 loc.) Situat pe Răut, spre Sud-Est de Bălți. Renumit pentru varul ce exportă în mari cantități.

Bolgrad (6,100 loc.) Situat la Nordul lacului Ialpușul. Prima stațiune importantă pe linia ferată Bender-Galați.

Cahul (5,200 loc.) Așezat în apropiere de soriginta râului ce poartă același nume.

Reni (4,300 loc. Situat între Dunăre și Cahul spre Est de Galați. Port pe Dunăre.

Căi de comunicațiune. În raport cu întinderea sa Basarabia este prevăzută cu puține căi ferate, căci nu are de cât două linii, prin care comunică cu România. Cea d'întâi este linia care pleacă din Bender și trece prin Kișineu. Tuzora și intră în Moldova pe la Ungheni; a doua pleacă tot din Bender și trece prin Căușani, Bolgrad, Reni, și intră în România pe la Galați.

Intru cât privește pe cele alte căi de comunicațiune putem nota pe cele următoare:

Acea care pleacă din Hotin și trece prin

Criva, Lipcani, Edinți¹⁾ și Bălți. Din acest punct calea se desparte în două: Una care urmează valea Răutului până la Creuleani, iar cea-l-altă care merge la Sculeni. — A doua cale este aceea care pleacă de la Leova și merge la Kișinău, trecând prin Gura Galbenă, de unde se desface spre Sud calea care merge la Bolgrad, și spre Sud-Est aceea care conduce la Akerman prin Căușani.

¹⁾. Prin Edinți trece o altă șosea de la Ștefănești la Mohilew.

CAP. X.

BULGARIA.

Situațiune. Limite. Această țară se află cuprinsă între $22^{\circ}22'$ — $28^{\circ}39'$ longitudine orientală, și 13° — $41^{\circ}50'$ latitudine septentrională. Se mărginește la Nord cu România, de care se desparte prin Dunăre, de la imbucătura Timokului și până la Silistra; — la Nord-Est cu Dobrogea, de care se desparte printr'o linie convențională, dusă de la Silistra până la marea Neagră, la satul Ilanlik; — la Est cu marea Neagră, de la Ilanlik până la satul Gyoseke; -- la Sud cu Rumelia orientală, de care se desparte prin Balcani, până la muntele Balabancia, și cu Rumelia occidentală, până în linia munților Kurbetchea-Planina; iar la West cu Serbia, începând din acest lanț de munți și urmând apoi spre Nord, mai multe catene de munți, apoi cursul riului Timok până la vărsarea lui în Dunăre.

Relieful terenului. Intreaga suprafață a

Bulgariei este dominată de lanțul Balcanic, care prezintă linia culminantă pe frontiera meridională. Incepând din această linie, terenul se lasă treptat spre Nord până în țărmul Dunărei. Din această cauză toate cursurile de apă din Bulgaria, cari se varsă în Dunăre, vor urma una și aceeași direcțiune generală, de la Sud spre Nord.

În general terenul Bulgariei este mai înalt de cât al vecinei sale de la Nord, din care cauză, pe când țărmul Dunărei despre România este jos, aproape pe același nivel cu apa, pe unele locuri, cel despre Bulgaria se prezintă pe mai toată întinderea ca o succesiune de dealuri, a căror înălțime generală, variază între 100 și 200 metri, afară de puține locuri, unde terenul este jos, și pe unde grămădirea apelor a format bălți și mlăștine, cum e de exemplu prin apropierea orașelor Vidin, Arcer Palanca și Cibar Palanca, între Rahova și Ostrovu; între gurile Isckerului și Vidului, și între Nicopol și Șistow.

Privit în general solul Bulgariei, prezintă, ca și acela al României, trei zone deosebite prin înălțimea și prin urmare prin caracterele lor fizice. Deosebirea între cele două țări în privința reliefului solului, constă în faptul că Balcanii, cari constitue linia culminantă, aflându-se pe frontiera meridională, zona cea mai înaltă se află în această parte a țării, și prin urmare panta

merge scoborându-se către frontiera septentrională, care este formată de Dunăre. Deosebirea între cele două țări (Bulgaria și România) mai constă și în aceea că, ceea ce am putea numi câmpie în Bulgaria, nu prezintă tocmai caracterele unui șes în toată accepțiunea cuvântului, pentru că dealurile ce se detașează succesiv din Balcani, se continuă mai pretutindeni până la țermul Dunărei.

Din această cauză vom deosebi cele trei zone în modul următor :

1. **Zona dealurilor inferioare**, care se întinde de-alungul Dunărei, și care se termină spre Sud printr'o liniă ce, plecând din punctul unde râul Timok începe a face limita între Bulgaria și Sârbia, ar trece prin Belogradjic, pe la confluența Ogostului cu Botuna, prin Plevna, Bjela, Rasgrad, pe la Nord de Șumla, și s'ar termina la Warna.

Această zonă se desparte de cea următoare printr'o serie de dealuri mai înaltă, ce se continuă mai pe toată limita, și cari sunt întretăiate de numeroase defileuri, formate de cursurile de apă, ce vin despre Sud. Ca particularitate caracteristică, se poate nota că în această zonă nu se întâlnește nici o înălțime mai mare de cât 250 metri d'asupra nivelului mării.

2. **Zona dealurilor înalte**. Se întinde spre Sud de linia despre care am vorbit, până în zona

munților. Ea se desparte de zona munților de asemenea printr'o serie de dealuri așezate pe o linie, care plecând din *Babina Glawa*, pe frontiera despre Sêrbia, ar trece prin *Bercowätz*, *Wratza*, *Trojan*, *Târnova*, *Șumla* și s'ar termina în mare, ceva mai la Sud de *Warna*, formând, în această parte, limita septentrională a basinului fluviului *Kamcic*.

Înălțimile acestei zone, variază între 400 și 800 metri. Cursurile de apă n'aũ de cât forma pârîurilor. Ele sunt relativ destul de dese și strêbat aceste culmi, formând adese ori defileuri foarte proprii pentru defensivă. — Intreaga regiune este destul de populată pentru că munții se termină mai pretutindeni prin pante oblice.

Zona munților, care se întinde spre frontiera meridională, este formată de însuși linia culminantă a Balcanilor.

Intregul sistem al acestor munți, care în vechime se numea **Hoemos**, acoperă cu ramurile sale mai toată peninsula Balcanică, determinându-i chiar forma. Culmea centrală a acestor munți începe la îmbucătura râului *Morava* (bulgărească) și se continuă direct spre Est până la marea *Neagră*, formând, pe toată întinderea, limita meridională a basinului *Dunărei inferioare*. Incepând de la origina *Timokului* și până la capul *Emineh*, în marea *Neagră*, pe o lungime de 444, km. culmea centrală a Balcanilor formează, atât limita

naturală între principatul Bulgariei și provincia Rumeliei, cât și linia despărțitoare între apele Dunărei și apele Mariței.

Înălțimea acestor munți începe a se ridica la Küstendil. De la pasul *Poarta lui Traian*, formată în masivul Rilo-Dag, pe drumul ce conduce de la Sofia la Philipopoli, culmea centrală începe prin a se ridica, îndreptându-se mai întâi spre Nord apoi spre Nord-Est, sub forma unei mase de granit, prezentând o înălțime mediă de 1460 m., până la Zlatitza. Imediat spre Nord de acest punct, culmea centrală să întâlnește cu *Etropol Balcan*, care vine despre West, din țărmul Iskerului, și care se termină la pasul *Babanitza* (1916 m.) dupe ce a străbătut o distanță de vr'o 66 km. De la pasul Babanitza și până la pasul *Demir-Kapu* (între Starajeka și Sliwno), pe o distanță de 170 km., lanțul ia numire de *Kodja* sau *Weliki Balcan*, (munții bătrâni), prezentând următoarele vârfuri, cele mai înalte din întregul masiv: *Trojan*, lângă pasul Trojan; *Gumruktschal* (2390 m.) ceva mai la Est; — *Șipca* (1534 m.) lângă trecătoarea cu acest nume; — *Zelenikowatz*, *Azan*, *Dubnic*, *Tchumerna*, etc., a căror înălțime variază între 1600 și 2000 m

De la Demir-Kapu culmea centrală se desparte în două ramuri, cari, după ce se deschid în formă de unghiu ascuțit, merg de se împreună în lanțul *Emineh - Dag*. Din vârful triunghiului

isvorăște unul din brațele Kamcikului (Deli-Kamcik). Lanțul despre Nord poartă numirile de *Indge Bair* și *Azan Balcan*; iar cel despre Sud, *Woda Balcan*, *Kiutschuk Balcan* și *Emineh-Dag*, care nu prezintă o înălțime mai mare de cât 750 m.; acestea din urmă sunt pe teritoriul rumeliot. Acești munți prezintă spre Nord o desvoltare neîntreruptă de dealuri până în direcția orașului Rusciuk; iar pe tot ținutul din Nord-Estul Bulgariei, începând de la Rusciuk-Warna și până la frontiera Dobrogei, terenul se prezintă sub forma unui platou acoperit cu păduri.

Peste cele două catene, Azan Balcan și Kiutschuk Balkan, se află două trecători de prima ordine: 1) *Gali Kavak*, în Azan Balkan, care stabilește comunicația între Karnabad și Șumla; 2) *Nadir-Derbent* (Nadir Kioi) peste Kiutschuk-Balcan, pe drumul dintre Aidos și Schumla.

Incepând din Kurbetscha Planina și până la Emineh Dag, culmea centrală, descrisă mai sus aparține frontierei meridională a Bulgariei. Distingem 3 regiuni deosebite:

a). **Regiunea Sofiei**, care constituie un adevărat cadrilater în Sud-Westul Bulgariei. Această regiune prezintă în centru un șes înconjurat de toate părțile cu munți. Cadrilaterul este tăiat în două părți inegale prin strimta vale a râului Isker. Partea despre West este străbătută de următoarele lanțuri, luate de la Nord spre Sud: **Stara**

Planina, care începe de la frontiera Serbiei, și ale cărei ramuri se duc spre Nord până în malurile Dunărei; apoi vin munții **Șumugu**, **Krușewitza** *Planina*, **Kurbetschea** *Planina*, cari vin tot din Serbia și ale cărei ramuri se confundă cu munți din această regiune. Spre Sud se află lanțurile **Küstendil Balcan** și **Dowanitza-Planina**; iar în centru cadrilaterului, imediat spre Sud de Sofia, se află puternicul masif **Visotch**. În partea de Est a râului Iscker se află mai întâi **Rilo Dag** care formează pasul *Poarta lui Traian*; apoi, mai spre Nord lanțurile **Bârza** *Planina*, **Gulubitza** *Planina*, continuare a munților Schumugu, și *Etropol Balcan*, continuare a munților Stara Planina, care se întinde până la pasul Babanitza.

b). A doua regiune este a *Balcanului propriu zis*, numit **Kodscha-Balcan**, care pleacă de la orașul Zlatitza, străbate Rumelia până la Kărlowa, și se termină în dreptul orașului *Silwna*, punct important, pe unde trece șoseaua de la Tărnova la Adrianopoli. Între orașul Gabrova (Bulgaria) și Kezanlik (Rumelia), se află faimoasa trecătoare *Șipca*, care a jucat un rol atât de însemnat în războiul de la 1877.

c). Dela Silwna, începe o a treia regiune, numită regiunea *Kamcicului*. Ea se reprezintă mai întâi prin lanțul **Micului-Balcan**, care se continuă din cel precedent, până în marea Neagră, ceva mai la Nord de capul Eminech; apoi prin

o serie de munți, care încongiură micul fluviu Kamcicul, formând ast-fel limita basinului său.

Acestia sunt: spre West, **Indge Bairul**, care, pleacă spre Nord formând cu micul Balcan un triunghiu ascuțit, din vârful căruia isvoraște una din ramurile Kamcicului, *Iakali-Kamcicule*. Lanțul se prelungește până la orașul Osman Bazar. Din acest punct pleacă spre Est, formând cu cel precedent un arc de cerc, lanțul **Binar Dag**, care se termină print'un masiv puternic, în forma de cadrilater, numit *Afişik-Balcan*, pe latura (orientală) căruia, se află situat orașul *Şumla*. În fine limita de Nord a basinului este formată din o serie de înălțimi, cari poartă diferite alte numiri.

Imediat mai la Est de punctul Sliwna, începe spre Sud-Est lanțurile **Woda Balcan**, **Kiutschuk Balcan**, și **Emineh-Dag** care se urmează unu pe altul, și care se termină în mare prin capul Emineh. Aceste lanțuri formează cu cele precedente un triunghiu ascuțit prin care se scurge apele râului Deli Kamcic.

Rîuri. Am arătat mai sus că râurile Bulgariei curg toate de la Sud spre Nord, vorbind în special de cele ce se varsă în Dunăre. În general aceste râuri sunt mai scurte de cât râurile României, pentru că culmea centrală a Balcanului este mai aproape de valea Dunărei de cât acea a Carpaților, prin urmare și volumul apelor acestor râ-

uri trebuie să fie mai puțin însemnat de cât al celor din România.

Cursul lor este în general mai repede, pentru că înclinațiunea terenului Bulgariei este mai repede de cât aceea a terenului din România, din care cauză ele au trebuit să sape foarte adânc văile lor, pentru a se pune în cele din urmă pe același nivel cu Dunărea.

Ast-fel, ele nu vor putea servi nici o dată, cu destul folos, drept căi de comunicație și chiar văile lor, fiind adesea ori tăiate de dealuri cari merg până în maluri, d'o parte și d'alta, nu pot fi în d'ajuns practicabile pentru comunicațiune. Prezintă însă o importanță destul de serioasă din punctul de vedere strategic.

Cele mai importante sunt: *Topolvica* și *Papadia*, cari se varsă între Vidin și Arcer Palanca; — *Smărdanul* (Șomlia), care isvorăște din Babina Glava și se varsă la Est de Arcer Palanca; — *Șom*, care isvorăște din Stara-Planina și se varsă lângă Lom-Palanca; — *Cibrica*, care isvorăște din Stara-Planina, mai la Sud de precedentul și se varsă lângă satul Cibra-Palanca; *Ogostul*, mărit cu *Botunia*, care isvorăște tot din Stara-Planina, trece pe la Bercovetz și se varsă în fața Jiului; — *Skitul* care isvorăște ceva mai la Est de Ogostul, udă orașul Wratza și se varsă spre West de orașul Rahova; — *Iskerul* mărit cu *Lewà*, *Calhapitza* și *Iskerul-mic*, cel mai

important din riurile Bulgariei, care isvorăște din muntele Vitoș, trece pe la Est de Sofia și se varsă în fața portului Celeiul; — Vidul, care ese din Kodscha-Balcan, udă Plevna și se varsă în fața portului Islaz; — *Osmă*, care isvorăște ceva mai la Est de precedentul, udă orașelul Lowcea și se varsă lângă Nicopol; — *Jantra*, mărită cu Drenowa, care isvorăște tot din Kodscha-Balcan, udă Târnova și și se varsă ceva mai la Est de Șiștov: *Lom*, format din *Kara-Lom* și *Ak-Lom*, care isvorăște din Binar-Dag și se varsă lângă Rusciuc; — *Sara*, care se varsă lângă Silistra; și *Tohan-dere* spre Est de acest oraș.

În marea Neagră se varsă *Prawadi*, care isvorăște din înălțimile situate în apropiere de Rasgrad; curge spre Sud Est, mai întâi sub numele de Erekli, udă orașul Prawadi și se aruncă în mare lângă orașul Warna; — *Kamcicul*, care isvorăște prin două brațe: cel dintâi, *Deli-Kamcik*, care ia naștere din unghiul format de Woda-Balcan și Indge Bairul; cel d'al doilea, *Akali-Kamcik*, care isvorăște din unghiul format de Indge Bairul și Binar Dag; după ce primește mai mulți afluenți, se întâlnește cu cel precedent spre Sud de orașul Prawadi, apoi urmează direcțiunea spre Est, până la vărsarea sa în mare? Neagră, la Sud de Warna.

Bulgaria politică și administrativă.

Prin tractatul de la Berlin 13 Iulie 1878 în urma rebelului russo-româno-turc, pentru independența Bulgariei, această provincie fu luată de sub suzeranitatea Turciei și ridicată la rangul de principat autonom.

Unul din numeroasele triburi scitice, ramura fineza, Bulgari, apar în Europa prin secolul al V-lea (475). Ei locuiră mai întâi, cât-va timp, pe țărmurile fluviului Wolga ¹⁾, se lăsară puțin câte puțin spre marea Neagră, și fură supuși de către Avari (550—634). În anul 635, sub conducerea lui Kubrat, ei scuturară jugul Avarilor. După moartea lui Kubrat, imperiul fondat de acesta printre popoarele slave, fu împărțit între cei trei fii ai săi. Unul din aceștia, Isperik (cunoscut sub numele de Asparuch) se așeză mai întâi pe ținuturile dintre Dunăre, Nistru și marea Neagră, de unde apoi trec în Moesia, găsi pe Slavi cari se aflaū deja aci (680) și fondară regatul Bulgaro-Român. O dată așezați în Moesia, care era o provincie a imperiului Bizantin, ei veniră în contract cu Bizantinii, cari căutară în mai multe rânduri să-i supună. În anul 864 regele Boris primi, împreună cu tot poporul,

¹⁾ Se crede că numele de Bulgari vine de la Wolga. Scriitorii Arabi numiau acest fluviu Bulgar. De altminteri se găsește încă și astăzi ruinele unui oraș, sub numele de Bulgar, situat pe țărmul râului Wolga.

botezul religiunii creștine și în acelaș timp numele de Michail.

Acest regat fu supus imperiului Bizantin de Basiliu al II-lea (1019). Mai târziu, sub Asanizi, se formă din nou regatul Româno-Bulgar, ridicat la apogeul său de către Ionițiu Callo-Joannes (1197—1207).

În secolul XIV, năvăliră Turcii și cuceriră Bulgaria; ast-fel că rămase și dupe căderea Constantinopolului (1453) ca provincie turcească sub denumirea de Vilaetul Dunărei, până la 1878, când prin tractatul de la Berlin se ridică la rangul de principat autonom sub suzeranitatea Turciei.

În 1885 Rumelia căută printr'o rescoală să fie anexată la Bulgaria, de aci urmă resbelul între Bulgari și Sârbi, care avu ca urmare, anexarea Rumeliei la Bulgaria ¹⁾.

Bulgarii de astăzi sunt un popor slav; ei nu mai posed din vechia lor origină de cât numele. Numărul lor se urcă la țifra de 2 milioane locuitori, din cari 67 % Bulgari curați, iar restul Turci, Români, Greci, Evrei, Germani și alte naționalități. — În ceia ce privește religia, 68 % sunt creștini ortodoxi, restul mahomedani și prea puțini israiliți.

¹⁾. Prin pacea încheiată la București în urma acestui resbel principele Bulgariei fu numit guvernator al Rumeliei pe termen de cinci ani.

Din punctul de vedere administrativ, Bulgaria se împarte în 21 de cercuri sau districte, împărțit, fie-care, în două sau trei plăși, în total 58.

Aceste districte sunt :

Sofia, Küstendil, Tîrn, Berkovëtz, Vidin, Lom, Rahowa, Wratza, Orhanian, Lowce, Plewna, Sistow, Sevliewo, Târnowa, Rusciuck, Rasgrad, Eschizumaya, Șumla, Praadi, Warna și Silistra. Fiecare din aceste districte au drept capitală orașele cu aceeași numire.

Suprafața totală este 63972 km. p.

Puterea legislativă se esercită de către principe ales de adunarea notabililor din August 1879 în Tîrnova, și de către Camera deputaților, cari se aleg prin vot universal câte unu la 10000 de alegători.

Puterea executivă este încredințată principelui șe celor 6 miniștri: Interne, Finante, Externe, Justiție, Lucrări publice, Instrucțiune și Culte, și Resbel.

Puterea judecătorească se exercită de: Inalta Curte de justiție în Sofia;—3 Curți de apel, una în Sofia, alta în Târnowa și alta în Șumla;—9 Tribunale: Sofia, Widin, Wratza, Plewna, Târnowa, Rusciuk, Rasgrad, Șumla și Warna, și 58 judecătorii de pace, câte una în fie-care reședință de sub-prefectură.

Armata. Prin decretul de organizațiune din 1879, August, se stabilește că ori ce Bulgar în

etate de 21 ani e dator să facă serviciul militar pe timp de 12 ani, din cari 4 ani în armata activă, 4 în rezervă și 4 în miliție. Armata se compune din 24 de batalioane infanterie, câte patru companii, 8 escadroane de cavalerie; 11 baterii artilerie, cu 88 tunuri, 2 companii artilerie de fortăreță și 4 companii trupe de geniu. În timp de pace, efectivul atinge țifra de 17670 oameni. În caz de rebel însă, armata se poate ridica la țifra de 52000 oameni, afară de rezervă și miliție, cari apropie țifra de 100000.

Bogățiile Bulgariei. Bogăția principală a Bulgariei constă mai cu osebire în fertilitatea solului care produce o cantitate de cereale (porumb, grâu, seacă, orz, ovăz, și mei). Se produce de asemenea fasole, tutun și vin.

Printre animalele domestice se disting oile; apoi caii, boii, bivoli și un mic număr de assini. Printre minerale se găsesc mine de fier și de cărbuni a căror extragere s'a neglijat până azi.

Ca industrie nu se poate cita—în afară de obiectele de prima necesitate—de cât fabricațiunea mătasei (în mod primitiv); aceea a postavurilor ordinare, încălțăminte, diferite țesături ordinare de lână, filigrane de aur și argint, pielărie etc.

Comerțul total al Bulgariei s'a urcat în 1884 la țifra 46,351000 pentru import și 48,867,000 pentru export. Articolul principal de export este grâul, dupe care vine apoi lâna, brinzeturile, piei,

unt, prune etc. Se importă bumbac și piei fabricate, vin, alcool, zahar, sare, petrolu, lemne de construcție și altele.

Orașe. **Sofia**, (20500 loc. Triadica), capitala Bulgariei. Reședința înaltelor autorități civile, militare și eclesiastice ale principatului. Acest oraș este situat la Nord de masivul Vitoș, pe unul din afluenți Iskerului. De la constituirea principatului, orașul s'a înfrumusețat, atât în privința consirucțiunilor cât și din punctul de vedere cultural. Practică deja câte-va industrii: pânzeturi, tutunul, tăbăcării, etc.

Samakow, (10000 loc.) situat spre Sud de Sofia pe o înălțime. Punt strategic, important prin situațiunea sa. Trecătoare în Rumelia prin pasul *Kis-Derbend*. Altă dată una din cheile Turciei europene.

Dubnizza, (7500 loc.) spre Sud-West de Samakow și la Nord de masivul Rilo-Dag, este renumit prin minele de fier de prin prejurul său.

Berkowëtz (5500 loc.) la Nord de Sofia. Renumit prin minele sale de argint.

Șumla (23000 loc.). Altă dată fortăreță de prima ordine, a cărei desarmare însă s'a decretat prin tractatul de la Berlin. Incă de pe timpul Romanilor acest oraș era un punct strategic important. Este unul din orașele cele mai mari din Bulgaria în privința industriei și comerțiului.

Rasgrad (11000) loc.), punct important pe

drumul dintre Rusciuk și Șumla. Oraș comercial.

Rusciuck, (27000 loc.) în fața Giurgiului. A jucat un rol important ca fortăreață, însă ca și cele-alte porturi întărite din Bulgaria, prin tratatul din Berlin, s'a decretat dărîmarea întăririlor sale. Se practică mai multe industrii, ca: mătase, lână, pielării, tutun, fructe etc. Cap de linie al serviciului de vapoare după Dunăre și a singurei căi ferate din Bulgaria.

Silistra, (10000 loc.) Altă-dată fortăreață importantă prin resboaele ce s'au întâmplat aci. Astă-zi important prin comerțul său.

Warna. (24000 loc.). Primul port al Bulgariei pe marea Neagră. Cap de linie al drumului de fier și stațiune importantă serviciului de vapoare între Odesa și Constantinopol. Altă-dată fortăreață azi renumită prin comerțul său.

Prawadi (4700 loc.) pe fluviul cu acelaș nume. Punt situat pe marele drum militar în mijlocul defileurilor balcanice.

Widin (13600 loc.). Oraș întărit. Port pe Dunăre, comerț cu Austria. A jucat un rol însemnat în Istorie.

Nicopoli. (4650 loc.), port pe Dunăre în fața portului român Turnu-Măgurele.

Șistow (11500 loc.), în fața Zimnicei.

Ambele aceste porturi au jucat un rol însemnat în resboiul dintre Ruși și Turci (1876—77.

Plevna (11100 loc.) Situat pe niște coline spre

stânga riului Wid. A jucat un rol decisiv în războiul ruso-româno-turc din 1877.

Târnova (11500 loc.) Altă-dată capitala Bulgariei. Actualmente oraș industrial: mătase, pânzeturi, vapsitorie etc.

Orașele principale din Rumelia sunt:

Filipopoli (turcește Filibé, 45000 loc.) situat pe Maritza în dreptul trecătoarei Troian. Capitala Rumeliei, fondată de către Filip, regele Macedoniei. Fabrică matase și bumbac. Comerț important.

Tatar-Bazardzik (10000 loc.) situat spre West de Filipopoli, important prin băile sale minerale calde.

Ichtiman, este un mic orașel situat la o distanță de 75 km. spre Est, punct unde începe panta pe culmea centrală a Balcanilor. Situat pe drumul dintre Sofia la Constantinopol, străbătând defileul *Sulu—Derbent*, sau poarta lui Traian.

Eski-Sagra (13000 loc.), situat la picioarele Balcanilor. Oraș industrial.

Kesanik (8000 loc.), renumit prin prepararea uleiului de roze.

Silwen (Sliwna, turcește Eslimje 24,000 loc.). Situat lângă pasul Demir-Kapu (poarta de fier).

Burgas Pyrgos (5000 loc.), port important pe marea Neagră.

Iamboly (13000 loc.), pe râul Asmak. Cap de

linie al drumului de fier care vine despre Adrianopoli. Comerț important.

Căi de comunicație. Din punctul de vedere al căilor de comunicațiune, Bulgaria este încă foarte înapoiată. Căile oare-cum mai practicabile s'au deschis numai prin necesitățile marșurilor militare. Comerțul n'a reușit a'și îmbunătăți mijloacele de transport, de cât numai prin calea ferată *Rusciuc-Warna* care devenise o necesitate imperioasă pentru comunicarea dintre Europa și Constantinopol. Astă singură cale ferată, care se leagă cu cea română, *București-Giurgiu*, prin un serviciu de vapoare, ocupă o întindere de 224 km. și trece pe lângă Rasgrad și Prawadi.

Prin cele alte căi de comunicațiune, care leagă între dênsele diferitele puncte importante, prin pozițiunea lor, fie strategică, fie comercială, distingem următoarele:

1. **Sofia-Plevna-Nicopoli**, care străbate Etropol-Balcan, prin trecătoarea Baba-Konak și trece prin Samundjewo (Orhanian).

2. **Sofia-Ichtiman-Filipopol**, care străbate munții prin defileul *Suluderbend* și Rumelia prin *Tatarbazardzic*. Această cale ține de drumul de la Sofia la Samacow, care merge apoi la Filipopol prin pasul *Kis-Derbend*. Se unește cu linia precedentă la Tatar-bazardzic.

Din această cale pleacă o ramură spre Dubnitza, înconjură spre West masivul Rillo-Dag, și comunică cu Macedonia prin defileul format de valea Mariței.

3. **Sofia-Kiustendil**, străbate munții Kiustendil și merge la Karatowa.

4. **Sofia-Pirot-Nisch**, prin Sliwnitza, punct important, unde Bulgarii au repurtat o victorie decisivă asupra Sârbilor în 1885; străbate gâtul Drago-man, și trece în Sârbia la Pirot, punct până unde au înaintat Bulgarii în urma luptei de la Sliwnitza.

5. **Sofia-Widin**, care străbate Stara Planina prin pasul St-Nicola, trece prin Bercowëtz, Ciprowëtz și Belogradzic. De la Bercowëtz pleacă o linie ce merge la Lom-Palanca sau la Cibra-Palanca.

Aceste cinci drumuri au un punct de contact, Sofia.

6. **Târnowa-Sofia**, prin Sevljewo, Trojan și Tetewna, apoi se unește cu calea Sofia-Plewna.

7. **Târnowa-Plewna**, prin Sewlijewo și Lowce.

8. **Târnowa-Rusciuc-Șistow**, prin Bjela, de unde pleacă o ramură direct spre Plewna.

9. **Târnowa-Rasgrad**.

10. **Târnowa-Gabrowa**, prin Drenowa; de aci trece munții la Kezanlik, prin trecătoarea Șipka. Din Gabrowa merge o ramură la Sewlijewo.

11. **Târnowa-Elena**, și de aci peste munți la Sliwna, prin Starajeka și pasul *Demir-Kapu*.

Aceste din urmă 6 drumuri au ca punct de contact Târnova.

12. Şumla-Rusciuk-Turtucaia, prin Rasgrad.

13. Şumla-Silistra, prin Kokluje.

14. Şumla-Mangalia, prin Hadgi-Oglu-Pazardzie.

15. Şumla-Warna, prin Ieni-Bazar şi Prawadi, de unde pleacă o cale direct la Hadji-Oglu-Pazardzie.

16. Şumla-Werbitza-Sliwna, prin Eski-Stambul, Werbitza şi pasul din Kiutschuk-Balcan.

17. Şumla-Kezanlik, prin Osman-Bazar, Elena, Gabrowa şi pasul Şipca.

Aceste din urmă şase drumuri au ca punct de contact oraşul Şumla.

CAP. XI.

S È R B I A.

Situațiune. Acest regat se coprinde între $19^{\circ}8'$ — 23° longitudine orientală (Mer. Gr); și între $42^{\circ}15'$ — 44° latitudine septentrională.

Limite. Se mărginește la Nord cu Austro-Ungaria, în special cu Esclavonia, de la îmbucătura Drinei până la confluența Savei cu Dunărea; și cu Temișana, de la Belgrad, până la îmbucătura Cernei;—la Est cu România, de la îmbucătura Cernei până la aceea a Timokului; apoi cu Bulgaria de la îmbucătura Timokului până la muntele Patarița;—la Sud cu Turcia de la muntele Patarița până la Bjela Planina; — la West cu Bosnia, din acest punct și până la confluența Drinei cu Sava.

Suprafața totală a regatului este de 48.587 km. p.

Relieful solului. Sèrbia este o țară muntoasă. Afară de câte va locuri de mică întindere, și de șesurile câtor-va cursuri de apă mai impor-

tante, întreagă suprafață a acestei țări este acoperită cu ramurile sistemului Balcanic, care o brăzdează în toate direcțiunile, începând de la frontiera meridională și până în Dunăre. Din această cauză nu se poate preciza zone anumite dupe înălțimea terenului; pentru că, lăsând la o parte șesul format între Drina, Sava și Tzer Planina, parte mlăștinos, parte păduros; apoi șesul Kolubarei acoperit cu mlăștini, și în fine delta Morawei, restul Sârbiei este acoperit cu munți și dealuri pietroase, printre cari râurile se scurg prin niște văi înguste și adânci, spre a forma un basîn principal, acela al Morawei, și altele mai puțin importante. Pe linia care constituie întreaga frontieră meridională, începând de la origina Drinei și până la Timok, se află un lanț neîntreput de munți, de o înălțime mediocră, cari poartă diferite numiri:

Stolatz-Planina, din care se desface spre Est *Zlatibor-Planina*, coprinsă între două din sorgințile Moravei sârbești. Spre Sud-Est se află *Warda-Planina* pe teritoriul Bosniei și din care se desface pe frontieră *Jawar-Planina*, care trimite spre Nord pe *Mutschan-Planina*, coprinsă între Morawitza și Djettina; apoi vine *Golia-Planina*, care trimite spre Nord pe *Tchermeno-Planina*, coprinsă între Morawitza și Studenitza, și care se termină prin muntele *Troglowo*. Imediat la Est de râul Ibar începe *Kopanik-Planina* (1892^{m.}), care trimite spre Nord pe *Shelia-*

Planina, și pe *Stolwi-Planina*, până la confluența Ibarului cu Morava sârbească. Urmează apoi, tot spre Sud-Est *Maritza-Planina*, până în muntele *Mekon*; apoi *Goljak-Planina* până în muntele *Kirka*; apoi *Wranja-Planina*, până în țărmul Moravei bulgărești. De aci linia munților urmând frontiera, se îndreptează spre Nord-Est prin ramurile *Iljia-Planina* cu muntele *Pataritza*; *Kurbetscha-Planina* și *Kruschewitza-Planina*, cu vârful *Stol*, ale căror ramuri inaintează până în *Stara-Planina* pe frontieră. Aceasta din urmă, care cade perpendicular pe linia descrisă de lanțurile precedente, aparține jumătate numai Bulgariei; de la Klisura însă, și până la Aldinitz, constituie o parte din limita între Sârbia și Bulgaria. Acest lanț prezintă unele vârfuri mai înalte de cât ori care altul din tot ținutul Sârbiei cum e de exemplu *Medji-Planina* (2040 m.); apoi *St-Nicola* (1450^m.) și altele. *Stara Planina* se termină în aceeași direcțiune prin *Zaglawatschka-Planina*, care merge până în Timok.

În interiorul Sârbiei se deosibesc următoarele sisteme de munți:

Tzer-Planina, la Nord de Jadar, care mărginește spre Sud șesul mlăștinos și păduros, numit *Matchewa*; *Iagodina-Planina* între Iadar, Drina și Kolubara; *Maljen-Planina* cu masivul Kablar, între Kolubara, Ditschina, Morawa și Skrapesch; — *Ielitza-Planina* între Morawitza,

Morawa și Ibar. În interiorul Sârbiei se află **Munții Rudnik**, care acoperă cu ramurile lor o întreagă regiune muntoasă, numită „*Schumadia*“ (păduroasă) cu masivul *Schturatz* (1110 m.), spre Nord, și cari se coprind între Ditschina, Morawa sârbească, Morawa și Jeselnitza; apoi mai spre Nord masivul **Bukulja** între Kolubara și Jeselnitza; iar spre Sud de ținutul Schumadia se află **Iastrobatz-Planina** între Rasina, Morawa bulgărească și Plitza; apoi masivul **Petrowa-Gora** între Plitza și Iablanitza.

Toate aceste sisteme de munți, acoperă jumătatea Sârbiei, aflată de partea stângă a Morawei. Cele situate pe cea-l'altă parte sunt: **Kruschwitz-Planina**, ale cărui ramuri trec peste frontieră în Bulgaria și **Suha-Planina**, ambele despărțite prin râulețul Kutina și situate între Morawa bulgărească și Nișawa; apoi **Bjelawa-Planina** situată la Nord de Pirot; masivul **Ozren-Planina** la Nord-Est de orașul Alexinat; masivul **Rtang**, între Morawitza și Malin-Timok. **Golubinge Planina**, care desparte basinul Morawei, în cursul inferior de acela Timokului, și de care ține **Biljenitschka Planina** coprinsă între Reșawa și Mlawa. Din muntele **Stol**, punct unde se unesc aceste două lanțuri, pleacă spre Nord **Pek-Planina**, care se întinde pe țărmul drept al râului Pek, până în țărmul Dunărei.

Spre West de acesta, între Pek și Mlawa, se

afică masivul **Omolje**, (sau **Komolje**), care se continuă până în ȣermul Mlawei, prin **Wukan Planina**; iar spre Nord între Pek și Poretschka, de a lungul Dunărei, formând un zid de dealuri, se întinde **Gola Planina**.

În fine, lanțul **Mirotsch Planina**, care se întinde printre Poretschka și Dunăre, unde par a se uni cu munții Sretinei din Banat, formând ast-fel o tresură de unire — întretăiată de Dunăre — între sistemul Balcanilor și acela al Carpaților.

Cursuri de apă. Privită în general, Sêrbia nu are linie de împărțire regulată a apelor sale, și judecând după mulțimea dealurile dispuse în toate direcțiunile, lesne putem conchide că și direcțiunea cursurilor sale de apă va fi tot atât de capricioasă ca și aceea a dealurilor sale. Totuși, observând cartă acestei regiuni, vedem că toate cursurile de apă importante, după ce isvorăsc din seria de munți despre Sud, se întrunesc în basinuri și merg de se aruncă apoi în Dunăre. Ast-fel dar direcțiunea generală a cursurilor de apă este de la Sud spre Nord.

Cel mai important din aceste cursuri, și al cărui basin ocupă aproape întregul teritoriu al regatului, este Morava. Acest rîu se compune mai întâi din două brațe, cari vin din două direcțiuni, aproape opuse: 1) *Morawa sêrbească*, care se formează la rîndul sêu din trei pârae. *Skrapesh*, ce

ese din Maljen Planina: *Djetina*, ce ese din Zlatibor Planina, și *Morawitza* din Golia Planina. Acest braț se mai încarcă pe dreapta cu *Ibarul*, ce vine din muntele Shljeb, situat în apropiere de frontiera Munte-negrului, și trece frontiera, formând pasul Rashka în muntele Bjela apoi, cu *Rasina*, cu care se unește lângă Kruschewatz; iar pe dreapta cu *Ditschina* și *Grucha*: Al doilea braț este *Morawa* bulgărească, care isvoraște din Koschja Planina (Turcia), străbate frontiera prin munții Vranja, trece pe la Est de acest oraș și urmează apoi calea spre Nord, trecând pe lângă orașele Lescowätz (stânga) Nisch și Alesinatz (dreapta). Acest braț se încarcă pe stânga cu *Veternitza*, ce vine din munții Vranja, cu *Iablanitza*, din Goljak Planina, și *Plitza* din Maritza Planina, iar pe dreapta cu *Mazuritza*, ce vine din Kurbetscha Planina, *Vlassina* (aceeași origină), *Kutina*, din Suha Planina, *Nișawa*, din Stara Planina (Bulgaria), care udă Pirot și Nisch; *Topolnitza* din Ozren Planina, și *Morawitza* din masivul Rtang.

Cele două *Morawe* se întâlnesc la satul Stalatsch, de unde își urmează calea spre Nord într'o singură albie, trecând pe lângă orașul Paratjin. *Tjuprije* dreapta și *Jogodina* (stânga). La orașul Swilainatz se desface spre dreapta un braț, care se unește iarăși cu brațul principal în dreptul orașului Posharewatz, iar la satul Miloschewatz se desface

un alt braț, *Jasewa*, care duce o parte din apele Morawei în Dunăre lângă orașul Smederewo (Semen-dria), pe când grosul apelor Morawei se aruncă în Dunăre ceva mai spre Est de Smederewo, în fața orașului Kubin din Austro-Ungaria. După întrunirea celor două brațe, Morawa mai primește pe stânga următorii afluenți: *Grutchia*, *Lugomir* și *Lezenitza*, ce ese din munții Ruđnik și *Jeselnitza* ce vine din muntele Schturatz; apoi pe *Ralja*, care se varsă în brațul *Jesawa*; iar pe dreapta *Tarnitza* și *Reșawa* ce vin din Golubinje Planina. Cel d'întâi se varsă lângă orașul Paraťjin, iar cel d'al doilea lângă Swilainatz.

Timokul este format de asemenea din două brațe. Cel mai important isvorăște din Stara Planina sub numele de *Beli Timok*, se îndreptează mai întâi spre West, apoi se întoarce spre Est, formând un semi-cerc, se întâlnește lângă Knjajewatz cu un alt braț ce vine tot din Stara Planina, urmează apoi calea spre Nord până la orașul Zaitchar, unde primește pe al doilea braț, *Malin Timok*, ce vine din Golubinje Planina, și ambele întrunite încep a constitui frontiera Sêrbo-Bulgară, urmând direcțiunea spre Nord-Nord-Est, până la confluența sa cu Dunărea, care se face spre Sud-Est de orașul Negotin.

Drina, care isvorăște din Iawor Planina (Bosnia), curge mai întâi spre Nord-West până la Zwornik (Bosnia), apoi direct spre Nord, până

la Ratscha, unde se aruncă în Sava. Printre afluenții principali dupe teritoriul Sêrb, însemnăm pe *Jadarul*, care vine din Jagodina Planina.

Drina formează mai pe toată întinderea sa frontiera între Serbia și Bosnia.

Intre Timok și Morawa putem cita următoarele cursuri de apă:

Poretschka, care curge de la Sud la Nord pe lângă munții Mirotsch; — *Pek*, care curge printre Pek-Planina și Omoljje-Planina; — *Mlaw*, care isvoraște prin patru sorginți din Omoljje-Planina, curge mai întâi spre West, pe la Nord de Biljenitschka Planina și se îndreptează spre Nord până la confluența sa cu Dunărea, ceva mai la Est de îmbucătura Morawei.

Intre Morawa și Drina se pot iarăși cita următoarele cursuri de apă:

Kolubara, care isvoraște din Maljen Planina, curge spre Nord, până la orașul Waljewo, apoi spre Est până la Bajewatz, și în fine spre Nord până la Obrenwatz unde se aruncă în Sava. Kolubara se încarcă pe dreapta cu *Ljig*, *Petschianska* și *Turja*, — iar pe stânga cu Tamnawa, ce vine din Tzer Planina.

În fine **Dubrawa**, ce vine tot din Tzer Planina precum și altele mai puțin importante.

Clima. În toată Serbia domină o climă continentală destul de pronunțată. Iernele sunt lungi și riguroase, verile de asemenea lungi și arzâ-

toare; iar trecerea de la iarnă la vară și vice-versa sunt destul de repezi. Marea este foarte departe pentru ca să poată influența asupra temperaturii; este ferită însă până la un punct oarecare de vânturile ce bântue România, din cauza munților Mirotsch și Stara Planina situați în calea lor.

Sêrbia politică și administrativă. În timpurile cele mai vechi cunoscute, această țară era locuită de Traci, cari ocupau întreaga peninsulă balcanică. În timpul dominațiunei Romanilor, ea făcea parte din Moesia superioară, iar dupe căderea imperiului Roman de apus, trecu sub dominațiunea Bizantinilor. — În prima jumătate a secolului VII (anul 635) imperatul Eracliu dete voie Sêrbilor (slavi) să se așeze în acest ținut, pustiit de Avari, care căpătă de atunci numele de Serbia.

Liberă până la anul 923, Serbia trecu sub dominațiunea Bulgarilor dimpreună cu care fură încorporați în 949 la imperiul Bizantin. În 1039 partea occidentală scutură jugul, dar numai până la 1105. De la 1151 începe epoca glorioasă a Sêrbilor. După ce și întemeiară statul, ei se întinseră în peninsula, din care cuceriră o bună parte (Macedonia și parte din Tesalia și Albania.) Puterea lor dură până în secolul XV, când Serbia fu cucerită și ocupată de Turci. Prin tratatul de la Posharevatz, 1718, partea de Nord-

West trecu la Austria, care însă o restituî la 1739, prin pacea de la Belgrad. În 1800 Serbia deveni autonomă, prin rescoală organizată de către George Czerni, care fu recunoscut de prinț al Serbiei, dar astă independență nu dură de cât până la 1812, când tractatul de la București dete Porței drepturile sale de mai nainte. În 1816 Milosch Obrenowitz, tatăl actualului rege Milan, organizează o a doa rescoală, al cărei triumf fu recunoscut definitiv prin tractatul de la Adrianopol. Totuși Serbia nu era încă independentă de cât în aceea ce privia administrația sa interioară, pentru că plătea Turcilor un tribut în bani, și la cerere era obligată a le pune la dispoziție un corp de 12000 oameni.

În 1884 Serbi și stabiliră o constituție și în anul 1876 ei fură înainte mergătorii resbelului dintre Ruso-Români cu Turcii. Ast-fel, prin tractatul de la Berlin 1878 Serbia căpătă independența sa definitivă, precum și o sporire de teritoriu în detrimentul Turciei (districtele, Nisch, Pirot, Toplica și Vranja, care făcea parte mai nainte din Vilaietul Prisren).

În fine în 1882, Martie 6, Serbia s'a ridicat la rangul de regat.

Astă-zi Serbia este o monarhiă ereditară, a cărei constituțiune revăzută, se aseamănă cu aceea a altor monarchii parlamentare din Europa. Regele guvernează cu ajutorul ministrilor săi

în număr de șapte, Interne, Externe, Culte și Instrucție, Justiție, Finanțe, Resbel și Lucrări publice, precum și cu ajutorul Camerei (Skupci-nei) compusă din deputați, aleși de popor și o parte numiți de rege. În timpuri ordinare deputații Serbiei sunt în număr de 134, din care 33 sunt numiți de rege; în timpuri însă extraordinare numărul lor se poate înmulți.

Din punctul de vedere administrativ Serbia este împărțită în 21 districte și 75 plăși:

Alexinatz	Cap.	Alexinatz
Belgrad	»	Belgrad
Zerna Reka	»	Zaitchar
Jagodina	»	Jagodina
Knjajewatz	»	Knzajewatz
Kragujewatz	»	Kragujewatz
Kraina	»	Negotin
Kruschewatz	»	Kruschewatz
Podrinje	»	Losnitza
Poscharewatz	»	Poscharewatz
Rudnik	»	Gorni Milanovetz
Schabatz	»	Schabatz
Smederewo	»	Smederewo (Semendrita)
Tchatchak	»	Tchatchak
Tjuprije	»	Tjuprije
Uschitze	»	Uschitze
Walijewo	»	Walijewo
Nisch	»	Nisch

Pirot	Cap. Pirot
Toplica	» Toplica
Vranja	» Vranja

Populațiunea totală se urcă la țifra de 1,800,000 loc., printre care se găsesc 200,000 Bulgari, 130,000 Români, 100,000 Albanezi, 27,000 țigani și alte naționalități, ca Germani, Unguri, Armeni, Evrei, etc.

Religiunea dominantă este cea greacă—ortodoxă. Șeful său, mitropolitul, este numit și recunoscut de rege.

Se mai găsesc 15,000 Mahometani, 5000 catolici, 500 protestanți și 3500 Israiliți.

Armata. In Serbia toți oameni valizi fac parte din armată. Armata permanentă se compune actualmente din 3 regimente de infanterie, câte 10 batalioane de fie-care, (batalionul 700 oameni și în timp de resboi 800 oameni), 4 escadroane de cavalerie, o brigadă de artilerie, compusă din 4 regimente, 28 baterii de câmp și 4 de munte. In fine trupele de geniu, tren, ambulanță etc.

Rezervele ating țifra de 125,000 oameni, iar dinpreună cu milițiile, țifra totală se urcă la 265,000 oameni.

Bogățiile Sêrbiei. Sursa principală de bogăție a acestui regat stă în agricultură; cu toate acestea exportul produselor agricole nu

e destul de mare în raport cu supra-fața cultivabilă.

Dintre plantele industriale se cultivă cu oarecare succes cânepă și tutunul.

În creșterea vitelor primul rang îl ocupă porcii, care constituie unul din principalele articole de exportățiune în Austro-Ungaria, și a căror creștere se favorizează încă prin dezvoltarea industriei, preparatelor alimentare. În anul 1879 s'a constatat existența a 160,000 cai, aproape un milion vite cornute mari, 3,500,000 oi, 600,000 capre și 1,700,000 porci.

Cultura viței ne practică cu succes prin apropiere de Dunăre. Vinurile de Negotin se bucură de un oare-care renume.

Sârbia este bogată în păduri; dar tăierea acestor într'un mod nerațional, a făcut ca prin unele localități să se necesiteze importul lemnurilor din afară (în special Bosnia pentru lemne de foc).

În privința mineralelor Sârbia este bogată în fier, zinc, cupru și cărbuni de piatră. Sunt însă nici de cum, sau foarte puțin exploatare.

Industria manufacturieră este încă la început; ea nu e cunoscută de cât foarte puțin prin orașele mari și în special în Belgrad, unde se află o cameră de comerț și industrie. Prin orașele de căpetenie se practică întru cât-va industriile mecanice. Câte-va țesături, covoare (Pirot) etc.

Restul constă în confecționarea obiectelor de prima necesitate: fabricarea țesăturilor ordinare, măcinatul cerealelor, fabricațiunea alcoolului de prune, a untului etc. Această stare se datorează în mare parte sistemului economic convențional inaugurat în timpurile din urmă, sistem care permite iutrarea liberă a tuturilor mărfurilor din Austro-Ungaria, și care va menține industria sârbească în această stare de copilărie cât timp va dura acest sistem.

Comerțul Sârbiei atingea în anul 1875 țifra de 56 milioane lei, din care 35 mil. pentru export și 31 mil. pentru import.

Se exportă cereale, vite (mai cu seamă porci), prune uscate, vinuri și alte articole. Se importă toate fabricatele de care se simte nevoie.

Cele mai multe schimburi se fac cu Austro-Ungaria, apoi vine România, Bulgaria, Turcia etc.

Orașe. Belgrad (36000 loc.) (Singidunum la Romani, Alba Greaca în evul meziu) este situat la confluența Savei cu Dunărea. Punct strategic de cea mai înaltă importanță. A jucat în istorie un rol important. Intrepozit de comerț între Austro-Ungaria și Serbia.

Nisch (12900 loc.) pe râul Nischawa. Altă dată capitala Serbiei. Locul de naștere a lui Constantin cel mare. Punct strategic important. Spre Est se află muntele Babina Glawa.

Pirot (8,200 loc.) pe Nischawa, oraşul este situat pe o vale care îl pune în comunicaţiune cu Sofia printr'o trecătoare.

Poscharervatz (78,00 loc.), numit Pasarovi. renumit prin tractatul de la 1718 între Turcia şi Austria, prin care Oltenia precum şi partea de Nord-West a Serbiei trecură pentru cât-va timp la Austria.

Alexinatz (4500 loc.) pe Morawa bulgărească.

Wranja (8300 loc.) Situat aproape de frontiera turcă pe Morawa bulgărească. Mine de fier, punct strategic de oare care importanţă.

Kruehwatz, (4300 loc.) Loc de reşedinţă, altă dată al suveranilor Sêrbiei. Situat în centrul ţării, în apropiere de confluenţa celor două Morawe.

Kragujewatz (6500 loc.) Situat în apropiere de Lepenitza. Aci s'au adunat în 1830 reprezentanţii poporului, spre a alege de prinţ pe Milosch Obrenowitz.

Tjuprije (3000 loc.) Situat pe dreapta Morawei. Staţiune intermediară între Belgrad şi Nisch. Târguri anuale importante.

Uschitze (4000 loc.). Fortăreaţă importantă turcească până la 1862. Astăzi punct important unde se întrunesc drumurile din Westul Sêrbiei.

Kladova (1600 loc.) pe ţermul Dunărei, în faţa oraşului Turnu-Severin.

Smederewo (Semendria) (5400 loc.) Numit de Sârbi St-Andrei. Situat la confluența Sawei cu Dunărea. A fost cât-va timp reședința principilor Sârbiei. Altă dată fortăreță importantă. Fabrică de arme. Producțiune de vinuri.

Walijewo (4000 loc.) Pe Kolubara. Cel mai mare târg anual al Sârbiei.

Schabatz (8000 loc.) Pe Sawa. Oraș întărit, mult mai important însă pe timpul Turcilor.

Căi de comunicațiune. Din acest punct de vedere Sârbia nu este destul de bine prevăzută. În timpurile din urmă s'a construit o cale ferată de la Belgrad la Niș, care trece prin Palanka, Markowatz, Jagodina, Tjuprije, Paratjin, și Alexinat. Această cale s'a prelungit până la Constantinopol prin Sofia. — Șosele sunt iarăși puține la număr, în raport cu întinderea teritoriului, și chiar acestea sunt, cu rari excepțiuni, rău întreținute.

Drumurile de căpetenie ale Sârbiei, care pun în legătură diferitele centruri cu frontiera sunt:

1. **Belgrad-Sofia**, merge pe lângă calea ferată până la Niș; iar de aci, urmează valea Nișawei, prin Topolnitza, Piroț și trece frontiera în Bulgaria la Tzaribrod, de unde înaintează la Sofia, prin pasul Dragoman și Sliwnitza.

Din această șosea se desface de la Welika Plana, drumurile care conduc la Semendria sau la Gradiștea prin Poscharewatz.

2. **Timokul.** Această cale conduce de la Negotin la Pirot, prin Zaitchar și Knjajewatz, împreună cu ramura *Negotin-Kladowa*.

3. **Calea Drinei**, care pleacă din Losnița, Schabatz sau Obrenowatz, și dupe ce se întrunesc la Waljewo, înaintează până la Uschitze, trecând peste Maljen Planina.

Din șoseaua Belgrad-Pirot se desface spre frontiera occidentală, următoarele drumuri:

a). **Kragujewatz-Waljewo**, sau **Uschitze**, prin Gorni-Milonowatz.

b). **Kragujewatz (Jagodina) — Mitrowitz**a (pe frontiera turcă), prin Kruschewatz, Banja și trece frontiera pe la Raschka, prin muntele Bjela.

c). **Kruschewatz — Uschitze**, prin Karanowatz și Tchatchak.

d). **Niș — Wranja**, prin Prokopjje, Leskowatz, și urmează apoi valea Morawei bulgărești.

Spre frontiera orientală :

a). **Tjuprije-Zaitchar**, pe la Nord de muntele Rtang.

b). **Posharewatz-Negotin**, pe la Nord de Omoljje Planina.

c). **Alexinatz-Belogradik** (Bulgaria) prin *Knjajewatz* și pasul St-Nicola (Stara Planina).

d). **Leskowatz-Sofia**, pe la Trn, precum și altele de o importanță secundară.

DACIA TRANSCARPATINA.

Situațiune. Subt această denumire se înțelege toată regiunea coprinsă între cele două laturi ale Carpaților orientali și cursul Tisei. Această parte din antica Dacia Traiană se află astăzi sub stăpânirea coroanei Austro-Ungare.

Numirile teritoriale ale celor patru ținuturi ce compun această regiune se conservă încă și astăzi¹⁾, cu toate că, în timpurile din urmă s'a făcut o noă împărțire administrativă.

Aceste ținuturi sunt :

Transilvania (Siebenbürgen, Erdély Orszag, Ardeal), coprinsă în trapezul transilvan; iar împrejur: **Maramureșul** (Marmația) la Nord; — **Crișiana** la West; — **Temisana** (Banatul), la Sud-West²⁾.

Fase istorice. Numele Ardelion, care se întâlnește deja la scriitorii bizantini, s'a păstrat până astăzi în românescul Ardeal; Maghiarii zic *Erdély Orszag*, adică țara de dincolo de pădure—**Transilvania**. Numele german *Sybin Burgin* se datorează celor șapte cetăți înconjurate cu zi-

¹⁾. Vezi pagina 8.

²⁾. Pentru descrierea fizică vezi pag. 17—24; 25—31; 42—49 și 62—67.

duri, clădite de emigranții germani, sau cetății Sibiu, *Cibin*, *Hermanstadt*¹⁾.

Înainte de venirea Romanilor, acest ținut era locuit de Agatirși, iar dupe ce fu cucerită de Romani, actuala Transilvanie făcea parte din Dacia lui Traian. Legiunile lui Aurelian au părăsit această provincie la 273 și atunci începură a năvăli pe rând Goții, Gepizii, Hunii, Slavii, Avarii și Pecenegii. La anul 1004 Transilvania fu cucerită de regele maghiar Stefan cel Sfânt, care introduse creștinismul și dădu țării Voevozi. Sub domnia lui Gheiza II (1141—1161) veni o colonie germană din Flandra și ocupă această parte. Mai târziu pășiră alți coloniști din Harz și din Turingia, și numărul lor creșu într'atâta, în cât toți coloniștii Germani fură numiți Saxoni (Sașii de astăzi). Secuii din Transilvania sunt — probabil — de origină maghiară.

Ca și cei din Dacia ciscarpatină, colonii Romani se găseau amestecați printre diferitele seminții ce se așezară pe rând în acest ținut. La 1526, când Ungaria se alipi de Austria, Voevodul Ioan Zapolia fu ridicat pe tronul Transilvaniei, și țara rămase principat de sine stătător până la 1691. Un moment însă, la 1599 fu cucerită de Mihai bravul, dar dupe uciderea acestui Domn, ea rămase ca și mai înainte. Sub Leopold I ea fu supusă de armele austriace și prin-

¹⁾ Friederich Umlauf, Oesterreich ungarische Monarchie.

cipele Mihail II Apafi cedă țara împăratului, contra unui venit anual. Dupe moartea lui Apafi, prin tractatul de la Karlovitz, se recunosc de Poarta (1699) trecerea definitivă a Transilvaniei la Austria. La 1765 fu ridicată la rangul de mare principat. Constituția ei fu aceeași ca a Ungariei. La 1849 Transilvania fu despărțită de Ungaria, dar la 1867 fu din nou unită cu Ungaria.

Ținuturile din spre Westul Transilvaniei suferiră cam aceeași soartă, cu deosebire numai că pe marginile Tisei, de o parte și de alta, locuia în vechime un popor ce se numia Iagizii de neam scitic. Aceste ținuturi apoi fiind mai expuse, au fost și mai mult invadate de barbari de cât Transilvania.

Impărțiri politice. Actualmente Transilvania este împărțită în următoarele 15 comitate: *Trei scaune, cap. Sepsi-San-Gheorghio*; — *Cicul, cap. Cic-Sereda*; — *Făgărașul, cap. Făgăraș*; — *Sibiul, cap. Sibiu*; — *Târnava mare, cap. Sighișoara*; — *Târnava mică, cap. Diciö-St-Mărtin*; — *Turda-Mureș, cap. Oșorhein*; — *Turda-Arieș, cap. Turda*; — *Clujul, cap. Cluj*; — *Bistrița, cap. Bistrița*; — *Szolnok-Dobâca, cap. Deej*; — *Alba Inferioară, cap. Alba-Iulia*; — *Hunedoara, cap. Deva*; — *Brașovul, cap. Brașov*; — *Odorheiul, cap. Odorhein*.

În Temișana se află următoarele trei comitate: *Torontal, cap. Beskereciul mare*; — *Timeșul, cap. Timișoara*; — *Caraș-Severin, cap. Lugos*.

În Crișiana se află următoarele opt comitate: *Ciongrad, cap. Szegedin*; — *Cianadul, cap. Makău*; — *Arad, cap. Arad*; — *Bichiș, cap. Ghiula*; — *Bihar, cap. Oradia mare*; — *Haiduk, cap. Debretzin*; — *Sabolciu, cap. Nireghiaza*; — *Sălagiu, cap. Zălău*.

În Maramureș se află următoarele patru comitate: *Maramureșul, cap. Siget*; — *Beregul, cap. Muncaci*; — *Ugocia, cap. Sălaugul mare*; — *Satu mare, cap. Satul mare*.

Suprafața întregului ținut atinge țifra de 142,938 km. p. iar populațiunea totală se urcă la țifra de 5,982,589 locuitori, dintre cari peste 3 milioane numai Români, restul Unguri, Secui, Germani, Sârbi, Ebrei, Țigani etc.

Se practică religiunile: creștină ortodoxă, catolică, protestantă, ebraică, etc.

Instrucțiunea. Se deosebesc următoarele instituțiuni de cultură:

Universitatea din Cluj, fondată în 1873; zece scoli teologice; 30 gimnazii; 5 scoli reale; 13 scoli normale pentru învățători și una pentru învățătoare, la care trebuie să adăogăm scoalele primare din orașe și sate.

Justiția. În Oșorheiu (Maroș-Wasarhely) se află o Curte de justiție supremă, care judecă în ultima instanță. Prin orașele mari și în genere prin toate capitalele de comitate se află câte un tribunal sau Curte de justiție, iar în fie-care ca-

pitală de cerc sau circumscripție câte o judecătorie.

Producțiuni agricole. Prin câmpiile—de și foarte restrânse — ale Transilvaniei, se cultivă tot felul de cereale, mai cu seamă prin regiunea Clujului, valea Mureșului, ținutul Bârsei, etc., cari sunt foarte productive. Se cultivă în primul rang porumbul, grâul și ovézul. Orzul și secara se cultivă pe o scară mai mică. Cânepa, inul și tutunul se cultivă mai pretutindeni. Multe poame în jurul Sibiului.

Cultura viei se practică pretutindeni, afară de ținutul Făgărașului.

Pădurile sunt întinse, dar vîrfurile de munți sunt lipsite de păduri.

În privința culturai pămîntului 22 % din suprafața totală se cultivă cereale; 29 % se cultivă vița; 37 % păduri și pășuni; iar restul ne-productiv.

Animale. Populațiunea din Transilvania se ocupă foarte mult cu creșterea vitelor. Caii sunt renumiți. Se ocupă de asemenea cu creșterea vitelor cornute (spre Sud chiar bivoli). Dar cea mai importantă este creșterea oilor. În anul 1878 se numărau 188,300 cai; 1,310 asini; 927,400 boi și vaci; 1,841,000 oi; 191,400 capre; 501,750 porci și 120,700 stupi de albine.

Producțiunea minerală este de mare însemnătate. Transilvania este nu numai țara cea mai bogată din Austro-Ungaria, dar chiar din

Europa. Principalele mine de aur sunt la Zlatna, Baia de sus, Abrud, Săcărîmbu, Hondol, Certege etc. Argintul se estrage de asemenea în cantități mari. Exploatarea mercuriului, cuprului plumbului nu este însemnată; se exploatează însă fierul, diferite pietrii, mai cu seamă marmoră în cantități mai mari. Lângă orașele Muncaci și Cluj (Cojocna) se află cele mai importante mine de sare. Se deosebesc de asemenea minele aflate pe lângă orașele Deej, Praid și Uioara. Minele de la Turda, exploatare încă de pe timpul Romanilor, sunt închise de la 1860, rămânând numai băi de sare.

Producțiunea industrială. Industria nu este așa de înaintată ca prin alte provincii din monarhie. Se lucrează totuși industria pânzeturilor ordinare, a postavurilor, pălării, diferite fabricate chimice, pielării, diferite obiecte împletite, căruțarie ordinară, diferite fabricate de fier și alte metale.

Comerțul. Comerțul acestei provincii, care se făcea în mare parte numai cu România, favorizat fiind de regimul liberului schimb, a scăzut într'un mod simțitor de la decretarea regimului protecționist între cele două State.

Camera de comerț, precum și diferite alte instituțiuni comerciale se află prin toate orașele mari.

Orașe. Orașele principale din regiunea transcarpatină sunt:

Cluj (Klausenburg, Kolosvar, Claudiopolis,

30.000 loc.) Capitala Transilvaniei și a comitatului respectiv. Situat pe Sameșul mic. Universitate, trei gimnazii, o școală normală pentru învățători și una pentru fete, teologie, conservator, bibliotecă, muzeu, teatru etc. Fabrică de postav, hârtie, faianță, tutun, etc. Târg de cai important. În apropiere la Cojocna, mine de sare.

Brașov. (Kronstadt 29500 loc.) Situat între munții din ținutul Bârsei. Un gimnaziu superior român, unul luteran și un altul catolic, școală comercială, școală reală, școală secundară de fete. Orașul cel mai industrial din Transilvania. Fabrică fierul, cuprul, și alte metale. Fabrică de hârtie, postavuri, diferite obiecte de lână, pielăria, căruțăriă ordinară, etc. Cap de linie al unui drum de fier, care comunică cu România prin pasul Predeal.

Sibiu (Hermanstadt, Nagy-Seben, Sibiniu, 19500 loc.) Altă-dată capitala Transilvaniei. Doă gimnazii superioare, școală reală, școală comercială, mitropoliă română, siminar teologic, spital renumit etc. Fabrică de instrumente, tipografii și alte industrii. Cap de linie al drumului de fier care merge spre Cluj și al drumului care îl pune în legătură cu România prin pasul Turnu Roșu. În apropiere de Sibiu, la Șelimbru, a fost bătălia decisivă între Mihai bravul și Andrei Batori 1599.

Oșorheiul (Maros-Vasarhely 12900 loc.) Altă-dată capitala Secuilor. Situat pe Mureș. Are doă

gimnazii și o bibliotecă bogată. Prin prejur se cultivă tutun, vin și fructe. Industrie importantă.

Aiud (Nagy-Enyed, 6000 loc.) Oraș privilegiat. Are un fel de universitate reformată (calviniană) o bibliotecă și colecțiuni antice.

Alba-Julia (Karlsburg, Gyuia-Fehervar, Apulum 8000 loc.) Reședința episcopului catolic. Teologie, gimnaziu, observator. Diferite fabrici. Aci se află osămintele lui Ioan Corvin. În apropiere de acest oraș se află satul St-Imbru, unde a născut Ioan Corvin pe Turci.

Zlatna¹⁾ (5400 loc.) Situat mai spre West în munți, pe râul Ampoiul. Bogat în mine de aur. Românii numiau acest oraș *Auraria*. Posedă uzine mari pentru alegerea metalelor.

Abrud (9000 loc.) Situat pe râulețul Abrud (Zenicu), în mijlocul munților auriferi. Împrejurimile orașului sunt bogate în mine de aur. Acest oraș este renumit din timpul revoluțiunii lui Horia, anul 1784, precum și mai cu seamă din timpul revoluțiunii din 1848, când Românii înfrânsă mai multe armate ungurești²⁾.

În apropiere de Abrud se află micul orașel *Câmpenii*, situat pe Arieș și însemnat prin revoluția lui Horia (1784) și prin cuartierul general al lui Avram Iancu, conducătorul Românilor la 1848.

¹⁾ Zlagna. Ast-fel se pronunță de poporul de jos.

²⁾ În special armata lui Hetvani a fost zdrobită cu desăvârșire.

Sighișoara (Schässburg, Segesvar, 8800 loc.) Situat pe Tirnova mare. Gimnaziu real și scoală normală. Fabrică lână, bumbacul, etc.

Mediaș (5500 loc. Tot pe Târnava mare. Altă dată locul de întrunire al dietei pe timpul principilor Transilvaniei.

Szeghedin (73,000 loc.) la confluența Mureșului cu Tisa. Mult timp expus inundațiilor; astăzi însă apărat prin mai multe lucrări de artă. Oraș întărit. Pod frumos peste Tisa.

Arad (35,600 loc.) Pe țărmul drept al Mureșului. Scaun al unui episcop grec-oriental. Un gimnaziu, o scoală reală, două scoli normale și teatru. Inconjurat de târguri importante. Spre West târgul *Pecska*, unde a capitulat armata ungară în 1849.

Oradia mare (Magno Varadium. Gross-Wardein, 31,300 loc.) Pe Crișul repede, într'un ținut nesănătos din cauza mlaștinilor. Altă-dată fortăreață importantă. Scaunul a doi episcopi, catolic și român-unit. Academie de drept, gimnaziu, scoală reală, trei scoale normale, teatru și o frumoasă catedrală. Imprejur mai multe târguri și localități balneare.

Beiuș (Belényes) pe Crișul Negru, în munții Biharului. Orașel important prin aceea că posedă un liceu și mai multe alte scoale inferioare române.

Debretzin (51,000 loc.) Situat mai la Nord de Oradia mare. Centrul protestantismului. O scoală

reală, școală normală. Industrie. Se deosebete prin cele patru mari târguri anuale, dintre care unul de cai.

Turda (Salinea, Torenburg, 9000 loc.) Situat pe Arieș. Renumit pentru omorul lui Mihai Bravul. Gimnaziu unitar. Mine de sare, exploatate încă de pe timpul Romanilor. Pod mare peste Arieș.

Elisabethpol (2500 loc.) Situat pe dreapta Tîrnavei mari.

Blaj (Balasfalva, Blasendorf, 7000 loc.) Situat la îmbinarea Tîrnavelor. Scaunul mitropolitului român-unit (greco-catolic). Facultate teologică, gimnaziu mare (liceu), școală pedagogică (normală), mai multe alte scoale inferioare române etc.

Odorheiul (Udvarhely, Areopolis, 5000 loc. majoritate Secui). Punct important pe drumul care conduce în Moldova prin pasul Ghimeș.

Făgăraș (5000 loc.) Situat pe Olt între Sibiu și Brașov.

Orestia (Broos, 5000 loc. majoritate Sași). Situat pe Mureș.

Bradul, mic orașel în comitatul Huniedoara. Posedă un gimnaziu românesc.

Baia de Criș, situat pe Crișul alb, ceva mai la Nord de Bradul. Insemnat prin revoluția lui Horia.

Beșkerecul mare (20000 loc.) Pe canalul Bega. Capitala comitatului Torontal.

Lugoș (7900 loc.) oraș important pe drumul Orșova—Temișoara și Temișoara—Sibiu.

Karansebeș (5000 loc.) Pe Timeș. Spre Sud, pe riul Mehadia, se află băile *Mehadia*, (Herculesbad), cunoscute încă din timpurile Romanilor.

Bistrița (7200 loc.) Situat pe valea râului cu

același nume. Gimnaziu superior. În apropiere se află băile și minele de argint de la *Rodna*¹⁾.

Căi de comunicație. Primul centru al drumurilor de fier din întreaga regiune este orașul Cluj.

Din acest punct pleacă următoarele linii:

1. **Cluj-Peșta**, prin Barodul mare, Oradia mare, Ufalăul Bereteului, Puspok Ladany, Szolnok și Peșta, dinpreună cu liniile laterale: *Puspok-Sighet*, prin Debretzin, Sacul mare, Husst și *Debretzin-Ungvar*, unde se leagă cu liniile din Galiția.

2. **Cluj-Arad**, prin Turda, Alba-Iulia, Deva, etc. cu o ramură laterală la Oșorheiu (Maroș-Wasarhely) și alta de la Deva la Pietroșani, prin Hațeg.

3. **Sibiu-Brașov**, prin Mediaș, Sighișoara, Hermand și Feldioara, dinpreună cu o linie laterală, care pleacă de la Mediaș și se unește cu linia Cluj-Arad.

4. **Temișoara-Solnok-Hatvan**, prin Arad, Ciaba, și Ghioma. La Hatvan se unește cu linia Pesta-Miskolez. Din această linie se desface o ramură de la Ciaba la Oradia mare, și alta de la Ciaba la Szeghedin.

Al doilea centru este Temișoara.

1. **Temișoara-Pesta**, prin Hatzfeld, Kikinda, Szegedin și Keșkemete, dinpreună cu linia laterală *Szegedin-Mohaci*, prin Teresiopol, și Zombor.

2. **Temișoara-Verciorova**, prin Lugoș, Karansebeș, Mehadia și Orșova.

3. **Temișoara-Baziaș**, prin Denta, Moravitz, Verschetz și Weiskirchen, cu o linie laterală care străbate până aproape de Steierdorf, prin O-

¹⁾ Th. Ciontea. Geografie generală.

ravița, alta până la Reșița, și alta la Belgrad prin Panciova.

Din punctul de vedere al șoselelor toată regiunea despre care vorbim este destul de bine prevăzută. Mai întâi căile ferate sunt dublate cu șosele foarte bine întreținute. Apoi toate centrurile de oare-care importanță sunt legate între ele de asemenea prin drumuri împietrite, care străbat munții în toate direcțiunile și ajung până la frontieră, în dreptul trecătorilor cari stabilesc comunicația cu România. Ast-fel avem următoarele mari drumuri, afară de șoselele cari dubleză căile ferate.

1. Cluj-Siget, prin Deej, străbătând de la Sud spre Nord munții Lăpușului și Țibleșului. De la Siget pleacă o ramură spre Est până în linia Carpaților Negri, și alta spre West în câmpia Tisei.

2. Cluj-Suceava, prin Bistrița, Vatra Dornei și Câmpu-Lung.

3. Cluj-Brașov, prin Oșorheiu, Sighișoara etc.

4. Brașov-Gheorghio-St-Miklos, prin Kejdi-Warsarhely și Cic-Sereda.

5. Brașov-Turnu-Roșiu, prin Făgăraș și Sibiu.

6. Sibiu-Alba-Iulia, prin Mülbach.

7. Piotroșani-Vulcan.

8. Arad-Szegedin, pe linia Mureșului.

9. Temișoara-Panciova, prin Beșkereciu.

BUCOVINA.

Limite. Se mărginește la Nord cu Galiția; la West cu Galiția și Maramureșul; — la Sud cu Transilvania, și la Est cu Moldova și Basarabia.

Suprafața totală este de 10451 km. p.

Din punctul de vedere fizic Bucovina este o țară parte muntoasă parte câmpie, iar structura solului său se aseamănă întocmai cu aceea a Moldovei¹⁾.

Bucovina este udată de cursul superior al apelor cari străbat Moldova²⁾.

Clima. Bucovinei este continentală ca și aceea din restul Daciei, adică cu ierni lungi și friguroase, veri lungi și arzătoare iar primă-vara și toamna de ordinar scurte. Temperatura medie la Cernăuți este 8°11' c. Este des băntuită de vânturile ce vin despre Rusia.

Fase istorice. In timpul domniei Romanilor, Bucovina făcea parte din Dacia. Dupe inva-

¹⁾. Vezi pag. 12 și 27.

²⁾. Vezi pag. 88, 89, 90, 91, 92 și 96.

ziunea Barbarilor, acest ținut făcu parte din Transilvania până la anul 1482, când fu cucerită de Ștefan V domnul Moldovei. Ast-fel rămase până la anul 1777, când trecu la Austria, de care ține și astăzi, sub denumirea de principatul Bucovinei cu capitala Cernăuți.

Populațiunea totală este de 571,700 loc., printre cari se deosebesc următoarele naționalități; 42% Ruteni; 34% Români; 19% Germani; iar restul Ebrei, Polonezi, Unguri, Cehi, Ruși Armeni etc.

Din punctul de vedere religios, peste 400,000 locuitori sunt de religie creștină ortodoxă;—81,000 catolici;—14,200 evangeliști și vre-o 70,000 israeliți.

Instrucțiunea, în Bucovina este mai bine împărțită de cât în Transilvania și gradul de cultură destul de înaintat.

Numărul scoalelor primare este de aproape 200 cu 260 profesori¹).

Afară de aceste scoli în Bucovina sunt 2 gimnazii superioare, 1 gimnaziu inferior; două scoli reale una superioară și alta inferioară; o scoală normală de institutori și institutoare; o scoală de meserii, un internat al statului și o universitate completă, care funcționează în Cernăuți încă din anul 1875.

¹, Statistica din 1875.

În anul 1878 se afla în Bucovina peste 100 de societăți, dintre cari vre-o câte-va științifice.

Organizațiunea politică. Bucovina face parte din Cisleitania, adică din țările guvernate de Austria. Dieta sa, cu reședința în Cernăuți, se compune din 31 membrii.

Administrațiua politică este pusă sub conducerea unui guvernator.

Ca autorități judiciare sunt: o curte de justiție de prima instanță în Cernăuți și cinci-sprezece tribunale prin orașele mari.

Cele alte autorități superioare, în ceea-ce privește finanțele, cultele etc., se află tot în Cernăuți.

Impărțirile administrative. Din acest punct de vedere Bucovina se împarte în următoarele opt districte:

Cernăuți	cap.	<i>Cernăuți</i>
Câmpu-Lung	»	<i>Câmpu-Lung</i>
Cotimanul	»	<i>Cotimanul</i>
Rădăuți	»	<i>Rădăuți</i>
Siretul	»	<i>Siret</i>
Storocinățul	»	<i>Storocinăț.</i>
Suceava	»	<i>Suceava</i>
Wișnița	»	<i>Wișnița</i>

Bogățiile Bucovinei. Bucovina este o țară bogată atât din punctul de vedere agricol, cât și din cel industrial.

Solul său roditor se deosibește prin cultura ce-

realelor, mai cu seamă pe văile Siretului, Suceavei și pe șesurile dintre Prut și Nistru. Prin aceste șesuri crește în abundență porumbul, care constituie cultura de căpetenie, apoi, grâu, secară, orz, ověz, cartofi, viță, tutun și diferite fructe. Partea despre Sud este acoperită cu păduri întinse.

Dintre animalele domestice se deosebesc caii de diferite rase în număr de peste 52,000; — 270,000 boi și vaci; — 157,000 oi; — 7200 capre; 127,000 porci și aproape 25,000 stupi cu albine.

Din punctul de vedere mineral, Bucovina nu este tocmai așa de bogată. Se exploatează totuși fierul la Jakobeni;—cuprul la Pozoritza;—sarea la Kaczyka și cărbuni prin diferite alte localități. Se mai găsește de asemenea aur și argint.

Industria este cu mult mai înaintată în Bucovina de cât în Ardeal. Se fabrică fierul, cuprul și alte minerale; diferite industrii textile (bumbacul, lână și mătasea), pielăria, căruțăria, diferite paste alimentare, alcoolul, diferite mașini, precum și mare parte din mulțimea celor alte industri manufacturiere.

Comerțul său cu România (Moldova) era considerabil până în anul 1886, când a încetat regimul liberului schimb între Austro-Ungaria și România.

Orașe. Orașele principale din Bucovina sunt :

Cernăuți (Cernowitz, 45600 loc., dintre cari 14,500 Ebrei.) Situat pe țărmul drept al Prutului. În anul 1816 populațiunea așestui oraș nu trecea de 5500 locuitori; astăzi are aspectul unui oraș occidental, atât prin clădirile sale cât și prin mișcarea sa culturală industrială și comercială. Este scaunul guvernământului și al tuturilor autorităților superioare civile și militare și eclesiastice. Fabrică de mașine, de bronzuri, diferite țesături, tipografii etc. Comerț important cu grâne, alcool, vite, lemne de construcție și alte articole. Legat cu Moldova prin calea ferată, Lemberg-Cernăuți-Iași. Pe muntele Cecina, situat în apropiere, se află ruinele unui castel întărit, zidit de cavalerii Teutoni.

Cuciurmare (8000 loc.) Situat spre Sud de Cernăuți.

Siret. (7500 loc.) Situat pe cursul superior al Siretului, nu departe de frontiera Moldovei. Unul din orașele cele mai vechi din Bucovina.

Rădăuți (11200 loc.) Situat între râurile Suceava și Sucevița. Scaunul unui episcop grec oriental neunit. Posedă o catedrală în care se află portretele mai multor domni din Moldova. Gimnaziu superior. Spre Sud de Rădăuți se află salinele de la Kaczika, unde este în același timp și o mină de cărbuni. Spre West de Rădăuți se află minăstirea Putna, zidită de Ștefan cel mare, unde se află depuse osămintele sale.

Suceava. (10100 loc.) Pe riul Suceava. Altădată capitala Moldovei. Se văd încă ruinele unui castel zidit de cavalerii Teutoni. Comerț de tranzit important.

Vatra Dorna. (4000 loc.) Aproape de frontiera Moldovei. Renumit prin pozițiunea și sursele sale de ape minerale.

Vișnița (4200 loc.) Capitala districtului cu acest nume, situat aproape de frontiera galițiană.

Câmpu-Lung (Campo longo, 6000 loc.) Situat pe o înălțime, pe drumul ce conduce în Transilvania. În apropiere de acest oraș se află localitatea Iacobeni, de unde se estrage fierul.

Sadagora (4900 loc.) Situat spre Nord de Cernăuți țerg renumit de boi cu Basarabia și Moldova.

Căi de comunicație. Centrul căilor de comunicație din Bucovina este orașul Cernăuți. Acest punct este străbătut de o cale ferată care se îndreptează în direcția Nord-West, spre Lemberg prin Znjatin, Kolomea (Galiția) etc.; și în direcțiunea Sud-Est (Moldova) prin Rădăuți, Suceava, Itkani etc.

Restul comunicațiunilor se face pe șosele bine întreținute, care leagă diferitele puncte importante cu frontiera. Printre acestea distingem pe cele următoare :

1. **Cernăuți-Itkani**, prin Rădăuți, și Suceava, șosea care trece pe lângă calea ferată, și care

intră în Moldova prin pasul Itzkani-Burdujeni, de unde se îndreptează spre orașele principale din Moldova.

2. **Cernăuți-Câmpu-Lung**, prin Cuciurmare, Storosinët, Wilcow, Gura Humora, de unde urmează cursul râului Moldova până la Câmpu-Lung.

De la punctul Gura Humorei pleacă spre Moldova șoseaua ce trece prin pasul Cornul Luncei și pune în legătură Sudul Bucovinei cu Fălțiceni etc.

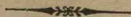
Mai sus de Vilcow se desface o altă șosea care urmează cursul superior al râului Suceava până la origina râului Moldova (muntele Lucina).

2. **Cernăuți Herța**, pe dreapta Prutului, prin pasul Mamornița.

3. **Storocinăț-Cotimanul**, spre Nord, perpendicular pe calea ferată. De la Cotiman calea urmează tot spre Nord până la frontieră.

4. **Câmpu-Lung frontiera transilvană**, prin Vatra-Dorna, de unde urmează apoi spre Sud cursul Dornei până la frontieră. Această șosea pune în legătură orașul Câmpu-Lung din Bucovina cu orașul Bistrița, străbătând culmea munților Rodnei.

Șoselele laterale din Bucovina sunt mai numeroase în partea de Est a acestei provincii, de cât în cea de West; aceasta din cauză că numeroasele ramuri ale munților Negrii oferă mai multe obstacole.

ROMANIA PE JUDEȚE.

MEHEDINȚI

(Marca o albină).

Situațiune. Limite. Acest județ se află situat în partea cea mai occidentală a României, între Austro-Ungaria, Sêrbia, și județele Doljiu și Gorjiu. Limita despre Austro-Ungaria o formează culmea centrală a munților Mehedinților, începând de la Verciorova și până la poalele muntelui Secu; de aci frontiera urmează cursul Cernei până în muntele *Opleșata*; de aci frontiera urmează culmea centrală a Carpaților, trecând prin virfurile *Dobrinu*, *Tutoaia*, *Muraria*, și *Sturul*, până la punctul unde începe hotarul județului Gorjiu. Limita despre Sêrbia o formează Dunărea până la satul Cetatea.

Acesta este singurul județ care se atinge de Carpați și de Dunăre în același timp.

Munții. În partea de Nord și West acest județ

este brăzdat de culmea centrală a munților **Mehedințului**, care 'l acoperă mai tot cu ramurile lor, nelăsând loc șes de cât în partea despre Sud. Virfurile principale sunt: *Meterișul*, *Ciolanul mare*, *Cracu Drăghiceanului*, *Oslea*, *Pietrile albe*, *Piatra Cloșanilor* și altele.

Din vârful Ciolanul mare se desface spre Sud-Est culmea *Matorățului*, printre Bahna și Topolnița și culmea *Godeanului*, printre Topolnița și Coșustița. Mai spre Sud de Cracul Drăghiceanului se desface culmea *Baia d'aramă*, care se îndreptează în aceeași direcțiune printru Coșustița și Motru. Din vârful Cracul Drăghiceanului se desface culmea ce poartă același nume și care se termină lângă Baia de Aramă. În sfârșit printre cele două brațe ce formează origina Motrului, la o egală distanță între Cracul Drăghiceanului și vârful Oslea, se desface culmea *Cloșanilor*, cu vârful *Piatra Cloșanilor*, care se termină la confluența celor două riuri.

În zona dealurilor putem nota: dealul *Poroina*, care se desface apoi în două: dealul *Rodina*, ce se întinde pe lângă Dunăre, și dealul numit *Piscul Negru*, printre Drincea și Desnăuț. Acesta din urmă trimite numeroase ramuri, printre afluenții, Jiului, până la Craiova.

Cursuri de apă. Marginea despre Sêrbia este

formată de Dunăre ¹⁾, care formează în cursul său următoarele insule; Insula *Banului*, în dreptul satului Gura-Văei; apoi *Jidoștița*, *Simianu*, *Hinova*, *Carbova*, *Țigănașii*, *Ostrovul mare*, *Balta șleaului*, *Gârla*, *Florentin* și *Gomotârnița*. Ostrovul mare și Carbova sunt locuite.

Cele alte cursuri de apă care udă acest județ sunt:

Bahna, care isvorăște din muntele Ciolanul mare, și curge direct spre Sud până la vărsarea sa în Dunăre, spre apus de Vârciorova ²⁾.

2. **Jidoștița**, care izvorăște din dealul Mătoretului, udă comuna cu acest nume și se varsă în Dunăre la Gura Văei.

3. **Topolnița**, (Pluta) formată din trei izvoare ce izvorăsc din muntele Baia. Până la comuna Baltă, poartă aceeași numire. Străbate peștera *Napului*, trece pe lângă monastirea cu acest nume ³⁾, și se varsă în Dunăre în dreptul satului Simianu.

¹⁾ In cursul său, cât ține frontiera acestui județ Dunărea udă următoarele localități: Verciorova, Gura-Văei, Schela Cladovei, Batoșii, Crivina, Isvorul frumos, Țigănașii, Gogoșii, Balta verde, Izvoarele, Gruia, Gârla mare Vrata și Salcia.

²⁾ In cursul său acest râu poartă diferite numiri. Astfel la origine poartă numirea de Baia, apoi Valea Cireșului și în fine Bahna.

³⁾ Topolnița, se încarcă pe dreapta cu: *Bibaița*, care ese din dealul Câmpu-mare și confluează lângă Balotești; apoi cu *Izvorul Bârzei*, ce pleacă din dealul Colibași, și *Pleșuva*, care ese din dealul Pribăești. Afluenții dupe dreapta sunt *Șușnița* și *Breșnița*, fără importanță.

4. **Motrul**, format din *Motrul sec* și Motrul frumos. Cel d'întâi ese din muntele Ghirdomanul; cel d'al doilea ceva mai spre Sud; ambele înconjură culmea Cloșanilor și se împreună la satul Urdești. De aci se îndreptează spre Sud și Sud-Est până la confluența sa cu Jiul. Ese din județul Mehedinți pe la satul Buicești.

Motrul primește în cursul său următorii afluenți:

Brebina, care trece pe lângă Baia de aramă (pe la Nord), un pârîu de mică importanță.

Coșuștița, care isvoraște din muntele Secu, curge spre Sud-Est, și apoi spre Est până la confluența sa.

Ușnița, izvoraște lângă comuna Usniciora, mai la Sud de Cosuștița; curge paralel cu acesta și se varsă lângă Strehaia.

Blanița, compus din trei văi, care se unesc lângă satul Vênjul, trece pe lângă satul Pătulele, unde formează mai multe bălți și se varsă în Dunăre lângă satul Balta Verde.

Drincea. Ese din culmea Mircuței, prin două pârîuri, cari se împreună la satul Podu-Grosului. Curge spre Sud, sub-numele de *Valea Pitulenți*, și se varsă în Dunăre lângă satul Cetatea. Aci se află și hotarul cu județul Doljiu.

Clima. In general clima județului* Mehedinți este sănătoasă, afară de câte-va localități situate pe lângă Dunăre, unde s'a format bălți.

Prin porțile de fier suflă un curent care influențează foarte mult asupra sănătății.

Suprafața atinge o țifără de 551018 ectari; (1099399 pog.) populațiunea 230000 loc.

Impărțiri administrative. Se imparte în următoarele șese ocoale; Plaiul **Cloșani** la Nord, având reședința în comuna Baia de aramă;— plasa **Ocol**, situată spre Sud de precedentă cu reședința în Turnu Severin;— plasa **Mofru de sus**, situat de-a lungul Motrului, cu reședința în comuna Broșteni;— plasa **Dumbrava**, unită cu Motru de jos. cu reședința în comuna Strebaia;— plasa **Blahnița**, la Sud de plasa Ocol, cu reședința în comuna Recea;—și plasa **Câmpul** care formează extremitatea meridională a județului, cu reședința tot în comuna Recea.

Marca acestui județ este o albină.

Orașe. Capitala județului este **Turnu-Severin**. (8000 loc.) Unul din porturile importante ale țării. Orașul este așezat pe o pozițiune frumoasă. Construcție modernă. Punct strategic important. Se crede că a fost fundat de imperatorul Sever, de unde pare a și trage numele. Se observă ruinele podului făcut de Traian când a trecut în contra Dacilor. A fost ridicat mai târziu, în secolul VI de Justinian. dupe ce fusese pustiit de Huni în secolul III. În secolul VIII era capitala banatului Olteniei, care coprindea pe aceea vreme Oltenia, districtul Hațegului și al Temișanei.

Prima mitropolie, dupe cât se crede, ce s'a fundat în Dacia. În 1479 a fost dărîmat de Turci, apoi ocupat de Austriaci pînă la 1739. În anul 1836—37, s'a efectuat restaurarea acestui oraş în timpul domniei principelui Alexandru Ghica. Se observă încă ruinele unei cetăţi la capul podului lui Traian; o coloană de zid în grădina publică, rest din vechiul oraş; ruinele unei amfiteatru roman, precum şi alte antichităţi mai puţin însemnate. Ca monumente moderne, demne de notat, sunt grădina publică şi biserica Grecescului.

Afară de Români, se mai găsesc în acest oraş Germani, Unguri, Sërbi, Greci etc.

În Turnu-Severin se află reşedinţa regimentului 17 dorobanţi şi 9 de călăraşi, un gimnaziu real, precum şi toate autorităţile superioare ale judeţului. Staţiune importantă a drumului de fier.

Cerneţi (600 loc.) A fost cât-va timp capitala judeţului. Situat la 2 kilometri spre Est de T. Severin.

Baia de aramă (1500 loc.) Situat pe Brebina spre West de confluenţa sa cu Motrul. Renumită pentru exploatarea cuprului în timpurile antice. Împrejurul oraşului s'au redeschis iar minele de cupru. În oraş o vechiă mănăstire, astă-zi în ruine.

Verciorova (900 loc.) punct important ca staţie finală a drumului de fier, unde se leagă cu cel austriac.

Gruia, Hinov, Batoșii, Crivina, Izvoarele și Gârla mare sunt mici porturi la Dunăre.

Strehaia (1500 loc.) comună rurală și stațiune de drum de fier.

Cloșani, punct de trecere peste munți în Transilvania. Se observă încă o casă care a fost a lui Tudor Vladimirescu.

Monumente și localități istorice. Afară de cetatea *Tierna*, pe ruinele căreia se crede că s'a ridicat mai târziu orașul Cerneți, se ved o mulțime de urme de antichități romane. Ca mănăstiri sunt: *Topolnița* pe râul Topolnița, a cărei întemeiere nu se poate preciza. Se crede totuși că este foarte vechiă, și că s'ar fi ridicat pe ruinele unei cetăți romane; — *Strehaia* întemeiată de Mihai bravul, mai mult ca loc de apărare. Este situată la confluența Ușniței cu Motrul; — Din acest județ au eșit mai multe personaje însemnate în istoria noastră: Tudor Vladimirescu, Paharnicul Lupu, Vornicul Socol și Udriște.

Bogății. Producțiunea agricolă este însemnată. Se cultivă grâu de o calitate superioară, mai cu seamă în plasa Dumbrava. Se cultivă de asemenea porumb, meiu, orz, ověz, etc. Prin munți se deosebete cultura prunelor, din care se fabrică rachiu. Se disting vinurile negre de Orevița, Golul Drincei și Rogova.

Recolta anuală a cerealelor atinge țifra de 1,335,000 ectolitri; din care porumbul este socotit

pentru țifra de 835,000, grâul 400,000, iar restul pentru cele alte cereale.

Producțiunea cartofilor, fasolei, linteii, mazărei etc. se urcă la țifra de 400,000 ectolitri pe an.

Producțiunea vinului se urcă la țifra mediă de 24000 ectolitri pe an; cea mai mare parte negru. Cantitatea de țuică și spirt atinge țifra de 16000 ectolitri.

În munți se găsesc mine de cupru, cărbuni de pământ, marmură, placă, cretă, pietre roșii și pietre de mori. Se găsește de asemenea și aur, dar nu se exploatează.

Ape minerale se găsesc la Baia de aramă, la Bala de sus (ape calde sulfuroase) și la Izvoarele.

Păduri întinse se găsesc în zona dealurilor, și mai cu osebire prin munți.

Dintre animale se găsesc cai (46,520); — boi (82,433); — oi (135,728); — capre (27,222) și porci (42,951). Creșterea acestor din urmă animale a început a da înapoi, de când s'a încetat cu exportul în Austro-Ungaria.

Numărul stupilor de albine atinge țifra vre-o 8000, cari produc aproape 9500 chilograme miere și vre-o 2700 chilograme ceară.

În Dunăre se vinează mult pește, și de o calitate superioară, mai cu osebire morunul și ni-setrul, din care se estrage icre negre, foarte căutate.

Industria se reprezintă prin fabricarea făinei

pe morile dupe Dunăre, fabrica de bere din T-Severin, industriile extractive din munți, precum și alte industrii privitoare la locuință, îmbrăcăminte, alimente, etc.

Comerțul acestui județ este important. Se exportă mai cu seamă cereale și făină, atât prin T-Severin, cât și prin cele-alte porturi mici, notate mai sus.

Căi de comunicație. Se deosebesc mai întâi linia ferată, care trece prin stațiunile: Butoești, Strehaia, Timna, Prunișor, Palota, Severin, și Vârciorova. De la Butoești se desface o mică ramură la Bahna.

Afară de șoseaua care dublează calea ferată, se află:

Șoseaua națională de la Vârciorova la Gura Motrului; — șoseaua județeană, de la Severin la Târgu-Jiu; — șoseaua județeană de la Severin la Calafat, precum și o altă cale județeană, care pleacă din dealul Poroina și se îndreptează spre Craiova, trecând în județul Doljiu pe la Cernătești.

G O R J I U.

(Marca un cerb.)

Situațiune. Limite. Acest județ se află coprins la Est între județul Vâlcea; la Sud între județul Doljiu; la West între județul Mehedinți și la Nord se mărginește cu Transilvania.

Frontiera începe din muntele Sturul și urmează culmea centrală a munților Vulcan, prin vîrfurile Pleșa, Sigleu, pe la poalele vîrfului Piatra Cătăneii, Straja, pasul Vulcan, apoi în vîrfurile Căndeșului, de unde se îndreptează spre Est până în muntele Parîngului. De aci linia se ridică spre Nord prin coasta Rusului, vîrfurile Caprei și Tărtăreștii până la vîrfurile Sălănele, de unde se îndreptează iar spre Est până aproape de Piatra albă, apoi spre Sud, prin muntele Baiu, până în țermul Lotrului, pe care îl urmează până la Vidra, unde este hotarul județului Vâlcea.

Munții. Intreaga suprafață a acestui județ este acoperită de munții Vulcan, cari se întinde de la muntele Sturul și până la pasul Vulcan și de parte din grupul munților Parîngului.

Afară de cele notate mai sus cari sunt cele mai înalte, se deosebesc următoarele vîrfuri: Muncelul, Buliga, Măndru, Păpușa, Mușetoiul, Zănoaga, Moldovișul, și altele.

Printre culmile ce se desfac din culmea centrală spre Sud, se deosebesc cele următoare:

1. Culmea *Frumoasă*, care ține de grupul numit munți Mehedințului ¹⁾, care pornește din vârful Oslea și care se îndreptează printre Motru și Tismana, apoi printre Motru și Jiu până la întrunirea acestora. Prezintă vârful Gruiful negru, din care se desface culmea *Boroștinei*, printre Tismana și Bistrița; — 2) culmea *Piva*, care pleacă din muntele Arcan, și care din muntele Piva se desface în două ramuri, separând apele Bistriței, Bălțișoarei și Sohodolului; — 3) culmea *Ștersura*, care pleacă din culmea centrală mai la Est de muntele Sigleu, și care se îndreptează direct spre Sud printre apele Sohodolului și Șusicăi; — 4) culmea *Muncelului*, care pleacă din Piatra Catanei (cea mai scurtă și repede) și se îndreptează printre Șusica și Curpeniș, până la confluența lor; — 5) culmea *Runcului*, care pleacă din muntele Buliga și se îndreptează printre Curpeniș și Jiu, și care se desparte ea însăși în mai multe ramuri.

Aceste patru din urmă țin de munții Vulcan.

1) Culmea *Sadului*, care pleacă din muntele Ardic, și se îndreaptă printre Jiu și Sad; — 2) culmea *Moldovișului*, pornește din muntele Mândru și se îndreptează printre Sadul și Gilortul (cursul superior; din muntele Moldoviș se desface culmea *Jiului*, care se întinde pe stânga Jiului, până la

¹⁾ Vezi pag. 41.

Târgu-Jiu ;—3). culmea *Corneș*, pleacă din muntele Păpușa și se întinde printre Gilort și Baia de fier ;—4). culmea *Zănoaga*, cea mai lungă din toate, pleacă din muntele Mușătoiu, și se îndreptează spre Sud printre apele Gilortului și Oltețului, urmându-se apoi pe malul stâng al Jiului până aproape de Dunăre. Aceste patru culmi țin de munții Paringului.

Toate culmile descrise mai sus sunt în genere scurte și se termină la confluențele apelor ce separă (afară de culmea Zănoagei). De regulă ele se continuă prin dealuri.

Munții Gorjului, ca cea mai mare parte din Carpați, strălucesc de verdeață și sunt acoperiți cu turme de oi.

Ape. Intregul sistem hidrografic din acest județ este format din basinul superior al **Jiului**. Acest riu își vârfăște dintre munții Sturul și Oslea, curge spre Nord-Est-Est până unde se reunește cu Jiul Transilvan, intră în țară prin pasul Vulcan, format între munții Cândețul și Ardic, se îndreptează către Sud-West până la confluența sa cu Gilortul, unde intră în Doljiu. Cursul Jiului în zona munților este repede, adese-ori restrâns între munți, prezintă aici și colo rupturi de stânc, și în genere măbind grăutățile transportului. Din această cauză valea sa până la T-Jiu este foarte puțin locuită ¹⁾.

¹⁾ Jiul udă următoarele localități importante : Lainici, Bumbști, T-Jiu, Rovinari, Țânțăreni, etc.

Jiul se încarcă pe dreapta cu :

• *Porcenii*, *Simbotinul* și *Cartiu* torente de mică importanță; apoi *Șușica*, care ese din muntele Muncel, mărită cu Curpenișul care vine din muntele Buliga, și se varsă în Jiu lângă T-Jiu; *Sohodolul* (Jaleș) ce vine din muntele Sigleu și se varsă în Jiu lângă Bălăcești; dar cel mai însemnat este :

Tismana, care izvorăște între munții Paltin și Boroștina, curge de la Nord-West către Sud-Est, mărit cu Bistrița care vine din vârful Oslea, și cu care se unește aproape de confluență; — *Siltza mare* mai la Sud, și paralel cu precedentul, confluează cu Jiul lângă satul Stolojeni.

În partea stângă Jiul se încarcă cu *Sadul*, *Amărădia mică*, *Zlașul* și *Corneșul*, cari sunt torente sau piriuri de mică importanță; — *Cioiana*, care curge de la Nord-Est către Sud-West, și se varsă în Jiu lângă satul Pesceana de sus; **Gilortul**, care iese din muntele Paringul, curge spre Sud și Sud-West până la Țânțăreni, unde confluează cu Jiul. Se mărește pe dreapta cu: *Ciocadia*, care vine din muntele Cerbu; — *Blahnița*, care vine din muntele Muncel; — *Socul*, din dealul *Socu*; iar pe stânga cu *Baia de fier*, numită și râul Galben, format din două brațe ce vin: una din muntele Păpușa și alta din Mușătoiu, — *Câlnicul*, ce vine din dealul Zărleștii; — *Amărădia* care vine din dealul Muerei, curge în direcție paralelă cu Gilortul și se varsă în Jiu, spre Nord

de Craiova, dupe ce a trecut în Doljiu pe la satul Căprești. Amărădia se încarcă pe dreapta cu Plosca, care vine tot din dealul Muerei și se varsă lângă satul Amărăști în județul Doljiu.

Clima. Clima acestui județ este temperată și nu diferă în genere de clima județelor muntoase. Câte o-dată însă pe valea Jiului suflă niște vânturi calde vara și reci iarna.

Impărțiri administrative. Județul Gorjiu se împarte în șase ocoale: **Plasa Novaci**, situată în partea despre Nord-Est, cu reședința în satul *Novacii străini*;—**Amărădia**, situată spre Sud de precedentă, cu reședința în *Petrești de sus*; plaiul **Vulcan**, situat spre West de plasa Novaci, cu reședința în *Brădiceni*;—plasa **Ocolu**, cu reședința Târgu-Jiu;—plasa **Jiului**, cu reședința în *Urdarii de jos*;—plasa **Gilortu**, cu reședința în comuna *Andreești*.

Populațiunea este de 150,000 locuitori.

Suprafața 285,466 hectare (569,567 pogoane.)

Orașe. **Târgu-Jiu** (7000 loc.) situat pe malul stâng al Jiului. Are o școală normală, o școală primară de băieți și una de fete, un institut privat, spital, teatru, grădină publică. Scaunul autorităților superioare județene. Reședința regimentului 19 dorobanți și a statului său major. O fabrică de cărămidă și alta de cue de cisme.

Cărbunești (1300 loc.) la Sud-Est de Târgu-Jiu, târg important de două ori pe an.

Petrești de sus, aproape de malul drept al Gilortului. Reședința sub-prefecturei Amărădia și a judeului de ocol Amărădia-Gilort.

Novaci, reședința plaiului Novaci.

Săcele, stabiliment balnear.

Monumente și localități istorice. Se deosibesc mănăstirile *Tismana*, fondată de Nicodim, un unchiu al Kneazului Lazăr și restaurată de Dan Vodă Basarab, Mircea Vodă cel bătrân, (1392) și Vlad fiul lui Țepeș (1439).

Polovracii, fondată de marele Postelnic Danciu Părăianu în 1640; apoi vin schiturile *Lainici*, *Ciociovina*, *Crasna* și *Strîmba*.

Bogății. Productele agricole sunt inferioare în cantitate, pentru că tot județul ocupă zona munților și a dealurilor. În primul rang se produce porumbul; apoi vine grâul, orzul, ovêzul, meiul, secară, rapiță, fân, cânepă, fasole și diferite alte plante alimentare. Producțiunea mediă anuală se urcă la țifra de 377,000 ectolitrii, dintre cari 34,000 porumb; iar restul alte cereale.

Pădurile sunt întinse și coprinde tot felul din esențele proprii munților noștri. Ele ar constitui dimpreună cu produsele minerale bogăția principală a județului, dacă ar fi sistematic exploatare.

Producțiunea vinului este de 18,000 ectolitrii pe an (Negoești); aceea a țuicei de 16,000.

În munți se găsește aur, argint, mercuriu, cupru, fier și zinc, cari mai nu se exploatează.

Animalele domestice, sunt: cai (6688);—boi (82531);—oi (134246);—capre (27087) și porci (64036) Numărul acestora din urmă descrește.

Creșterea albinelor dă până la 2400 chilograme miere și 1300 chilograme ceară.

Ca industrie națională putem nota: Abageria, boiangeria, toarcerea inului și a cânepei, cismăria, pălării de pae, rogojini, olăria și alte industrii primitive. Fabricarea țuicei, constituie un articol de export în alte județe.

Căi de comunicație. Drumurile sistematice nu sunt abundente în acest județ. Actualmente se construște o cale ferată, care pleacă de la Filiaș și merge la Târgu-Jiu urmând valea Gilortului până la Petrești de sus, pe lângă traseul șoselei naționale.

Șosele sunt doă mai bine întreținute:

Filiași—Pietroșani, prin Broșteni, Plopșoru, Băltenii, Rovinari, Bălăcești, Târgu-Jiu, de unde înaintează pe Valea Jiului prin Lainiei și pasul Vulcan.

A doa șosea care străbate județul de la West la Est, este aceea care vine despre Severin și trece prin Ciuperceni, Călnic, Șomănești Copăceni, Târgu-Jiu, Colibași, Bumbesti, Poenari și Polovraci, de unde se îndreptează spre Râmnicu Vâlcei.

V Â L C E A.

(Marca un poștalion).

Situațiune. Limite. Județul Vâlcea se află cuprins între Transilvania, pe care se desparte prin Carpați, la Nord;—între județele Argeș și Olt, de care se desparte prin riul Olt, la Est;—între județul Romanați la Sud;—și între județele Doljiu și Gorjiu la West.

Frontiera despre Transilvania începe la punctul Vidra. De aci se îndreptează spre Nord-Est până la țărmul Lotrului; urmează apoi cursul acestui riu până la punctul unde el cotește spre Sud; apoi se îndreptează iar spre Nord-Est până în muntele Voinagu-Cătăneștii; de aci urmează culmea Plătăneștilor spre Est prin Virful mare până în Olt la îmbucătura Riu Vadului, unde începe defileul Turnu roșu.

Munții. Toată partea muntoasă a acestui județ se compune din ramurile munților Paringului. Cele două culmi mari ce se desface din masivul Paringului, se îndreptează spre Est, formând un ângheu ascuțit, până în malul Oltului. Ambele sunt despărțite prin valea Lotrului. Culmea despre Nord se numește culmea **Plătăneștilor**, prezintă virfurile *Voinagu Cătănești* și *Vîrful mare*. A doua se numește culmea *Paringului*, prezintă virfurile *Balota*, *Cocorul*, *Breota*, *Chindia* etc. Din culmea Plătăneștilor, se desfac

spre Sud: 1) Culmea *Mălaia*, care se termină în vârful cu acest nume, la țărnul Lotrului; 2) culmea *Veverița*, cu vârful *Robu*, de unde se desface culmea *Brezoilor*, care se termină la îmbucătură Lotrului;—3) culmea *Căinenilor*, care merge spre Est până în Olt. Culmea Paringului trimite spre Sud următoarele culmi, cari acoperă cu prelungirile lor mai tot județul: 1) culmea *Polovraci*, printre Oltet, și Cernișoara; —2) *Gur-guiata*, pleacă din muntele Balota și se prelungeste printre Cerna și Luncăvêt;—3) culmea *Urșanilor*, care pleacă tot din muntele Balota și se întinde printre Luncavêt și Bistrița;—4) *Bistrița*, care pleacă din muntele Cocorul, și merge printre riurile Horez și Bistrița;—5) *Arnota*, care se desface de lângă muntele Breota, și merge printre apele Costești și Bistrița, cu vârful *Buila*;—6) *Vânturarița*, care pleacă din muntele Breota și se desface în altele trei, despărțind între ele apa Costeștilor, Otăsăul, Bistrița, Govora și Rîmnic;—7) culmea *Cheia*, care desparte râul Rîmnicul de apele Olăneștii;—9) culmea *Olăneștii*, care pleacă din muntele Chindia, și se prelungeste până la Rîmnicu Vâlcei, printre riurile Râmnic și Olăneștii. Toate aceste culmi, se prelungesc spre Sud sub formă de dealuri, a căror înălțime descrește treptat până în județul Romani. Printre aceste dealuri însemnăm dealul *Dră-*

gășani, din care se desface dealul *Sarului*, dealul *Frățila*, dealul *Balsului* și altele.

Ape. Intreaga hidrografie a acestui județ face parte din basinul Oltului, al cărui curs îi formează limita orientală de la confluența cu riul Vadului și până în dreptul satului Runcul. În acest parcurs Oltul formează mai multe insule acoperite cu sălcii, însă cea mai mare din ele, care este și locuită, este cea din fața Călimăneștilor. De-a lungul Oltului se află: Cozia, Calimăneștii, Râmnicul, Drăgășani etc.

Printre afluenții Oltului din acest județ notăm: 1) *Lotru*, care pleacă din muntele Paringu, curge în direcție generală spre Est, formează într-o câțiva frontiera țării și se aruncă în Olt în fața Vărăticului. El se încarcă cu Lotrița, Voineasa și altele mai mici;—2) *Gura Văei*, curge sub formă de torent, și se varsă în Olt, spre Nord de Râmnicu Vâlcei;—3) *Râmnicul*, care vine din muntele Breota, se îndreptează spre Sud-Est și se aruncă în Olt lângă orașul Râmnicu-Vâlcei, dupe ce se încarcă cu pârul *Olănești*; 4) *Ocna*, care vine din dealul Ocna, și se varsă în apropiere de Rîureni;—5) *Govora*, ese din muntele Piciorul Motrului și se varsă în Olt lângă satul Arcești;—6) *Bistrița*, vine din muntele Breota, și se varsă lângă satul Râioasa, dupe ce se încarcă pe dreapta cu pârul *Horez*, iar pe stânga cu *Apa Costeștilor* și cu *Otăsău*;—7) *Luncavățul*, care vine

din muntele Balota și se varsă în Olt lângă satul Brudănești, dupe ce s'a încărcat pe stânga cu *Valea Urșanilor* și cu *Valea Rimeștilor*;—9) *Orleasca*, mai puțin important, se aruncă în Olt lângă satul Scăioși;—10) *Pesceana*, pleacă din dealul Cărămizei, trece pe lângă Drăgășani și se aruncă în Olt lângă cătunul Slătăric;—11) *Mamul*, ese din dealul Drăgășani și se aruncă în Olt, lângă comuna Colibași;—12) *Oltețu*, care isvoraște din muntele Frasin (Mușetoaia), aparține pe o mică întindere județului Gorjiu; apoi formează puțin limita între cele două județe, și intră în județul Vâlcea pe la Mateești, îndreptându-se spre Sud până la comuna Laloș, unde intră în județul Romanați. Otețu se încarcă în stânga—pe teritoriul Vâlcei—cu *Tăria*, *Mâneasa*, *Cerna* cu *Cernișoara* și *Bechet*; iar pe dreapta cu *Cioroiu* și *Calu* ¹⁾.

Clima. Clima acestui județ nu diferă întru nimic de aceea a județului Gorjiu, adică arzătoare vara și friguroasă iarna. Valea Oltului și a Oltețului este ca și aceea a Jiului bântuită de vânturi în ambele anotimpuri. În regiunea muntoasă iarna este mai lungă și anotimpul toamnei abia se manifestă. Pe virfurile mai înalte zăpada este aproape perpetuă.

¹⁾ Rîul Beika, afluențe al Oltului, Geamărtăului, afluențe al Oltețului, se vor trata la județul Romanați.

Impărțirile politice. Județul Vâlcea se împarte în cinci ocoale: 1) Plaiul **Cozia**, cu reședința în **Ocele mari**;—2) Plaiul **Hurezul**, cu reședința în comuna **Hurez**;—3) Plasa **Oltețele**, cu reședința în comuna **Zătreni**;—4) Plasa **Cerna**, cu reședința în comuna **Mădărești**;—5) plasa **Drăgășani**, cu reședința în comuna **Drăgășani**.

Suprafața totală a județului este de 519563 pogone (270.370 ectare).

Populațiunea atinge țifra de 155365 locuitori.

Orașe. **Râmnicu-Vâlcei**, (6000 loc.) Situat la confluența riului Râmnic cu Oltul, într'o pozițiune frumoasă, pe valea Oltului, și înconjurat cu înălțimi. Se deosibește spre West muntele *Capela*, care amintește existența unei biserici catolice dupe timpul când Oltenia era ocupată de Austriaci. Se află de asemenea edificiul *Episcopia* cu un seminar și *Cetățuia*, mănăstire. Reședința regimentului 2-lea dorobanți și a escadronului 2-lea călărași, care face parte din regimentul 2-lea cu reședința în Pitești. Spre Sud de muntele *Capela* se află grădina publică Zăvoiuil.

Are o școală de meserii în bună stare, o școală de băeți și una de fete, precum și toate celelalte autorități superioare ale județului. Cap de linie al drumului de fier Râmnicu-Vâlcea-Corabia

Drăgășani (4430 loc) Pe țărmul drept al Oltului. Loc de producțiuni vinicole, cel mai im-

portant din țară, atât din punctul de vedere al cantității cât și din acela al calității. Stațiune a drumului de fier Râmnic-Corabia. Scoală de meserii (dogărie, buți etc), scoale primare de băeți și fete. Biurou telegrafo-poștal, sub-prefectură etc. Spital. Monument istoric în amintirea eteristilor din 1821. Renumit de asemenea pentru epoca lui Tudor Vladimirescu 1821.

Ocnele mari (3500 loc.) Comună urbană. Insemnată prin salinele sale bogate și prin lacul sărat, care servește ca stabiliment balnear.

Hurez. (Târgul Hurezului, 855 locuitori) comună rurală. Înființat în 1836 ca târg ambulant (bâlcu) pe lângă mănăstirea Hurezu. Târg săptămânal. Scoală primară.

Rîureni, bâlcu renumit, care se ține o dată pe an la 8 Septembrie. Altă dată mult mai important. Decăderea lui este provocată atât de tariful auton om cât și de crearea drumurilor de fier. Această localitate se află spre Est de Ocnele mari.

Călimănești, Olănești, stabilimente balneare importante. La Călimănești se află renumitul izvor *Căciulata*, unicul în Europa. Se deosebesc de asemenea sursele de ape minerale de la Ocnele

¹). Dupe vechia împărțire, acest județ coprindea șapte ocoale: Horez, Cozia, Oltețu de jos, Ocolu, Otăsău și Olt, cari mai în urmă s'au redus la cele cinci ocoale notate în text.

mari (băi de sare), Govora și altele mai puțin importante.

Monumente și localități istorice. Se deosibește : Mănăstirea *Hurez*, zidită de Constantin Brâncoveanu la 1695 ;—*Cozia*, zidită de Mircea cel mare la 1385 ;—mănăstirea *Arnota* și mănăstirea *Dintr'un lemn*, zidite de Matei Basarab la 1640 ;—mănăstirea *Bistrița*, zidită de Stefan II Surdu la 1591. Se deosibește de asemenea drumu Romaniilor, construit pe dreapta Oltului, care mergea spre Ulpia Traiană, și ale cărui urme se mai observă încă și astăzi pe unele locuri.

Bogății. Cerealele nu constituie bogăția principală a acestui județ. Ele nu se cultivă serios de cât prin partea de Sud. Se deosibește cu toate acestea cultura porumbului, mai cu seamă pe valea Oltețului și a Oltului, în trecerea acestor riuri prin zona dealurilor. Bogăția principală constă în : producțiunea vinurilor de prima calitate din Drăgășani ; în exploatarea pădurilor (Brezoiu) producțiunea alcoolului de prune (țuica), sare, pietre de marmoră și altele ¹⁾. Recolta cerealelor din acest județ atinge țifra mediă de 461000 ectolitrii pe an ; dintre cari : porumb 424000 ectolitri, grâu 23000 ectolitrii, iar restul seceră și orz. Se mai cultivă pe alocurea cânepa și inul, cartofi, fasole, mazăre și alte plante legumioase.

¹⁾. Cele alte bogății minerale nu sunt încă cunoscute.

Produțiunea vinului atinge țifra de 80000 ectolitri: aceea a țuicii 38000 ectolitrii.

Produțiunea animală constă din: Cai (8585); aoi (63362):—oi (110.000);—capre (48625);—porci (31298). Se deosibește de asemenea creșterea albinelor, cari produc peste 3000 kilograme miere și peste 1600 kilograme de ceară precum și aceea a gândacilor de mătase.

Industria sa reprezintă slab. Se cunoaște o fabrică de salamuri, una de frânghii și una de tăbăcărie (Râmnicu Vâlcei), toate trei înființate în timpurile din urmă. Prin localitățile muntoase se lucrează olăria ordinară și dogăria. Țeșăturile de cânepă, și chiar mătase, lucrate de femeile de la țară sunt recomandabile. Cele alte industrii constau din fabricarea objectelor necesităților zilnice: croitoria, cismăria, lemnăria, fierăria etc.

Comerțul acestui județ se activează prin exportul vinului, al țuicei, al porcilor (astă-zi degenerat) al lănei și al sărei, precum și al lemnelor de construcțiune, ridicat foarte mult prin crearea drumului de fier.

Căi de comunicație. Ca drum de fier avem linia de la Râmnicu-Vâlcei la Piatra, prin Drăgășani, cu o mică ramură de la Râmnicu-Vâlcei la Ocnele mari, unde se unește cu linia principală a țarei, și de unde se continuă în județul Romanați. Soselele sunt relativ mai abundente și mai bine întreținute de cât prin alte ju-

dețe muntoase. Se notează șoseaua națională Râmnicu-Vâlcei—Rîu-Vadului, pe malul drept al Oltului, care trece prin Călimănești, Cozia și Brezoiu; —șoseaua națională Râmnicu-Vâlcei-Piatra prin Slăvitești, Orlești Drăgășani și Pleșoiu;— Râmnicu-Vâlcei-Târgu-Jiu, șosea județeană prin Hurez și Polovraci pe unde intră în Gorjiu, precum și alte șosele județene și comunale în mare număr și bine întreținute.

Prima din aceste șosele, aceea care merge la Rîu-Vadului, conduce în Transilvania la Sibiu etc., prin pasul Turnu-roșu.

Aceasta este una din trecătorile cele mai importante din România și cea mai vechiă cunoscută. Pe aci au trecut oștile lui Traian și ale lui Michai Bravul ¹⁾.

DOLJIU.

(Marca un pește).

Situațiune. Limite. Acest județ se află cuprins între județul Mehedinți la West;—Gorjiu la Nord;—Vâlcea și Romanați la Est, și Dunărea

¹⁾ Afară de această trecătoare în munții Vâlcei mai sunt și altele în număr de 11, peste care însă nu se poate trece de cât cu piciorul sau în cazul cel mai bun cu calul. Acestea sunt: *Scăunelele*, dealul lui Vlad, Mândra, Pociovaliștea și Mălaia în plaiul Cozia; Piscul galben, Voineasa, Marița, Recea, Vidra și Vița în plaiul Hurez.

la Sud. O linie convențională care pleacă din Dunăre, ceva mai la West, de Cetatea, și care se îndreptează spre Nord, apoi spre Nord-Nord-Est, făcând mai multe cotituri, până la Țânțăreni, formează hotarul acestui județ cu Mehedinți; — de la Țânțăreni, urmând cursul stâng al Gilortului până din sus de satul Poiana, apoi îndreptându-se spre Est până la satul Văleni, este hotarul care îl desparte de Gorjiu; — de aci hotarul se îndreptează spre Sud, până la Bulzești, mărgininnd Doljiul despre Vâlcea, și din acest punct către Sud, până iar în Dunăre, spre West de insula Păpădia, este hotarul despre Romanați.

Dealuri. Județul Doljiu coprinde spre Nord o mică porțiune din zona șesului, afară de terasa danubiană, care se întinde de-a lungul Dunărei ¹⁾). Din culmea Zănoagei se lasă spre Sud pe stânga Jiului, dealul Muerei, care se prelungește spre Sud până ce se pierde în terasa danubiană. Aceasta este singura înălțime importantă dupe partea stângă a Jiului. De cea dreaptă însă culmile de dealuri sunt mai numeroase, de și mai puțin importante prin înălțimea lor. Printre acestea vom deosebi dealul care desparte basinul Jiului de acela al Desnăuțului, în cursul lor inferior, precum și mai multe alte culmi secundare, cari se desfac din culmea principală, numită Piscul Ne-

¹⁾. Vezi pag. 12.

gru (Mehedinți) și care despart între ele râurile Liamna, Obedeanu, Valea lui Pătru și cursul inferior al Motrului.

Restul solului este șes. El ni se prezintă sub forma unei câmpii întinsă și unită, aproape fără ondulațiuni, pe unele locuri chiar pe același nivel cu Dunărea (terasa.)

Ape. Județul Doljiu este coprins în basinul inferior al Jiului și acela al Desnăuțului. Jiul intră în Doljiu la Țânțăreni, dupe ce confluează cu Gilortul. Din acest punct, el se îndreptează, făcând o mulțime de cotituri, spre Sud-Sud-Est până la Craiova, pe lângă care trece la distanța de vre-o câți-va kilometri spre West. De aci Jiul se îndreptează direct spre Sud până la Zaval, de unde albia sa se desface în trei brațe, dintre cari, unul, cel principal, aruncă o parte din apele sale în Dunăre în fața Rahovei; al doilea ceva mai spre West, și al treilea în lacul Ne-deia.

Afluenți Jiului dupe dreapta, cari udă acest județ, sunt: 1). *Valea lui Pătru*, care se varsă aproape de comuna Sfircea: ¹.)—2). **Obedeanu**, care se varsă lângă comuna Breasta, dupe ce s'a încărcat cu Brabova;—3). *Liamna*, care se

¹). Spre Nord de valea lui Pătru, județul Doljiu este udat de o mică parte din cursul inferior al *Motrului*, care se varsă în Jiu la satul Gura Motrului.

varsă lângă Bucovăț, în dreptul Craiovei;—4). *Palilula*; — 5). *Valea Bisericeii*. Aceste trei din urmă puțin importante. Direcțiunea generală a acestor afluenți este de la West spre Est, printre culmile de dealuri ce se desfac din Piscul Negru și se pierd unele chiar în marginea Jiului.

Afluenții dupe stânga sunt: 1). *Amărădia*, care vine din Gorju, trece în Doljiu pe la Căpreni, și se varsă în Jiu la Nord de satul Troaca. Cele alte sunt fără nici o importanță.

Desnăuțul, care vine din Piscul Negru, (Mehedinți) intră în Doljiu pe la Păcurețu și se îndreptează spre Sud-Est până ce se varsă în lacul Cârna.

De la Cetatea, Dunărea se îndreptează spre Sud și Sud West până la Calafat; de aci spre Sud până la pichetul Dervent; apoi spre Est până la hotarul județului Romanați.

Lacuri și insule. Pe această întindere, mergând de la West spre Est, Dunărea a format, prin retragerea albiei sale, următoarele lacuri: *Moreni*, *Maglavit*, *Golențu*, *Tunarii*, *Deasa*, *Piscu*, *Rastu*, *Bistrețul*, *Cârna*, *Balta Popei* și *Nedeia*. Aceste patru din urmă comunică între ele și se unesc cu Dunărea prin câte-va brețe. În albia sa apele Dunărei înconjură următoarele insule: *Cetatea*, *Golu* în fața Golențului, *Calafat* în fața portului, *Kikinetele mic*, *Bogdan*, *Canapa* și *Caraula*, așezate la vale, una după alta; *Akalic*, în

dreptul lacului Deasa; *Galasana*, în dreptul lacului Rastul; *Galanul*, în dreptul Bistrețului și *Copanița*, între lacul Nedeia și îmbucătura Jiului.

Climă. Clima acestui județ este excesivă ca aceea a tuturilor județelor de pe lângă Dunăre. Vara este lungă și arzătoare, iarna de asemenea lungă și friguroasă.

Anotimpul primăverii abia se observă, iar acela al toamnei este ceva mai pronunțat. De altă parte lipsa de păduri produce lipsa de umezală; iar pe valea Dunărei suflă vânturi adese ori violente.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul Doljiu se împarte în șapte ocoale: 1) plasa **Ocolului** cu reședința în **Melinești**;—2) plasa **Dumbnava**, cu reședința în **Filiaș**;—3) plasa **Amărădia** cu reședința tot în **Melinești**¹⁾;—4) plasa **Jiu de sus**, cu reședința în **Filiaș**²⁾;—5) plasa **Câmpu**, cu reședința în **Calafat**;—6) plasa **Balta**, cu reședința în comuna **Bărca**; 7) plasa **Jiu de jos** cu reședința în **Bechet**.

Suprafață totală a județului este de 1271088 pogoane, (637,069 ectare). Populațiunea atinge țifra de 260,000 locuitori.

Orașe. **Craiova** (36000 loc.) situat în apropiere de țărmul stâng al Jiului. Este orașul cel

¹⁾. Plasa Amărădia este împreună cu plasa Ocolului.

²⁾. Plasa Jiu de sus este împreună cu plasa Dumbrava.

mai important din Oltenia și unul din cele dintâi din țară ca amintiri istorice. Se crede a fi fundat pe la începutul secolului XIII de un rege al Românilor craiul Ioan. Până la 1828 Craiova a fost capitala Banilor Oltenești. La 1808 fu copleșit de Pasvantoglu, dar la 1811 acesta fu bătut de domnul țării Moruzi ajutat de Turci.

Astăzi ea nu are altă însemnătate de cât că este capitala județului Doljiu. Are un liceu, școală comercială, militară, reală, școală centrală de fete și externat, școală profesională, școală de meserii, școală normală, șase școli primare de băieți și patru de fete, precum și mai multe institute private de băieți și fete. Reședința statului major al corpului I de armată, diviziei I de infanterie, al regimentului I de dorobanți și a regimentului I de călărași.—Curte de apel, tribunal comercial, teatru, spital etc. Craiova este patria principilor Bibescu și Știrbei și a istoricului Nicolae Bălcescu. Se distinge încă biserica St-Dimitru zidită se crede de vre-o 700 ani.—Stație intermediară importantă a liniei ferate centrale și cap de linie al drumului de fier (proectat) Craiova—Calafat.

Calafat (4000 loc.) Port la Dunăre. Se crede a fi fost colonie geneveză în veacul de mijloc. Renumit prin bătăliile ce s'au întâmplat între Ruși și Turci. Stațiune de vapoare pe Dunăre. Export de cereale.

Bechet (1000 loc.) Mic port la Dunăre. La 1828 bătălie între Ruși și Turci.

Negoești și *Plenița* târguri importante.

Monumente și Localități istorice. *Cernătești* și *Desa*, renumite pentru bătăliile dintre Români, conduși de Mihai Bravul, și Turci 1596 și 1597 *Băilești*, renumit pentru bătălia dintre Turci și Ruși.

Proape de Craiova se află mănăstirea *Ji-tianu*, foarte vechiă, rezidită de Doamna Bălașa soția lui Constantin Brâncoveanu. — Mănăstirea *Bucovățul* pe malul drept al Jiului, zidită de clucerul Pârvu 1573. Astăzi penitenciar și fabrică de tăbăcărie. — *Sadova*, fondată de Matei Basarab în 1632, situată în plasa Jiului de jos. La 1784 Austriacii au bătut pe Turci. Se mai pot vedea vechile fortificații.

Afară de aceste localități se mai observă multe ruine din timpurile antice. Ast-fel, urme de cetăți romane se observă pe lângă satele Răcari, Brădești, Gura Motrului, Vela, Muereni, Hunia, Plenița, Poiana, Desa, Ceret, Negoiu, Rastu, Nedeia (urmele unui pod pe Dunăre) Foișor, Sadova, la gura Jiului (cetatea Acrida) și lângă comuna Grecești.

Bogății. Producțiunea cerealelor de tot felul constituie principala băgăție a acestui județ. Se cultivă în cantități considerabile grâul, porumbul și rapița. Orzul, ovězul și meiul vin în al doilea

rang. Se cultivă de asemenea cânepa de Bologna (Predești) și altele.

Recolta anuală mediă atinge țifra de 3,350000 ectolitrii, dintre cari peste 2 milioane porumb, un milion grâu, iar restul alte cereale.

Se cultivă de asemenea cartofi (45000 ectolitri), linte, mazăre, hămeiu și altele.

Pădurile lipsesc în general cu cât înaintăm spre Sud; în partea de Nord însă se afiă pe dealuri păduri imense de stejar cari se exploatează.

Pe dealuri se produce și vinuri bune.

Producțiunea vinului se urcă la țifra de 50000 ectolitri pe an. Se deosibește vinurile de Șegarcă. Producțiunea țuicei și a altor spirtoase este de aproape 6000 ectolitri pe an.

Pescăria de prin riuri, lacuri și Dunăre joacă un rol important și constituie la rîndul său una din bogățiile județului.

Din punctul de vedere al animalelor domestice Doljiu stă în primul rang printre județele României. Se găesc cai (25,299);—boi (131602);—oi (559683);—capre (11,255);—porci (78,189);—asini (65).

Creșterea albinelor dau până la 11000 kilograme de miere și peste 2000 kilograme ceară.

Ape minerale se găesc în vre-o câte-va localități, nu sunt însă destul de importante spre a constitui o avuție pentru județ. Se găesc ape

feruginoase la *Trei fântâni*, aproape de Craiova ; în comuna Breasta, între Poiana și Desa etc.

Producțiunea industrială este relativ mai înaintată în județul Doljiu. Se deosebesc fabrica de tăbăcării (Bucovăț), postavuri (Craiova), producțiunea făinei, fabrica cânepei, aceea a fierului, căruțaria, precum și alte industrii privitoare la locuință, îmbrăcăminte, alimentațiune etc.

Comerțul acestui județ constă din exportul cerealelor, lemnelor de construcțiune, și altele ; și importul din tot felul de fabricate, mașini agricole etc.

Căi de comunicație. Calea ferată care străbate țara prin mijloc intră în județul Doljiu pe la Pielești și se continuă spre West, străbătând partea de Nord a județului prin Cârcea, Craiova, Ișalnița, Coțofeni, Răcari și Filiaș. Calea ferată este dublată cu marea șosea națională, care pune în legătură Craiova cu Severinul și Slatina. O șosea județeană leagă Craiova cu Calafatul, prin Perișor și Galicea, pe lângă care s'a proiectat o altă cale ferată. O altă șosea județeană leagă Craiova cu Cetatea prin Caraula ; Craiova cu Bistrețu prin Șegarcea, și Craiova cu Caracal prin Coșioveni.

ROMANAȚI.

(Marca un snop de grâu).

Situațiune. Limite. Acest județ se cuprinde între județul Doljiu, la West; Vâlcea, la Nord; Olt și Teleorman, la Est; iar la Sud se mărginește cu Dunărea. Marginea despre West corespunde cu marginea de Est a județului Doljiu; tot ast-fel marginea de Nord corespunde cu cea de Sud a județului Vâlcea. Intru cât privește pe cea de Est, ea e formată de cursul inferior al Oltului, începând de lângă comuna Foișor și continuându-se până la îmbucătura acestui riu; iar marginea meridională este formată de Dunăre, de la Gura Oltului și până la punctul unde se termină marginea județului Doljiu.

Dealuri. Ca și Doljiu, județul Romanați ocupă zona șesului și terasa danuaiană, afară de o mică porțiune spre Nord, care cade în zona dealurilor. Se poate nota dealul *Sarului*, între Beika și pârâul Bechet;—dealul *Frățila*, între Oltet și afluențele său Frățila, și dealul *Balșului*, între Oltet și Tăslui. Restul județului prezintă același aspect ca și județul Doljiu.

Ape. Cursurile de apă sunt rari și puțin importante, afară de Oltet, care 'l udă puțin în partea de Nord. Toate sunt afluenți ai Oltului. Acestea sunt: 1). *Beika*, care vine din dealul Muerei (Vâlcea) trece în Romanați pe la West

de comuna Stupina, și se varsă spre Sud-Est de comuna Pleșoiu;—2). *Corneșul*, care ese din dealul Sarului, curge paralel cu Beika, și se varsă în apropiere de comuna Greci;—3). **Oltețul**, care intră în județul Romanați pe la Est de comuna Dobriceni, trece pe lângă Balș, de unde se îndreptează spre Sud-Est până la confluența sa lângă satul Viișoara, dupe ce s'a încărcat pe dreapta cu pâruiul *Bechet*, iar pe stânga cu *Frățila*, unit cu *Geamărtăluu*;—4) *Tesluiu*, care vine din dealul Muerei (Doljiu) intră în Romanați pe la Rubăneștii de sus, și se îndreptează spre Sud-Est, paralel cu Oltețu, până la confluența sa cu Oltul la satul Stoienești.

Insule și lacuri. In tot cursul său, cât ține județul Romanați Dunărea are o direcție generală de la West la Est. Pe țărmul său se formează un lac mare, numit *Balta Potelul*, cu care comunică printr'un braț, și care formează în interiorul său mai multe insule mlăștinoase. In albia Dunărei se află următoarele insule: *Papadia*, imediat spre Est de marginea județului Doljiu; *Potelu*, în dreptul lacului ast-fel numit; *Imbra* și *Ciulnița* în dreptul comunei Celeiu. și *Islaz*, în fața portului cu acest nume.

Clima județului Romanați nu se deosibește întru nimic de clima județului Doljiu, cu deosebire că este ceva mai secetoasă.

Suprafața totală a județului este de 769570 pogoane (385,708 ectare).

Populațiunea atinge țifra de 96,500 locuitori.

Impărțiri administrative. Acest județ se împarte în 5 ocoale: 1) plasa **Ocol**, cu reședința în **Caracal**;—2) plasa **Oltu de sus**, cu reședința în comuna **Piatra**;—3) plasa **Oltețu**, cu reședința în **Balș**;—4) plasa **Oltu de jos**, cu reședința în **Corabia**;—5) plasa **Balta** cu reședința în comuna **Obișșia**.

Orașe. **Caracal** (9000 loc. Buridava). Situat în partea de West a județului. Centrul șoselelor din tot județul și cea mai importantă stațiune pe calea ferată **Piatra—Corabia**. Școală de meserii, *1 gimnaziu* mai multe școli primare de băieți și fete. Tribunal etc. Trage numele de la **Antoniou Caracala**. Victorie strălucită a Românilor, sub conducerea lui **Mihai Bravul**, în contra **Turcilor** la 1597.

Balș (1500 loc.) Pe **Olteț**. Stație de drum de fier pe linia centrală.

Islaz (4000 loc.) Port la **Dunăre** aproape de confluența **Oltului**. De aci începe drumul lui **Traian** și merge pe lângă **Olt** prin **Drăgășani** și **Râmnicu-Vâlcei**. La 1848 s'a creat de guvernul provizoriu prima constituțiune a țarei.

Corabia (1000 loc). Mic port la **Dunăre**, situată într'o pozițiune admirabilă. Cap de linie al drumului de fier. P'aici au trecut **Românii** pentru întâia oară **Dunărea** în campania de la

1877. Prin crearea drumului de fier viitorul acestui port este asigurat.

Brâncoveni, *Eupoaietele* și *Drăghiceni* târguri anuale.

Monumente și localități istorice. *Gostovăț* (plasa Ocol) ruinele unei cetăți antice unde s'au găsit un plug de aur și altele. Asemenea urme de ruine se mai găsesc la Frăsinet (Cetatea Antina) Cacaletți, Băbiciu, Preajba, Stoenesti, Răcari, Mirila, Celeiu etc. In apropiere de Celeiu se află ruinele cetății vechi *Recina*. In comuna *Fărcaș* s'a născut popa Stoica Farcaș, unul din generalii lui Mihai bravul. In dreptul comunei Potel se află ruinele unui pod pe Dunăre.

Se află de asemenea mai multe mănăstiri vechi: *Hotărani* rezidită în 1504 de Mitrea Vornicul și mai târziu la 1715 de Matei Fălcoianu; *Comanca*, *Căluui*, *Popânzălești Geme*, și *Brâncoveni*.

Bogățiile de căpetenie ale județului Romanati constau în cultura cerealelor, care se practică și aci pe o scară întinsă ca și în Doljiu. Se deosebete totuși cultura grâului și a rapiței. Recolta cerealelor se urcă la țifra de 2,500,000 ectolitri pe an; dintre care 1,350,000 porumb, 800,000 grâu, și restul secară, rapiță, orz, ovez, cânepă și in.

Se cultivă de asemenea diferite alte plante alimentare; cartofi, fasole, linte, mazăre și altele.

Producțiunea vinului se urcă anual la țifra de 30000 ectolitri; iar aceea a alcoolului este neînsemnată.

Pescăria joacă un rol important prin partea de Sud a județului.

Intinderea podurilor este neînsemnată. Câte-va se află în partea de Nord; restul județului este aproape cu totul lipsit.

Dintre animalele domestice în județul Romanai se găsesc cai (25658);—boi (82938);—oi (217507);—capre (2469);—porci (39740);—asini (242).

Se practică de asemenea creșterea albinelor, care dau peste 6000 kilograme miere și 2000 kilograme ceară.

Producțiunea industrială se reduce la confecționarea obiectelor de prime nevoie.

Producțiunea minerală nu se reprezintă de cât printr'o sursă de ape minerale la Soreni.

Căile de comunicație. Județul Romanai este străbătut de la Nord la Sud de calea ferată R-Vâlcei-Corabia, care trece prin Stroești, Pleșoiu, Piatra și *Caracal*. O șosea bine întreținută străbate județul în aceeași direcțiune. Afară de asta mai sunt șoselele următoare: *Caracal-Craiova*, prin Radomir și Leu; *Caracal-Berendeiu* spre Olt și *Dăbuleni-Islaz*, dealungul Dunărei.

ARGEȘ.

(Marca un Vultur).

Situațiune. Limite. Acest județ se află cuprins între Vâlcea la West; — Oltul și Teleorman la Sud; — Vlașca și Muscel la Est și Transilvania la Nord. Marginea despre Vâlcea o formează râul Olt, de la Turnu roșu și până la satul Deleni; cea despre Olt, Teleorman și Vlașca se reprezintă printr'o linie convențională; cea despre Muscel urmează cursul râului Vilsan, până la origina sa; iar cea despre Transilvania începe de la Turnu roșu și urmează culmea Carpaților prin munții Surul, Scara, Negoii și Buteanu, până la colțul Vistimare.

Munții. Pe frontiera septentrională se află grupul munților Făgărașului, care ocupă cu ramurile lor aproape tot județul. Se disting următoarele culmi mai importante: 1). Culmea Joitei, care se desface din muntele Pretina, și se prelungeste spre Sud până la confluența râului Vilsan cu Argeșul. Prezintă vârful Joita și Ghizul. 2). Culmea Comarnicului, cea mai importantă, care pleacă din muntele Negoii și se prelungeste printre Argeș și Topolog, cu vârful *Comarnic*, și care se continuă prin culmea *Clăbucetului* și *Poiana lungă*, până în apropiere de Pitești; 3). Culmea *Coziei*, care pleacă din muntele Budislav, cu vârful *Mazgava*, Fața St-Ilie, și mai la Sud vârful *Co-*

zia . Această culme trimite numeroase ramuri spre Olt, formând pe alocurea munți înalți, cari se ridică d'asupra albiei acestui riu. In partea de Sud dealurile se mai răresc și formează între ele două șesuri întinse : Câmpul *Burdea*, între Vedea și Teleorman și câmpul *Găvan*, între Teleorman și Dîmbovnic.

Ape. Culmea Comarnicului constituie marginea între basinul Oltului și acela al Argeșului; de aci urmează că cursurile de apă care udă județul Argeș, sunt tributarii celor două riuri. Printre cele mai importante notăm: 1). *Boia*, formată din *Boia mare* și *Boia mică*, care curge sub formă de torrent; — 2). *Șimnicul*, care ese din muntele Fetzeni și se varsă în Olt în fața satului Copăceni; — 3). *Topologul*, care ia naștere în muntele Fața St-Ilie, curge spre Sud până în dreptul orașului Râmnicu Vâlcei, apoi spre Sud-Est până la confluența sa cu Oltul în fața satului Slăvitești: — 4). **Argeșul**, care ia naștere în muntele Buteanu¹⁾, se îndreptează spre Sud până la Bărbătești, apoi spre Sud-Est până la eșirea sa din județ. Udă în cursul său orașele Curtea de Argeș și Pitești. De partea dreaptă Argeșul nu primește nici un afluent de oare-care importanță; pe cea stîngă însă, el se mărește cu *Vâlsan*, care izvoraște din muntele Pretina, și curge spre Sud

¹⁾ Un braț vine din muntele Negoiu.

printre culmea Zoitei și aceea a Pretinei, până la confluența sa aproape de satul Valea mărului. Afară de aceste riuri, județul Argeș mai este udat, în partea de Sud, de cursul superior al riuurilor: *Vedea*, care ese din culmea Comarnicului, format din *Cotmeana* și *Vedița*; *Teleormanul*, care isvorăște spre Est de cel precedent, la vre-o 5 km. departe de Pitești; *Dâmbovcicul* și *Neajlovul* care isvorăsc din dealurile situate spre Sud de Pitești. Cele două d'întăi se reunesc în județul Teleorman; iar cele două din urmă în județul Vlașca.

Clima acestui județ este identică cu aceea a Vâlcei. Deosebirea constă în aceea că nefiind nici o deschizătură spre Nord vânturile sunt mai rari și mai puțin tari.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul Argeș se împarte în următoarele șapte ocoale: 1) Plasa **Loviștea** la Nord, cu reședința în comuna *Suici*; — 2) plasa **Topologul**, lângă Olt, cu reședința în *Tigveni*; — 3) plasa **Argeșul**, spre Est de cea precedentă, cu reședința în *Curtea de Argeș*; — 4) plasa **Oltul**, la Sud de plasa Topologul, cu reședința în comuna *Lăunele de sus*; — 5) plasa **Pitești**, la Est de precedentă, cu reședința în *Pitești*; — 6) plasa **Gălășești** la Sud de plasa Pitești, cu reședința în comuna *Furduești*; — 7) plasa **Cotmeana**, la West de precedentă, cu reședința în comuna *Costești*,

Suprafața totală a județului este de 960,712 pogoane (481,508 ectare).

Populațiunea atinge țifra de 190000 locuitori.

Orașe. **Pitești** (11000 loc.) capitala județului. Situat pe râul Argeș, aproape de confluența acestuia cu râul Doamna. Are un gimnaziu, mai multe scoli primare de băieți și fete, o școală de meserii. Reședința tuturilor autorităților județene și a diviziunii II din corpul I de armată, cu reședința în Craiova. Oraș comercial. Târg important la Dumineca Tomei. Stațiune importantă pe linia ferată centrală, și cap de linie al tutulor drumurilor din județ.

Curtea de Argeș (4000 loc.) Situat pe Argeș în plasa Argeșul. Insemnat ca a doua reședință a lui Radu-Negru. Lângă oraș se află mănăstirea ce poartă acest nume, zidită de Neagoe Basarab la anul 1518. Cel mai frumos monument de arhitectură bizantină. Restaurată în zilele noastre. Scaunul episcopatului de Argeș. Posedă un seminar și scoale primare de băieți și fete. Situat cam la jumătate distanța pe drumul dintre Pitești și Râmnicu-Vâlcei. În oraș se află biserica domnească, zidită dupe cât se crede de Radu-Negru.

Monumente și locuri istorice. Cele alte mănăstiri din acest județ sunt: *Cotmeana*, *Maicele* și *Flămânda* în plasa Oltul; *Fedeleşoiu* în plasa Topologul; *Stănișoara*, *Turnu*, *Burislăvești*,

Scăuneni, Roboia, Văleni și Brădet în plaiul Lovișteea, și *Tutana*, zidită de Mircea cel mare, în plasa Argeșul. Afară de asta se mai ved încă lângă comuna Areful, urmele unei cetăți din timpul lui Radu-Negru, și *Poenari*, din timpul lui Vlad Țepeș.

Bogății. Cerealele se cultivă mai cu osebire în partea de Sud. Producțiunea totală atinge țifra de 410,000 ectolitri pe an. În această țifră producțiunea porumbului se urcă la 240,000 ectolitrii. Cele alte cereale sunt grâu, secară, ověz, orz, rapiță și meiu. Ca plante textile sunt inul și cânepa. Ca plante alimentare sunt fasolea, lintea, mazărea și puțin hămeiu.

Recolta mediă anuală a acestui județ, atinge țifra de 410,000 ectolitri; din care: 240,000 ectolitrii porumb,—30000 ectolitrii grâu,—11000 ectolitrii secară, restul orz, ověz, meiu, rapiță etc.

Recolta plantelor allmentarii se urcă la țifra de 240,000 chilograme dintre care numai fasole pentru țifra de 180,000.

Producțiunea vinului și a țuicei constituie încă una din bogățiile acestui județ. Producțiunea vinului se urcă la 3000 ectolitrii viu alb; aceea a țuicei este mult mai considerabilă, 29000 ectolitrii pe an.

Pădurile sunt întinse și prin multe locuri se exploatează deja într'un mod sistematic.

Producțiunea animală constă din cai (8214);—

boi (86,714); — oi (141,177); — capre (9,942); — porci (41,970) și asini (119). Creșterea albinelor dau pe fie-care an, aproape 6000 kilograme miere și peste 2500 kilograme ceară.

Producțiunile minerale nu sunt încă destul de bine cunoscute; cu toate acestea munții Argeșului nu sunt nici de cum lipsiți de bogățiile minerale caracteristice Carpaților în genere.

Industria principală, în afară de obiectele de prima necesitate, constă în fabricarea țuiceii și altor rachiuri, lemnărie, brânzeturi etc.

Comerțul se exercită mai cu osebire în orașele Pitești și Curtea de Argeș și prin târgurile anuale, cari se fac în: *Tutana*, (la 5 Iuliu); în Curtea de Argeș, (la 15 August și 26 Octombrie); Uda, (la 15 August) și Tigheni, (la 9 Martie). Se exportă vin, țuică, lemne, brânzeturi, lână, miere și ceară.

Căi de comunicațiune. Calea ferată centrală străbate acest județ de la Est spre West, începând de la Leordeni și trecând prin Pitești și Costești până la Corbu, unde intră în județul Slatina. De la Costești pleacă o altă cale ferată spre Sud, către Turnu Măgurele. Ambele căi ferate sunt dublate cu șosele. Afară de acestea mai sunt șoselele Pitești—Curtea de Argeș—Râmnicu Vâlcea, cu o ramură laterală la Gălășești;— Pitești—Slobozia, care se continuă în Vlașca Pitești—Bărăști, care se continuă în județul Olt. La

acestea adăogăm șoseaua numită Vâlsana, care înlesnește comunicația pe valea riului cu acest nume.

OLTUL.

(Marca un turn.)

Situațiune. Limite. Se coprinde între județul Argeș, la Nord și Est, de la satul Orleni și până la Corbu; între Teleorman la Est și Sud, de la Corbu și până la Scărișoara, și la West între județul Romanați, până în Doleni, și Vâlcea până la Orleni. Marginea despre West o formează Oltul; cea despre Nord-Est și Sud o linie convențională, care, în partea de Est, urmează puțin cursul Vedei.

Dealuri. Acest județ este așezat ast-fel în cât nu se atinge nici de zona munților nici de Dunăre. Partea de Nord ține de zona dealurilor și este acoperită cu ramurile ce vin din culmea Comarnicului, printre cari se deosibeește dealul *Jienilor*, *piscul Dobrei*, dealul *Șopotului* și altele. Restul solului, cu cât înaintăm spre Sud, este șes, și nu prezintă nici o altă ondulațiune de cât, ici și colo, câte o măgură.

Ape. Mai toate cursurile de apă care udă acest județ sunt afluenți ai Oltului. Acest riu udă în cursul său orașul Slatina și formează o mulțime de insule păduroase. Rîurile care 'i sunt tributarii, începînd de la Nord spre Sud, sunt:

1) *Trepteanca*, care isvorăște din Argeș și se varsă lângă Orleni;—2) *Cungrea mare*, curge în direcție generală de la Nord-Est spre Sud-West și se varsă lângă satul Câmpu mare;—3) *Cungrea mică*, curge paralel cu cel precedent și se varsă ceva mai la Sud de confluența Pesceanei;—4) *Comănița*, puțin important;—5) *Těsluiu* se varsă lângă cătunul Ipoteștii. 6) *Seiul* isvorăște mai la Sud și curge paralel cu Oltul, apoi trece în județul Teleorman. Afară de astea județul Olt se mai udă de cursul superior al Călmățuiului, precum și de câți va din afluenții Vedei: *Plapcea mare*, *Plapcea mică* și *Negrișoara*.

Clima acestui județ se deosebete oare-cum de clima județelor mărginașe, prin aceea că nu prezintă nici frigul timpuriu, caracteristic zonei munților nici vinturile constante, cari suflă pe lângă Dunăre.

Impărțiri administrative. Se împarte în patru ocoale: plasa **Oltul**, unită cu plasa **Vedea**, cu reședința în comuna *Spineni*, plasa **Mijlocul** cu reședința în comuna *Periești* și plasa **Șerbănești** cu reședința în comuna *Drăgănești*.

Suprafața totală este de 682,413 pogoane, (342020 ectare).

Populațiunea atinge țifra de 115,413 locuitori.

Orașe. **Slatina** (6000 loc.) Pe țărmul drept al Oltului. Capitala județului. Oraș foarte vechiu. Se crede a fi fost reședința lui Simion regele Româno-Bulgarilor și a lui Ioanițiu. Are un

gimnaziu real, două scoli primare de băieți și două de fete și o școală de agricultură la Strihareț. Reședința regimentului 3 de dorobanți, și a celorlalte autorități. Fabrică de făină, de tăbăcărie și scânduri. Slatina este una din stațiunile mari pe calea ferată centrală.

Monumente și locuri istorice. În județul Oltul se află zece mănăstiri, din care vre-o câte-va aproape ruinate. Acestea sunt: Seaca, Delenii Striharețului, Șopotul, Precesta, Glacociovul, Grecii, Comanii, Gâlmeele și Plăvicenii. Ruine de cetăți antice se găsesc la Chilia, Crimpora, Viespești și la Mărunței.

Bogății. În partea de Nord, unde domină dealurile, se cultivă puține cereale; se produce însă livezi de pruni, și viță. Cerealele se cultivă mai cu seamă pe lunca Oltului, a Vedei, și pe câmpia Boianul etc. Producțiunea totală a cerealelor atinge țifra de 774,000 ectolitri; dintre cari aproape 500,000, numai porumb, 170,000 grâu; iar restul secară, orz, ovéz, mei, rapiță, cânepă și in. Se cultivă de asemenea cartofi, linte, fasole și mazăre.

Via dă pe fie-care an până la 16,500 ectolitrii vin alb; iar producțiunea țuiceii 10,000 ectolitri.

Dintre animalele domestice județul Oltul posedă cai (7605);—boi (58,171);—oi (125,400);—capre (3398);—porci (29,421) și asini (191).

Se practică de asemenea și creșterea albine-

lor. Producțiunea mediă anuală se urcă la 12,800 chilograme miere și peste 1,700 chilograme de ceară.

Printre industriile cari se practică în județul Olt, se pot cita măcinatul grâului, tăbăcirea pieilor, lucrarea lemnelor de construcțiune (scânduri) fabricarea țuicei și altor rachiuri, tipografii, precum și cele alte industrii privitoare la necesitățile imediate.

Comerțul se exercită în orașul Slatina și prin târgurile anuale sau periodice de la *Bălănești*, *Drăgănești* și *Văleni* în plasa Șerbănești; *Câmpu mare* în plasa Oltu, la *Constantinești* în plasa Vedea și la *Ipotesti* și *Dobrotinet* în plasa Mijlocul.

Căi de comunicație. Calea ferată centrală străbate acest județ de la Ext spre West, începând de la Corbu și până la Slatina. Ca șosele putem cita pe cele următoare: Slatina—Negreni—Colonești etc.;—Slatina—Orleni, paralel cu Oltul;—Slatina—Șerbănești;—Slatina—Turnu-Măgurele, trecând hotarul pe la satul Beciu.

MUSCEL.

(Marca o aquilă pe o ramură.)

Situațiune. Limite. Județul Muscel se află situat între Transilvania spre Nord;—județul Argeș spre West și Sud;—și între județul Dâmbovița spre Est. Frontiera despre Transilvania o for-

mează culmea centrală a munților Făgărașului de la vârful *Visti mare* și până la muntele Păltiniș, trecând prin vîrfurile *Urla*, *Berivoescu* și *Piatra Craiului*. Până aci se urmează direcția spre Est, de aci însă se lasă spre Sud până la pasul *Bran* (Törzburg). Marginea despre Dâmbovița este formată de o linie convențională, care pleacă din poalele occidentale ale muntelui Păltiniș și urmează spre Sud culmea Leotei până în riul Argeș lângă satul Moara mocanului; urmează apoi spre Nord-West cursul Argeșului până la Nicoleşti; iar de aci spre Nord începe marginea despre județul Argeș ¹⁾.

Munți. Județul Muscel este acoperit de partea orientală a munților Făgărașului, și partea occidentală a munților Bârsei. Culmile principali cari despart între ele diferitele cursuri de apă ale acestui județ sunt: 1) culmea *Pretinei*, care pleacă din vârful cu acest nume și se continuă spre Sud prin culmea *Malurianului*, printre riu-rile Valsan și Doamna până la Nord de orașul Pitești. Prezintă vârful Scărișoara.—2) Culmea *Meșului*, care pleacă din muntele Berivoescu, și se întinde printre Doamna și Dâmbovița, până în muntele Ghezera. Din acest munte pleacă spre Nord-Est culmea *Ghezerei*, până în muntele Păpușa, formând cu cea precedentă un ângheu ascuțit, din vârful căreia izvorăște riul Dâmbovița.

¹⁾. Vezi pag. 271.

Din muntele Ghezera pleacă spre Sud, printre riurile Târgul și Doamna, culmea *Nanului*, care se prelungește până la Câmpu Lung. Din vârful Păpușa, merge spre Sud și paralel cu precedentă, culmea *Tefeloaga*, care se continuă prin două ramuri paralele, despărțite prin valea Argeșelului; culmea *Pietricica*, care pleacă din Piatra Craiului și se întinde pe stânga Dâmboviței până la satul Patul Dâmboviței.

Ape. Cursurile de apă sunt toate afluenți ai Argeșului. Cel mai principal este riul *Doamnei*, care isvoraște printr'o ramură din muntele Berivoescu, iar printr'alta din vârful Urla; curge spre Sud paralel cu Argeșul și confluează cu acesta în apropiere de orașul Pitești. Riul Doamna se încarcă pe stânga cu Sora mărită cu *Târgu* ¹⁾ și cu *Argeșul*. Afară de acestea județul Muscel mai este udat în partea de Est de cursul superior al râului Dâmbovița.

Clima acestui județ este particulară zonei muntoase. Dupe cum acest județ nu trece peste zona dealurilor, iernile sunt mai lungi și variațiunile de temperatură mai puțini dese.

Suprafața județului este de 310,838 pogoane (160,804 ectare), Populațiunea 120,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul Muscel se imparte în cinci ocoale: 1) plaiul **Nucșoara**, cu reședința în *Albești*;—2) plaiul **Dâmbovița**, cu reședința în *Nă-*

1). Riul Târgu trece prin Câmpu-Lung.

măești (ambele aceste două plaiuri întrunite);—3) plasa *Rîurile*, cu reședința în *Micești*;—4) plasa *Argeș*, cu reședința în *Mioveni*) ambele aceste două plăși întrunite;—5) plasa *Podgoria*, cu reședința în *Budișteni*.

Orașe. **Câmpu Lung** (10,000 loc.) Situat pe riul Târgul. Prima reședință a țării pe la sfârșitul secolului XIII. Este reședința regimentului de dorobanți, tribunalul etc. În acest oraș se află o biserică zidită de Radu Negru, rezidită de Matei Basarab 1636, și mai târziu de Grigore Ghica 1832. În apropiere de Câmpu-Lung se văd ruinele cetății romane cu numele de Romula. Se deosebesc mănăstirea *Flămânda*. Lângă Câmpu-Lung se află băile numite Bughea situate într'o pozițiune foarte frumoasă. Tot în apropiere de acest oraș se află comuna *Jidova*, numită în vechime *Stepenium*.

Berivoești, *Rădeni*, *Nucșoara* și *Nămăești* sunt trecători de al doilea ordin.

Monumente și localități istorice. *Nămăești* pe Argeș, însemnat pentru mănăstirea care datează din secolul XVI pe timpul lui Mircea II. Afară de *Nămăești* mai sunt mănăstirile *Ciocanu* spre Nord de Câmpu-Lung, zidită prin secolul XVII; *Viereșii*, zidită de marele Ban Ivașcu Goleșcu în 1550; apoi *Aninoasa* *Bâncăcioru*, *Peștera* și altele, actualmente în ruină.

Se mai deosebesc următoarele localități istorice:

Corbi, unde se mai văd încă urmele castelului Corvinilor.—*Domnești*, comună rurală 1500 locuitori, unde se crede că ar fi fost o dată scaunul domniei.—*Rucăr*, în apropiere de care se află ruinele unei cetăți vechi și care se presupune a se fi numit Ruconium. De la Rucăr se poate trece în Transilvania prin pasul Bran. Spre Nord de Rucăr se află peștera *Dâmbovicioara*. — *Lerești* fosta proprietate a Basarabilor, unde se văd încă urmele unei vechi citadele, care datează din secolul XII, numită Tătărăasca. Aproape de frontieră se află ruinele vechei cetăți *Uralia*.

Bogății. Județul Muscel produce puține cereale, atât din cauză că întinderea sa este mică, cât și prin faptul ea este, mai tot, acoperit cu munți și dealuri. Producțiunea cerealelor se urcă la țifra de 240,000 ectolitrii pe an, dintre cari numai porumb 226,000; iar restul grâu, secară și cânepă. Se cultivă de asemenea fasole peste 160,000 kilograme; cartofi, 90,000 kilograme, linte, mazăre și alte plante leguminoase.

Producțiunea vinului, cea mai mare parte alb, se urcă la țifra de 16,000 ectolitrii pe an; aceea a țuicei și altor rachiuri la 18,000 ectolitrii.

Dar ceea ce constituie adevărata bogăție a acestui județ sunt în primul rang pădurile, care au început deja să se exploateze, și numeroasele pășuni, unde pasc turme numeroase de oi, și capre. Se notează de asemenea ca producțiune

minerală, cariera de calcar numulitic de la Albești (plasa Nucșoara) și cărbuni de pământ de la Berivoești (plasa Nucșoara), precum și diferite surse minerale.

Producțiunea animală se compune din cai (3607);--boi (44,055);—oi (88,538);—capre (7545); porci (15,381);—asini (86). Creșterea albinelor dă 9461 chilograme miere și 2730 ceară.

Industria principală este aceea a brânzeturilor, care au căpătat renume; apoi vine fabricarea țuicei și altor alcooluri, precum și toate industriile proprii județelor muntoase.

Comerțul acestui județ constă din exportul țuicei, vinurilor, brânzeturilor, lânii, și lemnelor brute.

Mare parte din schimburile locale se efectuează prin următoarele târguri: *Câmpu-Lung* (24 Iunie și 20 Iulie); *Godeni* (14 Octombrie);—*Corbi* (8 Septembrie); *Cârcinov* și altele mai puțin importante.

Căi de comunicație. Din șoseaua care trece prin centrul țării, se desface spre Nord o șosea care la satul Jugur se desface în două ramuri; una urmează pe valea riului Târgul, trece prin *Câmpu-Lung* și se continuă până la *Dragoslavele*; a doua trece până aproape de *Nucșoara* prin *Darmănești*, unde se întrerupe. Afară de acestea se mai află câte-va bucați de șosele județene neterminate (*Colibași-Racovița* și *Leurdeni-*

Priboeni) Restul comunicațiilor se face pe drumuri primitive.

TELEORMAN.

(Marca trei oi).

Situațiune. Limite. Județul Teleorman se află situat între județul Argeș, la Nord;—județele Olt și Romanați, la West;—județul Vlașca la Est și Dunărea la Sud. Marginea despre West o formează Oltul, de la îmbucătura sa și până la Scărișoara (Romanați). Din acest punct începe marginea despre județul Olt, care se îndreptează spre Est, apoi spre Nord până la Corbu (parte din această margine o formează riul Vedea) de unde începe marginea despre Argeș, care se îndreptează spre Est până ceva mai la Est de Slobozia. De aci începe marginea despre Vlașca, care se întinde spre Sud atingând puțin cursul râului Teleorman până la satul Bujor. Intre acest din urmă punct și gura Oltului marginea județului este formată de Dunăre, a cărei direcțiune generală este de la West spre Est.

Dealuri. Județul Teleorman este situat în zona șesului și a terasei danubiane, prin urmare nu prezintă nici o ondulațiune de teren, afară de câte-va măguri puțin însemnate prin înălțimea lor, cum sunt: *Măgura mare, Turnu, Mălaia, Piatra, Neaga* și altele.

În partea de Sud-Est, în ânghiul format de Vedea și Dunăre, se întinde o câmpie joasă, care face parte din terasa danubiană și care se numește *Câmpu Burnas*.

Ape. Cursurile de apă care udă acest județ (afară de cursul inferior al Oltului), sunt de puțină importanță în raport cu cei alți afluenți ai Dunărei. Ele izvorăsc toate din zona dealurilor. Cel mai important este Vedea, care izvorăște din județul Argeș, formează într-o cât-va limita județului despre Olt, și intră în județul Teleorman pe la satul Văleni. Se îndreptează spre Sud-Est și Sud până la satul Bujor, unde se desface în două brate, dintre care unul pleacă spre Est și Nord-Est pe lângă Dunăre, până aproape de Giurgiu; iar cel alt spre West, până la Zimnicea, formând astfel o largă deltă. Printre afluenții acestui râu se poate nota în stânga: 1) *Teleormanul*, care intră în județ pe la satul Izvoarele de jos, și îl udă în partea de Est, formându-i într-o cât-va limita; apoi confluează cu Vedea lângă satul Cervenea de sus; 2) *Chinul*, încărcat cu *Tinoasa*, care confluează cu Vedea mai la Sud de Mavrodin; — 3) *Burdea*, care confluează lângă satul Albești; — 4) *Tecucelu*, care confluează, lângă satul Didești; — 5) *Cotmeana*, care confluează lângă satul Bădești.

Afară de Vedea se mai poate nota riul *Căl-mățuiul*, mărit pe dreapta cu *Urluiul*, cari udă partea de West a județului și se varsă în lacul

Suhaia, apoi *Oltul mic*, care se varsă în Olt, spre West de Turnu Măgurele.

Lacuri și insule. De-a lungul Dunărei începând de la West spre Est, s'au format următoarele lacuri: **Suhaia**, cel mai mare, care se întinde spre Nord-West de Zimnicea, până la satul Viișoara; apoi *Berceluiul*, *Cioara* și *Scăești*. Acestea trei, mult mai mici, sunt situate în delta Vedei.

Printre insulele formate de Dunăre, cele mai importante prin întinderea lor sunt: *Belina*, *Persina* cea mai mare, acoperită cu pădure și situată la Sud de lacul Suhaia, *Ghinghineaua*, *Ada*, *Vardin* și altele mai mici.

Clima acestui județ nu se deosebete într-unimic de aceea a județelor dunărene. Veri arzătoare, ierni friguroase și vânturile cari domină mai în tot timpul. Spre Sud însă, pe lângă Dunăre, ea este nesănătoasă din cauza bălților.

Suprafața totală a județului este de 723,278 pogoane (362,305 ectare). Populațiunea 160,000 locuitori. Partea de Sud, este puțin populată.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere, județul Teleorman se împarte în patru plăși: 1) *Călmățuiul* cu reședința în *Turnu*;— 2) *Marginea*, cu reședința în *Alexandria* ¹⁾;— 3) *Târgul*, cu reședința în comuna *Balaciu*.

Orașe. Turnu-Măgurele (6000 loc.) Port la

¹⁾. Aceste două plăși s'au intrunit în timpurile din urmă.

Dunăre, în partea de Sud-West, aproape de gura Oltului. S'a fondat pe la anul 1836, și de la 1846 este capitala județului. Are o școală de meserii, două școli primare de băieți și una de fete. Reședința regimentului 20 dorobanți și celor alte autorități județene. Posedă un spital. Cap de linie al drumului ferat Costești T-Măgurele. Stațiune importantă a vapoarelor dupe Dunăre. Exportă cereale.

Alexandria (11,000 loc.) Situat pe dreapta râului Vedea. Fondat în timpul lui Alexandru Ghica anul 1832.

Este reședința revizoratului școlar. Are un gimnaziu, două școli primare de băieți și două de fete. Spital, grădină publică, etc. Fabrică de spirit spălătorie de lână etc. Târg important (20 Mai).

Zimnicea. (4000 loc.) Situat pe Dunăre la îmbucătura brațului drept al Vedei. Port de al doilea ordin. Export de cereale. Școală primară de băieți și fete. Târg important la St-Petru. Se ved încă ruinele unei cetăți romane ce se numia Zeugma. Insemnat prin războaiele dintre Ruși și Turci din anii 1792 și 1828.

Roși de Vede (4000 loc.) Situat pe dreapta râului Vedea. Până la 1840 a servit drept capitală a județului. Școală primară de băieți și fete. Târg săptămânal Orașul s'a fondat pe timpul lui Mihai bravul în onoarea ostașilor roșiori.

Monumente și localități istorice. Turnu Măgurele, în vechime se numia *Turnu-Romulus*. In

secolul XV fu coprins de Turci. Lupte între Michai Bravul și Turci la 1598 și între Ruși și Turci la 1829. — *Putineiu*, însemnat prin Victoria câștigată de Michai bravul în contra Turcilor la 1591. *Piatra*, unde s'a făcut bătălia de la 1598. — *Frumoasa*, unde se ved ruinele unei cetăți vechi.—*Cetatea*, pe valea râului Tinoasa, unde s'a făcut bătălia de la 1596 între Turci și Români. Aci se mai ved încă ruinele unei cetăți vechi.—*Orbeasca de jos*, ruine vechi, și o cetățuie, care dupe cât se crede. a existat în timpul Tătarilor.—*Antonești*, pe Tinoasa, însemnat prin bătălia de la 1595.—*Netoții de jos*, ruine vechi,—*Brătășani*, ruinele unui oraș vechiu care s'a numit Tripoli.

Bogății. Producțiunea agricolă este importantă în județul Teleorman. Cerealele se cultivă pretutindeni, afară de nisipiștile dupe țărmul Dunărei, cari sunt și mai puțin populate. Producțiunea mediă anuală se urcă la țifra de 2,500,000 ectolitrii, dintre cari: porumb (1,511,000);—grâu (600,000);—orz (240,000);—apoi restul ověz, meu, rapiță, in și cânepă.

Producțiunea plantelor alimentarii este cu mult inferioară altor județe.

Se produce vin alb de o calitate inferioară, până la 17000 ectolitrii pe an. Producțiunea țuicei este minimă.

Printre animale județul Teleorman se înnu-

meră printre cele d'întâi din țară. Posedă: cai (37,743); — boi (118,064); oi (262,718); — capre (3,956) (—porci (28,355), Creșterea albinelor dă anual aproape 60,000 chilograme miere și 4,700 ceară. Se cultivă pe unele locuri și gândacii de mătase.

Industria este slab reprezentată. Afară de măcinatul cerealelor, și câte-va industrii primitive nu se cunoaște altă industrie. Comerțul însă este important prin exportul de cereale, animale, miere, ceară, fructe și altele.

Căi de comunicație. Județul Teleorman, este străbătut de o cale ferată, care vine de la Costești (Argeș) trece pe la Strîmbeni și merge la Turnu-Măgurele.

Afară de șoseaua care dublează calea ferată, se mai pot nota șoselele următoare: *Roșii de Vede-Alexandria-Zimnicea*; — *Atârnați-Isvoarele de sus*, pe marginea orientală a județului; — *Alexandria-T-Măgurele*, prin Spătărei; — *T-Măgurele Elisabeta*, care conduce în județul Olt.

D A M B O V I Ț A.

(Marca o căprioară).

Situațiune. Limite. Județul Dâmbovița se coprinde între județele Muscel și Argeș, spre West; — Vlașca, spre Sud; — Ilfov, spre Sud-Est; — Prahova, spre Est, și Transilvania spre Nord. Marginea despre West se reprezintă printr'o li-

nie convențională, care urmează culmea *Leotei* până la Sud de Leurdeni; ea se continuă în aceeași direcție până la satul Vișina (Vlașca);— cea despre Sud este formată de o linie care se întinde spre Est de la Vișina până la Poiana Lungă, apoi urmează cursul Argeșului, până la hotarul dintre Vlașca și Ilfov;— cea despre Sud-Est începe din acest punct și se îndreptează spre Nord-Est până la confluența Ialomiței cu Cricovul occidental ¹⁾;— cea despre Est se continuă spre Nord până în culmea Caraimanului, pe care o urmează până în vârful cu acest nume. Frontiera despre Transilvania este formată de culmea centrală a munților Bârsei, care ține de la hotarul județului Muscel și până la poalele muntelui Caraiman.

Munți. Partea de Nord a județului Dâmbovița este acoperită de două culmi principale ce se desfac din munții Bârsei: 1) culmea *Leotei*, ce se întinde printre Dâmbovița și Ialomița până în vârful ce poartă același nume, de unde se desface în două: culmea *Prisaca* spre West printre Dâmbovița și Brădica, și culmea Măgurei, care se întinde pe dreapta Ialomiței până aproape de Târgoviște.—2) culmea *Strunga*, care se desface din vârful Strunga și se termină la confluența

¹⁾ Numit și Cricovul Ialomiței, spre a-l deosebi de Cricovul oriental.

celor două brațe cari formează origina riului Ialomița.

În partea de Sud-West județul este dominat de mai multe dealuri cari vin din Muscel: *Potopul* și *Scheia*, cari despart văile afluenților Argeșului; iar în cea de Est începe regiunea șesului până la marginea despre Vlașca și Ilfov.

Ape. Cursurile de apă cari udă acest județ sunt două mai importante. 1) **Dâmbovița**, care vine din Muscel, (virful Ghezera), trece hotarul județului pe la satul Miklăușani, se îndreptează spre Sud, trecând pe la West de Târgoviște și intră în județul Ilfov pe la Est de satul Slobozia. 2) **Ialomița**, care se formează din două brațe: Unul vine din muntele Strunga, iar cel alt din partea occidentală a muntelui Caraiman. Urmează direcția spre Sud, udă orașul Târgoviștea și apoi se îndreptează spre Sud-Est până la confluența sa cu Cricovul occidental, unde trece în județul Ilfov. În partea de Sud-West, acest județ mai este udat de: *Potopul* și *Robia* doi afluenți mici ai Argeșului.

Clima acestui județ este dulce, sănătoasă și cu totul identică cu clima celor alte județe muntoase.

Suprafața este de 728,839 pogoane (365,294 ectare). Populațiunea 167,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Județul Dâmbovița se împarte în următoarele șapte ocoale:

plaiurile **Dâmbovița** și **Ialomița** (ambele întrunite) cu reședința în *Șerbănești*; — plasa **Cobia** cu reședința în *Găești*; — plasa **Ialomița**, cu reședința *Bilcurești* în; — plasa **Bolintin**, cu reședința în *Titu*; plasa **Dealul și Dâmbovița**, ambele întrunite, cu reședința în *Dragomirești*.

Orașe. Târgoviște. (7000 loc.) Situat pe Ialomița. Capitala județului. Fundată la 1290 de Radu Negru. A fost capitala țării până la 1716, în timpul domniei lui Nicolae Mavrocordat.

Se deosebesc următoarele monumente: *Curtea Domnească*, biserică zidită de către Petru Cercel (1583), rezidită de Constantin Brâncoveanu și de Grigore Ghica (1699 și 1745); — ruinele palatului domnesc al lui Matei Basarab; — *Mitropolia* zidită de Neagoe Voța (1515); — mănăstirea *Catolică* zidită de Radu Neșcu, și derămată în mai multe rânduri, precum și alte monumente mai puțin importante.

Memorabil de asemenea prin războaiele din 1460 (Vlad Țepeș) și 1595 (Mihai bravul). Gimnaziu, școli primare de băieți și fete, reședința regimentului de dorobanți și celor alte autorități județene.

Găești. (2000 loc.) Situat între Sabarul și Dâmbovița. Comună urbană. Stațiune importantă la înțrînirea liniei Titu-Târgoviște cu linia București—Pitești. Până la 1832, capitala județului.

Șerbănești (900 loc.) Localitate balneară.

Monumente și locații istorice. Cel mai important este *Mănăstirea Dealului*, situată spre Nord de Târgoviște, zidită de Radu cel mare la anul 1500. Aci se află capetele lui Radu cel mare și Mihai bravu.— *Viforîta*, în apropiere, zidită de Vlad Vodă Basarab la 1530. — *Gorgota*, *Nucetul*, *Băldana*, și *Găisani*. Ca localități istorice demn de însemnat este Tîrgoviștea, rămas memorabil atât ca reședință domnească cât și pentru răsboaiele și asediurile ce a susținut în timpul lui Mihai bravul. *Fînța* pe Ialomița însemnat pentru victoria renumită de Matei Basarab în contra lui Vasile Lupu la an. 1653.

Bogății. Cultura cerealelor nu constituie bogăția principală a acestui județ. Producțiunea agricolă atinge țifra de 950,000 ectolitrii cereale, dintre cari peste 600,000 numai porumb, 165,000 grâu, iar restul secară, orz, ověz, meiu, rapiță, și cânepă. În partea de Sud se practică cultura tutunului, care dă până la 500,000 kilograme pe an.

Plantele alimentare sunt cartofii (24,000 kilograme) fasole (800,000) hămeiu etc.

Cultura viței dă aproape 47000 ectolitrii vin alb, iar producțiunea țuicei atinge țifra de 30,000 ectolitrii.

Producțiunea minerală este foarte bogată.

Se deosebesc apele minerale de la *Pucioasa*, izvoarele de petrolu de lângă satul *Vâlcana*;

puțurile de păcură de la Colibași; și minele de cărbuni de pământ de la Șotânga și Bezdad.

Dintre animalele domestice sunt: cai (13,894); boi (79016); oi (89,496); capre (7682); porci (35,132) asini (23). 1)

Industria se reprezintă prin o fabrică de iarbă de pușcă la Lăculeți; apoi fabricarea spiritului de bucate, exploatarea lemnelor, țesăturile practicate pe la țară, precum și diferite alte producțiuni trebuincioase vieții zilnice.

Comerțul acestui județ este important ca export. Principalele articole sunt lemnele, băuturile spirtoase, vinul, petroleul, cărbuni de pământ, cereale etc. Intrepozitul principal este orașul Tîrgoviște.

Căi de comunicație. Calea ferată centrală străbate acest județ în partea de Sud, de la Ghergani și până la Leordeni. Afară de asta mai este și calea ferată *Titu-Tîrgoviște*, care trece prin Nucet și Văcărești.

Orașul Tîrgoviște este și centrul șoselelor acestui județ. Din acest punct pleacă următoarele șosele: *Tîrgoviște—Cojasca*, pe unde intră în județul Ilfov; — *Tîrgoviște — Găești — Ionești*; — *Tîrgoviște — Miclăușani* (Muscel) prin Șotânga; — *Tîrgoviște—Pietroșița* prin Șerbănești.

Se deosebete localitatea Nucet, unde se află o erghelie de cai, proprietate a Statului.

PRAHOVA.

(Marca o căprioară.)

Situațiune. Limite. Acest județ se află cuprins între județul Dâmbovița la West;—Ilfov și Ialomița la Sud;—Buzău, la Est, și Transilvania la Nord. Marginea despre West se reprezintă printr'o linie convențională care urmează culmea Caraimanului, apoi cursul Cricovului occidental până la confluența acestuia cu Ialomița;—cea de Sud urmează cât-va cursul Ialomiței, apoi se îndreptează spre Est până la Adâncata, apoi spre Nord-Est până la confluența Cricovului oriental cu Prahova;—cea de Est se îndreptează spre Nord, pe lângă Mizil, urmează mai întâi puțin pe dreapta râului Bișca Chiojdului, apoi culmea Tătarului până în muntele Tătarul.

Frontiera despre Transilvania începe din muntele Caraiman, se îndreptează spre Nord până la pasul Predeal, apoi spre Est și iar spre Nord până la vârful Piatra mare, de aci spre Sud până la muntele Predeluș, apoi spre Sud-Est până la muntele Grohotiș, apoi spre Nord până în muntele Ciucaș, și în sfârșit spre Est până la poalele muntelui Tătarul.

Munți. Culmile muntoase cari acoperă acest județ, fac parte din munții. Bârsei. spre West și din munții Buzeului spre Est. Cele mai importante sunt: 1) Culmea *Caraimanului*, cu piscurile

Caraimanul și Furnica, care se desface din virful *Omului* și se prelungește spre Sud, printre Ialomița și Prahova, până în dreptul orașului Filipești.—2) Culmea *Baiului*, cu virfurile *Steoaiu*, *Baiul* și *Sinaia*, care se prelungește printre Doftana și Prahova, până la confluența lor.—3) Culmea *St—Ilie*, care pleacă din muntele *Grohotiș*, și se desface în două ramuri: a *Negrușului*, printre Doftana și Verbileu și a *Ziufoiului*, printre Verbileu și Teleajăn.—4) Culmea *Clăbucetului*, care pleacă din virful Ciucaș și se prelungește printre Teleajăn și Buzeu.

Ape. Printre cursurile de apă care udă acest județ, cel mai important este **Prahova**. Acest râu se formează la origină prin două brațe: unul vine din muntele Caraiman, iar cel alt din muntele Predeal. Dupe ce se întrunesc, râul curge spre Sud pe lângă Câmpina și Filipești, apoi trece pe la West de orașul Ploești, se îndreptează spre Sud-Est, ese din județ pe la Adâncata, formează cât-va marginea între județele Ialomița și Ilfov, și confluează cu Ialomița spre Nord-Est de satul Dridu. Prahova se încarcă pe dreapta cu *Provița*, iar pe stânga cu *Doftana*, cu care confluează mai la Nord-Est de Valenii de munte; apoi cu *Teleajinul*, care vine din muntele Ciucaș, încărcat și acesta pe dreapta cu *Verbileu* și pe stânga cu *Druzina*. Teleajănul se îndreptează spre Sud și apoi spre Sud-Est, trece pe la Est de

orașul Ploești și confluează cu Prahova lângă satul Palanca spre West de Gherghița. Ialomîța udă județul Prahova în partea de Sud, formându-i marginea despre Ilfov, de la Podu-Văleni și până la Bira, și primește pe *Cricovul occidental*, care udă județul Prahova în partea de West și cu care confluează lângă satul Podu-Văleni.

Clima acestui județ este dulce și sănătoasă în partea de Sud, și cu atât mai rece cu cât înaintăm spre Nord. În zona munților ca prin toate localitățile din această zonă, toamna este scurtă și frigul se pronunță din vreme. Pe virfurile munților Omul, Piatra etc. zăpezile sunt perpetue.

Suprafața acestui județ este de 975.626 po-goane (488,983 ectare). Populațiunea se urcă la 220,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Județul Prahova se împarte în șapte ocoale: 1). Plaiul Prahova, cu reședința în *Câmpina*; — 2). Plaiul Teleajănul, cu reședința în *Văleni*; — 3). Plasa Cricovul, cu reședință în *Urlați*; — 4). plasa Podgoria, cu reședința în *Bucov* unită cu plasa Cricov; — 5) plasa Filipești, cu reșența în *Filipești* (de târg); — 6) plasa Câmpului, cu reședința în *Puchenii mari*; — 7) plasa Târgșorul, cu reședința în Ploești unită cu Câmpul.

Orașe. Ploești (40,000 loc.) situat între Prahova și Teleajăn. Capitala județului. Are un li-

ceu, scoală comercială, scoală normală, scoală secundară de fete, atelier de croitorie, scoală de meserii, cinci scoale primare de băeți și cinci de fete. Biblioteca publică și un început de muzeu. Mai multe edificii: Catedrala, liceul, primăria, palatul justiției, observatorul de foc etc. Reședința regimentului VII de dorobanți, și a tuturor autorităților județene. Oraș însemnat în istorie pentru că aci ostașii plăeși făcură jurământul de fidelitate lui Mihai Bravul la 1599 înainte de a trece în Transilvania. Oraș industrial. Centrul comerțului între Transilvania și România, prin pasul Predeal. Cap de linie al călei ferate Ploești-Predeal, și stațiune intermediară între Brașov și București.

Câmpina (4000 loc.) Lângă Prahova, comună urbană. Situată într'o pozițiune frumoasă pe clina dealurilor superioare. — *Telega*, renumită pentru salinele sale. Penitenciar. — *Breaza*, renumită pentru izvoarele sale de ape minerale. — *Predealul*, punct de trecere în Transilvania. — *Sinaia*, comună urbană. Reședința de vară a Regelui. — *Azuga* localitate industrială importantă. Fabrică de sticlărie, de ciment, var hidraulic, brânzeturi și postavuri.

Această localitate (stație de drum de fier) este situată la 7 kilometre de la frontieră, între Sinaia și Predeal.

Văleni (3800 loc.) situat mai spre Nord, în

apropiere de Teleajăn. În apropiere de această comună se află câte-va izvoare de ape minerală.

Slănicul (2500 loc.) situat ceva mai la Nord de precedentul. Mine bogate de sare.

Urlății (2500 loc.) comună urbană situată spre Sud de Văleni, pe Cricovul oriental. *Apostolache* comună rurală bogată în puțuri de păcură.

Bucov (1000 loc.) situat spre Nord-Est de Ploești. Altă dată capitala unui județ, ce se numia Secueni.—*Dealul-mare*, renumită pentru vinurile sale.

Filipești (de târg) 1250 loc. lângă Prahova, spre West de Ploești. Târg săptămânal.

Pucheni-mari (1000 loc.) în apropiere de Prahova.—*Gherghița*, târg.—*Târgușorul nou* unde se află fabrica de iarbă de pușcă a armatei.

Monumente și localități istorice. Se deosebesc următoarele mănăstiri: *Sinaia* la picioarele muntelui Caraiman, zidită la 1698 de spătarul Michai Cantacuzen. Aci se află castelul numit Peleş al regelui. *Poiana*, *Chiăia*, *Crasna*, *Susana*, *Vârbilaș*, *Zamfira*, schituri mai puțin importante.—*Mislea*, zidită de Radu Vodă la 1524, actualmente penitenciar pentru minori;—*Mărginenii*, de Cantacuzinești, penitenciar;—*Târgușorul-vechiu*, zidită de Anton Vodă la 1672.

Bogății. Producțiunea cerealelor este importantă în partea de Sud a județului. Se cultivă pe fie-care an porumb (730,000 ectolitrii);—grâu

(173,000);—orz (160,000);—ověz (90,000); restul seacă, meiu, in și cânepă. Din plantele alimentării notăm: fasolea (460,000 chilograme), cartofi (75,000), mazăre, linte și altele.

Producțiunea vinului constituia până mai anii trecuți o adevărată bogăție pentru acest județ: dar în urma filoxerei, cantitatea vinurilor din Dealu-mare a scăzut într'un mod simțitor. Totuși cantitatea aproximativă a producțiunei vini-cole atinge țifra de 100,000 ectolitrii vin, cea mai mare parte alb. Producțiunea țuicei se urcă la 40,000 ectolitrii; aceea a spirtului de bucate la 36.000.

Dintre animale județul Prahova posedă: cai (14,436);—boi (98.633);—oi (145,209);—capre (7612);—porci (25,254);—asini (43).

Pădurile în acest județ sunt întinse și pe unele locuri se exploatează sistematic.

Producțiunea minerală este din cele mai bogate din țară. Se produce cantități mari de sare, cărbuni de pământ, petrolu, păcură, piatra de construcție și altele. Se află și surse de ape minerale.

Din punctul de vedere industrial județul Prahova merge în fruntea județelor industriale din țară.

Se fabrică sticlăria, olăria ordinară, cimentul și varul hidraulic, brânzeturi, spirt de bucate, bere, postav, alte diferite țesături, precum și alte obiecte trebuincioase vieții zilnice.

Comerțul este de asemenea destul de activ. Orașul Ploești, este întreprizitul principal. Se exportă mult petrolu, sare, cărbuni, gaz, vinuri, țuică, spirt, diverse cereale etc.

Căi de comunicațiune. Acest județ este străbătut de următoarele căi ferate: 1) Calea ferată centrală, care intră în județ printre Periș și Crivina, și ese pe la Mizil;—2) Linia *Ploești—Predeal*, care trece în Transilvania prin pasul Predeal, și care trimite o ramură de la Cămpina la Doftana;—3) *Ploești—Slănic*, care trece prin Buda, Plopeni și Poiana.

Orașul Ploești este și centrul șoselelor cari străbat acest județ. Afară de acelea cari dublează căile ferate, se notează încă cele următoare: 1) Șoseaua care merge spre Nord până la frontieră (muntele Ciucaș) și care trece prin Bucov, Valeni, Slănic și Cheia;—2) *Ploești—Dârmanești—Monastir*, și de aci la Târgoviște;—3) *Ploești—Gherghița*, spre Ilfov.

V L A Ș C A.

(Marca trei stejari).

Situațiune. Limite. Județul Vlașca se află coprins între județul Argeș și Dâmbovița, la Nord;—Ilfov, la Est;—Dunărea, la Sud;—Teleorman, la West. Marginea despre West o formează o linie convențională care pleacă de la

satul Bujor, unde începe și vârful Deltei riului Vedea, și se îndreptează spre Nord, urmând câtva pe stânga riului Teleorman, până în dreptul satului Slobozia;—din acest punct se îndreptează spre Nord-Est și Est până la satul Poiana lungă; apoi se întoarce spre Sud-Est, urmând cursul riului Argeș până aproape de satul Bolintinu din vale, apoi spre Sud până la Drăgănești de sus, de unde urmează iarăși cursul Argeșului până la satul Fălăștoaca, și pe urmă spre Sud până în Dunăre în fața insulei Lunga. Marginea despre Sud e formată de Dunăre care se îndreptează de la Sud-West, către Nord-Est începând de la satul Bujor și până în pichetul Flămânda.

Dealuri. Ca și Teleormanul, județul Vlașca este coprins în zona șesului și a terasei danubiane, prin urmare nu prezintă nici o altă ondulațiune de teren afară de câte-va măguri izolate, a căror înălțime rare ori se ridică până 100 metrii și printre cari se pot deosebi: măgura *Frasinului*, *Frățești*, *Pădurea Neagră*, *Slobozia* și altele. Spre West se întinde o câmpie joasă și unită, care se împreună cu câmpul Burnas din județul Teleorman.

Ape. Riurile care udă acest județ, afară de Dunăre, țin mai toate de basinul Argeșului. Acest riu udă județul Vlașca în partea de West, începând de la satul Poiana lungă și până la satul Fălăștoaca, primind în dreapta sa următorii a-

fluenți: *Niajlovul*, care izvorăște din niște dealuri situate în județul Argeș, spre Sud de Pitești, intră în Vlașca pe la Est de satul Broșteni, și se aruncă în Argeș lângă satul Fălăștoaca, unde intră în județul Ilfov. Neajlovul se încarcă el însuși pe dreapta cu *Dâmbovnicul*, care izvorăște tot din județul Argeș, ceva mai spre West de Niajlov, curge în aceeași direcțiune, și confluează lângă satul Anghelești; apoi cu Glavaciogul, care ia naștere în apropiere de satul Izvoarele. (Argeș), curge paralel cu cel precedent și confluează lângă satul Călugăreni. În partea de West a județului curge pârâul *Clinița*, care se varsă în Teleorman lângă satul Budoeasca.

Lacuri și insule. De-a lungul Dunărei se află următoarele lacuri sau bălți, însemnate prin întinderea lor. Pueni, Branîștea, Grădiștea și altele mai mici coprinse în delta Vedei; apoi *Mair* și *Balta mare*. În aceeași direcțiune se află următoarele insule: Crivan, Boatin, Ramadan, lângă lacul Mai;—insula St-George, între Giurgiu și Rusciuk;—Smârda, Mocan etc.

Clima acestui județ este aproape aceeași ca și cea din județul Teleorman. Deosibirea constă în aceea că posedând mai multe păduri, se observă mai puțină secetă.

Suprafața județului este de 776,913 pogoane (384,376 ectare). Populațiunea 150,000 loc.

Impărțiri administrative. Acest județ

se împarte în următoarele patru plăși: 1 **Marginea** cu reședința în *Giurgiu*;—2 **Călniștea**, cu reședința în *Călugăreni*;—3 **Glavaciogu**, cu reședința la *Vida*;—4 **Neajlovul** cu reședința la *Obedeni*.

Orașe. Capitala județului este **Giurgiu** (22.000 loc.) Port important pé Dunăre. Coloniă comercială a comercianților genovezi, prin secolul XIV. Bizantinii îl numiau Teodorapolis. Mult timp ocupat de Turci și memorabil în istorie prin mulțimea de bătălii ce s'au dat sub zidurile sale, atât între Români și Turci, cât și între Ruși Turci. Dupe tractatul de la Adrianopol (1829), Ruși dărimară fortificațiunile, și orașul rămase definitiv sub stăpânirea Românilor. De la 1834 figurează drept capitală a județului Vlașca. Are un gimnaziu, două scoale primare de băeți și două de fete. Este reședința regimentului V de dorobanți, regimentului X de călărași, precum și a tuturor autorităților județene. Spital, cazarmă, grădină publică și alte edificii. Comerț însemnat cu cereale, sare, lână și gaz. Cap de linie al drumului de fier București-Giurgiu, și stațiune de oprire a vapoarelor dupe Dunăre. Punt de trecere al mărfurilor și călătorilor din Occident în Orient și vice-versa. Serviciu de vapoare zilnic cu Rusciuk, stabilind ast-fel legătura cu calea ferată din Bulgaria: Rusciuk-Varna. Târg important la 29 Iulie și 15 August.

Gratia, (1880 loc.);—*Kârtojan*, (1800 loc.);—*Drăgănești* (1500 loc.) sunt târguri importante.

Monumente și localități istorice. *Călugăreni*, punct unde Michai bravul a reperat o victorie strălucită în contra Turcilor la 1595.—*Sirîmba* în plasa Călniștea, unde se găsește ruinele unei citadele din timpuri foarte depărtate. Se deosebesc mănăstirile *Glavaciogul* și *Căscioarele*.

Bogății. Producțiunea agricolă este foarte dezvoltată și constituie una din bogățiile principale ale județului. Producțiunea cerealelor se urcă la țifra mediă anuală de 2,200,000 ectolitrii, dintre cari: porumb (1,250,000); grâu (600,000); orz (250,000); iar restul ověz, meiu, secară, rapiță, cânepă etc. Din plantele alimentarii, cartofii ocupă primul rang (530,000 chilograme); apoi vine fasole (330.000), linte (13,000) și altele.

Pe dealurile despre Nord, precum și pe câteva din măgurele de lângă Dunăre se cultivă vița care dă pe an peste 16,000 ectolitrii vin, în mare parte alb, de o calitate secundară.

Creșterea vitelor constituie încă o bogăție pentru acest județ. Din acest punct de vedere Vlașca se clasează printre județele de frunte. Posedă cai (29,589);—boi (77,361);—oi (204,908);—capre (5645);—porci (31,298).

Creșterea albinelor produce anual până la 100,000 chilograme miere și 11,300 ceară. Se

practică încă pe unele locuri și creșterea gâncilor de mătase.

Intinderea pădurilor, de și decimate până în anii trecuți, constituie încă una din bogățiile particulare a acestui județ. Se deosebesc încă printre altele, pădurile întinse și seculare de la Căscioare și Comana.

Industria este foarte puțin dezvoltată. Nu se cunoaște de cât fabricarea spiritului de bucate și aceasta în mică cantitate; restul se reduce la confecționarea obiectelor de prima nevoie.

Comerțul este foarte dezvoltat, și debușeul principal este Giurgiu. Se exportă mari cantități de cereale, sare, lână, gaz, diverse animale, miere, ceară, lemne și altele. Afară de Giurgiu și cele trei târguri însemnate mai sus, schimburile se mai fac la diferite epoce prin bălciurile de prin următoarele comune: Frătești, Arsache, Cămineasca, Tămășesti, Frăsinet, Corbii mari, Adu-nații—Sârbeni, Rușii lui Assan și Buteasca.

Căi de comunicație. De la Giurgiu și până la satul Grădiște, pe marginea despre Ilfov, este calea ferată care merge la București. Din Giurgiu se desface o mică ramură la Smârda. Sunt apoi șoselele următoare: *Giurgiu—Grădiștea*, în direcția drumului de fier; — *Giurgii—Bujor*, pe lângă Dunăre; — *Giurgiu—Trestenicu* și de aci în județul Teleorman; — *Giurgiu—Slobozia* (Argeș), prin Drăgănești; — *Giurgiu—Poiana lungă* (Dâm-

bovița) prin Rușii lui Asan;—*Budoeasca*—*Popești* care străbate județul de la West la Est. Restul comunicațiunilor se face pe căi primitive.

I L F O V.

(Marca un templu cu sfinții împărați Constantin și Elena.)

Situațiune. Limite. Județul Ilfov se află cuprins între județul Vlașca la West;—Dâmbovița la Nord-West;—Prahova la Nord;—Ialomița la Est;—Dunărea la Sud. Marginea despre West corespunde cu marginea orientală a județului Vlașca. Linia convențională care-i formează marginea despre Nord-West, începe de lângă satul Căscioare (Teleorman) și se continuă spre Nord-West până la Poenari; cea despre Nord ține până la satul Adincata; iar cea despre Est, se îndreptează spre Sud, trece prin lacul Mostiștea și se termină în Dunăre lângă lacul Boian.

Dealuri. Județul Ilfov nu este prevăzut cu dealuri importante prin înălțimea lor. Se deosebesc numai în partea orientală trei culmi paralele, numite *Valea Vênătă*, *Valea Argova* și *Valea Mostiștei*; iar mai spre Sud dealul *Radovanu*. Înălțimea acestora nu atinge nici 100 metrii. Restul se prezintă sub forma unei câmpii întinsă și unită ca toate județele situate pe lângă Dunăre.

Ape. Cursurile de apă care străbat acest județ sunt: **Argeșul**, care, dupe ce îi formează

întru cât-va limita, intră în județ pe la satul Gostinari, ceva mai la Est de satul Fălăstoaca; își urmează cursul spre Est apoi spre Sud, până la Oltenița, unde se aruncă în Dunăre. Cele alte cursuri de apă sunt mai toate afluenți ai Argeșului. Printre acestia vom cita pe: *Răstoaca*, de mică importanță;—*Sabarul*, unit cu *Ciorogârlă*, care confluează mai la Sud de Hierăști;—*Dâmbovița*, care intră în județ pe la satul Brezoiu, trece prin București, și confluează cu Argeșul lângă Budești—apoi *Ilfovățul*, *Snagovul*, și *Mostiște* torente de mică importanță și *Colentina*, care se aruncă în lacul Cernica. În partea de Nord județul Ilfov este udat pe o mică întindere de riurile Ialomița și Prahova, cari confluează pe marginea județului între satele Dridu și Patru-frați.

Lacuri și insule. Lângă Dnnăre se află lacul **Grecilor**, cel mai mare din tot județul; iar în interiorul său se află bălțile *Snagov*, *Mostiște*, *Cernica*, *Căldărușani*, *Țigănești* și altele mai mici.

Insulele formate de Dunăre sunt: Insula Lungă Albina, Ostrovul mare, Ostrovul mic și insula Paraschiva.

Clima acestui județ se deosibește de cea din Vlașca, prin aceea că este ceva mai nesănătoasă, din cauza lacurilor și bălților din interiorul județului.

Suprafața județului este de 403,782 ectare (805,632 pogoane). Populațiunea 400,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul Ilfov se împarte în șase plăși: 1) **Dâmbovița**, cu reședința în *Pantelimon*;— 2) **Sabarul**, cu reședința în *Domnești de sus*;— 3) **Snagov**, cu reședința în *Buciumeni*;—4) **Mos-tiște**, cu reședința în *Fierbinți*;—5) **Negoești**, cu reședința în *Budești*;—6) **Oltenița**, cu reședința în *Oltenița*.

Orașe. **București.** (200,000 loc.) Capitala regatului României. Este situat pe râul Dâmbovița, într'o vale înconjurată de coline: dealul Spirei, al Mitropoliei, al Filaretului, al Dobrotesei.

Posedă o academie cu muzeu, bibliotecă patru facultăți: științe, litere, drept și medicină, școală normală superioară, trei licee (unul privat), tre gimnazii, școală comercială, școală de farmacie, veterinară, trei școale normale (una pentru instructori), școală militară, de poduri și șosele, de meserii, agricultură, silvicultură, școală centrală de fete, două externate secundare, școală profesională, 22 școale primare de băieți și 17 de fete.— Reședința Regelui, a parlamentului, a șefului religios, a statului major al armatei, a corpului II de armată precum și a tuturilor autorităților civile și militare.—Ca edificii publice posedă: palatul regal și alte palaturi zidite de domnii trecuți sau de alți foști demnitari ai țării, palatul primăriei, al ministerului de interne, finanțe și domenii; Academia, în fața căreia se allă sta-

tuele lui Mihai bravul și a lui Ioan Heliade Rădulescu; palatul Ateneului, zidit în anul 1886 etc. Printre monumentele istorice se deosebesc: *Mitropolia*, zidită la 1650; *Curtea vechiă*, zidită în timpul lui Mircea cel mare; *St-Spiridon*, zidită la 1768 de Scarlat Ghica, rezidită la 1858; *Doamna Bălașa* zidită la 1751 de domnița Bălașa fiica lui Constantin Brâncoveanu; *St-Gheorghe vechiu*, zidită la 1493; *St-Gheorghe nou*, zidită de Constantin Brâncoveanu; *Crețulescu*, zidită la 1722, *Radu-Vodă*, la 1570; *Mihnea Vodă*, la 1592; *Să indarul*, la 1592; mănăstirea *Văcărești* la 1720, actualmente transformată în arest preventiv; *Cotroceni*, mănăstire zidită de Șerban Cantacuzen la 1676, pe Dâmbovița, reședință de vară a regelui și însemnat prin bătălia de la 1653 dintre Matei Basarab cu Turcii și prin capitularea guvernului la 1821, în timpul revoluțiunii lui Tudor Vladimirescu; apoi vin cinci mari spitaluri, dintre cari unul pentru copii; în sfârșit mai multe cazarme și edificii școlare, printre cari se notează scoala de agricultură, scoala de poduri și șosele, scoala militară și altele.—Se crede că numele acestui oraș se trage de la un păstor, anume Bucur, care stăpânea aceste locuri și care a zidit o bisericuță ce-i poartă încă și a-tă-zi numirea. A devenit capitala României la 1393, în timpul lui Mircea cel betrân. Până la 1716, când domnia a căzut în mâna Fanarioților, orașul Bucu-

rești era reșediata domnilor numai în timpul iernei, căci vara o petreceau la Târgoviște; din acest an însă el a ramas singur capitală a Munteniei până la 1859, când s'a proclamat unirea dintre Moldova și România, devenind ast-fel capitala României. — În anul 1812 s'a încheiat în București tractatul dintre Rusia și Turcia prin care Rusia ocupă Basarabia; iar la 1886 s'a încheiat tractatul dintre Sêrbia și Bulgaria, prin care Rumelia se anexa la Bulgaria. — Acest oraș este centrul industriei și al comerțului român. Posedă mai multe, stabilimente financiare, printre cari se deosibesc palatul Băncei naționale, acela al Creditului funciar rural, al societăței Dacia-România, etc. Printre industriile de căpettenie se deosibeste: fabrica de chibrituri de la Filaret, fabrică de ciment, de cărămidă, diferite ateliere de fierărie, lemnărie, sculptură etc.; fabrică de făină, conserve alimentare etc.; tăbăcărie, căruțarie, diferite indusdrii chimice, tutun, și monede (ale statului) precum și toate industriile privitoare la nevoile zilnice.

Mișcarea schimburilor acestui oraș atinge țifra de 76,672,911 lei pe an, în care sumă numai importul se urcă la țifra de 75,934,816. Este prin urmare un oraș exclusiv de consumațiune. Se importă tot felul de fabricate streine de prin mai toate părțile din lume și nu se exportă de cât câte-va articole, parte fabricate în oraș, parte din cele importate.

Oltenița. (4000 loc.) Port pe Dunăre, situat la îmbucătura Argeșului, în dreptul orașului Turtucaia din Bulgaria. Export important de cereale, lânuri, piei brute și tăbăcite etc. Are o școală primară de băieți și una de fete. Important în timpul războiului dintre Ruși și Turci din 1855.

Greaca (1300 loc.) Comună rurală, importantă prin comerțul de pește ce scoate din lacul numit Jezerul Grecilor.

Domneștii de sus (1530 loc.) Pe Argeș.—*Buciumeni* (1230 loc.) pe Colentina;—*Fierbinții de sus* (1700 loc.) pe Ialomița;—*Bunești* (2000 loc.) la confluența Dâmbovița cu Argeșul.

Monumente și localități istorice. *Pantelimon* (1200 loc.) situat în partea de Est a orașului București pe marginea gârlei Colentina. Posedă mănăstirea care i-a dat numirea, zidită la 1750 de Grigore Ghica, în curtea căreia se află orfelinatul ce poartă aceeași numire.—*Mărcuța*, situată în aceeași direcțiune, cam între București și Pantelimon. Posedă mănăstirea cu aceeași numire și un spital de alienați.—*Cernica*, mănăstire zidită de vornicul Cernica Stirbeiu la anul 1608.—*Băneasa*, comună rurală, situată spre Nord de București, importantă prin bătăia ce se dete la 1639 între Români și Turci. — *Pasărea* mănăstire de femei, situată spre Nord-Est de Pantelimon.—*Plătărești*, mănăstire situată spre Est de București, în care se află un penitenciar

pentru femei.—*Copăcenii monastirei*, comună rurală (1665 loc.) loc însemnat pentru bătaia dată între Alexandru II domnul Munteniei și boierii țării.—*Snagov*, mănăstire situată lângă lacul Snagov, și zidită la 1470 de către Vlad Țepeș.—*Căldărușani*, mănăstire de bărbați lângă lacul cu acest nume;—*Radovan*, în plasa Oltenița, unde se ved încă urme de antichități romane.—*Țigănești*, mănăstire de femei, situată aproape de marginea județului despre Ploești.—*Negoești*, mănăstire aproape părăsită, în plasa cu acest nume.—*Chiseletul*, în apropiere de lacul Mostiște, însemnat prin înfrângerea Turcilor de către Mihai bravul la 1598.

Bogății. Producțiunea agricolă și creșterea vitelor constituie una din bogățiile principale din acest județ. Cultura cerealelor atinge pe fie care an țifra de 2,300,000 ectolitrii, dintre cari peste un milion porumb, iar restul grâu (680,000); orz (300,000); ověz (160,000); meiu, rapiță, seacă, cânepă și in. Plantele alimentarii ocupă încă un loc important în producțiunea generală. Se cultivă cartofi (635,000 chilograme); fasole (1,360,000); linte, mazăre etc.

Se cultivă încă și tutun până la 600,000 chilograme pe an.

Producțiunea vinului se urcă la 47,500 ectolitrii pe an; aceea a alcoolului de bucate este puțin importantă.

Producțiunea animală pune județul Ilfov în al șaptelea rang printre județele din țară. Se produce cai (35,732);—boi (82,137);—oi (192,572);—capre (4324); — porci (37,907). Creșterea albinelor dă aproape 9500 kilograme miere și 2700 ceară.

Producțiunea forestieră nu este destul de importantă. Există totuși câte-va păduri întinse cari se exploatează sistematic.

Pescăria din Dunăre și de prin lacuri (Iezerul Grecilor) dă loc unui comerț important.

Producțiunea industrială, comparativ cu alte județe, este importantă. Acest județ posedă fabrici de pâine, fidea, fierărie, caramidă, chibrituri, vax, apă, gazoasă, luminări, conserve alimentarii bere, spirt, rogojini și alte împletituri, tăbăcirea pieilor etc. Se deosebesc lucrarea postavului de ână și alte țesături de către călugări și călugărițe.

Centrul comerțului este în București ca importațiune de fabricate străine, și Oltenița ca exportațiune de cereale și alte producțiuni ale județului.

Căi de comunicație. Patru căi ferate străbat județul în patru direcțiuni opuse. Acestea sunt: 1) linia *București-Pitești*, care ese din județ între stațiile Ciocănești și Ghergani;—2) linia *București-Ploesci*, care ese din județ lângă Țigănești;—3) *București-Călărași* care trece în județul Ialomița;—4) *București-Giurgiu*, care ese din ju-

deț pe la Grădiște. Afară de șoselele cari urmează direcțiunea liniilor ferate, se notează șoseaua *București-Oltenița*, spre Sud; — *București-Bolintinu* spre West; și *București-Ileana*, spre Est.

I A L O M I Ț A.

(Marca un pește pe un snop de grâu).

Situațiune. Limite. Se află coprins între Prahova, la Nord-West: — Buzeu și Brăila, la Nord; — Dunărea, la Est și Sud; — Ilfov, la West. Marginea despre West începe din Dunăre imediat spre West de lacul Boian, trece prin mijlocul lacului Mostiștea, apoi înaintează spre Nord printr'o linie convențională, care se întinde tot astfel până în Dunăre, lângă satul Gura Ialomiței.

Dealuri. Partea despre Nord a județului ține de zona șesului, pe când cea de Sud, pe o mare întindere, de terasa danubiană.

Se deosebesc, cu toate astea, vre-o câte-va înălțimi puțin importante. Ast-fel, de-a lungul țărmului drept al Ialomiței, se întinde o coastă neîntreruptă, care prin unele locuri atinge o înălțime de aproape 100 metrii. Se mai pot nota apoi dealurile *Săpunarii* și *Dormărunt*, în partea de West; movila *Lungă* și *Ilșiștea înaltă*, în centru; valea *Jigălia*, *Movila popii*, *Gemenile*, *Pelețianca*, *Păuna* și altele mai puțin importante în cea de Est. Toate aceste dealuri au o direcțiune perpendiculară pe cursul râului Ialomița, și par

a se lega cu coasta ce formează țărmul drept al acestui riu. Cea mai mare parte din suprafața acestui județ prezintă aspectul unei câmpii întinsă, unită, nestrebătită de nici un curs de apă, afară de câte-va bălți cari se formează din ploi, și cari dispar repede în timpul verei. Această câmpie, numită *Bărăganul* care servește mai mult ca pășunare de cât ca teren agricol, este din cauza lipsei de apă, puțin populată.

Ape. Singurul curs de apă important din acest județ este râul **Ialomița**, care vine din județul Dâmbovița, trece hotarul între satele Moldoveni și Sărindarul, se îndreptează spre Est, făcând mai multe cotituri, până la Slobozia, apoi spre Est-Nord-Est până la Brăilița, și în fine spre Nord până la satul Gura Ialomiței, unde confuează cu Dunărea. Ialomița udă județul în partea sa de Nord, și primește un singur afluent, *Sărata*, care vine din județul Buzău, trece pe lângă Urziceni și confluează lângă Alexeni.

În partea de Sud Est, județul Ialomița este străbătut de un braț al Dunărei numit **Borcea**, care se desface în fața orașului Călărași și nu se împreună cu fluviul de cât în fața orașului Hârșova.

Lacuri și insule. De-a lungul Dunărei, începând de la lacul Mostistea și până în brațul Borcea se află trei mari lacuri: *Boian*, *Gălățuiul* și *Călărași* care se leagă cu brațul Borcea în partea de Est; iar în insula coprinsă între acest

braț și Dunăre, găsim mai multe alte lacuri, printre cari se pot nota: *Lacul mare*, *Cobălcic*, *Cobolu*, *Pîrlitura* și altele. Afară de asta se mai află încă două lacuri, cari conțin ape minerale, în special sare și pucioasă: *Amara*, la Nord de Slobozia, și *Fundata* sau *Sărata* spre Est de satul Ciochina. — Printre insulele formate de Dunăre, deosibim mai întâi vasta insulă **Balta**, coprinsă între Dunăre și brațul Borcea, și străbătută în mai multe părți de niște canaluri cari pun în legătură brațul Borcea cu fluviul. Afară de asta în albia fluviului începând de la Sud-West spre Nor-Est, găsim următoarele insule: *Hopa*, *Prival*, *Tulchia mare* și *Tulchia mică*, în dreptul orașului Călărași; apoi, mai la vale, insulele *Șoimul*, *Strîmbul* și altele mai mici; în fine *Balaban Alconté* și *Atârnații*, situate spre Sud de Hirșova, și *Gâsca mare* și *mică* spre Nord de acest oraș.

Clima acestui județ este tot așa de escesivă ca și a celor alte județe de pe lângă Dunăre. Deosibirea constă în aceea că este mai mult expusă la vânturile ce suflă despre Marea Neagră, iar de altă parte prezența bălților o face să fie mai puțin sănătoasă, mai cu seamă pe lângă Dunăre.

Suprafața totală este de 1,607,202 pogoane (805,529 hectare).

Populațiunea trece de 106.000 locuitori.

Impărțiri administrative. Județul Ia-

lomița se împarte în patru plăși: 1) **Borcea**, cu reședința în *Călărași*;—2) **Balta**, cu reședința în *Piua Pietrei*;—3) **Ialomița**, cu reședința în *Slobozia*;—4) **Câmpul**, cu reședința în *Urziceni*.

Orașe. **Călărași** (6000 loc.) Pe țărmul stâng al brațului Borcea, numită și *Stirbeiu*. Este capitala județului de la anul 1832. Port de al doilea ordin. Are un gimnaziu real, două scoli primare de băeți, și două de fete. Reședința regimentului 23 de dorobanți precum și a celor alte autorități județene. Fabrică de măcinat, fabrică de bere, tipografii etc. Legat cu Silistra printr'un vapo-care înlesnește trecerea mărfurilor dupe un țărm pe cel alt al Dunărei. Exportă cereale, diferite semințe, uleioase, brânzeturi, animale, piei tăbăcite, lemne de construcție, diferite fabricate, etc.

Urziceni. (1880 loc.) Pe riul Sărata. A fost capitala județului până la 1832. Are o școală primară de băeți și una de fete.—Spital. Târg anual.

Slobozia (1700 loc.) Pe țărmul stâng al Ialomiței. Are o mănăstire rezidită de Matei Basarab în 1634. Cazarmă de artilerie. Școală de băeți și fete. Trei târguri pe an.

Piua Petri (910 loc.) În partea de Est, pe țărmul stâng al brațului Borcea. Are o școală mixtă. Târg anual.

Monumente și localități istorice. Cetatea de Flote, se numia în vechime *Ziridava*. Aci se pot vedea încă urmele podului făcut de Darius, când a venit în contra Sciților, precum și urmele podului făcut de Constantin cel mare, mai târziu. Asemenea ruine antice se mai găsesc la Făcăeni, Lehliu, Luciu, Rași și Cetatea fetei.

Bogății. Cea mai importantă din bogățiile acestui județ este cultura agricolă și creșterea vitelor. În partea de Nord, de o parte și de alta a riului Ialomița solul este foarte roditor și produce tot felul de cereale. Producțiunea mediă anuală atinge țifra de 2,500,000 ectolitrii, dintre cari porumb (600,000); — orz (1,200,000); — grâu (300,000), iar restul alte cereale ca: secară, ovéz, mei, rapiță, cânepă și in. — Producțiunea plantelor alimentare atinge țifra de 3,000,000 kilograme pe an, dintre cari fasole (2,660,000); — cartofi (110,000), apoi linte, mazăre etc.

Cultura tutunului dă până la 300,000 kilograme pe an.

Producțiunea vinului și a țuiceii este minimă în raport cu alte județe.

Producțiunea forestieră este iarăși puțin importantă. Păduri nu se găsesc de cât pe malurile Ialomiței și prea puține prin alte părți ale județului.

Intru cât privește producțiunea animală județul Ialomița este al treilea din țară. Posedă cai

(49,009); — boi (92,932); — oi (257,737):—capre (1960); — porci (49,578); — asini (147). Creșterea albinelor dă pe an până la 20,000 kilograme miere și aproape 6800 ceară. Se cultivă încă prin unele localități de la țară și creșterea gândacilor de mătase, mai cu seamă prin satele dupe lângă riul Ialomița.

În tot județul, dar mai cu seamă prin lacurile de pe lângă Dunăre și brațul Borcea, pescăria joacă un rol important.

Întru cât privește producțiunea industrială județul Ialomița se reprezintă mai slab ca multe alte județe din țară. Se poate nota cu toate acestea țesăturile primitive de lână, in, cânepă și mătase; fabricarea alcoolului de bucate, printre cari se află o fabrică sistematică la Broștenii noi, măcinatul cerealelor cu diferite sisteme de mori; conserve de carne, brânzeturi, și tăbăcirea pieilor; apoi fabricarea cărămizei, a diferite obiecte de lemn, fierărie și altele.

Comerțul este foarte activ, și prin punerea în circulațiune a liniei ferate București—Călărași precum și prin canalizarea brațului Borcea, el va lua o dezvoltare considerabilă. Principalele articole de export sunt: cerealele, făină, animale, piei brute și tăbăcite, lână, brânzeturi, seu, pește și altele. Schimburile locale se efectuează prin bălciurile ce se fac anual sau săptămânal prin

diferite localități din județ și la epoce anume. Ast-fel, spre a nota pe cele mai importante, avem: Călărași (1—10 Septembrie); *Piua Petri*, *Slobozia*, (23 Aprilie, 24 Iunie, 14 Octombrie);— *Urziceni* (în toate Duminecile); — *Jilava* la 20 Mai și 20 Iulie);—Broștenii noi (29 Iunie); — Giurgenii (6 August, 8 Septembrie, 14 Octombrie); — Ciochina în Duminica Floriilor); — Luciu (Duminica mare).

Căi de comunicație. Județul Ialomița este străbătut de calea ferată, București-Călărași care pune în legătură directă centrul țării cu Dunărea. Această linie ferată străbate județul în partea occidentală de la Nord spre Sud. — În ceea-ce privește șoselele județul Ialomiția este cu totul lipsit. Nu se cunoaște până astăzi de cât o șosea de la Călărași la Slobozia și de aci la Cosâmbești spre Est și la Andrășești spre West; apoi o mică șosea de la Coșăreni la Urziceni. Restul transporturilor se fac pe drumuri primitive.

BUZEU.

(Marca un templu cu turnuri și o pasăre.)

Situațiune. Limite. Județul Buzeu se cuprinde între județul Prahova, la West;—Ialomița la Sud; — Brăila și Râmnicu-Sărat la Est;—Putna, la Nord-Est;—Transilvania la Nord. Marginea despre West este formată de o linie care pleacă din

muntele Tătaru, și se lasă spre Sud, urmând cât-va cursul râului Bisca Chiojdului; apoi peste dealuri trecând pe lângă Mizil până la comuna Boldești;—cea despre Sud se continuă până la satul Movila ciocilor, unde începe hotarul despre Brăila;—cea despre Est, merge în sus până în cursul Buzeului; apoi se îndreptează spre Nord până în muntele *Giurcea*. Frontiera despre Transilvania începe din muntele *Tătarul-mic*, se îndreptează spre Nord, trecând prin pasul Buzeului până în muntele *Boata mare*, de aci urmează cât-va cursul râului Bisca mare până la muntele *Neharna*, apoi urmează cursul râului Bisca mică până în muntele *Giurcea*, unde începe hotarul județului Putna.

Munți. Intregul județ este acoperit de ramurile munților Buzeului. Culmele mai importante sunt: 1) Culmea *Tătarului*, care se întinde spre Sud printre Bisca Chiojdului și Buzeu, până la confluența lor. Prezintă vârful *Sireul*. 2) Culmea *Asvibercului*, care se desface din vârful *Boata mare* și se prelungește printre Băscă mare și Buzeu, până iarăși la confluența acestora. Prezintă vârful *Podul calului*. 3) Culmea *Penteleului*, numită ast-fel dupe muntele ce poartă aceeași numire, care se desface din muntele *Cihan*, și se prelungește printre cele două Bisce până la confluența lor. Prezintă virfurile *Zănoaga* și *Piciorul caprei*. Culmea *Giurgei*, care face parte

din munții Vrancei, formează puțin marginea despre Putna.—Dealurile ce se desfac din acești munți sunt scurte și de mică importanță; ele se confundă repede cu câmpia care se întinde pe o bună parte din spre Sud.

Ape. Toate cursurile de apă cari udă acest județ, fac parte din basinul Buzeului. Acest riu isvorăște din Transilvania, trece frontiera, formând un defileu important, pe la Cheia Cordunului, se continuă spre Sud până la comuna Rușavăț, de aci se îndreptează spre Est, apoi spre Nord, formând un arc de cerc până la satul Pleșcoiu; apoi spre Sud-Est, trece pe lângă orașul Buzeu, în sfârșit spre Nord-Est până la comuna Cotu Cioarei, pe unde iese din județul Buzeu. Afluenții acestui riu dupe stânga sunt: *Arțag* și *Cășoca*, torente de mică importanță;—*Bâsca Rosilei*, formată din *Bâsca mare* și *Bâsca mică*, care confluează cu Buzeul în dreptul comunei Nehoiaș;—*Sibiciul*, format din patru torente, care confluează lângă comuna Sibiciul de sus;—*Pîrscovul*, care vine din muntele Ivanet și confluează lângă comuna Pîrscovul; *Sărățelul Bercei*, care izvorăște lângă comuna Trestioara și confluează lângă mănăstirea Berca;—*Slănicul*, format din două izvoare confluează lângă comuna Săpoca ¹⁾;—*Călnăul*, care vine din județul Râmnicu-Sărat și confluează lângă orașul Buzău.

Afluenții dupe dreapta sunt: *Siriul*, unit cu

Siriașul, care pleacă din muntele Tătăruț și confluează lângă satul Gura Siriului;—*Bonțul*, unit cu *Bonțul mic*, care vine din muntele Monteoru, și confluează lângă cătunul Muscelușa;—*Nehoiul*, aceeași origină, confluează lângă comuna Pălteniței;—*Muscelul*, format din două izvoare, confluează lângă comuna Pătârlagi;—*Bâsca Chiojdului*, formată din *Bâsca cu cale*, și *Bâsca fără cale*, confluează lângă comuna Cislău;—*Nișcovul*, care începe din pădurea Podul Ștefului și confluează lângă comuna Vernești ²⁾. Riul *Călmățui* încărcat cu *Negoasca* și *Rușcavăț*, apoi *Sărata*, udă județul în partea de Sud și intră în județul Ialomița. Cel d'întâi merge în Dunăre; iar cel d'al doilea în Ialomița.—Prin munți s'au format mai multe lacuri, printre cari se notează lacul *Siriul*, de o adâncime considerabilă.

Clima județului Buzău este aspră în părțile muntoase, dulce și sănătoasă prin câmpie. Acestea din urmă sunt însă expuse la vânturile ce vin despre Dunăre.

Suprafața totală este de 979,186 pogoane (480,768 ectare).

Populațiunea 190,000 locuitori.

¹⁾ Apa acestui riu este sărată.

²⁾ Acest riu, la localitatea Fântâna Dracului, dispare sub niște maluri de nisip. Se crede că este mai la vale unde dă naștere riului Călmățui. (Geogr. jud. Buzău B. Iorgulescu).

Impărțiri administrative. Se împarte în următoarele șase ocoale: 1) plaiul **Slănic**, cu reședința în comuna *Pleşcoiu*; 2) plaiul **Pârscov**, cu reședința tot în comuna **Plășoiu** (ambele aceste plaiuri sunt întrunite); — 3) plaiul **Buzeu**, cu reședința în *Pătârlagele*; — 4) plasa *Câmpu*, cu reședința în Buzău; — 5) plasa **Tohani**, cu reședința în *Mizil*; 6) plasa **Sărata**, cu reședința în *Mizil* (unită cu plasa **Tohani**).

Orașe. **Buzeu** (16,000 loc.) Situat pe dreapta râului cu acest nume. Reședința episcopatului Buzău. Are un gimnaziu, siminar, trei scoale primare de băeți, două de fete, un teatru, trei spitaturi, grădină publică etc. Monastirea episcopiei a fost fondată de Radu V cel mare la anul 1500. Reședința regimentului VIII de dorobanți și a celor alte autorități județene.

Mizil (5000 loc.) Comună urbană. Comerț important cu cereale. Industria cojocăriilor este importantă. Târg săptămânal și târg anual la 29 Iunie.

Breaza (2400 loc.) Inconjurată de vii și livezi. Se exploatează piatra de construcțiune.

Tohani (2200 loc.). Renumită prin dealul *Dumbrava*, care produce vinuri de o calitate superioară. În apropiere se află apele minerale de la Boboci. — *Glodeanu Sărat* (2300 loc.); — *Glodeanu-Cârligu* 2100 loc.) însemnate prin cultura cerealelor.

Pogoanele (4200 loc.) Cea mai mare comună rurală din județ; — *Padina* (2400 loc.) Insemnată pentru vînaturile sale; — *Cilibia* (1230 loc.) stație de drum de fier pe linia Buzău-Brăila). *Gura Sărăței* (13,000 loc.) bogată în vii; — *Monteoru* (1500 loc.) produce multă păcură; — *Tăsău* (2550 loc.), însemnat prin industria rotăriei; — *Gura Nișcovului*, (2200 loc.) produce mult vin negru și de bună calitate; — *Pătărlagele* (1820 loc.) comerț cu țuică, scânduri și brânzeturi; — *Chiojdu de Bâsca*, (2800 loc.) pășuni întinse; — *Colții* (3500 loc.) Se exploatează chichlibarul; — *Pârscv* (2400 loc.) produce multă țuică.

Monumente și localuri istorice. În acest județ se deosebesc: mănăstirile: *Ciolanu*, *Cetățuia Barbu* și vechia biserică *Bradu*, înconjurată de fortificații. Aceste țin de comuna Tăsău, plasa Sărata. — *Cetatea* (în cătunul Cărlomănești, comuna Niscovul; aceasta este o movilă unde se găsesc resturi de arme și vase antice. — *Pietroasa de sus*, unde s'a găsit la 1837 cloșca de aur cu pui, de la muzeu; — *Cislău* mănăstire și urmele cetății Doamnei Neaga. — *Nifon*, mănăstire în comuna Măgura, ape minerale. — *Găvanele*, mănăstire în comuna Roșioru. În apropiere se găsesc peșteri săpate în piatră. — *Berca*, mănăstire frumoasă, fondată de Stolnicul Mihalcea Căndescu. — *Vintilă Vodă*, mănăstire fondată de domnul Vintilă la 1553. — *Găvanul*, în comuna

Mânzălești. Ape minerale. *Răteștii*, mânăstire la Gura Aninoasei.

Se mai notează încă comuna *Lopătari*, bogată în sare, și ape minerale. Aci se află în apropiere un loc numit *focul nestins*, pentru că ese din pământ gaze care se aprind.

Bogății. În partea meridională se cultivă cereale pe o scară întinsă. Producțiunea melii anuală atinge țifra de 1,210,000 ectolitrii pe an, dintre care: porumb (500,000);—grâu (220,000); secară (50,000), orz (410,000) iar restul ověz, rapiță, meiu, in, și cânepă. — Dintre plantele alimentare se notează cartofii (115,000 chilograme); — fasolea (300,000); linte, mazăre etc. — Producțiunea vinului nu este mai puțin importantă. Se produce pe fie-care an până la 14000 ectolitrii vin negru și peste 25,000 ectolitrii vin alb. Se produce de asemenea multă țuică (21,000 ectolitri).

Pădurile sunt întinse în plaiuri și pe unele locuri se exploatează în mod sistematic.

Pășunile acestui județ sunt renumite, mai cu seamă cele din muntele Penteleu și cei din prejur.

Producțiunea animalelor demestice se compune din: cai (16,008);—boi (81,007);—oi (152,294);—capre (7.249); — porci (17,163) și asini (19).

Producțiunea minerală din acest județ este una din cele mai bogate. Se găesc pietrele *calcaroase* pentru construcțiuni, gresie, *varul*, mine de *sare*

cari în mare parte stau în legătură cu cele din Prahova, și cari face ca mare parte din apele județului Buzeu să fie sărate; *gipsul, ocru, păcură, cărbuni de pământ* în cantități mari; *chiclibar*, care nu există de cât în acest județ, apoi *fierul plumbul, cuprul și aurul*.

Pe lângă acestea se mai găsesc o mulțime de surse minerale de sare, pucioasă, magnezie, fier, iod, chlorure de sodium etc. Printre localitățile mai importante notăm: Nifon, Boboci, Lopătarii, Monteoru, Vipereștii, Rușavăț, Nehoi, Jariștea (Gura Iadului), etc.

În ceea ce privește producțiunea industrială se notează mai întâi de toate renumitele cașcavaluri de Penteleu, cari se fabrică atât în muntele ce poartă acest nume, cât și prin munții din prejur: Zănoaga, Cernat, Podu Calului și Siriu; — apoi, lemnele de construcțiune (scânduri; de brad) precum și estragerea petroleului care aduce venituri considerabile (până la 70,000 ectolitrii pe an). În comuna Ulmeni există o fabrică de coniac, una de postav și alta de apă gazoasă.

La acestea trebuie să adăogăm țesăturile primitive practicate pe la țară, precum și diferitele industrii privitoare la nevoile zilnice.

Comerțul acestui județ este de asemenea important. Se exportă: cereale, brânzeturi, lemne de construcțiune, piatră de construcțiune, vinuri

țuică, petrolu, etc. Centrul principal al schimburilor locale este orașul Buzău; apoi diferitele târguri anuale, cari se fac la *Buzău* (24 Iunie, Drăgaica) *Mizil* (29 Iunie) *Valea Teancului* sau *Carol I.* (15 Septembrie) și *Târgul Săpocii* (9 Martie), precum și altele mai puțin importante.

Căi de comunicație. Linia ferată centrală intră în județul Buzău pe la Mizil și îl străbate spre Est-Nord-Est până la Buzău. De aci se ramifică în două: Una care merge spre Brăila, și ese din județ pe la Cilibia, și aceea altă spre Râmnicul Sărat, trecând hotarul pe la comună Zilișteanca.

Afară de șoselele naționale cari dublează căile ferate, se notează șoseaua *Buzău-Nehoiș* în munți, de-a lungul Buzeului, și șoseaua *Buzău—Gheraseni*. Restul comunicațiilor se face fie pe șosele vecinale fie pe drumuri primitive.

B R A I L A.

(Marca o corabie.)

Situațiune. Limite. Acest județ se află coprins între județul Covurlui, la Nord; — Râmnicu-Sărat, la Nord-West;—Buzău, la West; — Ialomița la Sud și Dunărea la Est.

Marginea despre Nord o formează râul Siret, de la îmbucătură și până la confluența sa cu Buzăul; cea despre Nord-West o formează Buzăul, până la satul Vizireni; — cea despre West, o

linie convențională care începe din acest punct și ține până la movila Ciocilor; — cea despre Sud de la movila Ciocilor și până în Dunăre, ceva mai la Nord de gura Ialomiței; — cea de Est este formată de Dunăre, al cărui curs se îndreptează de la Sud spre Nord, de la gura Ialomiței și până la aceea a Siretului.

Dealuri. Solul acestui județ este pretutindeni șes, și nu prezintă de cât, ici și colo, câte-va dealuri, a căror înălțime variază între 100 și 30 metrii. Printre acestea notăm pe cele următoare: dealul *Stefan Vodă*, (104 m.) lângă riul Buzău, *Movila mare*, dealul *Dingeleu*, dealul *Ianca*, *movila Boului*, *movila Porumba* și altele. Cu cât înaintăm spre Dunăre solul devine mai jos astfel că pe unele locuri se confundă cu nivelul acestui fluviu.

Ape. În partea de Nord, cât ține marginea despre Covurlui, județul Brăila este udat de riul Siret de la confluența acestuia cu Buzăul până la îmbucatura sa. În cea despre Nord-West, este udat de riul Buzău, care îl desparte de județul Râmnicu-șărat. Afară de acestea județul Brăila este udat de riul *Călmățui*, care izvorăște din județul Buzău, curge în direcție generală de la West la Est, trecând prin mijlocul plășei Balta și se varsă în Dunăre lângă comuna Berteștii de jos.

Lacuri și insule. În cursul cât formează marginea despre Est a județului Brăila, Dunărea

se desface în mai multe brațe, dintre cari două mai principale: Cel despre Dobrogea, numit *Dunărea vechiă*, și cel despre West de acesta, numit *Dunărea noă*. Ambele se unesc în fața Brăilei.

Aceste două brațe comunică între ele prin mai multe canale, cari formează o mulțime de insule mai mari sau mai mici, acoperite, ele însuși, cu lacuri, sau străbătute de alte canale mai mici. Printre aceste insule notăm pe cele următoare: *Filipoiu*, *Ruptura*, *Corotisca*, *Minocia*, *Coadalupului*, *Iazul*, *Popa*, *Bregoloiu*, *Cremenea*, *Iapa*, și altele. — De-a lungul Dunărei, precum și în interiorul județului se află mai multe lacuri, printre cari se deosebesc cele următoare: *Lacul sărat*, izvor de ape minerale; *Coadarli*, în apropiere de gara Muftiu; — *Ianca*, lângă gara Ianca; — *Iazu* și *Lacu alb*, aproape de comuna Miresei; — *Tătarul*, aproape de comuna Tătaru; — *Ciacâr*, lângă comuna Ciacâr; — *Lacul Rezei*, lângă comuna Lacu-Rezei; — lacul *Stăncuța*, lângă comuna cu acest nume.

Suprafața județului este de 596,445 ectare, (1,190,034 pogoane).

Populațiunea numai 70,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Se împarte în două plăși: 1) *Vădeni*, cu reședința în comuna *Silistraru*; — 2) *Balta*, cu reședința în comuna *Viziru*.

Orașe. Brăila (40,000 loc.) Situat ceva mai la Sud de îmbucătura Siretului. Al doilea port comercial al României dupe Dunăre. Are un gimnaziu și o școală secundară de fete, opt școli primare de băieți și cinci de fete, o școală profesională și mai multe institute private. Reședința regimentului de dorobanți, a tribunalului civil și comercial, a unei camere de comerț a unei burse și sucursala băncii naționale, și a celor alte autorități județene. Comerț însemnat cu cereale, seuri, animale și altele. Mare întreprindere comercială, vizitat de sute de nave pe fiecare an.— Fabriци de bere, de luminări de ceară și de seu, fabriци de săpun, turnătorii de metal, mai multe mori sistematice, care macină grâul, precum și diferite alte industrii locale. — Comerțul acestui oraș se urcă în 1884 la țifra de 55,660,913 lei, dintre care aproape 29,000,000 import și restul export.

Cele alte centruri de populațiune din acest județ nu sunt de cât niște comune rurale, puțin importante. — În apropiere de Brăila, spre Sud, se află comuna *Lacu Sărat*, lângă care este situat lacul cu ape minerale ce poartă același nume, și care este prevăzut cu un stabiliment balnear sistematic.

Monumente și localități istorice. Orașul Brăila a jucat un rol însemnat în Istoria Românilor. Altă dată era o cetate întărită. A fost de

mai multe ori ars, sau stăpânit de Turci. La anul 1828 în urma războiului dintre Turci și Ruși el fu redat definitiv Românilor. Drept amintire a acestui război Rușii au ridicat la un kilometru afară din oraș, un *monument*, care poartă o inscripție în limba rusă și data anului 1828. Ceva mai la Nord, se pot vedea, când scade apele, Dunărei, urmele podului ce se crede a fi fost construit de Darius, la anul 132 înainte de Christ când acesta a trecut în contra Sciților.

Bogății. Producțiunea agricolă joacă un rol important în bogățiile acestui județ.

Cantitatea mediă anuală a cerealelor recoltate se urcă la țifra 1,734,105 ectolitrii, dintre cari: grâu (100,000); — porumb (377,000); — orz (998,000); — meiu (114,000); — ověz (46000); — apoi rapiță, cânepă in și altele. — Plantele alimentarii joacă de asemenea un rol important. Se cultivă cartofi (257,000 chilograme); — fasole (335,000); — linte (25500); — mazăre (10000) și altele.

Producțiunea vinului este inferioară, abia vre-o 4000 ectolitrii pe an. Aceea a albinelor este cu totul degenerată.

Dintre animalele domestice județul Brăila posedă cai (26,789); — boi (75,834); — oi (162,217); — capre (191); — porci (18828).

Pescăria din Dunăre și de prin lacuri, constituie încă una din bogățiile acestui județ; pentru

unele sate de pe lângă Dnnăre pescăria este un mijloc de a trăi.

Industria aeestui județ se concentrează numai în capitala sa. Țesăturile primitive care se practicau altă dată pe la țară, dispar puțin câte puțin.

Comerțul este considerabil. Se exportă cereale în cantități mari, apoi pește sărat și proaspăt, animale, piei, seuri, brânzeturi, făină etc. Brăila este întreprizitul nu numai al județului Brăila dar și în special al județelor Ialomița, Buzeu și Râmnicu sărat. Schimburile locale se mai efectuează și prin următoarele târguri: *Filipești* (plasa Vădeni) în toate duminicile; — *Viziru* (Balta) la 29 Iunie și 29 August; — *Ciacăru* 24 Iunie.

Căi de comunicație. Linia ferată centrală străbate acest județ prin plasa Vădeni, de la Cilibia prin Făurei, Janca și Muftiu, și trece apoi în județul Covurlui pe la Barboși, apoi linia laterală Făurei-Țândărei, care trece în județul Ialomița. Afară de șoseaua națională care dublează calea ferată, mai sunt și următoarele șosele: *Brăila-Latinu*, spre Nord-West și *Brăila-Sutești*, spre West. Ambele trec peste riul Buzeu în județul Râmnicu-Sărat, *Brăila-Cioara Radu-Vadă* spre Sud, pe unde trece în județul Ialomița.

RÂMNICU-SĂRAT.

(Marca un armăsar.)

Situațiune. Limite. Acest județ se află cuprins în centrul țării, între județele Covurlui Te-

cuciu și Putna la Nord și Nord-West; Buzeu, la Sud-West și Brăila la la Sud-Est. Marginea despre Nord și Nord-West începe de la confluența Siretului cu Buzeu, și urmează cursul râului Siret până la confluența sa cu Râmnicul; de aci începe o linie convențională până în Milcov, pe care l' urmează până la origina lui. Marginea despre Nord-West este formată de o linie care străbate munții Vrancei până în culmea Giurgei, la hotarul județului Buzeu. De aci începe linia care formează marginea de Sud-West, care se urmează peste dealurile ce se desfac din culmea Giurgei, trece râul Călnău pe la Zernești și se termină în râul Buzeu lângă movila Episcopului; apoi urmează cursul Buzeului până la confluența sa cu Siretul, formând marginea despre Sud-Est.

Munții. Toată partea de Nord-West a acestui județ este străbătută de ramurile munților Vrancei, a căror culme centrală străbate prin județul Putna. Pe marginea despre Nord-West se află o culme de munți care începe din virful *Piatra la Fete*, urmează cursul Milcovului, paralel cu marginea județului, până în muntele *Deleana*. Din această culme se desface spre Sud-Est mai multe culmi, care urmează în direcție paralelă, printre diferitele riuri până ce se pierd în câmpie. Acestea sunt: 1) Culmea *Deleana*, printre Rimna și Milcov;—Culmea *Sacului*, care pleacă din virful *Sacului*, printre cele două sor-

ginți ale râului Rimna; Culmea *Alunului*, care pleacă din vârful Alunului și se îndreptează printre Rimna și Slimnic sub numele de dealul *Turculeț*, dupe ce a trimis spre Nord-Est, rumura numită *Dealul-Lung*;—Culmea *Stoica*, care pleacă din vârful Stoica și se prelungește printre sorgințile râului Rimnic. Linia ferată care unește Focșanii cu Buzeu ar putea servi ca linie despărțitoare între partea muntoasă și partea câmpie din acest județ. Partea despre Est de această linie se prezintă sub forma unei câmpii întinsă, care, cu cât înaintează spre Est, cu atât devine mai orizontală. Ondulațiunile terenului în această parte sunt de mică însemnătate; nu se cunosc de cât numai câte-va măguri, care par a întrerupe orizontalitatea solului. Printre acestea se deosebesc: *movila Episcopului*, aproape de hotarul despre Buzeu; *movila Buga*, și a *Preotesei*, pe lângă râul Buzeu; *movila Baba*, lângă Balta albă; *movila Crucea împușcată*, aproape de confluența Buzelui cu Siretul, *movila Lungă*, spre Sud de Râmnicu Sărat și altele.

Ape. Cursurile de apă cari udă acest județ sunt afluenți ai Putnei, ai Siretului și ai Buzelui. Ele curg mai toate în direcție generală de la West spre Est. Acestea sunt: *Milcovul*, care izvorăște din vârful Alunul, se îndreptează spre Nord formând puțin limita despre județul Putna, până la satul Șindelari, apoi cotește spre Est, ser-

vind ca limită până la confluența sa cu Putna tânga satul Răstoaca, dupe ce s'a încărcat cu *Rimna*, care vine din virful Sacului, se îndreptează spre Sud-Est până la Târgul Cucului, apoi spre Nord-Est până la confluență. *Râmnicul-Sărat*, care izvorăște din muntele Orul, se îndreptează spre Sud-Est până la orașul Râmnicu-Sărat, apoi spre Nord-Est până la confluența sa cu Siretul lângă satul Gârlești, dupe ce s'a încărcat pe stânga cu *Slimnicul*, care vine din dealul Turculeț. Afară de acestea mai putem nota cursul superior al Călnăului, care intră în județul Buzeu pe la satul Zernesti, precum și altele mai puțin importante, afluenți ai Buzăului — De-a lungul riului Buzău s'au format lacurile *Balta-amară* și *Balta albă*.

Clima. Acest județ se bucură de o climă fericită. Nu cunoaște nici asprimea iernelor din zona munților, nici miasele nesănătoase provenite de prin bălțile de la Dunăre. Vânturile suflă însă regulat ca și prin cele-alte județe din această zonă.

Suprafața totală a județului e de 328,422 ectare (655,273 pog.). Populațiunea 95000 locuitori.

Impărțiri administrative. Acest județ se împarte în următoarele șapte ocoale; 1) plasa *Râmnicu de jos*, cu reședința în *Râmnicu Sărat*; — 2) *Râmnicu de sus*, cu reședința în *Băbeni*; — 3) *plaiul Râmnic*, cu reședința în *Dimitrești*; —

4) plaiul **Marginea de sus**, cu reședința în *Plăinești*; 5) plasa **Ocolu**, cu reședința în *Cotești*;— 6) plasa **Marginea de jos**, cu reședința în *Măscănești*;— 7) plasa **Grădiștea**, cu reședința în *Grădiștea de sus*.

Orașe. **Râmnicul Sărat** (7000 loc.). Situat pe stânga riului Râmnicu Sărat. Capitala județului. Are două școli primare de fete și două de băieți. Este reședința regimentului 9 de Dorobanți, a tribunalului, prefecturei etc. Se deosebesc biserica Paraschiva, zidită de Ștefan cel mare. Se produce multă făină, se fabrică săpun și rachiu. Posedă o tăbăcărie, o tipografie etc.

Târg important de trei ori pe an și în fie care duminică. Stațiune importantă pe linia Buzău-Mărășești.

Plăinești (târgul Cucului) târg important. Comerț cu lână, situat pe linia ferată.

Monumente și localități istorice. În acest județ se află monastirile: *Poiana-Mărului*, în comuna Jitie;—*Rogoz*, în comuna Slobozia; *Vărzărești*, în comuna Bontăești;—*Dălhăuți* în plasa orașului;—*Cotești*, în comuna Cotești. Cele alte mănăstiri ca: Măxineni, Dediuluții și Băbenii nu mai sunt locuite. — La satul Măitinești s'a întâmplat bătălia dintre Ruși și Turci la 1789. La satul Amara se află ruine din timpul Romanilor.

Bogații. Se cultivă multe cereale în partea de Sud-Est. Domină cultura grâului (165,000 ec-

tolitri) a porumbului (717,000) și a orzului (127,000) apoi secara (40,000), meiul (22,000) ověz (9400), rapiță, cânepă și in. Cultura media a fasolei se urcă la țifra de 207,000 kilograme pe an; aceea a cartofilor la 26,000, apoi puțină linte și mazăre.

În regiunea dealurilor se cultivă vița care dă în fie-care an până la 75,000 ectolitri vin, din care peste 55,000 vin alb. Producțiunea țuiceii trece de 4000 ectolitrii, aceea a rachiului de tescovină apropie 6000 pe an. Se fabrică de asemenea și mult spirt de bucate (11,000 ectolitri).

Dintre animalele domestice județul Râmnicu-Sărat produce: cai (14,853);— boi (60,450);— oi (101,183);— Capre (1418);— porci (16,631). Cultura albinelor a degenerat; astă-zi nu se mai produce de cât vre-o 3,700 kilograme miere și peste 1000 kilograme ceară.

În zona dealurilor și chiar prin munți se află livezi și pășuni întinse. Tot în această zonă se găsesec păduri întinse și seculare, care dau loc unei exploatațiuni considerabile.

Producțiunea minerală nu se reprezintă de cât prin existența sărei și a păcurei. Se deosibește însă lacul numit *Balta-Albă*, unde se află un stabiliment balnear.

Industria în acest județ este înapoiată. Nu se cunoaște alte fabricațiuni de cât țesăturile pri-

mitive pe la țară; fabricațiunea spirtului de bucate, a țuicei și a rachiului de tescovină; măcinatul grâului, olăria ordinară și altele, tot de categoria produselor necesității zilnice. Comerțul însă este destul de întins. Se exportă: vin, lemne, lână, cereale și animale. Centrul de competenție este orașul Râmnic și târgul Cucului; iar întreprinderile de cereale sunt porturile Brăila și Galați.

Căi de comunicațiune. Afară de calea ferată, care străbate județul de la Sud la Nord, stabilind o legătură directă între Muntenia și Moldova, precum și de șoseaua națională care dublează această linie ferată, se mai află în acest județ următoarele șosele: *Râmnic-Grădiștea* prin Balta albă; *Râmnic-Penești*; — *Râmnic-Jitia*, prin Băbeni; — *Vârteșcoi-Măxineni*, pe lângă marginea județului despre Putna.

PUTNA

(Marca un Bacus stând pe un butoi).

Situațiune. Limite. Acest județ se află cuprins între județul Bacău la Nord: — Tecuciu la Est; Râmnicu Sărat și Buzeu la Sud; — Transilvania la West. Frontiera despre Transilvania este ormată de culmea centrală a munților Vrancei ¹⁾, începând din muntele Giurgea și până în munții Sovejei, aproape de izvorul Susiței. Marginea despre Nord începe din acest punct, se în-

dreptează spre Est apoi spre Nord până în Siret lângă comuna Răcăciuni;—Cea de Est este formată de Siret de la Răcăciuni și până la confluența acestui riu cu Râmnicul Sărat. Cât despre marginea de Sud, ea corespunde cu marginea de Nord a județului: Râmnic și Buzău.

Munți. Toată partea de West a județului este acoperită de munții Vrancei care cuprind virfurile *Ciurucul*, *Lacoci*, *Giurgiul*, *Pietrosul* etc, și care trimit ramurile lor până în Siret. Printre cele mai importante din aceste ramuri se deosebesc: Culmea *Alunișului*, care se desface din culmea *Giurgei*, urmează pe țărmul drept al rului Zăbala și formează dealul important al **Odobeștilor**, care se întinde până în apropiere de Focșani;—culmea *Lăpișului* printre Zăbala și Neruja;—Culmea *Neagră*, care se întinde printre Neruja și Putna (aceste două din urmă pleacă din virful *Lacoci*); culmea *Ruskelului* și a *Ghergheleului*, printre Putna și Sușita. În partea de Nord județul este brăzdat de ramurile meridionale ale munților Zabărăuți.

Ape. Printre cursurile de apă care udă acest județ deosebim pe cele următoare:

Trotușul, care vine din județul Bacău, udă puțin partea de Nord-Est a județului, trece pe lângă orașul Adjud și se varsă în Siret, ceva mai sus de comuna Domnești.—*Sușita*, care isvorăște din

1). Care este și culmea centrală a Carpaților.

munții Sovejei (muntele Clăbucelul), străbate județul în direcție generală de la West spre Est și se varsă în Siret, aproape de comuna Mărășești.—*Putna*, care ese din muntele *Lacoci*, curge paralel cu *Șușița*, și se varsă în Siret lângă satul Călienii. *Putna* se încarcă pe dreapta cu *Neruja*, *Zăbala* și *Milcovul* care udă orașul Focșani; iar pe stânga cu *Paltinul* și *Valea*. Riul *Siret*, udă județul în partea de Est, formându-i marginea, de la Răcăciuni și până la satul Maicănești, (R. Sărat).

Clima acestui județ variază dupe regiuni. Prin părțile muntoase precum și prin regiunea colinelor, ea este sănătoasă, pe când de-a lungul Siretului, în special la imbucătura Putnei, unde s'au format bălți, ea este cam nesănătoasă. Vânturile sunt în genere aspre.

În regiunea șesului iarna este mai scurtă dar destul de aspră.

Suprafața județului *Putna* este de 229,596 ectare.

Populațiunea atinge țifra de 168,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul se împarte în cinci ocoale: 1) plasa *Răcăciunii*, în partea de Nord-Est, cu reședința în *Adjud*;—2) plasa *Gârlele*, spre Sud de precedentă, cu reședința în *Odobești*;—3) plasa *Vrancea*, spre Sud-West, cu reședința în comuna *Tichirișul*;—4) plasa *Zăbrăuții*, străbă-

tută de riul Șușița, cu reședința în *Panciu*:—5) plasa *Bileștii*, cu reședința în *Suroaia*.

Orașe. Focșani (20,000 loc.) Situat pe riul Milcov. Capitala județului. Are un liceu, patru scoli primare de băieți, trei de fete. Este reședința regimentului X de dorobanți și VII de călărași, precum și a celor alte autorități județene. Posedă mai multe biserici vechi, printre care se deosebesc St-Ion, catedrala orașului, precum și mai multe edificii, ca: palatul administrativ, teatrul, două cazarme și altele. Se practică tăbăcirea pieilor, fabricarea luminărilor de ceară, aceea a săpunului, frânghiilor, măturilor precum și altor obiecte de prima nevoie. — Înainte de unirea principatelor acest oraș așezat fiind de o parte și de alta a riului Milcov, frontiera dintre cele două principate, era împărțit în partea moldovenească și cea muntenească, ast-fel că și astăzi mai subsistă această subt împărțire. Se face târg săptămânal în toate Duminecile. Afară de asta în fie care Mercuri târg de lemne lucrate, în partea moldovenească și Joi, târg de cereale, fân etc., în partea muntenească.

Adjud. (2500 loc.) Situat lângă Siret. Târg de 12 ori pe an. Stație pe calea ferată Mărăsești—Roman.

Odobești (4000 loc.) Spre Nord-West de Focșani pe Milcov. Comerț important de vinuri.

Mărăsești. Stație de prima clasă.

Năruja, în munți. Comerț important cu țuică și lemne de brad.

Panciu (2500 loc.) Comună urbană, situată aproape de riul Sușița. Comerț de vinuri.

Soveja, sat unde începe o trecătoare de a doua ordine în Transilvania.

Sascut, însemnat pentru fabrica de zahăr.

Monumente și localități istorice. Se deosebesc următoarele mânăstiri: *Mera*, pe Milcov, fondată de principele Antioch Cantemir; — *Soveja* în munți, spre West de Panciu, fondată de Matei Basarab; precum și altele mai puțin importante. Lângă Odobești se află urmele cetății *Crăciuna* unde s'a întâmplat de mai multe ori loviri între Români și Moldoveni.

Bogății. Producțiunea cerealelor nu este importantă în raport cu aceea a altor județe, pentru că o bună parte din suprafața acestuia este acoperit de munți și dealuri.

Se produce totuși până la 420,000 ectolitri pe an, dintre cari porumb (282,000); — grâu (46,500); — orz (57,000); — secară (16,000); — mei (21,000); iar restul rapiță, ověz și cânepă. Din plantele alimentării se cultivă cartofi (350,000 chilograme); — fasole (205,000); apoi linte, mazăre etc. În acest județ se cultivă și anisonul, a cărui recoltă dă aproximativ până la 1500 chilograme pe an. Se cultivă de asemenea și tutun.

Pădurile sunt întinse și dau loc unei exploatațiuni importante.

Viile sunt renumite în acest județ. Se deosebesc viile de Odobești și de Panciu. Producțiunea totală a vinului se urcă la țifra de 94,000 ectolitrii pe an, dintre care aproape 80,000 numai vin alb. Producțiunea țuicei și altor alcooluri este puțin însemnată.

Producțiunea minerală nu este importantă pentru că nu se cunoaște încă de cât prea puține din bogățiile minerale ale acestui județ. Se poate totuși nota surse de ape minerale la Vizanti, Zăbrăuți; și la Piatra localitate pe Putna, precum și mai multe localități de sare în plasa Vrancei;—cărbuni de pământ, la Miera;—cariere de piatră și altele. În dealul Bălosul (Vrancea) se găsește ipsos.

Dintre animalele domestice județul Putna posedă: cai (7707);—boi (54,340);—oi (63,907);—capre (3813);—porci (13,623). Albinele dau până la 2000 chilograme de miere și aproape 1000 de ceară.

Industria este oare-cum dezvoltată. Printre industriile de căpetenie se deosebesc fabricarea lemnurilor; măcinatul; fabricarea săpunului; aceea a lumînărilor de ceară, a pieilor, a frînghiilor, precum și toate cele alte industrii primitive sau imediat trebuincioase vieții zilnice. Se mai deosebesc încă fabricarea plugurilor și altor instru-

mente agricole în comuna Mărășești; apoi fabrica de zahăr de la Sascut; țesăturile de postav la mănăstirea Scânteia; fabricarea brânzeturilor, vaselor primitive de lemn etc.

Comerțul acestui județ, ajutat prin pozițiunea sa este destul de important. Articolul principal de export este vinul. Târgul principal este însuși capitala județului. Afară de acest oraș, schimburile se mai practică prin următoarele localități: *Odobești* (14 Septembrie); — *Panciu* (24 Iunie și 20 Iulie); — *Vidra* (23 Aprilie, 6 August și 26 Octombrie); — *Domnești* (9 și 25 Martie); — *Păunești* (21 Mai, 8 Noembrie și 6 Decembrie); — *Câmpuri* (15 August și 8 Septembrie).

Căi de comunicație. Calea ferată centrală străbate județul de la Sud spre Nord, urmând cursul Siretului de la Focșani prin Mărășești, Pufești, Adjud, Sascut, și Răcăciuni, pe unde intră în județul Bacău. De la Mărășești se desface linia care merge la Tecuci și Galați. De la Adjud se desface de asemenea o linie ferată la Ocnă (Bacău) prin Urechiești etc, urmând pe valea Troțușului. Afară de șoselele ce urmează paralel cu liniile ferate, se deosebesc următoarele șosele județene; *Focșani-Călieni*; — *Focșani-Mircești-Ciuslea (Tecuciu)*; — *Focșani-Tichirișu*, prin Odobești și Vidra; și *Mărășești-Câmpurile* prin Panciu și Răcoasa.

TECUCIU

(Marca o viță cu struguri).

Situațiune. Limite. Acest județ se află coprins între județele Tutova și Covurlui, la Est; — Râmnicu-Sărat, la Sud; — Putna și Bacău, la West; Roman, la Nord. Forma acestui județ este lungueață, ast-fel că marginile despre Nord și Sud sunt foarte mici. Marginea despre Est o formează o linie convențională care pleacă de la Plopana, și se întinde spre Sud, paralel cu riul Bêrlad, până în dreptul comunei Buciumeni; de aci se îndreptează spre Est până aproape de comuna Smluți; iar de aci iarăși spre Sud până la satul Preval. Marginea despre Sud o formează Siretul de la Preval și până la confluența Siretului cu Râmnicul Sărat. Marginea despre West este formată de riul Siret până la Răcăciuni, și de o linie convențională, care se îndreptează spre Nord-Est până în dreptul comunei Plopana.

Dealuri. Intregul județ este acoperit de o succesiune de dealuri cari se întind de la Nord spre Sud, formând un masiv aproape compact, întretăiat de mai multe cursuri mici de apă, și despărțind valea Siretului de aceea a Bêrladului. Printre cele mai importante din aceste dealuri se deosebesc dealul **Nicoreștilor** și dealul *Mare*. În partea de West aceste dealuri și mențin înălțimea lor până ce se pierd de o dată în șesul

Siretului; în partea opusă, înălțimea lor descrește treptat până ce se confundă cu șesul Bêrladului.

Ape. Printre cursurile de apă deosebit mai întâi riul *Siret*, care îi formează marginea despre Putna și Râmnicu-Sărat; **Bêrladul**, care intră în județ imediat după confluența sa cu Berheciul, udă orașul Tecuciu și se varsă în Siret lângă satul Șerbănești. Acest riu se încarcă pe dreapta cu *Berheciul*, unit cu *Zeletinul* cu care confluează lângă comuna Țigăneștii noi; — *Soločinul* puțin important, confluează cu Siretul lângă comuna Homocea.

Clima acestui județ este foarte sănătoasă, însă temperatura este foarte variabilă întru cât privește anotimpurile; după teren însă ea este aceeași pretutindeni.

Suprafața județului este de 217,387 ectare.

Populațiunea 120,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul se împarte în patru ocale: 1) plasa *Zeletinul* cu reședința în *Podu Turcului*; — 2) plasa *Nicorești*, cu reședința în *Nicorești*; — 3) plasa *Bêrlad*, cu reședința în *Ivești*; — ¹⁾ 4) plasa *Berheciu*, cu reședința în *Găiceana*.

Orașe. *Tecuciu* (9000 loc.) Situat pe țărmul drept al riului Bêrlad și străbătut de riulețul *Tecuciu*. Este capitala județului, reședința regimen-

¹⁾ Aceste două din urmă într'unite.

tului 24 de dorobanți și a celor alte autorități județene. Are un gimnaziu real, trei scoli primare de băieți și trei de fete. Spital, cazarmă etc. Cap de linie pe calea ferată Tecuciu-Bêrlad și stațiune importantă pe linia Galați-Roman. Fabrică de lumânări de ceară și fabrică de săpun.

Nicorești. (1600 loc.) Pe riul Tecuciu. Târg important. Producțiune de vinuri. *Podu Turcului* (1200 loc.) pe Zeletin; — *Ivești* (1500 loc.) pe Bêrlad, stație de drum de fier; — *Puteni* (1500 loc.) spre Est de Tecuciu; — *Găiceana* (2500 loc.) pe cursul superior al Berheciului; — *Stănișești* (1200 loc.) pe un afluent a Zeletinului; — *Cășineștii* (2000 loc.) mai spre Nord, pe cursul superior al Zeletinului. Toate acestea sunt târguri.

Monumene și localități istorice. *Poiana*, plasa Nicoreștii, însemnată prin bătălia dintre Petre Schiopul cu boierii țării la 1560. — *Răchiloasa*, altă dată mănăstire, astăzi penitenciar. *Sahastru* și *Buciumeni* schituri. *Furceni* unde a fost tabăra în 1869.

Bogății. Producțiunea agricolă este uniformă în tot județul. Culturile de cereale alternează cu viile și pădurile. Se produce în termen de mijloc pe fie care an o cantitate de aproape 800,000 ectolitrii cereale, dintre cari: porumb (432,000); — grâu (122,000); — secară (100,000); — orz (160,000); — iar restul ověz, meiu, rapiță, in și

câneapă. Producțiunea fasolei (355,000 kilograme pe an) și aceea a cartofilor (200,000) se deosebesc printre cele alte plante alimentare.— Producțiunea vinului se urcă până la 3500 ectolitrii pe an, dintre care cea mai mare parte alb.— Pădurile constituie încă una din bogățiile acestui județ.

Dintre animale în județul Tecuciu se găsesc cai (7211); — boi (48,494); — oi (55,006); — capre (7918); — poci (20,528); asini (26)

Creșterea albinelor dă pe fie care an până la 3700 kilograme miere și peste 2000 de ceară.

Producțiunea industrială este înapoiată. Nu se cunoaște până astăzi de cât fabricarea lumânărilor de ceară, a săpunului, a obiectelor de lemn, și altor industrii trebuincioase vieții zilnice. — Comerțul însă este oare-cum activ. Se exportă cereale, vinuri, lemne, miere, ceară și animale, mai cu seamă cornute. Schimburile locale se fac în Tecuciu, prin târgurile notate mai sus și prin două bâlciuri anuale: *Humocea* (23 Aprilie); — *Tecuciu* (15—24 Iunie) și cătunul *Lespezi* (6—10 Septembrie).

Căi de comunicațiune. Calea ferată Gața-Roman, străbate județul Tecuciu de la Preval până la Mărășești, unde intră în Putna, De la Tecuciu pleacă o linie laterală spre Bêrlad. Afară de șoselele care dublează aceste căi ferate mai sunt, încă cele următoare: *Tecuci-Focșani*, trecând

marginea județului pe la Ciuslea; — *Tecuci-Puteni* spre Covurlui; *Cosmești-Buciumeni*; — *Berheciu—Podu-Turcului*.

COVURLUI.

(Marca o ancoră de corabie).

Situațiune. Limite. Județul Covurlui se află coprins între Basarabia, la Est; — județele Tulcea și Brăila, la Sud; — Râmnicu Sărat, la Sud-West; — Tecuciu, la West; — Tutova, la Nord-West. Marginea despre Est o formează Prutul, de la comuna Gotești (Basarabia) și până la îmbucătura accestui rîu; — cea despre Sud o formează Dunărea, cât ține județul Tulcea și Siretul cât ține județul Braila; — cea despre Sud-West, tot Siretul, de la Măxineni și până la Preval; — cea despre West urmează cursul riului Geru, trece pe lângă comuna Cudalbi și se continuă spre Nord până dincolo de Smulți; în sfîrșit cea despre Nord-West, se continuă în această direcțiune până în Prut în dreptul satului Gotești.

Dealuri. Intregul județ este dominat de șesul Prutului. Terenul nu prezintă ondulațiuni de cât în partea de West, unde se observă câte-va culmi de dealuri puțin importante prin înălțimea lor, printre cari se deosibește dealul *Chiciurea* spre Nord, piscul *Sărei* prin centru și altele.

Ape. Dunărea udă județul în partea de Sud, de la confluența Siretului până la aceea a Pru-

tului, îndreptându-se de la West la Est, Siretul continuă aceeași direcție spre West până la confluența cu Buzăul; iar Prutul udă marginea orientală, începând de la hotarul județului Tutova și până la confluența sa cu Dunărea. Afară de acestea județul Covurlui mai este udat de următoarele riuri: *Geru*, care formează întru câtva marginea spre Tecuciu, isvoraște în apropiere de comuna Smulți, curge spre Sud, pe lângă Codalbi, și se varsă în Siret lângă comuna Piscu; — *Soholuiul*, care isvoraște dintr'un deal ceva mai la Est de izvorul Gerului, curge paralel cu aceasta, trece pe lângă comuna Pechea și se varsă în Siret în apropiere de satul Șendreni, dupe ce s'a încărcat pe stânga cu *Lozova*; — *Malin*, este mai mic, curge spre Est paralel cu precedentul și se varsă în Siret lângă comuna Fântânele.

Cele care se varsă în Prut sunt:

Horincea, isvoraște din dealul cu acest nume, curge spre Sud-Est și confluează lângă satul Rogojenii; — *Covurlui*, încărcat cu *Chineaza*, isvoraște de lângă Zernești, curge mai întâi spre Sud, apoi spre Sud-Est și, înainte de confluența sa cu Prutul, formează o baltă întinsă ce poartă numele de *Covurlui*. Mai spre Sud, între Galați și imbucătura Prutului, s'a format unul din cele mai mari lacuri din România. Acest lac poartă numele de **Brateș**.

Clima județului Covurlui se deosebete foarte

puțin de clima altor județe situate în zona șesului. Ea este tot d'auna excesivă, cu ierni friguroase și veri arzătoare; iar trecerea de la iarnă la vară și vice-versa, destul de repede. Existența mlaștinelor dupe lângă Prut face ca prin aceste locuri clima să fie nesănătoasă și populațiunea mai rară.

Suprafața județului Covurlui este de 532,742 pogoane (233,334 ectare). Populațiunea 140,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul Covurlui se împarte în trei ocoale: 1) plasa **Siret**, cu reședința în *Pechea* plasa **Prutul**, unită cu plasa *Horincea*, cu reședința în *Bujor*.

Orașe. **Galați**, (80,000 loc.). Situat pe Dunăre, între confluența Siretului și aceea a Prutului. Capitala județului.

Are un gimnaziu, scoală comercială, un seminar, scoală secundară de fete, scoală de meserii, 14 scoli primare de băieți și fete, 8 scoli private. Reședința corpului III de armată, a curții de apel și a celor alte autorități județene.

În acest oraș se află scaunul comisiunei europene pentru navigația Dunărei. Ca edificii publice sunt 2 spitale, o cazarmă, teatru etc. Posedă mai multe fabrici de făină, bere, săpun, lumânări etc. Comerțul său este important; din acest punct de vedere portul Galați este cel d'întâi din

țară. Este vizitat anual de aproape 1000 vase de comerț.

Exportul său se urcă la țifra de 52 milioane ¹⁾, iar importul la 19,699,000 lei. Prin acest port se exportă toate cerealele Moldovei și se importă mare parte din obiectele fabricate, ce se consumă în țară. Bâlcuiu important de cinci ori pe an: 2 Februarie, 15 Martie, 21 Mai, 6 August și 14 Octombrie.

Pechea (650 m.) Târg. Reședința Sub-prefecturii plășei Siret.

Monumente și localități istorice. Lângă Galați s'a întâmplat la 1829 o bătălie între Ruși și Turci.—*Gherghina*, este un sat lângă care se află ruinele unei cetăți antice. *Vahul lui Traian* intră în acest județ pe la Șendreni, trece pe la Cișmele, apoi pe la Nord de lacul Brateș și trece peste Prut în Basarabia.

Bogății. Cultura cerealelor este importantă. Producțiunea totală se urcă pe fie-care an la țifra de 1,216,000 ectolitrii, dintre care: porumb (527,000);—grâu (284,000);—secară (138,000); orz (206,000); iar restul ověz, meu, și puțină cânepă. Dintre plantele alimentare se poate nota: fasole (225,000 chilograme); cartofii (47,000), linte, mazăre și altele. Producțiunea vinului pe fie-care an se urcă la țifra de 6000 ectolitrii, alba cea mai mare parte, de o calitate inferioară.

¹⁾ Datele statistice oficiale din 1884.

Intru cât privește creșterea vitelor, județul Covurlui este înapoi la multe din cele alte județe. Posedă: cai (10,659); boi (65,400); oi (56,088); capre (1.509); porci 14.314); asini (20). Creșterea albinelor este de asemenea într'o stare înapoiată; nu produce mai mult de cât 1600 chilograme miere și aproape 400 de ceară pe an.

Industria este concentrată numai în orașul Galați, afară de micile industrii primitive ce se practică pe la țară. Comerțul însă este cu deosebire important. Se exportă tot felul de cereale, animale, piei și alte materii animale, făinuri, lânuri, lemne etc: și se importă cantități considerabile de coloniale, diferite țesături, instrumente agricole, și diferite metale lucrate, fierării, precum și tot felul de mărfuri necesarii consumațiunei interioare a țării.

Căi de comunicațiune. Calea ferată Buzău-Mărășești intră în județ pe la Barboși, trimite o ramură pe la Galați, până în Dunăre și de la Barboși se îndreptează spre West până la Preval, pe unde intră în județul Tecuciu. Afară de șoseaua care dublează calea ferată, nu se află de cât o mică șosea județeană, care conduce de la Galați la Tuculești. Restul comunicațiunilor se fac parte pe șosele vicinale, parte pe drumuri primitive.

TUTOVA

(Marca trei pești)

Situațiune. Limite. Acest județ se află coprins între județul Vaslui la Nord; — Fâlcu,

Basarabia și Covurlui la Est; Tecuciu la Sud;— Tecuciu și Roman la West. Marginea despre Nord este formată de o linie convențională, care pleacă de la Lipova și ține până la Albești; cea despre Est, pleacă de la Lipova până în Prut, ceva mai la Nord de comuna Rinzești, de aci urmează pe o mică întindere cursul Prutului, până la hotarul județului Covurlui, de aci urmând acest hotar se îndreptează spre West și Sud-West până la comuna Smulți, cea despre Sud ține până la comuna Gohor (Tecuciu); și în sfârșit cea despre West se îndreptează spre Nord până iarăși la Lipova.

Dealuri. Intregul județ este acoperit de o serie de dealuri, care formează un masiv în mijlocul Moldovei, și care este întretăiat de mai multe văi îndreptate în direcțiune generală de la Nord spre Sud. Acest masiv se numește masivul **Bêrladului** și formează pe toată întinderea sa linia despărțitoare între apele Siretului și Prutului.

Ape. Printre cursurile de apă ce udă acest județ, cel mai important este râul **Bêrlad**, care vine din județul Vaslui, trece peste hotarul județului pe lângă comuna Costești, și se îndreptează spre Sud-Sud-West, udă orașul Bêrlad și ese din județ ceva mai la Sud de comuna Gura Farbobățu.

Bêrladul se încarcă pe dreapta cu: *Buga*, *Horroeta*, *Semila*, încărcat cu *Bogdană*, și confluează cu Bârladul ceva mai la Nord de orașul Bêrlad;

apoi pe *Tutova*, cu care confluează în dreptul satului Crinești, și pe *Perschivul*, mărit cu *Perschivul mic*, cu care confluează în fața satului Ghidigeni.

În stânga, Bârladul primește pe: *Recea*, *Trestiana*, *Jervăț*, *Hobana* și *Bârzota*, cari sunt mai puțin importante și cari trec în județul Covurlui unde confluează cu Prutul.

Clima acestui județ este identică cu cea a Tecuciuului; uniformitatea solului dă naștere unei clime uniforme și foarte sănătoasă.

Suprafața totală este de 193,991 ectare.

Populațiunea 107,005 locuitori.

Impărțiri administrative. Județul se împarte în următoarele cinci ocoale: **Semila** unită cu **Têrgu**, cu reședința în *Murgeni*; — **Tutova**, cu reședința în *Puești*; — **Persehivul** unit cu **Corod**, cu reședința în *Adam*.

Orașe. Bêrlad (28,000 loc.) Situat pe riul cu acest nume. Capitala județului. Reședința regimentului de dorobanți, a două escadroane de călărași și a celor alte autorități județene. Are un liceu, fondat de Codreanu, școală profesională de fete, gimnaziu real, școală normală, școală de meserii, patru scoale primare de băieți și patru de fete. Se practică tăbăcitul pieilor, fabricarea săpunului, a luminărilor de seu și olăria. În fiecare Marți și Miercuri se face târg. În veacul de mijloc acest oraș era capitala unei republice, ce-i

purta numele. A fost ars în 1440 de către Tătari.

Murgenii (2000 loc.); *Puești* (1300 loc.) *Plopana* (700 loc.) *Adamu* (1660 loc.) târguri.

Monumente și localități istorice. Acest județ nu este bogat în monumente istorice. Nu se cunoaște de cât urmele a câtorva mănăstiri și biserici zidite de domnii Moldovei, mai cu seamă de Ștefan cel mare. Ast-fel, în cătunul Strâmba se observă ruinele unui schit și a unei cetățui; lângă Hălărești, ruinele unei mănăstiri, la Adam ruinele unei mănăstiri, fondată pe la 1595 de un păstor care purta numele de Adam etc.

Bogății. Producțiunea totală a cerealelor se urcă la țifra de 871,000 ectolitri, dintre care porumb(400,000);—grâu(235,000);—orz(111,700) iar restul secară, ověz, meu, cânepă, in și puțină rapiță. Plantele alimentării se cultivă pe o scară întinsă. Se produce pe fie-care an: fasole (556,000 chilograme);—cartofi (342,000) și altele. Se cultivă de asemenea mult tutun (115,000 chilograme).—Producțiunea vinului este neînsemnată în raport cu alte județe.

Dintre animale județul Tutova posedă: cai (6455); — boi (56,601); — oi (50,779); — capre (2570); — porci (11,293). Creșterea albinelor produce astăzi până la 4000 chilograme miere și 1500 ceară pe an. Se practică de asemenea creșterea gândacilor de mătase.

Pădurile sunt oare cum numeroase și dau loc unei exploatațiuni însemnate.

Pescăria joacă de asemenea un rol important prin localitățile dupe lângă Prut.

Intru cât privește producțiunea industrială, afară de cele câte-va industrii arătate la orașul Bârlad, nu se mai poate nota de cât industriile casnice pe la țară, precum și alte industrii primitive trebuincioase vieții zilnice. Comerțul s'a ridicat mult prin crearea drumului de fier cari pune acest județ în legătură cu portul Galați. Afară de cereale, animale, lemne, miere etc., care se exportă, toate schimburile locale se fac la Bârlad și prin cele alte târguri notate mai sus.

Căi de comunicațiune. O linie laterală, care se desface din linia Galați-Mărășești, străbate județul de la Sud la Nord, apoi trece în Vaslui. Afară de șoseaua care dublează calea ferată, se pot nota încă următoarele șosele : *Șoseaua Tutova*, care merge spre Roman și Bacău (întreruptă); *șoseaua Covurlui*, pe la Lungești;— *șoseaua Vaslui* paralel cu cea care dublează calea ferată; *șoseaua spre Prut* până la Murgeni. In genere aceste șosele sunt rău întreținute și pe unele locuri chiar întrerupte.

FALCIU

(Marca un bou)

Situațiune. Limite. Acest județ se află situat între județul Iași, la Nord;—Basarabia, la

Est;—Tutova la Sud;—Vaslui, la West. Marginea despre Est o formează riul Prut, începând de lângă comuna Sălăgenii și până ceva mai la Sud de Fâlcui; cea de Sud o formează o linie convențională care coincide cu parte din limita de Nord a județului Tutova; cea de West o formează mai întâi riul Bârlad, până la confluența sa cu riul Crasna, apoi de acest riu până în dreptul comunei Crăsnășenii, de unde se continuă spre Nord, iar printr'o linie convențională, până la hotarul județului Iași;—în sfârșit marginea despre Nord merge până în Prut.

Dealuri. Județul Fălciu este mai tot acoperit cu dealuri, cari se îndreptează în direcțiune generală de la Nord spre Sud, adică paralel cu cursul Prutului. Înălțimea lor abia trece pe unele locuri de 100 metrii. Printre aceste dealuri s'au format văile cursurilor de apă; iar de-a lungul Prutului se întinde de la Nord spre Sud o fâșie de pământ joasă și acoperită ici și colo cu lacuri sau mlaștini formate de riul Prut.

Ape. Riurile cari udă acest județ se duc parte în Prut, parte în Bârlad. Cele cari se varsă în Prut sunt: *Jijia*, care vine din județul Iași, trece prin partea de Nord-West a județului și se varsă în Prut spre Sud de comuna Sbiroaia;—*Bohotin* și *Moșna*, cari se varsă într'un lac format aproape de îmbucătura Jijiei;—*Jisaia*, încărcat cu *Șopârleni*, cari se varsă în niște lacuri for-

mate de Prut lângă comuna Pogăneștii;— *Hușul* unit cu *Prutețul*, care se varsă între Berezenii și Fălciu; *Copăceana*, care se varsă mai la Sud de Fălciu; *Elanul*, care trece în județul Tutova, cam la o egală distanță între Prut și Bêrlad. Toate aceste râuri curg paralel, în direcțiune generală de la Nord-West spre Sud-Est. afară de cel din urmă care curge direct de la Nord la Sud. Cele cari se varsă în Bêrlad sunt: *Lohanul* și *Crașna*, ambele de mică importanță.

De-a lungul Prutului s'a format mai multe lacuri, cari sunt alimentate prin debordările acestui râu.

Clima acestui județ este destul de sănătaosă afară de șesul Prutului, pe unde se află locurile mlăștinoase. În partea de Sud se întâmplă adese ori lipsă de ploaie, din cauză să sunt puține păduri.

Suprafața județului este de 190,264 ectare.

Populațiunea 95,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul Falciu se împarte în patru ocoale: **Podoleni**, cu reședința în *Drâncenii*;— 2) **Huși**, cu reședința în *Crețești*;— 3) **Mijloc**, unit cu *Prutul*, cu reședința în *Fălciu*.

Orașe. **Huși** (15.000 loc.) Situat în centrul județului înconjurat de dealurile Coțoiul, Vulpe și Volosenii, cari formează un semi-cerc. Are trei școale primare de băeți și două de fete, o școală

profesională (croitorie), un gimnaziu, două spitale. Este reședința episcopatului de Huși și a statului major de brigada de Fălciu-Vasluiu, a regimentului de dorobanți, și a altor autorități județene. Ca industrie se deosebesc fabricarea berei, tăbăcirea pieilor, macinatul etc. Târg important la 14 Septembrie.

Fălciu. (2500 loc.) Situat pe Prut în partea de Sud-Est a județului; — *Răducănenii* (1200 loc.) spre Nord; — *Urzești* (1000 loc.) în partea de Sud-Est; — *Docolina* (1000 loc.) pe râul Bêrlad sunt târguri

Monumente și localități istorice. Orașul Huși s'a fondat pe la anul 1432. În acest oraș se află biserica Episcopiei zidită de Stefan cel mare la 1495. Mult timp a fost reședința provizorie a domnilor Moldovei. — *Movila Băbaei*, cu movila numită *Cetățuia*, însemnată printr'un războiu cu Tătarii. *Bărboși*, locul natal al domnului Cuza.

Bogății. În raport cu întinderea județului, cultura cerealelor e destul de importantă. Producțiunea totală se urcă la țifra de 660,000 ectolitri, din care: grâu (147,000); porumb (334,000) — seară (94,000); orz (76,000); iar restul meiu, ovéz, cânepă și puțin în și rapiță. Dintre plantele alimentare sunt: fasole (128,000 chilograme), cartofi (286,000) precum și alte plante alimentare. Se produce de asemenea puțin hămeiu.

Pădurile ocupă o întindere destul de însemnată, în partea de Nord.

Via constituie una din bogățiile de căpetenie ale județului. Se produce pe fie care an până la 7700 ectolitrii vin alb de o calitate superioară. Se deosibesce, în astă privință, dealurile Hușului și Pătineștii.

Pescăria de asemenea constituie o bogăție pentru populațiunea dupe lângă Prut.

Dintre animale, în acest județ se află: cai (5,557); — boi (51,635); — oi (54,648); — capre (1169); — porci (16,135); — asini (21). Creșterea albinelor dă până la 7000 kilograme miere și 1700 ceară. Se cultivă puțin și creșterea gâdacilor de mătase.

Ca producțiuni minerale sunt câte-va cariere de piatră de construcțiune și de pavagiu. Se află și un izvor de ape minerale (sulfuroase) în apropiere de satul Ghermăneștii.

Industria în acest județ coprinde: fabricarea berei, a lumînărilor de seu și de ceară, a săpunului, măcinatul, tăbăcirea pieilor, olăria, cărămidă, diferite țesături primitive, brânzeturi și altele.

Comerțul acestui județ este însemnat în ceea ce privește vinul, cerealele și animalele. Se mai exportă încă lână brută, piei brute, lemne și diferite alte articole. Principalele centruri unde se

fac schimburile locale sunt: Huși, și cele alte târguri.

Căi de comunicațiune. Centrul drumurilor din acest județ este orașul *Huși Docolina*, pe unde trece în județul Tutova; — *Huși-Fălciu* și d'aci peste Prut în Basarabia. În genere pe aceste drumuri sunt puține șosele și acestea întrerupte și rău întreținute.

V A S L U I

(Marca un stup cu albine).

Situațiune. Limite. Județul Vaslui se află coprins între județul Iași, la Nord;—Fălciu, la Est; — Tutova la Sud; — Roman, la West. Marginea despre Nord începe lângă satul Păuceasca (Iași) și ține până la hotarul de Nord-West al județului Fălciu; — marginea de Est corespunde cu cea de West a județului Fălciu, până la confluența râului Crasna cu râul Bêrlad;—marginea de Sud corespunde cu cea de Nord a județului Tutova, de la confluența Crasnei cu Bêrladul, până lângă satul Lipova;—în sfârșit marginea de West, este formată de o linie convențională, care urmează cât-va cursul superior al Bêrladului, apoi se termină la hotarul Sud-Westic al județului Iași.

Dealuri. Ca și în județul Fălciu, dealurile care străbat județul Vaslui, țin de masivul bêrlădean și prezintă o direcțiune generală de la

Nord la Sud. Printre aceste dealuri se află șesuri întinse și roditoare străbătute de riurile acestui județ.

Ape. Cursurile de apă țin toate de basinul Bêrladului. Printre cele mai principale se deosebesc următoarele: *Bêrladul*, care izvorăște din dealul Giurgenilor, aflător în partea de Sud-Est a județului Roman, curge mai întâi spre Nord-Est și Est până la Negrești, apoi spre Sud-Est până la confluența Vasluiului, de unde începe a forma marginea dintre județele Tutova și Fălciu;— *Vasluiul*, care vine din dealul Repedea (județul Iași), curge spre Sud, trece pe lângă Codăești, și se varsă în Bêrlad lângă orașul Vaslui, — *Stavnicul* și *Sacovățul*, mai puțin importante, curg paralel, în direcțiune de la Nord la Sud și se varsă ca și Vasluiul în partea stângă a Bêrladului;—*Rahova* și *Stemnicul*, cari curg de la West spre Est și se varsă în partea dreaptă a Bêrladului.

Clima acestui județ nu prezintă mai nici o varietate. Ea este pretutindeni dulce și sănătoasă. Dealurile însă servesc într-o cât-va de adăpost în contra vânturilor despre Est.

Suprafața județului este de 191,571 ectare.

Populațiunea 120,000 locuitori

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul Vaslui se împarte în următoarele cinci ocoale; **Fundurile**, unită cu **Stem-**

nicu, cu reședința în *Negrești*; — **Mijlocul**, unit cu *Crasna*, cu reședința în *Codăești*; — **Rahova**, cu reședința în *Pungești*.

Orășe. **Vasluiu** (8000 loc.) Situat la confluența riului Vasluiu cu Bêrladul. Este așezat pe o culme de deal, care 'l înconjură de trei părți. Are o școală primară de băeți una de fete, și un spital. Reședința regimentului 25 de dorobanți și a celor alte autorități județene. Ars de Tătari în 1440. Se deosibesc următoarele edificii: biserica St-Ioan, zidită de Ștefan cel mare (1475) în memoria bătăliei de la Racova.

Se practică industria cojocăriei, olăriei, teracotă, măcinatul grâului și alte industrii privitoare nevoilor zilnice. Târg de două ori pe săptămână și o dată pe an (bâlcu) la 1—8 Septembrie.

Negoești (2000 loc.) Situat în partea de Nord pe Bêrlad. Unul din târgurile mai importante ale județului.

Pungești (2000 loc.) Spre Sud de cel precedent pe riul Rahova.

Codăești (1700 loc.) Spre Nord de Vasluiu, lângă râul cu acest nume.

Monumente și localități istorice. Se deosibesc cele următoare: Mănăstirea *Făstăci* în satul cu același nume, zidită de Mihail Racoviță la 1733; —cătunul *Scânteia*, care posedă o biserică zidită de Ștefan cel mare și reparată de Duca Vodă.—Mănăstirea *Dobrovățul*, în satul cu

acest nume, începută de Stefan cel mare și terminată de Petru Rareș. Actualmente penitenciar. *Tintirim*, în apropiere de Pungești, unde se crede că s'au îngropat cei căzuți în bătălia de la 1475.

Bogății. Cultura cerealelor se practică în tot județul. Producțiunea totală atinge țifra de 664,000 ectolitrii, dintre cari: porumb (380,000); grâu (156,000; seară (15,000); orz (90,000); iar restul alte cereale ca meiul, rapița și cânepă. Printre plantele alimentarii cartofii joacă un rol important. Se produce anual peste 400,000 kilograme apoi vine fasolea (258,000); mazărea (38,000); linte etc.

În acest județ se practică cultura anisonului, care dă aproape 10,000 kilograme pe an.

Se produce și vin de bună calitate, mai cu seamă pe dealurile de pe lângă Pungești, Serbești etc.

Pădurile ocupă o întindere destul de însemnată și produc lemne de construcție.

Printre animalele domestice se găsesc: cai (6769); boi (62,212); — oi (54,394); — capre (1410); — porci (23,023); — asini (29). Se găsesc de asemenea porci de York-sire, vaci de Elveția și cai de rasă bună. Cultura albinelor a degenerat; ea constituia altă dată bogăția de căpetenie a județului. Producțiunea totală astăzi se urcă anual la 15000 kilograme miere și peste 5000 ceară. Se cultivă de asemenea și gândacii de mătase.

Producțiunea minerală se reprezintă prin câteva carieri de piatră, de construcțiune și de pavagiu și prin apele minerale de pe lângă Pungești, cari conțin iod și sulf.

În privința industriei, afară de industriile primitive, sau ale căror produse se cer zilnic de consumațiunea locală, se deosebesc un stabiliment de spirtoase fine, rom, și alte licheruri. Se mai practică și căruțaria ordinară, țesătura lânii și mătasei pe la țară și altele.

Comerțul e destul de activ. Se exportă miere și ceară multă, cereale și vinuri. Schimburile se fac atât în capitală cât și prin târgurile arătate mai sus.

Căi de comunicațiune. Calea ferată merge de la Vaslui spre Sud, punând acest oraș în legătură cu Bêrladul. Se deosebesc următoarele șosele: șoseaua care vine de la Iași, intră în județ pe la Poenile (Iași), trece pe la Poiana Cârnelui, Moara domnească, Vasluiu, apoi urmează pe lângă calea ferată. Mai sunt apoi șoselele județene; *Vaslui-Roman*, prin Dumesti, și *Vaslui-Băcău*, prin Pungești.

R O M A N

(Marca trei spice de grâu).

Situațiune. Limite. Acest județ se cuprinde între județul Suceava și Iași la Nord; — Vasluiu și puțin Tutova la Est; o mică parte din

Tecuciu și Bacău la Sud; Bacău și Neamțu la West. O linie convențională mărginește acest județ de toate părțile. Spre West ea pleacă de lângă **Buhuș**, se îndreptează spre Nord până la **Tupilăți**; — de aci se îndreptează spre Nord-Est până în apropiere de **Ruginoasa**, apoi spre Est până la **Târgu-frumos**, apoi spre Sud-Est până la **Păuceasca**, hotarul dintre Iași și Vaslui; — marginea despre Est corespunde cu marginea occidentală a județului Vaslui, până la **Lipova**, și cu aceea a **Tutovei** până la **Plopana**; — în sfârșit cea despre Sud, corespunde cu marginea septentrională a județului Tecuciu (pe o mică distanță), și a județului Bacău, până aproape de comuna **Buhuș**.

Dealuri. O culme de dealuri aproape neîntrerupte străbate județul Roman de la Nord spre Sud. Această culme, numită **Culmea Giurgenilor**, începe spre Sud de **Târgul frumos** și trece în județul Tecuciu sub alte numiri. Ea desparte basinul superior al **Bêrladului** de acela al **Siretului**, lăsând de partea celui d'ântâi un șes îngust, iar de partea celui d'al doilea un alt șes cu mult mai larg. În partea de West a județului, în special spre West de râul **Siret**, județul Roman este acoperit de ultimile ramificațiuni ale munților dintre **Bistrița** și **Moldova**, cari dealuri se pierd în șesul **Siretului**, apropiându-se mai mult ori mai puțin de țărmul acestui râu.

Ape. Printre ramificațiunile ce această culme trimite spre Est sau spre West—direcțiunea ei generală fiind de la Nord spre Sud—se scurg diferitele cursuri de apă cari străbat acest județ și a căror importanță este cu totul secundară. Printre cursurile de apă importante notăm **Siretul**, care îl străbate cam prin mijloc, de la Nord la Sud. Acest riu intră în județul Roman ceva mai la Sud de Pașcani, trece pe la Est de Roman, și ese din județ pe la Spineni. **Moldova**, care intră în județ pe la Tupilați, curge spre Sud-Est și confluează cu Siretul ceva mai spre Est de orașul Roman.

Clima acestui județ este în genere foarte sănătoasă. Prezența dealurilor îl apără până la un oare-care punct de vânturile orientale, și face ca cele patru ano-timpuri să fie oare-cum mai bine definite.

Suprafața acestui județ este de 165.772 ectare.

Populațiunea se urcă la 140,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Se împarte în patru ocoale: Plasa **Fundu**, cu reședința în *Băcești*;—plasa **Siretu de jos**, unită cu **Moldova** cu reședința în *Roman*;—plasa **Siretu de sus**, cu reședința în *Bâra*.

Orașe. **Roman** (18,000 loc.) Situat pe țărmul stâng al riului Moldova, ceva mai la Est de confluența acestui riu cu Siretul. Are un siminar un gimnaziu și mai multe scoli primare, de băeți

și fete. Este reședința regimentului 14 de dorobanți, 8 de Călărași și 8 de artilerie. Scaunul episcopatului de Roman și a celor alte autorități județene. Posedă catedrala Episcopiei și alte monumente antice. Una din marile stațiuni al liniei ferate. Acest oraș s'a ridicat în 1392 de către Roman Vodă.

Bâra (600 loc.) *Dămieniști* (800 loc.) *Băcești* (700 loc.) târguri.

Monumente și localități istorice. Lângă satul *Scheia*, s'a întâmplat victoria repurtată de Stefan cel mare în contra lui Croiot la 1486. Se deosebesc următoarele monumente vechi: Cetatea *Smerodava* (Semendra), așezată pe un deal între Moldova și Siret, zidită dupe cât se crede de Stefan cel mare la 1483, și ruinată de Lăpușneanul. *Episcopia* în orașul Roman, începută de Petru VI Rareș și terminată de Iliăș Vodă la 1550, *Biserica domnească*, tot în orașul Roman, zidită la 1596 de Tomșa II și rezidită la 1696 de Vasile Cantacuzen pe timpul lui Antioch Cantemir. *Biserica Percista mare*, zidită de doamna Rucsandra soția lui Alexandru Lăpușneanu.

Bogății. Partea roditoare, întru cât privește mai cu seamă cerealele, este șesul Siretului. [Producțiunea medie anuală se urcă la țifra de 620,000 ectolitrii, dintre cari: porumb (400,000); —grâu (115,000); —orz (63,000); —ověz (45,000) restul cânepă, in, meu și rapiță în cantități mai mici.

Printre plantele alimentare se deosebesc în primul rang cartofii (417,000 kilograme); apoi fasolea (229,000); — mazărea (38,000); — linte (5,000) și altele. Se produce de asemenea și mult anison, peste 60,000 kilograme.

Dintre animalele domestice în acest județ se află: cai (8,638); — boi (54,527); — oi (43,605); — capre (536); — porci (16,337). Creșterea albinelor dă pe fie care an până la 8,600 kilograme miere și peste 3000 kilograme ceară.

Pe dealuri se află păduri întinse care se exploatează.

Industria acestui județ este înapoiată. Nu se cunoaște de cât fabricarea spiritului de bucate, exploatarea lemnului precum și alte industrii private la nevoile zilnice.

Țifra comerțului acestui județ este inferioară altor județe de o întindere aproximativ egală, Schimburile locale se fac cea mai mare parte, în orașul Roman, iar restul prin târguri arătate mai sus.

Căi de comunicațiune. Din acest punct de vedere județul Roman este foarte bine prevăzut. Calea ferată centrală îl străbate prin mijloc, de-a lungul Siretului, de la stația Galbeni și până la Hălăucești. Afară de șoseaua națională, care dublează calea ferată, mai sunt următoarele șosele județene: *Roman-Plopana* (Tutova); — *Roman-Băcești*, spre Vaslui; — *Roman Bâra*; — *Roman-*

Târgu-frumos, spre Iași;—Roman-Piatra și Roman-Buhuș.

BACĂU.

(Marca o stâncă).

Situațiune. Limite. Acest județ se află coprins între județul Neamțu și Roman, la Nord;— Tecuciu, la Est;— Putna, la Sud — Transilvania, la West. Frontiera despre Transilvania o formează culmea centrală a munților Oituzului și parte din munții Tarcăului. Ea începe din munții Sovezei, și se îndreptează spre Nord, până la Măgura Casinului; apoi spre Nord-Est până în muntele Namira; apoi iar spre Nord până în țărmul pîriului Sulța, urmează cursul acestuia spre West, până la poalele muntelui Borda; de aci iar spre Nord, trece prin pasul Ghimeșului și urmează cursul râului Ciudomir până în muntele ce poartă același nume. Marginea de Nord a județului este fîrmată de o linie convențională, care pleacă din muntele Ciudomir și se îndreptează spre Est prin comuna Balcani, apoi spre Nord până la Blăgești și iar spre Est până la Buhuș, unde întâlnește hotarul județului Roman. Din acest punct și până la hotarul județului Tecuciu, marginea de Nord a județului Bacău corespunde cu cea de Sud a județului Roman. Marginea de Est corespunde cu cea de West a județului Tecuciu, până lângă Răcătau (ceva mai

la Est de Răcăciuni). In sfârșit cea de Sud, corespunde pe toată întinderea cu marginea de Nord a județului Putna.

Munții. Acest județ este unul din cele mai muntoase județe din țară. Pe frontieră este străbătut de la Sud la Nord de culmea centrală a munților **Oituzului** ¹⁾, care prezintă vîrfurile *Doboka, Măgura Casinului, Runcul, Namira, Farca* și *Dealul mare*; apoi de culmea centrală a munților **Tarcăului** ²⁾, care prezintă vîrfurile *Măghierușul, Ciudomirul mic* și *Ciudomirul mare*. Munții Oituzului trimit spre Est mai multe culmi, printre cari vom deosibi *Culmea Slănicului*, care se întinde până lângă orașelul Okna; iar din munții Tarcăului se desface culmea *Pietroasa*, printre Trotuș și Asău, până la confluența acestora, și culmea *Moineștilor*, printre Asău și Taslău până în țărmul Trotușului. Aceste două din urmă vin din județul Neamțu. In general toate dealurile se prelungesc printre numeroasele riuri peste tot județul, până aproape de Siret nelăsând de cât vre-o câte-va șesuri înguste, ce se întind de-a lungul rîurilor, și printre care deosebim șesul *Siretului*, al *Bistriței* și al *Trotușului*.

Ape. Toate cursurile de apă cari udă acest județ țin de basinul **Siretului**. Acest rîu intră în județ prin partea de Nord, pe la Serbești, și ese

¹⁾. Munții Oituzului se coprind între rîurile Oituz și Uz.

²⁾. Munții Tarcăului se coprind între rîurile Uz și Bicaz.

pe la satul Galăsești. El primește mai întâi pe **Bistrița**, care vine din județul Neamțu, trece marginea județului pe lângă satul Valea lui Ion, trece pe lângă Bacău și confluează cu Siretul mai jos de Valea seacă; apoi pe **Trotușul**, care isvoraște din Transilvania (munții Tarcăului) străbate frontiera, formând pasul Ghimeșului, trece pe lângă comunele Ocna și Căiuț; se încarcă pe dreapta cu: *Popoiul, Hansu, Voica, Sulța, Ciobănașul, Lapoșul, Uzul, Negru, Doftana mare și mică, Ceara, Slănicul, Oituzul, Casinul și Caiuțul*; iar pe stânga cu *Ciudomirul, Asăul și Tazlăul*. Trotușul intră în județul Putna pe la Cornățel.

Dintre aceste râuri Oituzul formează în munți un defileu important, care constituie trecătoarea cea mai importantă din Moldova. Mai puțin importante sunt trecătorile *Uzului și Trotușului* (Ghimeșul).

Clima acestui județ este în general aspră, pentru că aproape $\frac{2}{3}$ din suprafața sa sunt acoperite de munți, iar restul cu dealuri. Iernele sunt lungi și friguroase și pe vîrfurile înalte zăpada perzistă câte-o dată și vara.

Suprafața județului este de 422,818 ectare.

Populațiunea se urcă la 167,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul se împarte în următoarele cinci ocoale: **Bistrița de sus și Bistrița de jos** reședința în *Bacău*; — **Taslăul de sus**, cu reșe-

dința în *Comănești*; — **Taslăul de jos**, cu reședința în *Valea rea*; — **Trotușul**, cu reședința în *Ocna*.

Orașe. **Bacău** (14000 loc.) Situat pe riul Bistrița. Capitala județului. Are un gimnaziu, o școală de meserii, și mai multe școli primare de băieți și fete. Este reședința regimentului 27 de dorobanți și a celor alte autorități județene. În apropiere de acest oraș, tot pe Bistrița, se află satul *Letea* renumit pentru fabrica sa de hârtie.

Ocna (8000 loc.) comună urbană și târg important. Situat pe Trotuș, lângă confluența acestuia cu Slănicul. Are două școli primare de băieți și două de fete.

Comănești (2000 loc.) și *Moinestii*, se însemnează prin puțurile de păcură și cărbuni de pământ.

Glodurile, *Fântânelele* și *Grozeștii*, sunt însemnate prin izvoarele de ape minerale. *Căiuțul*, târg situat spre Sud-Est de Ocna. *Casin*, bălcin important de vite o dată pe an (15 August).

Monumente și localități istorice. Se deosebesc următoarele monastiri: *Berzunța*, lângă satul ce poartă această numire; — *Precista* (Taslăul) pe riul Taslău; — *Cotumba*, la poalele muntelui cu această numire; — *Bogdana* în apropiere de Căiuț; apoi schiturile *Lapoș*, *Asau*, *Frumușica* și *Măgura*.

Bogății. Producțiunea agricolă este cu mult

inferioară altor județe chiar muntoase ¹⁾, aceasta din cauza munților și dealurilor cari acoperă județul mai pe toată întinderea. Producțiunea medie anuală se ridică totuși la țifra de 750,000 ectolitri pe an, din care cea mai mare parte porumb (500,000); apoi grâu (93,000; — seară (5,000); — orz (48,500); — ověz (75,000); — iar restul cânepă (5000), rapiță și in.

În privința plantelor alimentare însă acest județ este foarte bogat. Se produce anual până la 840,000 kilograme cartofi; 55,600 de fasole, 54,000 mazăre etc.

Se mai produce de asemenea anison (6,500 kilograme) și hameiu (600 kilograme).

Cultura viței dă până la 4,600 ectolitrii vin alb (foarte puțin negru).

Dintre animalele domestice acest județ posedă: cai (8,374); — boi (79,417); — oi (56,384); — capre (5170); — porci (29,943). Albinele dau până la 6000 kilograme de miere și peste 3000 de ceară.

Pădurile în acest județ sunt întinse și dau loc unei exploatațiuni importante.

Producțiunea minerală este de asemenea importantă. Se deosebesc minele de sare de la Ocnă (unde se află un penitenciar), apoi puțurile de păcură și cărbuni de pământ de la Comănești Mainești și Tețcani; apoi apele minerale de la

¹⁾. Se înțelege, în raport cu întinderea suprafeței.

Slănic, unde se află un stabiliment balnear, Ocnă, Grozești și Fântânele.

Industria mare se reprezintă prin fabrica de hârtie de la Letea; fabricarea spirtului de bucate a cărui producțiune se urcă anual până la 12,000 chilograme; exploatarea lemnelor, a păcurei și a sărei. Lângă acestea vom adăoga negreșit și industriile privitoare la nevoile zilnice.

Comerțul acestui județ este important. Se exportă lemne, spirt, hârtie și puține cereale. Schimburile locale se practică mai cu seamă în orașul Bacău și prin diferitele târguri ale județului.

Căi de comunicațiune. Calea ferată centrală străbate județul Bacău de la Sud la Nord, urmând valea Siretului, de la Răcăciuni și până la Galbeni. Afară de asta se mai notează și linia ferată de la Ocnă spre Adjud pe valea Trotușului prin Ornești și Căiuț. Din șoseaua națională care merge pe lângă calea ferată, în special de la Bacău, se desface spre West o șosea județeană, care trece prin Scorțeni, Moinești, Comănești și se împreună cu calea ferată laterală la Ocnă. O altă șosea națională pleacă din Bacău spre Nord West și intră în județul Neamțu pe la Buhuș; această șosea conduce la Piatra. Comunicațiunea cu Transilvania se face prin două trecători principale: *Oituzul*, formată de riul Oituz, și *Ghimeșul* formată de riul Trotuș și între ele *Uzul*, formată de riul Uz. Drumurile cari

conduc spre aceste trecători sunt rău întreținute. În partea de Est a județului sunt încă două șosele județene: *Bacău — Poenile* (Roman) și *Bacău — Parincea*, de unde trece apoi în județul Tecuciu.

NEAMȚU.

(Marca o căprioară).

Situațiune. Limite. Județul Neamțu se află coprins între județul Suceava, la Nord; — Roman, la Est; — Bacău la Sud; — Transilvania, la West. Frontiera despre Transilvania începe din muntele Ciudomir, se îndreptează spre Nord până în vârful Tarcău, apoi spre Nord — West, trecând pe la West de Ciahlău, prin pasul Bicaz, pasul Tulgheș și se termină în culmea numită Piatra roșie. Marginea despre Nord este formată de o linie convențională care merge spre Est până în dreptul satului Cristești (Suceava); apoi spre Sud până la hotarul județului Roman. Marginea despre Est corespunde cu marginea occidentală a județului Roman, care merge spre Sud până la Buhuș; iar cea despre Sud corespunde cu marginea septentrională a județului Bacău, începând de la Buhuș și până în muntele Ciudomir.

Munții. Ca și Bacău județul Neamțu este acoperit pe o mare parte din suprafața sa cu ramurile munților Tarcăului și ai Hangului (Ceahlăului) și parte din munții Grinteșului. Grupul

munților **Tarcăului** se întinde până în Bicaz, prezintă virfurile: *Tarcăul*, *Sălașul lui Mihai*, *Simțiașul*, așezați pe culmea centrală, și *Murgociu*, *Gosmeanul*, *Geamănul* etc., așezați între Tarcău și Bistrița. Din muntele Tarcăul se desface culmea *Gosmeanului*, care merge spre Nord-Est până la vârful ce poartă acest nume, apoi spre Nord până în muntele Murgociu, și în sfârșit spre Est până la confluența Bistriței cu afluențele său Calul. Din această culme, ceva mai la Nord de muntele Gosmeanul, se desface, mai întâi spre Est, apoi spre Sud-Est, ramura *Taslăului mare*, care se prelungește, printre acest riu și Nichid, până în țărmul Trotușului. Partea despre Sud a acestei culmi trece în județul Bacău.— De la țărmul Bicazului și până aproape de hotarul județului Suceava se întinde grupul munților **Hangu**, cari reprezintă figura mai multor linii neregulate ce se taie una pe alta prin centru ¹⁾. Acest grup constituie un masiv compact de o înălțime mediocră între Bicaz, Bistrița și Bistricioara, trimițând ramuri în toate direcțiunile. Nodul orografic al acestui grup este format de însuși muntele Ciahlăul (Pionul), a cărei înălțime nu trece de 1006 metrii. Din acest munte pleacă: 1) culmea *Obcina Verde*, spre Est, până în Bistrița, care se termină prin dealul *Boului*; — 2) culmea *Piciorul Furceturilor*, spre Sud-Est, până la con-

¹⁾. Vezi pagina 33.

fluența Bicazului cu Bistrița; — 3) culmea *Obcina Neagră*, spre Sud, până la pasul Bicazului; — 4) culmea *Poiana lungă*, până la frontieră; — 5) culmea *Hăghieșului*, peste care trece frontiera țării, și prin care se leagă cu munții Gherghiului din Transilvania; — 6) culmea *Răpciunilor* spre Nord, până la confluența Bistricioarei cu Bistrița. De aci și până la hotar, se întinde culmea **Grișteșului**, care prezintă vârful ce poartă această numire

De partea stângă a Bistriței se întinde o parte din munții **Bistriței moldovene** ¹⁾, ale căror ramuri se întinde până în șesul râului Moldova, prezintă mai multe virturi, puțin importante prin înălțimea lor, ca: *Măgură*, *Cearca Munceșului* și altele.

Ape. Printre cursurile de apă care udă județul Neamțu cel mai important este **Bistrița**, care intră în județ pe la satul Stejarul, curge în direcție generală spre Sud-Est și trece pe lângă Piatra și târgul Buhuș, pe unde intră în județul Bacău. Acest râu se încarcă pe dreapta cu: *Bistricioara*, care vine din Transilvania și confluează lângă satul Bistricioara; — *Bicazul*, care curge paralel cu Bistricioara și confluează lângă satul Bicaz; — *Tarcăul*, care izvorăște din vârful Tarcăului, curge direct spre Nord, și confluează ceva mai la Nord de satul Tarcăul; — *Calul*, care ese din

¹⁾. Partea meridională a acestei catene.

muntele Murgociu; *Japa* și *Nechid*, mai puțin importante, curg toate paralel, de la West spre Est și confluează cu Bistrița între Piatra și Buhuș. Afluenții dupe stânga nu sunt în mare parte decât niște torente, pentru că, mai pe toată întinderea, culmea munților Bistriței sunt apropiați de țărmul acestui riu. Printre acestea se deosebesc *Cracăul*, încărcat cu *Almajul* care confluează ceva mai sus de Buhuș, și *Cuejdinul*, care confluează lângă Piatra.

Dintre afluenții Moldovei cel mai important este *Neamțul* care curge de la West spre Est, trece pe lângă orașelul Neamțu, și confluează cu Moldova lângă Timișești; apoi *Valea albă*, care confluează lângă Tupilați la hotarul despre Roman.

Clima acestui județ nu se deosebesc întru nimic de aceea a județului Bacău. Vara relativ scurtă, iarna lungă și riguroasă; iar pe vîrfurile munților înalți zăpade se menține adese ori chiar vara.

Suprafața județului Neamț este de 350,781 ectare.

Populațiunea 180,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul Neamț se împarte în următoarele cinci ocoale: **Plasa de sus**, unită cu **Mijlocul**, cu reședința în *Neamțu*; — **Piatra**, unită cu **Muntele**, cu reședința în *Piatra*; — **Bistrița**, cu reședința în *Buhuș*.

Orașe. **Piatra** (21,000 loc.) capitala județului. Situat pe țărmul stâng al Bistriței, nu de parte de confluența acestuia cu Culjdiul. Are un gimnaziu, o școală de meserii, trei școli primare de băeți și două de fete. Este reședința regimentului 15 de dorobanți și a celor altor alte autorități județene. Comerț însemnat cu lemne lucrate. Târg important la 8 Februarie, 18 Maiu, 8 Noembrie și 8 Decembrie.

Neamțu (10,000 loc.) Situat în partea de Nord a județului pe riul ce poartă același nume. Are două școli primare de băeți și fete și un spital însemnat. În apropiere (comuna Petricanii) se află cea mai mare fabrică de postav din România.

Monumente și localități istorice. Din acest punct de vedere județul Neamțu este foarte bogat. Se deosebesc în orașul Piatra *biserica domnească* (St-Ion) zidită de Ștefan cel mare la 1499. Mănăstirea *Neamțu*, compusă din mai multe biserici; *Biserica mare*, fondată de Ștefan cel mare la 1497, arsă la 1862 și reedificată de archimandritul Timoteiu; *St-George*, ridicată de Ștefan III la 1392 și *biserica St-Ioan Bagaslov*, ridicată la 1402 de Alexandru cel bun. Mănăstirea *Agapia*, compusă din: *Agapia vechiă*, fondată de Petru schiopul la 1585 și rezidită de Anastasia soția lui Duca Vodă; *Agapia mare*, fondată de hatmanul Gavril ¹⁾. Intre aceste două biserici se află

¹⁾. Fratele lui Vasile Lupu.

o stâncă numită *Piatra lui Aron Vodă*. Apoi *St-Ioan*. Se mai notează încă *Secu*, mănăstire zidită la 1560 în timpul lui Alexandru Lăpușneanu. *Vă-raticul* zidită la 1598 pe timpul lui Ieremie Movilă, rezidită și mărită la 1789 pe timpul lui Alexandru Ipsilante. *Bistrița*, care se crede a se fi zidită pe timpul lui Alexandru cel bun. Cetatea *Neamțu*, ridicată la anul 1190 de cavalerii Teutoni, pe timpul cruciadelor și restaurată de Ștefan cel mare. Afară de asta mai sunt și alte schituri ca *Nechidul*, *Sikhla*, *Vălenii* și altele. În sfârșit ruinele cetății *Petodrava* și *Valea albă* sau *Răsboeni*, unde s'a repurtat victoria lui Ștefan cel mare în contra Turcilor la 1476.

Bogății. Cultura cerealelor este importantă. Se produce anual până la 3,610,000 ectolitrii, dintre cari: porumb (3.340,000); — grâu (84,000); — seară (22,000); — orz (70,000); — ověz (77,000); cânepă (8,000); — meiu, etc. Cultura plantelor alimentare este de asemenea importantă. Se deosebete: cartofi (568,000 chilograme); — fasole (580,000); — mazăre (57,000) și altele. Se produce anison în cantități mari (28,000 chilograme).

Dar ceea ce constituie adevărata bogăție a acestui județ este întinderea pădurilor care se exploatează pe o scară întinsă, dând loc unui export considerabil.

Dintre animalele domestice județul Neamțu produce: cai (6,294); — boi (69,641); — oi (84,333); —

capre (930);—porci (16,795). Albinele dau până la 17,700, chilograme de miere și 4000 de ceară.

Sursele de ape minerale sunt numeroase în acest județ. Se deosebesc în primul rang stabilimentul balnear din *Băltătești*, apoi altele mai puțin importante pe lângă comunele; *Piatra*, *Bicaz*, *Bistricioara*, *Pângărați*, *Vânătorii pietrei*, *Humulești*, mănăstirea *Neamțului*, *Tazlău* etc.

Industria mare se reprezintă prin exploatarea lemnului, o fabrică mare de postav, și o fabrică de lemnișoare de chibrituri; apoi de alte industrii cerute de consumațiunea locală.

Comerțul acestui județ este de asemenea important. Se exportă lemne în cantități considerabile; apoi cereale, postavuri, miere, ceară și altele.

Căi de comunicațiune. Acest județ este străbătut de următoarele șosele: *Buhuș—Piatra—Prisăcani*, înconjurând munții *Hangului* pe la Nord și de aci în *Transilvania*; — *Piatra—Neamțu—Cristești* pe unde intră în județul *Suceava*; — *Piatra—Bozieni*, prin *Girov*, de unde se desface o șosea spre *Tupilați*, ambele intră în județul *Roman*; — *Roznov—Borlești—Balcani*, care se desface de șoseaua națională, și merge în *Bacău*. Punctele de contact cu *Transilvania* cele mai importante sunt: *Cheile Bicazului*, trecătoare formată de râul *Bicaz*, *Prisăcani*, formată de *Bistricioara*.

S U C E A V A.

(Marca 3 brazi).

Situațiune. Limite. Acest județ se află coprins între Transilvania, spre West ; — Bucovina și județul Rotoșani spre Nord ; — județul Iași, spre Est ; — Neamțu spre Sud. Frontiera începe de la hotarul județului Neamț și se îndreptează spre Nord-West pînă la muntele Glodu ; apoi spre West pînă la muntele Pietrile roșii ; de aci se îndreptează spre Nord și Nord-Est, trece peste muntele Lucaci, pînă la ținutul Bistriței, pe care o urmează în aceeași direcție pînă la punctul unde acest râu cotește spre Sud ; apoi urmează tot spre Nord pînă la muntele Brusturoasa, apoi spre Est pînă la Cornu Luncei, spre Nord pînă la Liteni (Bucovina), și spre Est, făcând mai multe cotituri pînă în Siret. Marginea despre Nord este formată de o linie convențională, care merge puțin spre Sud, urmând cursul Siretului, apoi spre Est pînă aproape de Hârlău, unde începe hotarul despre județul Iași. Marginea despre Est pleacă din acest punct și se îndreptează spre Sud pînă la Târgul frumos, unde începe hotarul despre Roman. Marginea despre Sud, corespunde cu cea despre Nord a județelor Roman și Neamțu pînă la frontieră.

Muntii. Partea occidentală a județului Suceava este acoperită de mai multe grupuri de

munți și despărțită în două prin riul Bistrița. Spre West de acest riu se află o parte din munții **Grențieșului**, cari țin până în pîriul Neagra apoi de munții **Dornei**, coprinsi între Neagra, și Bistrița. Aceștia prezintă vîrfurile *Glodu*, *Măgura vînată* și *vîrful Sarului*.

Din vîrfurile Glodu se desface spre Est culmea numită *Dealul dintre Neagra*, printre Neagra și Negrișoara. Din măgura vînată se desface spre Nord-West culmea *Găboaia*, printre Neagra și Bernarul mare. Din vîrfurile Sarului se desface în aceeași direcție culmea *Bernarului*, printre Bernarul și Bernărel, și culmea *Pietroasei* spre Nord până la cotitura Bistriței. — Spre Est de Bistrița se află munții **Bistriței moldovene**, cari se întind de-a lungul acestui riu până ce trec în județul Neamțu. Prezintă vîrfurile *Haleuca*, *Cheia*, *Stănișoara*, *Ostra*, *Pietroasa* etc.

Trimite spre Nord-Est culmea numită *Obcina Valea seacă*, printre Suha mică și Moldova și dealul *Retișului*, printre Suha mică și Suha mare. Se mai deosebesc încă: dealul *Stirbăței*, printre riul Suceava și Șomuzul mic; dealul *Halm*, prelungit prin dealul *Rătunda*, printre Șomuzul mic și Șomuzul mare; dealul *Turbata*, prelungit de dealul *Târgului*, printre Șomuzul mare și Moldova.

Ape. Printre cursurile de apă cari udă acest județ deosebim pe cele următoare: **Suceava**, care

intră în țară pe la Itzkani, și udă județul Suceava de la Stirbății și până la Litenii, unde confluează cu Siretul. **Moldova** care străbate frontiera, pe la Cornu Luncei, străbate județul, de la Nord-West către Sud-Est până la Hălănțești, pe unde intră în județul Roman. Se încarcă pe dreapta cu râurile *Râșca*, *Slatina*, *Suha mică* și *Suha mare*, *Mălinul*, *Șomul mic* și *Șomul mare*, curg paralel de la West la Est. **Bistrița**, trece frontiera pe la Dorna Gura-Negrei, udă partea de West a județului și trece în județul Neamțu pe la comuna Galu, dupe ce s'a încărcat pe dreapta cu *Șarul Dornei*, *Bernarul*, *Bernărelul*, *Neagra*, *Săbașa* etc.

Clima acestui județ este escesivă, mai cu seamă prin părțile muntoase. Iernile sunt lungi și friguroase, iar toamna de ordinar scurtă. Partea despre Est nu este scutită de vânturile ce suflă despre Nord-Est.

Suprafața județului Suceava este de 339,363 ectare.

Populațiunea atinge țifra de 140,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul se împarte în următoarele patru ocoale: **Moldova** unită cu **Șomuzul** cu reședința în *Fălticeni*; — **Muntele** cu reședința în *Broșteni*; — **Siretul** cu reședința în *Pașcani*.

Orașe. **Fălticeni** (16,000 loc.) Capitala județului. Situat pe valea râului Șomuzul mare. Reședința regimentului 28 de dorobanți și a celor

alte autorități județene. Are un gimnaziu, o școală primară de băieți și una de fete și o școală de cismărie. Fabrică pentru tăbăcirea pieilor și pentru cleiu. Unul din cele mai importante târguri din țară care se ține la 20 Iulie.

Pășcani târg pe Siret. Stație importantă pe linia ferată.

Lespezi, târg situat lângă Siret, mai la Nord de Pașcani. Renumit pentru piatra ce exploatează.

Monumente și localități istorice. Se deosebesc următoarele: *Baia* cetate istorică foarte vechiă, spre Sud-West de Fălțiceni, însemnată pentru victoria reștă de Ștefan cel mare în contra lui Matei Corvin la 1466. *Soci*, însemnată pentru victoria lui Ștefan cel mare în contra lui Radu, domnul Munteniei la 1476. *Rîșca*, mănăstire zidită de Petru Rareș. *Slatina*, mănăstire zidită de Alexandru Lăpușneanu la 1560. *Proboata* lângă satul cu acest nume, zidită de Petru Rareș. *Rărăul* și *Brătești* schituri.

Bogății. Producțiunea totală a cerealelor pe fie care an se urcă la țifra de 652,000 ectolitri, dintre care: porumb (375,000); — grâu (56,000); secară (28,000); — orz (80,000); — ověz (99,000); — cânepă (4,500); iar restul meu, răpiță și in. — Cultura plantelor alimentării este importantă. Se produce cartofii (773,000 chilograme); — fasole (244,000); — mazăre (66,800) și altele. Se pro-

duce de asemenea și anison (10,000 chilograme).

Părțile muntoase sunt acoperite cu păduri întinse, care dau loc unei exploatațiuni considerabile, ceea ce constituie bogăția de căpetenie a județului. Fênețele din județul Suceava sunt renumite pentru calitatea lor.

Producțiunea vinului este neînsemnată.

Dintre animalele domestice în județul Suceava se găsesc: cai (6403);—boi (57,169);—oi (66,451); capre (714); porci (11,441). Producțiunea albinelor dă până la 22,700 chilograme de miere și 4,700 de ceară pe fie-care an.

Se deosebete industria lemnăriilor, aceea a rachiului de tescovină, tăbăcirea pieilor și alte industrii trebuincioase consumațiunei locale.

Comerțul este important prin exportul de lemne. Schimburile locale se fac în Fălticeni și prin cele alte târguri mai mici.

Căi de comunicațiune. Calea ferată centrală străbate județul de la Sud la Nord, în partea orientală. Intră pe la Hălăucești și trece în Botoșani pe la Liteni.

Următoarele șosele străbat județul în diferite direcțiuni: *Fălticeni-Tupilați* (Roman) prin Christești și Miroslăvești. De la Fălticeni această șosea națională merge până la cornul Luncei, pe unde trece frontiera. *Fălticeni-Dolhasca*, prin Preotești, din care se desface o altă șosea la Liteni prin Pleșești. Din șoseaua națională se desface spre

Sud : o șosea județiană care trece în județul Neamțu pe la Brusturi; o alta care pleacă de lângă cornu Luncei și merge spre Sud până la Broșteni, pe țărmul Bistriței. Printre trecători, deosibim, *Cornu Luncei*, formată de Moldova.

I A Ș I.

(Marca un cal).

Situațiune. Limite. Acest județ se află coprins între județul Botoșani, spre Nord; — Basarabia, la Est; — Fălciu, Vaslui și parte din Roman, la Sud; — Roman și Suceava la West. Marginea despre Nord o formează linia convențională care pleacă de la hotarul județului Suceava, și se întinde spre Est până în riul Prut lângă Bădărei; — cea de Est o formează Prutul de la Bădărei până la Măcărești (hotarul despre Fălciu); cea de la Sud corespunde cu marginea septentrională a județelor Fălciu, Vaslui și cu parte din cea occidentală a județului Roman, iar cea de West cu aceea a județului Roman și Suceava.

Dealuri. De și situat în partea de Est a Moldovei, solul său este acoperit de dealuri, cari se întind în direcție generală de la Nord la Sud, și printre care se deosibește dealul *Bahluiului*, dealul *Turia*, dealul *Cotnarii*, *Copou*, *Cârligu Aroneanu*, *Șorogarii*, *Popricanii*, *Catalina*. Printre aceste dealuri se scurg apele a mai multor riuri cari străbat acest județ și printre cari se formează șesuri întinse și roditoare.

Ape. Printre cursurile de află cari udă județul Iași deosebim pe cele următoare: **Prutul**, care 'l udă de la satul Bădărei până la satul Măcărești, trecând pe lângă Sculeni și Ungheni. **Jijia**, care udă partea de răsărit a județului, intră în județ pe la Andrieșani și ese pe la Scopoșeni, pe unde intră în Fălciu, dupe ce s'a încărcat cu pârul *Meletinul*, *Jijioara* și cu *Bahluiul* cel mai important din afluenții sei, care intră în județ pe la satul Feteștii, curge spre Sud-Est, udă orașul Iași și confluează cu Jijia spre Sud-Est de Iași, dupe ce, la rîndul său, s'a încărcat de ambele părți cu: *Buhalnița*, *Cârjoaia*, *Hucu*, *Bahluețu*, *Nicolina* și *Repedea*.

Clima acestui județ este dulce și sănătoasă. Nu este însă ferit de vînturile ce suflă despre Basarabia cu toate dealurile ce 'l acoperă.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul Iași se împarte în șapte ocoale: **Copoul** ¹⁾, în centru, cu reședința în *Bivolarii*;—**Turia**, spre Nord, cu reședința în *Bivolarii*;—**Bahluiu**, spre Nord-West, cu reședința în *Podul Iloaei*;—**Cărligătura** ²⁾, spre Sud-West, cu reședința în *Podul Iloaei*;—**Stavnic**, spre Sud, cu reședința în *Boineștii*;—**Codru**, spre Sud-Est, cu reședința în *Bucium*; — **Braniștea**, spre Est, cu reședința în *Țuțora*.

¹⁾. Unită cu plasa Turia.

²⁾. Unită cu plasa Bahluiu.

Orașe. Iași (95,000 loc.) Situat între riul Bahlui și pârâul Căcaina și între dealurile Copoul, Șorogarii, Socola, Cetățuia și Galata. Are Universitate cu școală normală, un liceu, două gimnazii, școală militară, o școală normală numită Institutul *Vasile Lupu*, două școli de meserii, școală comercială, școală centrală de fete, un liceu privat, numit *Institutesle Unite*, și altul numit *Institutul normal de domnișoare*, Conservator, școală de pictură, zece școli de băieți și opt de fete.—Scaunul Mitropoliei Moldovei. Curte de apel, tribunal, etc. Reședința corpului IV de armată și a statului său major. În acest oraș se găsesc următoarele spitale: *St-Spiridon*, cel mai mare, spitalul *Pașcanului*, spitalul militar, spitalul *Golia* pentru alienați, Institutul *Gregorian*, pentru copii găsiți, și spitalul *Evreesc*. Se mai deosebesc: biserica *Mitropoliei*, care este catedrală; biserica *St-Nicolae*, zidită de Ștefan cel mare, unde, în timp de o sută de ani, și mai bine, se ungeau domnii Moldovei; biserica *Tresfetitele*, zidită de Vasile Lupu; biserica *Golia*, zidită tot de Vasile Lupu; biserica *St-Spiridon*, etc. Se deosebesc de asemenea statua lui Ștefan cel mare ridicată în timpii din urmă.

Acest oraș a fost capitala Moldovei din timpul lui Alexandru Lăpușneanu și până la Unirea principatelor. O mare parte din populația acestui oraș se compune din Ebrei, cari de almintrelea,

sunt în mare număr, mai cu seamă, prin Moldova de Nord. Industria este mai dezvoltată de cât în ori ce alt oraș din Moldova. Comerțul său se urcă la țifra de 27,575,000 lei pe fie-care an, dintre care peste 20 milioane numai import. Este al doilea oraș din țară dupe București, și cel d'întâi din Moldova.

Têrgul-frumos (6,000 loc.) situat pe marginea occidentală a județului. Comună urbană și târg important. Este renumit pentru producțiunea pepenilor verzi. Se mai află încă următoarele târguri: *Podul-Iloaei* (3,000 loc.) lângă Bahluiu;— *Bivolarii* (1,500 loc.) în partea de Nord-Est, lângă Prut; *Sculenii* (1,500) mai la Sud, tot pe Prut, trecătoare în Basarabia.

Monumente și localități istorice. Din acest punct de vedere județul Iași este destul de bogat. Se deosebesc: mănăstirea *Sokola*, fondată de domnița Sultana, fca lui Lăpușneanu la 1572, unde se află și un seminar;— *Cetățuia*, fondată de Ioan Duca Vodă la anul 1670;— *Frumoasa*, fondată la 1658 de Gheorghe Ghica:— *Galata*, fondată de Petru Schiopul la 1584;— *Tresfetitele*, a cărei construcțiune este în stilul celei de la curtea de Argeș, fondată de Vasile Lupu;— *St-Nicolae domnesc*, fondată de Ștefan cel mare;— biserica *Barnotzki*, fondată de Miron Barnotzki, unul din domnii Moldovei;— *Golia*, fondată de Ion Golia și rezidită de soția lui Vasile Lupu.

Toate aceste mănăstiri și biserici țin de orașul Iași și sunt de o mare însemnătate în istoria țării.

Bogății. Producțiunea mediă anuală a cerealelor se urcă la țifra de 807,000 ectolitri. In primul rang vine porumbul (537,000 ect.);—apoi succesiv grâul (130,000);—orz (100,000);—ověz (32,000);—secară (4.700);—cânepă, meiu etc. Din plantele alimentarii se cultivă: cartofii (260,000 chilograme);—fasole (270,000);—linte (10,000);—mazăre (25,700);—etc. Se cultivă de asemenea și anison (1,420 chilograme).

Producțiunea vinului este prea mică ca cantitate; calitatea însă a vinului de Cotnari este superioară tuturilor celor alte vinuri din țară. Producțiunea totală a județului nu trece de 2,400 ectolitri pe an.

Pădurile și livezile, altă dată mult mai importante prin întinderea lor, s'au mai împuținat.

Dintre animalele domestice se găsesc în acest județ cai (8044);—boi (82,082); — oi (112.591); capre (314);—porci (18,225).

Creșterea albinelor constituie una din bogățiile acestui județ. Se produce până la 16,450 chilograme miere și aproape 3000 de ceară.

Industria este concentrată aproape numai în județul Iași, unde afară de fabricarea spiritului, a lumînărilor etc., nu se practică de cât industriile de prima nevoie. Afară de acest oraș, lo-

cuitoarii nu cunosc altă ocupațiune de cât agricultura și creșterea vitelor.

Comerțul însă este destul de important. Se exportă vin de Cotnari, cereale, animale, miere, ceară și altele. Schimburile locale se fac în orașul Iași, Târgul-frumos și prin cele alte târguri.

Căi de comunicațiune. Din linia ferată centrală se desface la Pașcani o linie, care intră în județul Iași pe la Târgul frumos, și-l străbate de la West la Est trecând prin podul Iloaei, Cucuteni, Iași și Ungheni, unde se leagă cu calea ferată din Basarabia, care merge la Bender. Afară de șoseaua care dublează calea ferată, județul Iași este străbătut de următoarele șosele: *Iași-Bădărei*; spre Nord, cu o ramură la Sculeni; — *Iași-Țuțora*, spre Sud-Est; — *Iași-Costulenii*, și de aci trece în Fălciu; -- *Iași-Vasluiu*, prin Poeni; — *Iași-Bodea*, pe unde trece tot în Vaslui (aceasta din urmă cale județană); *Iași Roman*, prin Voinesti; — *Târgu-frumos-Hârlău* (Botoșani). Pe lângă acestea trebuie să mai notăm drumul de pe lângă Prut, care pune în legătură județului Iași cu Botoșani și Huși.

BOTOȘANI.

(Marca o coasă).

Situațiune. Limite. Acest județ se află coprins între județul Dorohoi, la Nord;—Basarabia la Est;—Iași și Suceava la Sud;—Bucovina la Vest.

vina la West. Frontiera despre Bucovina urmează cursul râului Suceava, începând de la hotarul județului Suceava și până la Itzkani; de aci ea urmează spre Nord până la hotarul județului Dorohoi, spre West de satul Hêntești. Marginea despre Nord este formată de o linie convențională, care pleacă din acest punct și se îndreptează în direcțiune generală, spre Est până la Prut în fața satului Cârpacii din Basarabia. Marginea despre Est o formează Prutul de la Cârpacii și până la Bădărei; iar cea despre Sud corespunde cu marginea despre Nord a județelor Iași și Suceava, de la Bădărei și până la frontiera țării.

Dealuri. În mare parte șes, județul Botoșani nu prezintă de cât niște dealuri a căror înălțime este mediocră și cari se pierd în văile largi ale râurilor ce străbat acest județ. Printre aceste dealuri deosebim pe următoarele: Dealul *Frăsineilor*;—dealul *Țincușa*;—dealul *Varniței*;—dealurile *Cerbului*, *Ghilomești*, *Furniceri*, *Țugueata*, *Mesteacănul* și altele.

Ape. Toate râurile cari ud acest județ curge în direcțiune generală de la Nord-West spre Sud-Est. Spre Est curge **Prutul**, care'i formează marginea despre Basarabia, trece pe lângă Ștefănești Durnești și merge pe *Bașeul*, care vine din Dorohoi și cu care confluează spre Sud de Ostopceni. **Jijia**, vine din Dorohoi, intră în județul Botoșani pe la satul Tăutești și trece în județul Iași

mai la Nord de comuna Andreișani. Acest riu se încarcă cu riulețele *Sitna*, *Miletinul*, *Teișoara* și *Driștia*. **Siretul**, trece în județul Botoșani pe la Hănțești (Dorohoi), udă partea apusană a județului, și trece în județul Suceava mai la Nord de satul Tudora. **Suceava**, care formează marginea apusană a județului de la Itzkani și până la Liteni.

În județul Botoșani se mai deosebesc încă lacul *Drăcșani* și bălțile *Geamăna*, *Zaton* și *Lunca*.

Clima acestui județ este uniformă ca și solul său. Vânturile domină regulat, mai cu seamă cele ce vin despre Rusia. Nu se observă altă deosebire de cele alte județe ale țării de cât aceea ce provine din situațiunea sa în raport cu latitudinea, totuși, deosebirea este atât de mică în cât abia se poate menționa.

Suprafața județului este de 258,705 ectare.

Populațiunea se urcă la țifra de 157,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul Botoșani se împarte în șase ocoale: **Târgul**, la Nord unit cu **Meletin**, în centru cu reședința în Botoșani;—**Coșula** la Sud cu reședința în *Hărlău*;—**Siretul**, spre West cu reședința în *Burdujeni*;—**Jijia**, unita cu **Stefănești**, spre Est, cu reședința în *Stefănești*.

Orașe. **Botoșani** (42,000 loc.) Capitala județului. Este situat în centrul județului. Are un li-

ce, scoală centrală, 4 scoli primare de băeți și două de fete, o scoală de meserii, două scoli româno-armene. Este reședința regimentului 16 de dorobanți și regimentului 11 de călărași precum și a celor alte autorități județene. Are un spital mare dependinte de spitalul St-Spiridon din Iași; fabrică de luminări de sêu, de săpun ordinar, *conserve*, berării, mori cu aburi pentru măcinat și alte industrii privitoare la nevoile imediate ale consumațiunei zilnice. Botoșanii este unul din vechile orașe ale României. El a fost ars de Tătari la 1439. Insemnat pentru victoria repurtată de Ștefan cel mare în contra lui Albert regele Poloniei la 1500.

Hârlău. (4000 loc.) situat pe marginea meridională a județului. Insemnat prin fabricarea pietrelor de moară, pe care le estrage mai cu seamă din dealul Deleni. Altă dată era capitala unui județ care se numia Hârlău și care se compunea din Botoșanii și Dorohoiul de astăzi. Mult timp Ștefan cel mare își avu reședința în acest oraș, unde zidi biserica și curțile domnești.

Printre cele alte localități mai importante, deosebim târgurile: *Burdujeni* (2,500 loc.) la frontiera despre Bucovina; — *Ștefănești* (3,500 loc.) pe Bașeul, târg important; — *Bucecea* (2,000 loc.) pe calea ferată și *Frumușica*. (1,000 loc.). *Itzkani*, stație finală a calei ferate române, și punct de legare cu căile ferate din Bucovina.

Monumente și localități istorice. Amintiri istorice sunt destule în acest județ, de oare ce în veacul de mijloc a fost adese ori bântuit de năvălirile Tătarilor, (de unde se crede chiar că se trage și numele *Batus-Chan*), și Polonezilor mai târziu. Monumente însă sunt foarte puține. Ast-fel nu se poate cita de cât *Catedrala* din Botoșani, zidită, dupe cum se crede de doamna Elena Rareș, și *St-Gheorghe*, zidită în timpul lui Ștefan cel mare.

Bogății. În privința producțiunei cerealelor județul Botoșani se numără printre cele d'întâi din țară. Producțiunea mediă anuală atinge țifra de 1,200,000 ectolitrii. dintre cari porumb (700,000);-grâu (150,000);- secară (35,000); -orz (163,000);— ovéz (100,000) ; — cânepă (19,200); iar restul meu, rapiță și in. Cultura plantelor alimentarii este considerabilă. Produce anual până la 5,775,000 chilograme, dintre cari: 4,888,000 numai cartofi; apoi fasole (538,000);—linte (19,000);—mazăre (144,000). În acest județ se produce cea mai mare cantitate de anison (184,000 chilograme pe an). Produce și puțin hameiu (500 chilograme pe an).

Păduri sunt puțin dar fânețele constitue una din bogățiile județului.

Dintre animalele domestice se găsec în acest județ cai (10,008); boi (90,520);—oi (88,086);—capre (724);—porci (35,158). Albinele dau până

la 41,000 chilograme miere și aproape 6000 chilograme ceară.

În producțiunea minerală se deosebesc carierele de piatră de construcțiuni, printre cari cele mai importante sunt prin comunele: Deleni, Slobozia, Secătura, comuna Storești din dealul Țincușa, Movila-ruptă, Ștefănești, de unde se estrage și var, Burdujeni etc.

În producțiunea industrială, afară de industriile de prima nevoie, intră morile cu aburi pentru măcinat, fabricarea spirtului de cereale (14,000 ectolitrii pe an), fabrici de săpun și lumînări, fabrică de conserve de carne, fabrică de bere etc. Apoi cărămidă, și piatră de construcțiune.

Comerțul acestui județ este destul de important. Se exportă multe cereale, animale, pietre de moară, conserve, miere, ceară etc. Schimburile locale se fac prin orașul Botoșani și cele alte târguri arătate mai sus,

Căi de comunicațiune. De la Liteni (Suceava) calea ferată centrală trece în județul Botoșani și apoi în Austro-Ungaria pe la Itzkani. De la Verești se desface o linie laterală, care merge la Botoșani prin Bucecea și Leorda. Din orașul Botoșani pleacă în diferite direcțiuni, următoarele șosele: *Botoșani—Ionășani*, spre Est;—*Botoșani—Hârlău*, spre Sud-Est; *Botoșani—Liteni* spre Sud; *Botoșani—Burdujeni*, spre West;—*Botoșani—Hănțești*, spre Nord-West, în Dorohoiu.

DOROHOIU.

(Marca un rac).

Situațiune. Limite. Acest județ ocupă vîrfurile septentrionale ale regiunii și se cuprinde între: Bucovina la West;—Basarabia la Nord și Est;—județul Botoșani la Sud. Frontiera despre West este formată de o linie convențională care urmează pe poalele Carpaților, direcțiunea spre Nord până la intrarea Siretului în țară. Dupe ce face o cotitură spre Sud se îndreptează iar spre Nord urmând cât-va cursul pîrîului Mamornița, până în țărmul Prutului. Această linie o desparte de Bucovina. Frontiera despre Nord și Est o formează cursul Prutului, de la hotarul Bucovinei și până la hotarul județului Botoșani. Marginea despre Sud corespunde cu marginea de Nord a județului Botoșani.

Dealuri. Ca și vecinul său de la Sud, județul Dorohoiu prezintă aspectul unei câmpii întinse, întreruptă numai de câte-va dealuri, ultimele ramificațiuni ale munților Negrii din Bucovina. Printre aceste dealuri se deosebesc următoarele: Dealul *Măgura*, cel mai înalt dintre toate;—dealul *Cobâla* sau *Râpănos*; — dealul *Vornicenii*, *Becești*, *Pilipăuții* și altele mai mici.

Ape. Cursurile de apă care udă acest județ țin de ambele bazine, ale Prutului și Siretului, afară de unul singur, *Buhaiul*, care se varsă în lacul Dorohoiu. **Prutul** îl udă pe marginea des-

pre Basarabia, intră în țară pe la Boian, curge spre Est până la Rădăuți, și apoi spre Sud până la satul Cărpaci din Basarabia. Primește în cursul său pe: *Momornița*, cu care confluează ceva mai la Est de comuna Mamornița; *Rupta*, cu care confluează mai la Est de precedentul; *Bașeul*, care trece pe lângă târgul Săvenii și intră apoi în județul Botoșani; *Volovățul*, cu care confluează lângă satul Boldu;—*Ghirenii*, cu care confluează lângă satul Mitoc;—*Jijia*, care izvorăște din pădurea Gorjeuții, formează un iaz mare, udă apoi orașul Dorohoiu, se încarcă cu *Ibăneasa*, și trece în Botoșani pe la satul Tăuteștii. **Siretul**, care vine din Bucovina, intră în județ pe lângă satul Verpolea, curge spre Sud, străbătând județul în partea de Sud-West și primește pe *Molnița*.

În județul Dorohoi mai sunt de notat lacurile. *Dorohoiu*, *Dragolea*, *Vornicenii* și altele mai mici.

Clima în acest județ nu diferă întru nimic de clima județului Botoșani.

Suprafața totală este de 260,375 hectare.

Populațiunea 125,000 locuitori.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul Dorohoi se împarte în următoarele șase plăși: **Coșula**, cu reședința în *Dorohoiu*; **Berhometele**, unită cu Coșula, cu reședință în *Mihăileni*;—**Herța**, cu reședința în *Herța*;—**Prutu de sus**, unită cu **Herța**, cu reșe-

dința în *Herța*;— **Prutu de jos**, cu reședința în Rădăuți;— **Bașeșul**, cu reședința în *Săveni*.

Orașe. **Dorohoiul** (11,000 loc.) Situat pe Jijia, spre Sud de lacul ce poartă numele de Dorohoiu. Are un gimnaziu, o școală de meserii (cismărie și croitorie); o școală primară de băieți și alta de fete. Afară de asta se mai află în comuna Pomârla un liceu întreținut din venitul moșiilor Bașotă. Este reședința regimentului 29 de dorobanți și a celor alte autorități județene. Este orașul cel mai septentrional din România. Târg important la 12 Iunie.

Mihăileni (4500 loc.) comună urbană, punct de trecere în Bucovina. Are două școli primare; una de băieți și alta de fete. Spital Târg săptămânal (Dumineca). Altă dată reședința județului.

Herța (3000 loc.) în apropiere de Prut. Târg bi-săptămânal (Joia și Dumineca). Doă școli primare *Momornița*, *Dărăbanii*, *Rădăuții*, *Savenii*, târguri importante.

Monumente și localități istorice. Din acest punct de vedere județul Dorohoiu este puțin însemnat. În orașul Dorohoiu se află biserica *St-Nicolae*, zidită de Stefan cel mare, la 1495, *St-Nicolae*, în satul Bălineștii, zidită de logofetul Ioan Tăut la anul 1511. Se mai notează încă schitul *Goroveiu*, în satul cu această numire.

Bogății. Producțiunea cerealelor în județul Dorohoiu este importantă; ea se urcă anual până

la țifra de 1,200,000 ectolitri, dintre cari porumb (675,000);—grâu (128,000);—secară (40,000);—orz (197,000);—ovéz (95,000); rapiță (15,000);—meiu (7,200);—cânepă (7.000) și in. In ceea ce privește plantele alimentarii acest județ stă în fruntea tuturilor celor alte județe din țară. Produce cartofi aproape 6 milioane chilograme pe an apoi fasole (265,000);-mazăre (65,000);-linte (4,000) și altele. Cultura anisonului dă până la 45,500 pe an.

Pădurile nu ocupă o întindere însemnată în raport cu alte județe.

Dintre animalele domestice județul Dorohoiu produce : cai (10,907);- -boi (93,428);—oi (85,291) capre (165);—porci (32,111). Albinele dau până la 30,000 chilograme miere și aproape 7000 ceară.

Producțiunea minerală constă din carierile de piatră și var cari se exploatează în câte-va localități. Se mai deosebesc în această privință lacul Dorohoi, care conține substanțe minerale.

Ca stabilimente industriale se pot nota morile de măcinat, fabricile de lumânări de ceară, fabricile de săpun, apoi fabricarea spiritului de bucate, care dă anual până la 30,000 ectolitri.

Comerțul este important întru cât privește exportul de cereale, animale, miere, ceară și alte articole. Schimburile locale se fac în orașul Dorohoiu și prin târgurile arătate mai sus. La Sâveni se ține un anume târg de animale importante pe fie care an.

Căi de comunicațiune. Centrul căilor de comunicație din acest județ este însăși capitala sa. Din acest oraș pleacă mai multe șosele în direcțiuni deosebite: Acestea sunt: *Dorohoiu—Mamornița*, spre Nord-West;—*Dorohoiu—Mihăileni*, spre West;—*Dorohoiu—Brăești*, pe unde comunică cu Botoșani. Din Mihăileni merge spre Sud-Est șoseaua națională care conduce la Botoșani. Se mai observă încă șoseaua *Dorohoiu—Rădăuți* prin Dărăbani, aceasta însă este întreruptă și în genere rău întreținută.

TULCEA

(Marca doi delfini.)

Situațiune. Limite. Acest județ se află coprins între Basarabia, la Nord;—marea Neagră, la Est; — județul Constanța, la Sud județul Brăila la West;—Covurlui, la Nord-West.

Marginea despre West și Nord o formează Dunărea, începând din dreptul satului Pecineaga și până la îmbucătura brațului Kilia;—cea de Est marea Neagră până la satul Sinoaia; iar cea de Sud este formată de o linie convențională, care pleacă din asest punct și se îndreptează spre Nord West până la satul Pecineaga.

Din punctul de vedere al ridicărei terenului, acest județ se împarte în trei regiuni:

1). Regiunea **dunăreană**, care coprinde toată delta dunărei, de la brațul Chilia și până la brațul St-Gheorghe.

2) Regiunea **lacurilor**, situat la Sud de brațul St-Gheorghe și care se întinde în partea de Est a județului, învecinându-se cu marea Neagră.

3) Regiunea **înaltă**, care coprinde restul județului.

Spre Sud de orașul Isacea se întinde un lanț de dealuri care se prelungește pe lângă brațul St-Gheorghe până la Mahumdie, sub numele de culmea **Isac**, prezintă platourile: *Bădela* și *Sorika*, spre Sud de Tulcea; — *Iavsantepe*, mai la Est; — *Lipca*, *Cismetepi* și *Marca*, cari formează un deal circular, înalt de 246 m. și *Cara Constantin*, ceva mai la Sud; — *Ciataltepe* și *Cairaci* la West de Mahmudie. Din această culme se desface spre Sud-Est, printre râurile Taica și Telica, culmea **Niculicelului**, care se întinde până în țărmul lacului Babadag; iar mai la Sud și paralel cu aceasta culmea **Babadagului**, (209 m.) care se termină la Sud de lacul ce poartă acest nume. Din dealul Bădila se desface spre Sud, pe lângă Dunăre o alta serie de dealuri întrerupte, care se prelungește ast-fel și în județul Constanța. Cel mai important din acestea este *muntele lui Iacob*, situat la Nord de Satul nou.

Regiunea dunăreană corespunde cu delta dunărei, care dupe cum se știe, este compusă dintr'o succesiune de insule, formate prin aluvionul depus de Dunăre și despărțite între ele prin diferitele cursuri de apă, sau brațe ccundare ¹⁾.

¹⁾. Vezi pag. 157 și cele următoare.

Cursuri de apă. Afară de Dunăre, în special de brațele ce îi formează delta, cele alte cursuri de apă din acest județ sunt niște gârle de mică importanță. Printre acestea deosibim pe **Telica**, care izvorăște din vârful dealului Niculicel, curge mai întâi spre Est, apoi spre Sud și se varsă în partea de Nord-West a lacului Babadag. **Taica**, izvorăște din dealul Isac, spre Sud-West de orașul Isacea, curge în direcție generală spre Sud-Est și se varsă tot în lacul Babadag, ceva mai la Sud de îmbucătura celui precedent. **Slava**, care izvorăște din culmea Babadag, curge spre Sud-Est și se pierde în mlaștinile de lângă lacul Smeica.

Cele alte cursuri de apă se varsă în Dunăre. Acestea sunt: **Lungavica**, care izvorăște din culmea Isac, curge spre Nord și se desface în două brațe: *Culonecul oriental*, care înconjură spre Sud lacul Crăcăul și se varsă spre West de Isacea, și *Culonecul occidental*, care curge spre Nord-West și Nord înconjură spre West același lac și se varsă lângă satul Pisica. **Dortuna**, izvorăște din culmea Babadag, curge în direcțiune generală spre West, trece pe la Sud de comuna Greci, și se varsă în Dunăre lângă pichetul Iglîța. **Starul** izvorăște mai la Sud de precedentul, curge paralel cu acesta și se varsă ceva mai la Nord de pichetul Potmolul Pecinești. **Pecineaga**, curge paralel cu cele precedente și se varsă lângă sa-

tul cu acest nume. Afară de acestea se mai înseamnă brațul *Dunavăț*, numit și *Suliman*, care se desface din brațul St-George și comunică cu lacul Ramzin; apoi gârla *Turețul*, care stabilește comunicația între lacul Ramzin și gura brațului St-George, străbătând lacurile Dranov și Coval.

Insule. În regiunea Dunăreană se află următoarele insule mai importante: *Kosta-Drac*, *Dalersca* și *Ivănești*, formate de brațul Chilia;—*Ciatal*, *Letea* și *Tatargic*, între brațele Chilia și Sulina;—*St-George* și *Moiștea*, între brațele Sulina și St-George; *Dranov* și *Olinka*, între brațul St-George și lacul Ramzin.

În dreptul brațului Chilia, la 38 kilometre în mare, se află insula **Serpilor**, al cărui sol se ridică până la 30 metrii d'asupra nivelului mării.

Lacuri. Lacurile din acest județ se împart în două grupuri: 1) Cele cari se află prin insulele din deltă, 2) cele situate la Sud de brațul St-George.

În grupul d'întâi sunt: lacurile *Tătarul* și *Tătăner*, în insula Tatargic;—*Rabel*, *Malica* și *Morchei*, formate de riul Lopatna, și lacul *Bagokul*, care comunică printr'un braț cu brațul Sulina, în insula Letea;—*Banguceana*, *Tatar-Lunga* și *Fortuna* în insula Ciatal;—*Gorgul*, *Obreținul*, și *Liman*, în insula St-George;—*Lumina*, *Roșul*, și *Porculeț* în insula Moiștea;—*Dranov* și *Coval*, în insula Dranov.

În al doilea grup sunt mai întâi cele cinci mari lacuri: *Ramzin*, *Babadag*, *Goloviștea*, *Zmeika* și *Sinoaia*, care se leagă între ele și comunică cu marea; apoi mai multe lacuri mai mici, situate pe lângă Dunăre. printre care se pot nota: *Murceghîța*, spre Est de Isacea, *Turiak* spre West de acest oraș; *Crăcăul* și *Pekinul*, spre Sud de Reni, și *Garvanul*, la Nord de Măcin.

Clima acestui județ variază dupe localități Dulce și sănătoasă în regiunea înaltă, ea este mai puțin sănătoasă prin regiunea lacurilor și prin deltă. Vânturile despre mare însă suflă regulat.

Suprafața județului este de 7,962 km. p.

Populațiunea se urecă la țifra de 101,900 locuitori: împărțiți dupe naționalități în modul următor: Români 34,840; — Bulgari 21,920; — Ruși 16,336; — Turci 9,300; — Tătari 8,530; — Armeni 823; — Greci 3681; — Ebrei 2405; — Germani 2,510; — Țigani 1030; iar restul 725 de diferite alte naționalități.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul se imparte în următoarele patru ocoale: **Tulcea**, cu reședința în *Tulcea*; — **Sulina**, cu reședința în *Sulina*; — **Macin**, cu reședința în *Macin*; — **Babadag**, cu reședința în *Babadag*.

Orașe. Tulcea (16,000 loc.) Situat pe Dunăre. Port comercial și capitala județului. Are un gim-

naziu real, o școală primară de băieți și una da fete, două școli private bulgărești, două grecești și una izrailită.

Este reședința regimentului 5 de linie și a escadronului 3 de tren. Are un cheu de piatră pe malul Dunărei, trei cazarme, și două spitaturi. Reședința tribunalului, prefecturei și altor autorități. Spre Est se află capul *Dămbul-Horei*, unde regele a pus fundamentul unui monument comemorativ pentru amintirea ocupării Dobrogei de Români. În apropiere se află muntele *Bestepe* (cinci virfuri) O legendă locală spune că valurile mării scăldau altă dată poalele acestui deal ¹⁾.

Babadag (2,500 loc.) spre Sud-West de lacul cu acest nume. Altă dată mult mai important.

Macin (3,000 loc.) pe Dunăre, în dreptul orașului Brăila. Se presupune a fi vechiul Axiopolisi.

Sulina (3,000 loc.) ²⁾ la îmbucătura brațului cu acest nume. Port maritim important, pentru că pe aci intră bastimentele pe Dunăre. Acest oraș la 1854 a fost distrus de vice amiralul Parker. Port, de multă însemnătate pentru țara noastră, este vizitat pe fie care an de peste 6000 bastimente comerciale. Are câte-va școli primare, un spital, mai multe ateliere pentru repararea bastimentelor și mai multe alte edificii frumoase.

¹⁾ Nazarattean. Notițe istorice și geografice asupra Dobrogei.

²⁾ Impreună cu populația flotantă poate să se urce la 6000 loc.

Isacea (5,000 loc.) pe Dunăre, la West de Tulcea. Altă dată capitala Dobrogei. Prin prejur se cultivă tutun. Vinurile sunt de bună calitate. Se produce multă miere și ceară.

Chilia-vechiă (1,800 loc.) *Mahmudia* (1,400 loc.) cel d'întâi pe brațul Chilia, cel d'al doilea pe brațul St-Gheorghe, sunt orașele puțin importante.

Monumente și localități istorice. In acest județ s'au găsit urme de cetăți cari atestă dominațiunea Romanilor în timpurile antice. Pe dealul Dâmbul Horei (lângă Tulcea) a existat o dată o cetate tare: lângă lacul Lățimea de asemenea. Lângă comuna Niculicel s'a constatat existența unui templu al Romanilor.—Lângă comunele Ghecet și Bugeac s'au întâmplat lupte mari între Ruși și Turci în resboiul din 1877.

Bogății. Agricultura nu constituie una din bogățiile acestui județ; se cultivă totuși, tot felul de cereale, producțiunea totală însă este puțin importantă în raport cu aceea a altor județe din țară. Bogăția principală este creșterea vitelor. Se găsesc cai (23,443); — boi (50,067); — oi (203,411); — capre (24,198); — porci (11.126). Creșterea albinelor încă constituie un venit important.

Altă dată pădurile erau o adevărată bogăție pentru toată Dobrogea; astăzi însă, prin tăerea nesistematică din trecut, întinderea lor a scăzut într'un mod considerabil.

Via se cultivă mai cu seamă pe dealul Sarica, și produce vinuri renumite, a căror calitate s'ar ridica încă și mai mult, dacă procedurile de vinificațiune ar fi mai bune.

Pescăria joacă rolul cel mai însemnat în bogăția acestui județ. Exportul de icre, și pește conservat este considerabil.

Producțiunea minerală se reprezintă prin câteva cariere de piatră (Turcoaia), granit alb și roșu, porfir, sare, etc. În insula Șerpilor (în partea orientală) se află un strat adânc de guano.

Industria este foarte înapoiată. Locuitorii din acest județ și în genere toți locuitorii din Dobrogea se ocupă mai mult cu creșterea vitelor și a albinelor. În orașele mari și în specia în Tulcea sunt câte-va fabrici de spirt, de săpun, de lumânări de ceară, de șaic și alte industrii privitoare la nevoile zilnice. Se deosebește însă industria peștelui sărat și a icrelor, apoi cea a brânzeturilor și tăbăcirea pieilor.

Comerțul este important. Principalele articole de export sunt: peștele, icrele, lână, piei, diferite animale, ceară și miere. Schimburile locale se fac prin orașele mari și mai cu seamă prin porturi. Totalul schimburilor se urcă la țifra de 5 milioane lei pe an ¹⁾, din care numai portul Tulcea figurează cu suma de 4 milioane și mai bine.

Căi de comunicațiune. Din acest punct de vedere județul Tulcea este încă foarte înapoiat. Nu

¹⁾. Statistica din 1884.

se poate nota până acum de cât șoselele *Tulcea-Isacea*;—*Tulcea-Măcin* și *Tulcea-Babadag*; restul comunicațiunilor se face pe drumuri primitive. ¹⁾.

CONSTANȚA

(Marca o barcă cu pânze).

Situațiune. Limite. Acest județ se află coprins între județul Tulcea, la Nord; — marea Neagră la Est; — Bulgaria la Sud; județul Ialomița, și parte din județul Brăila la West. Marginea despre Nord coincide cu marginea de Sud a județului Tulcea; — cea de Est e formată de țărmul mării, de la satul Sinoaia și până la satul Ilalnic (ceva mai la sud de acest sat); — cea despre Sud, o linie convențională care pleacă de la satul Ilalnic, și se termină lângă orașul bulgăresc Silistra în Dunăre; în sfârșit cea de West e formată de Dunăre, care din acest punct se îndreptează spre Nord până lângă satul Pecineaga.

Dealuri. Terenul acestui județ este mai pretutindeni accidentat de dealuri, cari nu sunt alt-ceva de cât o continuare a dealurilor din județul Tulcea, și cari la Sud se confundă cu ultimile ramificațiuni ale masivului balcanic. Cele mai înalte din aceste dealuri fermează un șir

¹⁾. În timpurile din urmă s'a început construcțiunea altor șosele, dar nu se pot menționa, de óre-ce nu s'au terminat încă.

neîntrerupt de-a lungul țărmului dunărean și având numiri deosebite: *Drăgaica*, la Nord de comuna Topal; — *Alabajor* (205 m.), la Sud-Est de precedentul; — *Deucetepe* (127 m.), la Est de Cernavodă; — *Săpata* (160 m.), la Sud-Est de Rașova, și altele. Mai la Sud de Medjidie se află un masiv aproape circular din care se desfac alte culmi neregulate, cari se îndreptează mai în toate direcțiunile. În genere însă, toate dealurile își mențin înălțimea, afară de cele ce merg spre mare, cari se micșorează din ce în ce până ce se confundă cu țărmul mării.

Ape. Cursurile de apă din acest județ sunt de mică importanță. Ele urmează două direcțiuni: una spre Est sau Sud-Est, aruncându-se în mare, sau prin diferitele lacuri dupe țărmul său; cealaltă spre West, cu destinațiunea în Dunăre. Printre cele d'întâi se deosebesc: **Tasăul**, care vine din județul Tulcea, curge spre Sud-Est și se varsă în lacul ce poartă această numire. Printre cele alte deosibim pe cele următoare: **Roman**, formată la origină din două brațe, curge spre Est și se aruncă în Dunăre la Nord de lacul Hicu-Saraiu. **Boasicul**, care izvorăște spre Est de dealul Alabajor, înconjură acest deal, curge apoi spre Sud-West și se varsă în Dunăre la jumătate distanță între Cernavodă și Topal. **Cernavodă** (Kara-su, apă neagră), ese din lacul ce poartă acest nume, și se aruncă în Dunăre lângă orașul

Cernavodă. *Carnargicul* și *Musabei* cari vin despre Sud, și se varsă, cel d'ântei la Est, cel d'al doilea la West de Rașova.

Lacuri. Lacurile din județul Constanța sunt mult mai puțin importante prin întinderea lor de cât cele din județul Tulcea. Ele se împart de asemenea în două grupuri: cele dupe lângă țărmul mării și cele dupe lângă țărmul Dunărei. Printre cele d'întâi deosibim pe următoarele: **Tasăul**, situat la West de promontoriul Midja, care primește riul cu această numire; — **Kanarkivi**, ceva mai la Sud de precedentul; — **Tuzla**, la Sud de orașul Constanța; — **Mangalia**, imediat la Sud de orașul ce poartă această numire. Printre cele după lângă țărmul Dunărei deosibim următoarele: **Gârlici**, lângă satul Gârlici, la Sud de comuna Dăeni; — **Hicu-Saraiu**, la Nord de Hârșova; — **Cernavoda**, spre Sud-Est de orașul Cernavoda; — **Mârleni**, **Ottina** și **Gârlița**, între Rașova și Silistra.

Clima acestui județ este temperată și foarte sănătoasă. Frigurile este singura boală constatată în acest județ: este însă mai puțin întinsă de cât în județul Tulcea. Vânturile despre mare suflă aproape regulat.

Suprafața județului este de 6,796 km. p.

Populația nu trece de 74,912 locuitori, cari se împart în modul următor: Români 14,884; — Bulgari 8,429; — Ruși 332; — Turci 14,947; —

Tătari 22,584; — Armeni 295; — Greci 2,607; — Ebrei 468; — Germani 116 și diferite alte naționalități 250.

Impărțiri administrative. Din acest punct de vedere județul se împarte în cinci ocoale: **Constanța**, cu reședința în *Constanța*; — **Mangalia**, cu reședința în *Mangalia*; — **Medjidie**, cu reședința în *Medjidie*; — **Hârșova**, cu reședința în *Hârșova*; — **Silistra** noă, cu reședința în *Rașova*.

Orașe. **Constanța.** (Kiustenge 7,000 locuitori, majoritatea populațiunii sunt Greci). Port maritim. Capitala județului. Reședința diviziunii militare din Dobrogea și a statului său major, precum și a celor alte autorități județene. Are o școală publică. În timpurile din urmă acest oraș a devenit european prin noile edificii ce s'au clădit. Singura stațiune balneară maritimă a țării. Important pe la sfârșitul veacului de mijloc, pe când înflorea comerțul Genovezilor. Astăzi este una din stațiunile vapoarelor care circulă între Odesa sau Galați și Varna sau Constantinople. Cap de linie al drumului de fier.

Cernavodă (3,000 loc.) Spre West de Constanța, pe Dunăre. Cap de linie al drumului de fier.

Medjidie (3,000 loc.) Situat între Cernavodă și Constanța. Stațiune importantă pe linie ferată.

Mangalia (2500 loc.) Al doilea port maritim din acest județ, situat spre Sud de Constanța.

Hârșova (3,000 loc.) **Rașova** (1,500 loc.) *Ostrov* și *Guzgan*, mici porturi pe Dunăre.

Monumente și localități istorice. Constanța, numită de Turci Kiustenge, se crede a fi fondată de Constantin cel mare, care i-ar fi dat numele ficei sale. În acest loc a existat altă dată orașul *Tomi*, locul de exil și mormântul lui Ovidiu. De curând s'a ridicat statua acestui poet.—*Guzgan*, o cetate vechiă, înconjurată de dealuri; se mai numește și cetatea lui Pelivan. Se mai deosebesc încă: reduta *Baba-pașa*, pe Dunăre, lângă comuna Satu-nou și *Cetatea lui Adam*, numită de turci *biserica lui Adam*, care este o mare movilă de piatră. *Valul lui Traian* începe la Cernavodă și se întinde până la Constanța pe la Sud de calea ferată și paralel cu aceasta. Un alt val de piatră se întinde de asemenea pe lângă Dunăre până la Cernavodă.

Bogății. Din punctul de vedere agricol, acest județ este încă înapoi față cu cele alte județe din țară, de și se cultivă mai multe cereale de cât în județul Tulcea. Se cultivă de asemenea și plantele alimentare, din care o parte se exportă.

Bogăția principală constă în creșterea vitelor. În această privință județul Constanța este al doilea din țară (dupe Doljiu). Se găsesc cai (31,183); — boi (63.303); — oi (499,191); — capre (16,205); — porci (6,270); — asini (850). Creșterea albinelor este mult mai puțin practică de cât în județul Tulcea.

Dealurile din acest județ, mai cu seamă în partea de Sud sunt acoperite cu păduri cari de

la înființarea serviciului silvic au început a se exploata într-un mod sistematic. Ast-fel ele constituie încă una din bogățiile de căpetenie ale județului.

Producțiunea minerală se reprezintă prin câte-va cariere de granit, porfir, cuarț, calcar, silice și schist.

Industria este înapoi. Prin orașele mai însemnate, se practică câte-va industrii, ca : fabricarea luminărilor de seu și ceară, săpunul ordinar, tăbăcirea pieilor ; apoi brânzeturi, peștele conservat, icre și alte industrii privitoare la consumațiunea locală.

Comerțul însă este destul de important. Se exportă cereale, plante alimentare, ceară, animale, diverse produse animale, (lână, piei etc.) pește și icre. Totalul schimburilor trece de 10 milioane lei pe an, din care numai Constanța figurează cu suma de 9,555,464 lei. Schimburile locale se fac mai cu seamă în acest port și prin cele alte orașe și porturi mai mici.

Căi de comunicațiune. Calea ferată *Cernavodă-Constanța*, pe o distanță de vre-o 66 km., stabilește legătura între Dobrogea și restul țării. Se mai deosibește încă șoseaua națională de la Constanța la Babadag, unde se unește cu șoseaua care merge la Tulcea. O altă șosea județeană merge spre Sud până la Mangalia¹⁾.

¹⁾ Actualmente se lucrează o rețea de șosele care va îmbunătăți mijloacele de comunicațiune din acest județ.

Constantinescu I. Ilie
clasa II licealoi.
Craiova. 1891. Septembrie 9

Ilie Constantinescu
profesor de Geografie la Gimn. Real.
Craiova, 1899, Oct. 9.

Tabla de Materii.

pag.	TITLUL
3	Prefața
7	Dacia. Situațiune
9	Muntenia
13	Moldova
17	Transilvania
20	Maramureșul
21	Regiunea Crișului, Mureșului inferior și a Timeșului
25	Carpații români
27	Munții Rodnei
28	Munții din Estul Transilvaniei
32	Munții Moldovei
36	Munții Munteniei
42	Munții din Sudul Transilvaniei
43	Munții din Westul Transilvaniei
47	Munții Banatului
49	Basinul Dunărei
62	Basinul Tisei
65	Basinul Sameșului
68	Basinul Mureșului
70	Basinul Crișului
75	Basinul Timeșului
76	Basinul Begăi
76	Basinul Carașului
76	Basinul Nerei
77	Basinul Berșascăi
77	Basinul Cernei
78	Basinul Bahnei
78	Basinul Topolniței
78	Basinul Drincei

78	Basinul Desnăuțului
78	Basinul Jiului
81	Basinul Oltului
84	Basinul Vedei
85	Basinul Argeșului
87	Basinul Ialomiței
88	Basinul Siretului
90	Basinul Suceavei
91	Basinul Moldovei
91	Basinul Bistriței
95	Basinul Trotușului
93	Basinul Putnei
94	Basinul Buzeului
95	Basinul Bêrladului
96	Basinul Prutului
100	Clima
102	Fase istorice
105	Marca și culorile naționale
107	Cultul
108	Instrucțiunea
110	Armata
111	Justiția
111	Finanțe
113	Impărțirea administrativă
122	Producțiunea agricolă
127	Păduri
129	Fânețe. Pășuni
130	Plante industriale și alimentare
131	Vii
133	Animale
135	Producțiunea minerală
137	Producțiunea industrială
141	Comerțul
144	Instituțiuni de credit
145	Căile de comunicație
154	Dobrogea
164	Basarabia
174	Bulgaria
194	Sêrbia

Pag.	TITLUL
211	Dacia transcarpatină
221	Bucovina
233	Mehedinți
242	Gorjul
249	Vâlcea
257	Doljiu
266	Romanați
271	Argeș
277	Oltul
280	Muscel
286	Teleorman
291	Dâmbovița
297	Prahova
303	Vlașca
309	Ilfov
317	Ialomița
323	Buzeu
331	Brăila
336	Râmnicu-Sărat
337	Putna
349	Tecuciu
353	Covurlui
357	Tutova
361	Fălciu
366	Vasluiu
370	Roman
374	Bacău
381	Neamțu
388	Suceava
393	Iași
398	Botoșani
402	Dorohoi
408	Tulcea
416	Constanța

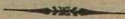
**VERIFICAT
2017**

E R A T A.

Pag.	Rândul	Se citește	Să se citească
37	15	Cilian	Cihan
44	17	Almaș	Beleş
44	20	Sameșul cald	Șomul
67	11	Lăpușul	Agrișul
71	3	West	Est
90	25	stânga	dreapta
90	26	drépta	stânga
91	9	stânga	dreapta
91	10	drépta	stânga
92	9	drépta	stânga
92	11	stânga	dreapta
95	12	Rișca	Bisca Chiojdului
99	2	Elanul și Chineaza	în fine Elanul și Chinéza
102	14	lacuri	locuri
105	22	scris	reprezentat
107	10	protestantă, evangelică	protestantă
117	1	35,000	40,000
117	9	12,000	16,000
117	10	1,700	5,000
117	20	Rușii de vede 7000	Roșii de vede 4000
117	28	21,000	22,000
118	6	250,000	200,000
118	13	5,000	6000
118	14	1,800	1880
119	15	stejari	birazi
119	27	comune urbane	com. urbane și târguri
120	8	Idem	Idem
120	13	Idem	Idem
120	17	Idem	Idem
120	24	Idem	Idem
120	10	19,000	15,000

BIBLIOTECA
N. P. P. P.

Pag.	Rândul	Se citește	Să se citească
120	17	1000	2000
121	2	3000	4000
121	4	2000	1000
121	5	comune urbane	com. urbane și tâguri
121	10	2500	4500
120	12	comune urbane	com, urbane și tâguri
148	20	600 km.	855 km.
157	6	Brădila	Bădila
158	23	Ivaneski	Ivănești
161	4	8000	3000
174	3	13°	43°
246	18	Andrești	Vladimir
288	28	Târgu, cu reședința în comuna <i>Balaciu</i>	Teleorman, cu reședința în comuna <i>Balaciu</i> ;— Târgul, cu reședința în <i>Roșii de Vede</i>

Nota 1.—Suprafața totală a României este de 129,947 km. p. Populațiunea relativă loc. 41 pe km. p.

Nota 2.—La pag. 107, rândul 3, am socotit în numărul celor 200 cuvinte, al căror origină nu se cunoște, numai pe acelea cari se cred a fi de origină dacică, aceasta dupe părerea învățaților noștri.

Nota 3.—Flotila noastră se compune din 2 avize, 2 canoniere, 1 vapor de scoală, 1 vapor purtător de torpile, 2 vapoare torpiliere, 3 șalupe pentru serviciul poliției.

Echipagiul înnumăra 849 oameni plus 56 oficeri.

Comandantul flotilei, cu gradul de colonel, se află cu reședința la Galați.

Nota 4.—Printre instituțiunile de credit se adaogă *Banca Romaniei*.

Nota 5.—Longitudinea țării 22°27'—29°37'

Latitudinea țării: 43°38'—48°25'

Longitudinea orașului București 26°6'

Latitudinea orașului București: 44°28'

Nota 6.—Datoria publică s'a trecut cea din anul trecut Ast-fel: totalul valorii nominale a titlurilor emise=795,369,669; capitalul rămas a se amortiza=724,171,624; anuități de plată=49,680,376.

Nota 7.—Din linia București-Călărăși se continuă, ramură la Fetești pe Dunăre; toi asemenea linia Făurei—Țândărei, se continuă până la Fetești, punând ast-fel în legătură Muntenia și restul țerei cu Dobrogea.

În prefață am omis de a nota diferitele scrieri ce am consultat. Ast-fel, voi adăoga aci că, pentru descrierea județelor m'am folosit mult de geografiile lucrute de diferiți institutori sau învățători, afară de acea a județului Roman, pe care nu am putut căpăta. Întru cât privește Dacia transearpatină și Bucovina am consultat și opul: Oesterreich-Ungarische-Monarchie de profesorul dr. F. Umlauff, și geografia profesorului român Teodor Ceontea; iar pentru Bulgaria, Sârbia, Basarabia și Dobrogea: dicționarul Brockhaus, Adrian Balbi și altele. Diferitele înălțimi sunt luate din charta institutului geografic din Viena; apoi din Balkanische Halbinsel de Handtke sau Kiepert.

